



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Homiliae Catholicae De Sacris Arcanis Deiparæ Mariæ Et Iosephi**

Cum quadruplici Indice

**Cartagena, Juan de**

**Coloniae Agrippinae, 1613**

Liber Secundvs. De Sacris Arcanis felicissimi ortus Beatæ Virginis Mariæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51414](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51414)



# DE SACRIS AR- CANIS FELICISSIMI

ORTVS B. VIRGINIS

M A R I A E

LIBER SECVNDVS.

HOMILIA PRIMA.

BEATISSIMA VIRGO NON SOLVM MAIO-  
rum suorum gentilitiae nobilitatis, sed & virtutum illorum uni-  
uersalis (vt aiunt) haeres nata ostenditur; & ad mores nobi-  
lium componendos pulchra de nobilitate  
traduntur; & in illa abutentes  
inuehitur.



**V**ANIMIS est san-  
ctorum Patrum sen-  
tentia in Commenta-  
rio cap. I. super Mat-  
thæum, descripta ge-  
neratione Ioseph, de-  
scriptam fuisse genea-  
logiam Mariæ, cum nullus posset duce-  
re vxorem, nisi ex sua Tribu, familia, &  
cognitione, iuxta illud Numerorum vl-  
timo: *Omnes viri ducent vxores de tribu,  
& cognatione sua, & cunctæ feminae de ea-  
dem tribu maritos accipiant: quam legem  
intelligendam esse de foemina succeden-  
tibus in hæreditate paterna, perdoctè ad-  
notauit Burgenfis: nam Dauid duxit Mi-  
chol ex tribu Benjamin; & vt legitur in  
libro iudicum: Decem Tribus iurauerunt, se  
non daturæ filias suas in vxores viris ex tri-*

*bu Benjamin; quod non obscurum argu-  
mentum est, id fieri solitum fuisse. Vnde,  
vbi nos legimus in præcitato loco: Cunctæ  
feminae, in Hebræo est: Omnis filia heredi-  
tatem hæditans, quam lectionem sequu-  
ti sunt L. X. X. Interpretes, & Paraphrastes  
Caldæus. quare, cum B. Virgo fuerit vni-  
ca hæres parentum suorum, vt docent D. D. Damasc.  
Damasceus, & Epiphanius, dum aiunt, 4. fide c. 15.  
parentes eius ob nimiam eorum sterili-  
tatem solam Virginem, quam precibus a  
Deo obtinuerunt, genuisse; consequens  
est, virum accepisse eiusdem Tribus, eius-  
dem familie, & cognationis. Hoc Catho-  
lico fundamento prædicto, haud difficile  
erit comprobare Marianæ generis splen-  
dorem, omnē cuiuscunque protæpæ no-  
bilitatē longo interuallo superare; quod,  
vt altius repetamus, explicemus, si placet.*

Q 3 VCIB

Num. vi.

Burgenf. in  
elit. & Ca-  
no. 2. de lo-  
c. 4.  
Andis. 21.



verba illa Iobi: *Habet argentum venarum suarum principia, & auro locus est, in quo conflatur.* Argenti nomine B. Virginem intelligo; nam sicut post aurum, cunctis metallis argentum præstat, ita post Christum B. Virgo omnibus creaturis præcelsior, atque excellentior est. de hoc argento apud Iob. 28. intelligi possunt verba Davidis: *Argentum igne examinatum, probatum terra, purgatum septuplum.* argentum (inquam) igne examinatum, quia igne tribulationis in passione, & morte filii, patientia Virginis factis explorata fuit; & non est inuenta minus habens; & subdit: *probatum terra,* vel, ut Hieronymus legit: *separatum à terra,* quia ab ortu suo, immo & à cõceptu sancta fuit: sanctum enim idem est, quod sine terra, aut mundum ab omni sordē, ut D. Thom. 2. explicat. D. Thomas: ac tandem addit: *2. q. 81. ar. 1. purgatum septuplum,* ut nobis innotescat, septiformi Spiritus sancti gratia cumulatam ex utero matris prodisse: de hoc igitur purissimo argento Mariæ, ait Iob: *Habet argentum venarum suarum principia:* habuit enim Deipara Maria altissima principia, ac diuissimas venas natiuitatis suæ, seriem videlicet Patriarcharum, Regum, ac Principum. Vnde D. Bernard. ait: *In generatione Mariæ planè resplendet, quod ex Regibus orta, quod ex semine Abraham, quod generosa ex stirpe David;* idque valde decebat B. Virginem, quia futura erat locus, in quo virtute ex alto conflari, & efformari debebat preciosissimum aurum corporis Christi. Verum oportet has venas, per quas in Virginem summa omnium nobilitas defluxit, diligenter, & accurate effodere: vnde, ut eas aperiamus, quamuis apud famosissimas omnium nationes, & gentes, scilicet Hebræam, Græcam, & Latinam varia symbola vsurpata fuerint ad significandam generis nobilitatem, præcipuè tamen sub lucis metaphora illam describere. Vnde ortum habuit, nobiles, claros, & nobilissimos, clarissimos; ignobiles vero, & plebeos, obscuros nuncupari. Hebræi quidem stellas symbolum nobilitatis acceperunt; quia

Deus reuelauerat patri Abraham filios eius, velut stellas cœli multiplicandos: Græci vero coruscantibus solis radiis, nobilitatis splendorem significauerunt; atque hinc est, apud Aegyptios viguisse morem in sepulchris Principum depingere Pyramides, quas radiorum solis figuræ exornabant, significantes hoc hieroglyphico, deficientibus nobilibus Reipublice, radios illam illustrantes deficere. Romani tandem in symbolum ingenuitatis, & nobilitatis lunas in calcis depictas vsurparunt; vel quia se ex Arcadiis originem ducere gloriabantur, qui se filios lunæ venditabant; vel, ut alij autumant, ut nobiles in virtutis progressu non segnes, sed veloces esse debere, instar lunæ, quæ inter omnes planetas velocissimè cursum suum peragit, commonstrarent. Atque hinc colligo, quod cum D. Ioannes testatur, se vidisse beatam Virginem amictam sole, coronatam stellis, calcatam luna, aperitissimè significauit, vnde quæque nobilissimam esse, & ex clarissima omnium nationum stirpe ortam, ut & ipsa subindicat, dum ait: *Et in omni populo, in omni gente primatum habui,* primatum (inquam) non solum potestatis, sed & nobilitatis, quod, ut clarius pateat, obseruandum est, quod, ut facit Euangelista Matthæus commemorat, habet beata Virgo in suo stemmate duodecim antiquissimos Patriarchas, quorum præcipuus noscitur esse Abraham, cui à populo Dei electo dictum fuit: *Princeps Dei es tu apud nos;* & cui facta fuit reptomissio de Christo ab eius genere oriundo: *In semine tuo beuedicentur omnes gentes:* vnde non desunt, qui dicant; hebræos denominari sic ab Abraham: atque hic inclutus, & magnus Pater, primus fuit, qui confessus est fidem vnus Dei inter Idololatrias Caldæos, diuinum cultum igni deferentes, in quem immixsus ab eis, ut illatam sibi iniuriam vindicarent, illa sus prodiit ex fornace, ut meminit Nemasias. Quia ergo Deipara Maria ex hoc Principe descendit, propterea sponsus filiam principis eam vocauit:



cauit: *Quem pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia Principis?* Continet quoque in suo stemmate quatuordecim potentissimos Reges, & totidem fortissimos Duces, à quibus originem trahit: vnde

**Isid. C. 10.** Ecclesia canit: *Regali ex prole Maria exortat vulger,* inter quos præcipuus fuit David, vir secundum cor Dei, qui milles de fortissimis hostibus victoriam reportauit, & populum Dei à Gigantis Goliath molestissima infestatione liberauit. Ac tandem Deipara Maria descendit per lineam foemininam ex summis Pontificibus, vt nec hic splendor ei deesset: sic enim id tradunt Gregorius Nazianzenus, Ambrosius, Epiphanius, Hilarius, Augustinus, Diuus Thomas, & D. Bonauentura, venerabilis Beda, Eucherius, Cedrinus, Honorius, & Theophilactus, dum vnanimi consensu docent, descendere de Tribu Leui, seu Sacerdotali: decebat enim, vt quia Christus futurus erat simul Rex, & sacerdos, ex regali, ac sacerdotali Tribu Mater eius originem duceret. Nec potest negari, quandoq; Tribus illas inter se misceri, vt constat ex Exodo, & libr. Paralipomenon 2. Vnde, cum D. Paulus neget Christum esse de Tribu Leui, solum intendit, non esse de Tribu Leui per lineam masculinam, ita vt posset esse sacerdos Leui; *In quo enim D. Bonan. 4. hec dicuntur, de alia tribu est, de qua nullus altari, &c. quod necessario debet intelligi de sola linea masculina, cum constet per multos descendentes ex Tribu Iuda per foemininam lineam sacerdotes fuisse, quare noa possum non valde mirari Cornelium Iansenium, alioquin virum piuum, ac perdoctum oppositam sententiam amplectentem in sua concordia, maluiffe Osiandri hæretici opinioni adherere, cuius verba transcripsit, quam tot sanctorum Patrum sententia ac quiescere. Sed, vt huius Mariæ nobilitatis multa capita paucis comprehendam, doctissimi Extholomæi Pisani verba in medium producam: Beata (inquit) Virgo orca est primò de multis Patribus veteris testamenti, maxi-*

me à decimonono, incipiendo ab Adam vsque Barthol. P. ad Thare: secundo de Patriarchis, tercio de san. in ma. Principibus, quarto de Iudicibus, quinto de rial. v. a. 4. Regibus, sexto de Ducibus, septimo de Prophetis, octauo de Doctaribus, nono de viris strenuis, & fortibus, decimo de Sacerdotibus, & summis Pontificibus, vndecimo de populi Rehoribus, duodecimo de cultoribus Dei, & iustis parentibus. hæc ille, ob quæ merito licebit nobis Virginem alloquentibus verba illa Virgillii vsurpare:

*Que te tam læta tulerunt*  
*Sæcula, que tami ralem genere Parentes.*

Sed & hæc læuia sunt, nihil sunt; aliunde quidem maiorem incomparabiliter nobilitatis splendorem Virgo contraxit. Comperit satis est, in humano genere illum nobilem dici, qui claris Maiorum titulis insignitur: Beata verò Maria, licet ex generosa sit parentum stirpe progenita, ab illo tamen trahit excellentissimam nobilitatis genus, qui de illa est nouo nascendi genere procreatus, & per clarissimam sobolem omnè humani stemmatis excedit nobilitatem. Clara Proauorum titulis, sed longè clarior generositate prolis; filia siquidem Regum, sed Mater regis regum: vnde merito de illa prædixit Sapiens: *Generositate eius glorificat contubernium Dei;* ex quo infero, quod sicut Mater à filio præcipuam nobilitatem accepit, ita parètes Virginis ab hac filia potissimam suam ingenuitatem, ac nobilitatem mutuarunt, quæ sine dubio magis eos illustrauit, quam ab eis ipsa fuerit illustrata: maximè, quod si illi potentissimi Reges, sapientissimi Prophetæ, fortissimi Duces, ac summi sacerdotes extiterè, id certè obtinuerunt propter filiam hanc, quam genuerunt, vt, quæ futura erat Mater Dei, nò solum animi dotibus, sed & sanguinis nobilitate omnibus modis inclyta esset, atque conspicua, quod vò Ecclesie Catholicæ innotesceret, voluit Spiritus sanctus Mariæ genealogiam ad amissim per Euangelistam Matthæum describi. Sed hinc statim exortitur difficultas, quia videtur non decuisse id ita fieri,

Virgil. in Æneid.

Sapien. 5.

Matth. 23.

fieri,



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN



- fieri, cum & Christus Dominus dixerit: claritatem ab hominibus non accipio: quibus verbis sanguinis nobilitatem aperte despectisse videtur: v. de & Apost. epist. 1. ad Corinth. c. 1. dixit: non multi sapientes, non multi nobiles, sed ignobilis mundi, & contemptibilia elegi. Deus: in o. idem Apost. ab huiusmodi genealogis nos absterret, dum ait: Rogavi te, ut remaneres Ephesi, non irem in Macedoniam, ut denuncias quibusdam, ne aliter docerent, neque insederent fabulis, & genealogijs interminatis, quæ quaestiones præstant magis, quam ædificationem Dei. & ad Titum stultas autem quaestiones, & genealogias, & contentiones, & pugnas legi deuita. Et ad Coloss. 3. ait: In Christo enim Iesu non est Gentilis, & Iudæus, circumsisio, & præputium, Barba us, & Scytha, sermo, & liber, quasi diceret: post aduentum Christi non est habenda ratio sanguinis, aut prosapia, sed omnes, quotquot Christo coniuncti nomen ei dederunt, verè sunt filii Dei, verè sunt filii Abrahæ. vnde fœmur Iacob, obtinentis in lucta cum Angelo benedictionem, hoc est, Christi aduentum, ut explicant Patres, emarcuisse legitur ad significandum, postquam ille venit in mundum, non iam amplius habendam fore rationem sanguinis, vel genealogiæ, quod hæc omnia iam aruerint, atque emarcuerint. Ab hac Paulina doctrina minimè distidet ea, quæ antiqui tradidere Philosophi. Ait enim Seneca ad Lucillum: non facit nobilitatem atrium plenum sumptis imaginibus, quia, quod ante nos est, nostrum non est; non enim ad nostram vixerit gloriam. & ad eundem Lucillum scribens, ait: cùm volueris veram hominis estimationem videre, & scire qualis sit, nudum inspicere, deponat patrimonium, deponat honores, & alia fortuna mendacia, corpus ipsum exuat, & animi insuere qualis quantusque sit, alieno, an suo magnus. &
- Idem in lib. Traged.** Genus qui laudat suum, aliena laudat.
- Quid. 13. metamorph.** Et Ovidius 13. metamorph. canit: Nam genus, & proanus, & qua non fecimus ipsi,
- Idem in lib. Traged.** Vix ea nostra voco.
- Idem in lib. Traged.** quæ fuerit: verba Vlyssis in oratione contra Atacè pro habendis armis Achil. Idem quoque Ovidius in primo de Ponto ait: Non census nobilem, nec clarum nomen auarum;
- Idem in lib. Traged.** Sed probitas magnum, ingeniumque, facit.
- Idem in lib. Traged.** Accedit Cicero contra Sallustium dicens: Cicer. orat. sanctius est me meis fulgere moribus, quam cont. Sallust. maiorum opinione nit, ut sim meis posteris nobilitatis initium. Et Iuuenal. lib. 3. Satyra Iuuenal. lib. 2. vbi stylum acens contra quendam, qui 5. Sat. 2. cum prauis moribus esset obscurus, clarum genere se gloriabatur, hæc elegantissima cecinit carmina.
- Idem in lib. Traged.** Stemmata quid faciam? quid prodest Pontice longo
- Idem in lib. Traged.** Sanguine cenferi, pictos ostendere vultus Maiorum, stantes in curribus Emiliano: Toti licet veteres exornent undique ceræ Atria, nobilitas sola est, atque unica virtus. Vsq; adeo miseram est aliena incumbere fame.
- Idem in lib. Traged.** Malo pater tibi sit Therites, dummodo iustus Æacide similis, Vulcanique arma capessas; Quam te Therite similem producat Achilles.
- Idem in lib. Traged.** His adiungamus verba illa Boëtii libro de Consolatione dicentis: Omne hominum genus in terris Simili surgit ab ortu.
- Idem in lib. Traged.** Quid genus, & proanos strepitus, Si primordia vestra, Auctoremque Deum spectes, Nullus degener extat: Ni vitij peiora fouens Proprium deserat ortum.
- Idem in lib. Traged.** Consonant etiam his egregia, quæ scripsit carmina Stroza Pater Eroticon: Non ebore, & gemmis, non auro vera paratur;
- Idem in lib. Traged.** Nobilitas: aliquid maius habere decet. Nam virtutis opes, tantum ornamenta putantur,
- Idem in lib. Traged.** Quis fortuna sua datque rapitque manu. Hæc igitur nequeunt generosum reddere quenquam



*Causam in se virtus nobilitatis habet.*

Non dissimilia sunt quæ Ouid. lib. de Vtula eleganti cecinit carmine dicens,

*Nobilitas hominis, mors, & Deitatis imago,  
Nobilitas hominis, virtutum clara propago,  
Nobilitas hominis, humilem releuare ta-*

*centem,  
Nobilitas hominis, mentem refrenare fu-*

*rentem,  
Nobilitas hominis natura iura tenere,*

*Nobilitas hominis nisi turpia nulla timere,*

*Nobilitas hominis terrenas temere doies,*

*Nobilitas hominis caelestia capere regna.*

*Quæ omnia paucis comprehendens D.*

*Hieronymus, scribens ad Celantiam di-*

*xit: Sola apud Deum nobilitas est, clarum esse*

*virtutibus: quid enim apud Deum in viris no-*

*bilis Petrus, qui tamē piscator, & pauper fuit?*

*quid B. Maria illa uirgo, quæ tamen sponsa fa-*

*abri describitur, sed illi piscatori, & pauperi à*

*Christo clauis regni caelestis traduntur, &*

*sponsa fabri meruit esse mater illius, à quo ipsi*

*clauis traditæ sunt. hæc D. Hieronymus, à*

*quo minime dissentias D. Chrysostom.*

*hæc super Matthæum eleganter dixit: Quid*

*prodest ei, quem sordidant mores, generatio*

*clara? aut quid nocet illi generatio vilis, quem*

*mores adornant, & nobilitant ipse se vacuum*

*ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloria*

*in patribus. quid profuit Chan, qui Noë*

*fuit filius, nonnō fuit separatus de medio filio-*

*rum, qui secundum carnem frater fuerat natus,*

*secundum animam factus est seruus, nec sumi-*

*lia eius potuit defendere impios eius mores?*

*Aut quid nocuit Abræ, qui patrem habuit*

*Tharam, Deorum cultorem, nonnō separatus*

*est à genere suo, & postius in caput fidelium:*

*hæc tenus D. Chrysostomus, cui etiam ad-*

*stipulatur S. Basilias lib. de Paradiso c. 4.*

*dicens: Illud aduerte, quia extra Paradisum*

*vir factus est, & mulier intra Paradisum, ut*

*scias, quod non loci, non generis nobilitate, sed*

*virtute vnusquisque gratiam sibi comparat.*

*Deniq; extra paradysum factus, hoc est, in in-*

*feriore loco vir, melior inuenitur, & illa, que*

*in meliori loco, hoc est, in paradiso facta est, in-*

*ferior reperitur; mulier enim prius decepta*

*est, & virum ipsa decepit.*

Hæc tamen, licet vera esse compertum

sit, dubitandum non est, non parum de-

cuisse, beatam Virginem ex clarissima fa-

milia sanguinis splendore valde conspi-

cua citari. Primò, quia experientia cõstat,

nobiliores nisi à maiorum suorum inge-

nitute degenerent, ciuiliores, vibrantio-

res, liberaliores, & ad res magni momẽti

tentandas procliuiores, & in Catholicæ

fidei veritate tenacius retinenda firmio-

res, & constantiores esse; vnde Plato in

Alcibiade prudenter dixit: *Consentaneum*

*est meliores esse naturas nobiles in genere, quàm*

*ignobiles, ac necesse est, ut bene nati, si bene*

*educuntur, demum ad virtutem perueniant:*

*hæc quàm laude digna sint, nemo igno-*

*rat; est ergo commendabilis nobilitas,*

*vnde illa proficiuntur. Secundò quia,*

*quemadmodum fulgens, ac preciosa*

*gemma, quæ an auro inferitur, magis ac*

*magis eum decorat, & illustrat, sic*

*sanguinis nobilitas cum virtute animi*

*coniuncta admirabiliorem, & gratiosio-*

*rem illam facit. Tum quia generis no-*

*bilitas commendabiliora reddit opera*

*Principum: maiori enim laude dignus*

*erat Ludouicus Galliarum Rex, quod men-*

*dicos ad mensam suam assidere compel-*

*leret: & quod Imperatoris Theodosii*

*vxor pauperum Xenodochia inuiferet, &*

*illis ministraret, quàm si vulgares, & ig-*

*nobiles homines idipsam præstitissent.*

*Tum quia iuuat viros iustos sanguinis*

*nobilitas, ad humilitatis augmentum;*

*quia quantò clariiores sunt, & altiori gra-*

*du constituti, tantò plus possunt descen-*

*dere per humilitatem, illud Salomonis*

*consilium amplectentes, Quando maior*

*es, tantò magis te humilia; ea propter con-*

*uentissimum fuit, beatam Virginem re-*

*gia sanguinis claritate fulgere. Fateor*

*quidem generis splendorem apud Deum*

*nullius momenti esse, nisi cum virtute*

*animi coniungatur; habet enim se*

*generis nobilitas veluti in abaco (zero,*

*ut dicitur Italicè) quod scõssim, & co-*

*litarè sumptum, nullius valoris est; at*

*si illi adiungatur nota aliqua abaci, red-*

R dit na.



reddit numerum copiosum: nō secus nobilitas sanguinis secola, nihil apud Deum præstat; at si illam concomitetur diuinæ legis obseruantia, apud Deum, & homines commendabilem, & preciosam illam reddit. Ob hanc ergo rationem diuina sapientia prouidit, vt Virgini, quàm in Matrem elegerat, nobilitatis circumstantia, quæ cōmendabiliorem illam, & opera eius clariora reddere posset, minimè deesset. vnde, cum D. Paulus docet, nullam genealogiæ habendam esse rationē, diuersimode illum Sancti Patres exponunt: nam in primis S. Augustinus respondet, D. Paulus solum reprehendere ibi genealogias quasdam quorundam librorum, quos, deuterofos vocabant, vbi fingebant Adam duas habuisse vxores, ex quo colligebant per plures genealogias profus inuiles, & contentiosas. S. Chrysostomus docet, D. Paulum loqui de genealogiis Gentilium, quia iungebant illas cum fabulis, quæ apud Gentiles valde vigeant. Gentiles autem ad Deos suos, & maxime ad iouem reducebant genus suum, vt Theogonia Hesiodi, & Aiacis, & Vlyssis contentio apud Ouidium lib. metamorph. necnon & Boccatii liber de genealogia Deorum ostendant. Verum si sequamur intelligentiam D. Augustini, qui de ludæorum genealogiis D. Paulum interpretatur, ex eo, quod ad Titum 3. postquam dixit: *genealogias*, contiuo ediecit: *quæ pugnas legis*: germana expositio videtur esse, damnaare D. Paulum genealogias, de quibus ludæi vana gloriabantur, filios Abraham se venditantes, cum nihil minus, quàm Abraham opera imitentur. Vel dicamus etiam, quod fortè nō displicebit, quod licet studium genealogiarum, dum vigeret lex Moyſis, vtile, & necessarium extitisset, tum, vt Tribus distinguerentur, tum propter officia sacerdotum, quibus tantum in templo ministrare fas erat, tum ob coniugia, quæ cum suis Contribulibus inire licebat, ne hæreditates in alienas Tribus deuoluerentur, vt habetur lib. Numerorum; tum ob pri-

mogenitorum dignitatem, quibus duplex portio obueniebat, vt in Deuteronomio legimus; tum denique, vt certa nobilitas haberi posset de familia, ex qua Messias erat oriundus, & si simul agnosceretur fidelis, ac verax Deus in promissis suis, qui quod Abraham primum, deinde Dauidi pollicitus erat, tandem impleuit. Verum abrogata iam lege Mosaica, & exhibitio iam Messia, genealogiæ inuiles erant, & interminatæ, nimirum sine fine, atque adeò necesse erat cessare hæreditates Tribuum, necnon leges primogenitorum, & coniugiorum euacuari, cum reuera omnia illa instituta fuissent, vt agnosceretur familia, ac domus venturi Messia.

Cæterum, vt propositum argumentum absoluamus, oportet ostendamus, quod à principio polliciti sumus, beatam Virgine ex vtero materno non solum gentilitia nobilitatis suorum partem, sed & insignium virtutum illorum legitimam hæredem ex vtero materno prodiisse. Certè sicut aqua per auri mineralia defluens, saluiferas valde qualitates ab auro mutuas ita B. Virgo per venas illas auri potentissimorum Regum, ac mineralia SS. Patrum petransiens, diuina virtuto factum est, vt non solum generis nobilitatem, sed & præclaras eorum dotes cumulatus, quàm omnes illi, participaret. Hæres fuit B. Virgo patris sui Dauidis in mansuetudine, Salomonis in sapientia, Abraham in confidentia, Ase in fortitudine, Iosaphat in obseruatione legis diuinæ, Ezechia in cura, ac diligētia querendi diuinam voluntatē, Iosia in innocentia, quæ à pueritia cepit querere Dominum, ac si de reliquis animi dotibus, ac celestibus charismatibus, quibus tam viri, quàm femina, & maiores illius cōspicui, ac insignes fuere; in omnibus illis successit tanquam legitima hæres beatissima Virgo. Narrat Pierius Valetianus, apud Romanos annulum nobilitatis insigne fuisse, vt hoc symbolo admonerent nobiles, quod sicut in annulo finis coniungi-

Numer. 26.  
Deuter. 12.

D. Paulus  
vbi supra.

D. Aug. lib.  
2. in aduer-  
sarium legn.  
Prophe-  
tiam cap. 1.  
com. 6.

D. Chrysost.  
hom. 2. de  
verb. Iſaie  
com. 2.

Theog. He-  
siod.

Ouid. lib. 13.  
metamorph.  
Boccat. de  
geneal. De-  
orum.

D. August.  
vbi supra.  
Tit. 3.

Ioan. 8.

2. Paralip.

3. Reg. 23.

Pier. Valer.  
lib. 4. verba  
annulm.



fungitur cum principio, & per omnia ei per similes esse perhibetur, ita ipsi, qui nouissimi sunt in eorum profapia, per similes esse debent primis suis progenitoribus, qui principium suae nobilitati dedere. Annulus certe aureus est, genealogia Christi Domini, cuius finis, scilicet Maria, de qua natus est Iesus, per similes fuit principio, hoc est, suis progenitoribus, ab eorum ingenuitate, ac sanctitate non solum non degenerans, sed longa interca pedine excedens. Atque hinc non possum non ansam sumere, ut in eos stylum acuam, qui quo generis nobilitate splendidiore, eo vitae consuetudine sordidiores, & obsecutores se exhibent, diuina, & humana praecepta licentiosius, ac liberius omnibus transilientes, ut aperte indicant verba ipsius Dei ad ipsos dicentis: *Me non timebitis, qui posui arenam terminum maris?* Mirabile tanquam est, quod suadere volens Deus nobilibus timorem sui, solum eis ob oculos ponat, quod circueirit mare arena; videbatur enim consultius fuisse, reuocare illis in memoriam, quod inundanti diluuiio habitatores terrae submersisset; quod Ciuitates Sodomae, & Ghomorrah igne, & sulphure concremasset; quod totam Aegyptum, culicum, ranarum, sanguinea aquae fluuio, ac tandem vniuersum exercitum Pharaonis submersiois in mari rubro acerbissimis suppliciis affecisset; haec sane ad metum incutiendum apta videntur; ac dicere, quod arenam mari tanquam terminum posuisset, quid quaeso conducere posset ad reprimendam illorum petulantiam? multum quidem per omnem modum, si id altius perpendatur: ad quod meminisse oportebit, Salomonem dixisse: *Legem ponebas aquis, ne transirent fines suos;* ac si dicere: portentosum illud maris monstrum, quod videtur vniuersam terram velle deuorare, sola Dei lex, & praeceptum compescit, ut extra praefixos sibi terminos ne latum quidem vnguem pertranseat; & ut magis diuini praecepti virtus, & potentia se ostentaret, non cir-

cum dedit mare montibus, aut instar murorum fortissimis rupibus, sed solum minutissima arena, quae vento, aut flatu dispergi solet; cum ergo Deus Principibus ait: *Me non timebitis, qui posui arenam terminum maris?* perinde fuit, ac si diceret: si horribile illud, ac indomitum maris monstrum, cum accedit ad arenam, tanquam terminum sibi praefixum, quasi timens illum transilire, terrocedit, & aufugit, vosne, qui ratione praediti estis, non timebitis legum meorum limites, & terminos licentiosius, & petulanter transgredidi? sed heu calamitosa tempora nostra Principibus plena, quorum singulis Deus clamat: *A saeculo coniegit iugum meum, rupisti vincula mea,* hi diabolicam libertatem sectantes, diuinae legis iugum, tametsi alioquin suaue, *Iugum meum suaue est,* & *onus meum leue,* confringunt, & diuinorum mandatorum compedibus, & vinculis irretiti reuolunt, dicentes: *Dirumpamus vincula eorum:* sed paulo inferius ait Dauid, diuinam vltionem experturos; *Qui habitant in caelis, irridebit eos,* & *Dominus subsannabit eos:* bene quidem ait: *irridebit eos:* nam quemadmodum fabulosi auctores conixerunt; aues cuiusdam Urbis videntes se vndique retibus a ciuibus illius circumdari, ut illas caperent, Nictycoracem consuluerunt, tanquam auctorem nocturnam, studio deditam, & quae multum olei in eo consumit, ut viam aliquam eis aperiret, qua insidiantium venatorum retes effugere possent. Illa respondit, hoc esse optimum remedium, ut omnes quercus, ex quibus fluctiuum fit, radicitus extirparent, & cum primo semine lini, & Canassa in agris seminaretur, continuo illud rapientes, vescerentur, ut sic retes fieri non possent; ac consilio hoc audito non solum difficili, sed impossibili reliquae aues irriserunt consultorem: ita Reges terrae, & Princeps, qui diuinarum legum vincula, & retes perfringere posse se sibi blandiuntur, tanquam insanos, & amentes irridebit Dominus: *Qui habitat in caelis, irridebit eos,* & *Dominus subsannabit eos.*

Ierem. 4.

Ierem. 2.

Matth. 11.

Psalm. 2.

Ibidem.

Psalm. 2.



eos. Putabat quidem Sedechias Rex à diuinæ legis retribus se posse eripere, & licentia vivere, tamen Deus irudens illum dixit: *Extendam rete meum super eum, & capietur in sagena mea*: ad cuius loci intelligentiam oportet singulare, quod in eo lateret, arcanaum propalare: refert enim Nicolaus de Lyra ex antiquissimis hebraeis modum comprehensionis Regis Sedechie, cum ab hostibus suis fugere tentaret, in hunc modum fuisse: Erat iustus via quædam abscondita, quæ incipiebat ab aula Regis, & perueniebat usque ad desertum: hanc ingressus Sedechias, ut fugeret hostium manus, contigit, quod quidam milites Babylonici in planitie quadam Iericho venationi vacantes, quandam ceruam, seu capram sectantes, ingrediente illa eandem viam, qua Rex Sedechias veniebat, milites pariter illum introeuntes, Regem fugientem præter opinionem inuenerunt, & comprehendentes illum, captiuum duxerunt; unde factum est, ut eadem via, qua vincula fugeret, in vincula incideret; cum ergo ait illi Deus: *Extendam rete meum super eum, & capietur in sagena mea*, alludit ad capram illam, qua velut sagena se habuit, qua ab hostibus captus fuit. Ex quo sanè vellè Principes, ac nobiles addiscere, Deo seruire, Deum timere, iudicia eius vereri, memores illius sententia: *Potentis potenter tormenta patientur*, & illius alterius: *Dei non irridetur*. velim etiam sibi persuadeant, idque alta mente reponant, iustitiam, & sanctitatem, veram, & germanam esse nobilitatis matrem. Certè Moysis nobilitas, & generis illius splendor non cepit ab eo tempore, quo filia Regis Pharaonis in filium suum adoptiuum eum destinavit, sed ab eo, quo hebræum quendam ab iniuria, & vi, quam Aegyptius ei inferebat, viriliter vindicavit. Davidis etiam insignis nobilitas exordium habuit ab eo temporis momento, quo caput Goliath præciciens, à tyrannica eius oppressione populum suum liberavit, inde enim cepit tota eius proge-

nies à tributorum onere immunis esse: *Et domus patris eius faciet absque tributo*. Iob tandem in iustitia, & sanctitate fundata habuit suæ nobilitatis primordia: *Iustitia induit me sum, & vestium me sicut vestimento, & diademate, iudicio meo*. Oculi sui caeci, & pes claudens. *Convertebam molam iniqui, & de dentibus illius aufereram prædam*. Hæc sanè sunt exercitia nobilium, & illustrium, & potentum digna opera: non virgines insectari, non pauperem opprimere, non sacra templa profanare, non iocis, & lautis conuiujs prout de more habent (proh dolor) vacare. Vnde verbi diuini præconibus valde incumbere arbitror, nobiles, præcipue publicè peccantes, publicè arguere, iuxta illud D. Pauli: *Peccantem, coram omnibus argue*: Huc facit quod Sanctus noster Antonius de Padua de Cycada sciipit: ait enim, Cycadam oleo vinctam, quali mortuam immotam manere, aceto verò aspersam continuò reuiuiscere; cuius eam arbitror esse naturalem rationem, quod oleum Cycadæ poros obtinuens, spiramen aëreum haurire non sinat, & idcò continuò quasi mortua iacet; aceturum verò eius poros aperiens aëri aditum præbet, ut respirare valeat: non dissimiliter, dum nobiles adulationis oleo vnguntur, priores euadunt, at si acrimonia, & aceto reprehensionis afficiuntur, à morte, quam per peccatum incurterant, per concionatorem reuocantur.

Vnde nos, qui à Principum adulatione longè calamum nostrum abesse desideramus, quin potius eos à vitis acerbissimis, Dei supplicijs eis propositis, auocare ardentissimè cupimus, exploratissimas in sceleratos Principes diuinæ vindictæ pœnas non ex anicularum fabellis, Poëtarum figmentis, aut apochryphis narrationibus, sed ex sacris eloquijs, probatissimisque traditionibus depromptas in mediū producemus, quibus Deum acerbissimum pariter, & iustissimum illorum iudicem, ac vltorem semper extitisse liquido constabit. huius rei testis est

Pharao

Ezech. 12.

Nicolaus de Lyra in c. 12. Ezech.

Ezech. 12.

Sapient. 6. Galat. 6.

1. Reg. 17.

Iob. 29.

2. Timot. 3.

D. Anton. de Padua.



Pharao Aegypti Rex, qui Dei populum fugientem persequens, una cum vniuerso exercitu maris fluctibus obutus est.

Testis est Nabuchodonosor à regali sede, summaque potentia ad ferarum pastum, & conuictum deiectus, qui pristinae dignitati tandem restitutus, diuinum, quod in se fenserat, iudicium agnoscens, Glorifico, inquit, Regem caeli, quia omnia opera eius vera, & vitæ eius iudicia, & gradientes in superbia potest humiliare.

Dan. 4.

2. Paral. 16. Testes Ozias, & Ioram Reges Iudæ: ille foedissima lepra, hic insanabili alui languore à Domino percussus; è quibus hic visceribus paulatim effluis, mortuus est, inquit historia sacra, in firmitate pessima.

4. Reg. 9.

2. Mach. 9. Testis Antiochus Tyrannus, qui inuisibili plaga à Deo accepta, & seacurientibus è corpore suo vermibus, cum carnis suæ vndique diffluentis foetorem ferre non posset, confessus est, Insulam esse Deo subijci, & mortalem, paria Deo non sentire.

Act. 12.

Testis Herodes Agrippa, de quo ait Scriptura: confessum percussit eum Angelus Domini, eo, quod non dedisset honorem Deo, & consumpsit verbis exspirauit.

Doct. hist. li.

3. c. 17. Apostata, qui transfixus telo, vel ab Angelo, vel, ut alii sentiunt, à sancto Mercurio, diuinam in se vindictam agnouit, exclamans: vicisti Galilee: ita enim Christum Saluatorem nostrum appellare solebat.

Theod. lib. 5. c. 20.

Paul. Diac. lib. 23.

Zonar. An. nat. tom. 4.

Ignat. in Epiro.

Baron. ex Theoph. an. 780.

Testis Leo IV. Imperator Iconomachus, qui cum coronam auream preciosissimo carbunculo ornatam ex sanctæ Sophiae altari abstulisset, eamque per totam Constantinopolim, triumphantis more capite gessisset, dignas sacrilegii poenas dedit, nascente subito in capite eius vlcere terretimo carbunculo dicto, cuius vehemēti dolore in febre in primum, & deinde in furorē coniectus, post paucos dies sacrilegam animam exhalauit.

Testis Poplicus Poloniae Rex, dilaniatus à muribus una cum vxore sua sceleris sorte, qui mures prodierunt è sepulchris fratrum, nepotumque eius, quos nefarie occiderat.

Hist. prodig. p. 1. c. 3.

Testis Boleslaus etiam Poloniae Rex, qui sanctum Stanislaum Episcopum propria manu interfecit: hic enim à suis subditis regno eiectus, & paulo post furore correptus, dum per sylvas vagus erraret, à canibus disceptus est.

Dubranius hist. Bohem.

Testis Drahomira Vratislavi Bohemie Idem Ibid. Ducis vxor, quæ Ludimilla, sanctissimæ feminae, plurimorumque sacerdotum sanguine contaminata, dehiscente terra, una cum curru, quo vehabatur, absorpta est; cuius rei apud Bohemos iuxta ciuitatem Pragensem visenda adhuc extant monumenta. Ad extremum accedunt egregia illa iuuenalis carmina: Ad generum Cereris sine cade, & sanguine pauci.

Iuuen. Sat. 10.

Discedunt Reges, & sic a morte Tyranni, Ex quibus omnibus liquido constat, quæ execrabilis sit Deo, nobilium effronata viuendi licentia; & superbia, ac Principū Tyrannis, cui sit honor, & gloria in saecula saeculorum. Amen.

## HOMILIA II.

De varijs Circumstantijs tam antecedentibus, quam concomitantibus, & subsequētib; felicissimum Deiparae Virginis ortum; & de vaticinijs, & figuris, tempore loco, & vniuersali gaudio, quod mundo annunciauit; & alijs similibus.



IRANTVR non pauci, Euangelistas omnes beatissimæ Virginis ortum, mortem, & in coelum Assumptionē, & alia similia silentio tamen multa egregia, præcelsite, cum R. 3. atque



atque præclara de Ioanne Baptista commemorarint. Verùm id diuino consilio factum, non est ambigendum, quia huiusmodi silentium plenius & cumulatius quàm quæcunque for: undissima dicendi facultas B. Virginis stupendam excellentiam commendat. Vt enim in scientiis præsupponuntur quædam principia, quæ non probantur, sed supponuntur tanquam omninò nota, ita in mystica hæc sacre Scripturæ scientia præsupponuntur aliquæ prima principia, de quibus, vt notissimis non oportet sermonem instituire: Inter quæ, vnum est, beatam Virginem, sicut Matris Dei dignitate, ita vitæ sanctitate, omnem puã creaturam longo intervallo superare; & ideo specialia Virginis præ: onia Euangelistæ siluere, contenti dixisse, quod ex ea natus fuerit Iesus, quod infinita in se claudit præconia. Quod si virgeas, debuisset factos Euangelistas, vel aliquem illorum Virginis parentes recensuisse: cum & Ioannis Baptistæ, Andree, Ioannis, & aliorum parentes tres Euangelistæ commemorent, Lucas, Mattheus, & Ioannes. Arbitror quidem tacitos fuisse Virginis parentes, ad maiorem eius honorem, ac decus; qui enim asserunt, Virginem Mariam sub originali peccato conceptam, eò maximè nituntur argumento, quòd ex viri femine; vt ceteri homines, processisset; qui vero sentiunt ab illo delicto præseruatam, illud maximè argumentum vrgent, quod fuerit Mater saluatoris Christi, vt eminentiori genere sanctificationis, scilicet præseruatione à peccato gaudere promeretur. Vt ergo Spiritus sanctus indicaret illam aliequam ab hoc erimine, eius parentes subiecit, innuens eam non fuisse à Deo respectam, vel à nobis respiciendam tanquam filiam Adæ sub peccato eius cõprehensam, sed vt Matrem Iesu Christi clamoso quodam silentio personans: Noli prudens scripturarum scrutator, & lector, patrem, vel matrem Virginis querere, ne fortè vnicquam, quæ ego immaculatam asserui,

tu, tanquam reipsum, datam peccato piores. Considera partum, & fructum eius, id est Iesum, propter quem illam ab omni proliis peccati macula immunem agnosces: sic enim Melchisedech. sine patre, & matre. & sine genealogia, introducit, vt Christum, qui abtque genealogia est, se undum patrem significaret: ob id ergo taciti sunt Maris parentes, vt immaculatæ Virginis puritas magis asrueretur. Verùm licet facti Euangelistæ nihil de parentibus Virginis, aut quidquam de circumstantiis ortus illius commemorarint, ea tamen, quæ Patres, & graues Auctores de his edixere, inutili silentio minimè prætermittam. Et quidem imprimis, si de circumstantiis antecedentibus sit sermo, cerè Amos dicente: Non facit Dominus Deus verbum, nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos Prophetas: manifestè relinquatur, Virginis ortum antiquis Patribus fuisse prænunciatum, vt disertis verbis docuit D. Bernardus dicens: Longè autè Patribus est cõlitus reposita, mysticis prænunciat à miraculis, & oraculis Prophetis: super signum magnum. Vnde Rupertus ait: magnam partem libri Cantico: rum de B. Virgine loqui, & doctissimus Apponius addit, infelicem esse, qui hoc non credit. Deinde: præcipua femina, quas commemorat sacra Scriptura, vt Sara, Rebecca, Rachel, Abigail, Sunamitis, Debbora, Iudith, Isahel, beatam Virginem adumbrarunt; specialiterque Maria soror Moysis, & Aaronis, typum eius gessit. Virgo enim dicta est Maria, sicut illa, fuit soror, ac mater summi sacerdotis, ac legislatoris Christi in Moysè, & Aarone præsignati; & sicut illa pueriles tunc annos excessit, cum populus ab Aegyptiaca seruitute liberatus est, ita hæc ad quintumdecim ù annum peruenit, quando nato Christo à Demoniis captiuitate mundus fuit liberatus; fuit illa Maria prima Prophetissa in veteri lege, & insignis sapientia, vt inquit Clemens Alexandrinus 4. super Math. at nostra Maria prima Prophetissa

Isa. 1. 6.  
Mat. 4. 6.  
2.  
Ier. 1.

Ad Heb. 7.

Amos. 4.

D. Bern. ser.  
magnum.  
Ruper. 1. 7.  
de process.  
Spiritus 2. 2.  
Apponius.

Exod. 6. 6.  
15.  
D. Amb.  
1. 2. ep. 36.

Clem. Alex.



D. August.

phetissa in lege Evangelica fuit, & magistra magistrorum, ut docet August. 7. de Civ. cap. vii; Fuit antesignana, & tympanistra sicut illa, ad laudes omnino reportata victoria decantandas, quam sequuntur omnes Virgines in tympano, & choro, & ideo diuinam tympanistram, eam Augustinus appellat serm. 17. de Natiuit. Domini, nam Luc. i. habetur: quod cecinit, Magnificat anima mea Dominum: Ac tandem ista nostra Maria fuit Virgo, fuit etiam & illa, quod mirum est, in veteri lege, & non sine mysterio, ita docet

D. Ambros.

Gen. 15.

Gen. 18.

Iud. 13. &amp; 14.

3. Reg. 13.

Gen. 25.

Luc. 1.

D. Anselm.

D. Cyr. de

laud. Virg.

de Assumpt.

Ambros. in exhortat. ad Virgines: & Apponius libr. 6. in Cant. dicens, has esse duas primas Virgines, alteram veteris Testamenti, alteram Noui. Quod si Deus per Angelos nunciavit parentibus ortum Ismaelis, Isaac, Samsonis, Iosue, Iacobi, Esau, & Iohannis Baptistae, ut sacra testantur eloquia, facile inde constat, hunc honorem Natiuitati Virginis fuisse delatum, quae Ismaele fecundior, Saepe fortior, Isaac obedientior, Isaac obsecrantior, Iacob a peccato immunior, Ioanne longo interuallo sanctior esse noscitur. Vnde D. Anselmus lib. de Conceptu Virginali cap. 2. ait: Debiti pronuntiar per Angelum, fieri & factum fuit. Quis autem fuerit hic Angelus, Gabrielem putant nonnulli Doctores, qui & ortum Baptistae pronuntiauit, ut sanctus Lucas commemorat, precibus parentes Mariam a Deo obtinuisse, cum steriles essent, his verbis tradit Cyprianus de laudibus beatae Mariae, Ioanne Pico interprete: De radice Iesse ortus est rex Dauid, & de Tribu Regis Dauidis sancta Virgo, sancta (inquam) & sanctorum sita, cuius parentes fuerunt Iochim, & Anna, qui quidem in vita sua Deo placuerunt, atque etiam fructum huiusmodi genuerunt, sanctam Virginem Mariam templum simul & Matrem Dei. Iochim porro, Anna, & Maria, hi tres Trinitati palam sacrificium laudis offerebant: Iochim enim interpretatur: Preparatio Domini, eo, quod ex illo preparatum sit templum Domini, neque

Virgo: Anna rursus similiter gratia, interpretatur, propterea quod Iochim, & Anna gratiam acceperunt, ut accedentibus precibus talem sanctum germinarent, sanctam Virginem adepti: Iochim siquidem precabatur in monte, & Anna in horto suo, Anna vero grauidu effecta, caelum, & thronum cherubicum peperit, sanctum puellam Mariam.

Atque haec dicta sufficiant de circumstantiis antecedentibus: iam de concomitantibus dicamus, quae tempus, & locum ortus conceinunt. Nata fuit beatissima Virgo (si credimus Abulensi) anno ab orbe condito ter millesimo nongentesimo quadagesimo septimo, & a transfugatione Israelitarum in Babyloniam, quingentesimo septingentesimo sexto, & ab Urbe condita, septingentesimo trigesimo octavo, qui vigesimus secundus fuit Augusti Romae regnantis, Herode Idumaeo Iudaeorum tyranno; Marco Druso, & Latio Pison e Romae Consulibus, ut tradit D. Damascenus oratione 1. de Natiuit. Scio Cardinalem Baronium opinatum fuisse, natalam Dei Genitricis Mariae incidisse sub Consulatu Furnii nepotis, & Iunii Iuliani, anno ab Urbe condita septingentesimo trigesimo septimo, Augusti Imperatoris ad Triumviratum 26. olympiade centesima nonagesima, anno tertio, sed allatam computationem docent etiam grauissimi Doctores. Perlepidus dixit sanctus Damascenus orat. de Natiuit. Virginis. Certabant saecula, quodnam ortu Virginis gloriaretur; Quam autem illud tempus, cui haec felix contigit fors, ad hunc ortum congruerit, eleganter docuit Doctor Canisius lib. 1. de Deipara cap. 11. in haec verba: Quam vero pulchre, quam commode tunc Maria nascitur, quo surribant simul, & Holidus diuini consilij impugnatore Herodes, regnum Dauidis genus extingueret, ne quisquam Messias procreetur, vi summa conatur? Vnde in communi sermone omnium desperatione, & cum Sathan diuina perturbare decretum maxime nititur, Iochim,

Abulens. in

c. 2. Matthe.

q. 91.

D. Damasc.

orat. 1. de

Natiuit.

Baro tom. 1.

annal. cap. 1.

sol. 25.

Abulen. in c.

2. Matthe.

Aliam com-

putationem

vide infra

lib. 5. hom.

D. Damasc.

orat. de Nat.

Virg.

Canis. lib. de

Deip. cap. 11.

\* Anna,



Anna, ex Davidis stirpe superstites, coniuges diuinitus eliguntur, qui Messia matrem lectissimam, vel inuitis Herodians in lucem proferunt.

Mensem autem Mariani ortus, Septembrem fuisse, prater auctoritatem Ecclesie, quae hoc mente, solempni ritu illum celebrat, docent communi consensu historiographi de ortu Virginis agentes; quod non singulari mysterio catere putandum est, quia ( vt Doctores Hebraei adnotarunt, id refertate eruditissimo Canisio eodem mense, & orbibus conditus fuit, & Eva formata, quae typum gerebat Mariae: vnde sicut mente Septembris Deus habitaculum confecit primo Adae, & adiutorium ei dedit simile sibi, vt ait Moyses, ita eodem mente beatam Virginem condidit, futurum habitaculum Christi, & adiutorium persimile illi. Congruum fuit etiam, vt mense Septembris nasceretur, quae semper Virgo futura erat, quia mense Septembri sol recedens a signo Leonis, ingreditur in signum Virginis, quod non obscure praesignificabat, Deum, qui alioquin, vt Leo rugiebat: *Mibi vindictam, & ego retribuam*, velut agnum ex mansueta oue Maria nasciturum, & instar vnicornis in gremio Virginis, ferocitatem depositurum. Ac tandem, illud etiam non profundi causa mysterii contigisse creditur, vt Decipara Maria sub ipso fere vindemiarum tempore nasceretur: tunc quippe viniarum palmites fructuum multiplici copia onusti ad ima defluunt, tunc vuarum botri grauida maturitate turgescunt, tunc Agricoliarum spes, quae toto anni curriculo suspensa fuerat, vberes transacti laboris se carpere si uetus exultat; tunc arbores saporifera fructuum suauitate redolent, & poma, quae acerbitate sua hominum gustus exasperabant, grata maturitate demulcent: sed per haec, quae exterius cernimus, reflectere oculos ad interiora debemus. Certè populus Dei, vinea appellatur ab Isaia: *Vinea Domini exercituum domus Israel est: & vineam*

Sabamam Domini gentium exciderunt, sicut ergo vinearum fructus toto anno expectatur, in solo vero autumno colligitur; sic Redemptor noster, quem lex vetus praesignauerat, Prophetae praedixerant, Sancti Patres vsque ad quintam aetatem ardentissimè desiderauerant, in solo Mariae tempore venit. Vel dicamus aliter, si placet, Mariam esse hanc vineam, quae protulit ferendam illam vitem, Christum scilicet Dominum, dicentem: *Ego sum vitis vera, & vos palmites*; protulit etiam *vinum germinans Virgines*, vt dixit Zacharias, quod exprellum fuit in torculari Crucis, vt Saluator dixit per Isaiam Prophetam: *Torcular calcavi solum*.

Sed perge iam diem signare felicitis huius Mariani ortus, Ad eius intelligentiam opus est, supponamus, quod cum mensium computatio apud Hebraeos a Maria inciperet, consequenter Septembrem septimū fuisse: noluit tamen Deus in quocunque alio illius mensis die natalem Virginis contingere, quam octauo, qui sabbathus fuit, si illius temporis computatio rectè inspiciatur. Dies quidem festiua inter Hebraeos, cui Dominica dies in Christi Domini Resurrectionis honorem successit: nota igitur fuit beata Virgo in mense Septembri, die octauo, & die sabbathi, non absque mysterio, quia septenarius, & octonarius numerus celebres sunt; ille in lege scripta, hic in lege gratiae: *In die namque septima requieuit Dominus ab omni opere, quod patrarat, ium machinam mundi condidit*; in octaua vero requieuit gloriosus a mortuis resurgens, quando humani generis iacturam restaurauit. Volens ergo Deus, matrem eius nasci septimo mense, & octauo die non obscure mihi ostendit, in ea, pretiosa quaeque vetera, & noua viri usque legis coniungenda fore; vnde ipsa dixit: *Omnia poma vetera, & noua seruaui tibi dilecte mi*. Quod autem, ad Mariae natalem sabbathum diem congruentissimè elegerit, multiplex ratio probat; prima, quia cum Deus

Canis. vbi supra.

Sen. 2.

Heb. 10. Dnuter. 32.

Psal. 28.

Isai. 6. Isai. 16.

Ioan. 15.

Zach. 9.

Isai. 63.

Genes. 2.

Can. 7.



Deus benedixisset hunc diem; iuxta illud Genesis: *benedixit Deus diei septimo, & sanctificauit illum*, congruum erat, vt quæ sancta, concepta, & sancta nata, & quæ sanctitatis auctorem paritura erat, in die quoque sancto, seu sanctificato nasceretur. Secunda, quia sicut in hac die quiescere coepit Dominus in creatione mundi, vt ait Moyses, *requieuit Deus die septimo*, ita ipse in utero Virginis, humana carne indutus, requiescere decreuerat: *qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo*: vt enim eleganter dixit B. Petrus Damianus; *non est locus voluptatis, nisi uterus Mariæ, in quo cumulat omnes delicias Dominus, de cuius delicijs Spiritus sanctus admiratoria formose in amoris cantico sic enūtat: que est ista, qua ascendit per desertum delicijs affluens? Ac tandem, licet cœlestia astrata in humanam voluntatem, ad eam ascendendum, vel huc, aut illuc ducendum, aullam vim habeant, vt habere falsò sibi blandiuntur, qui iuxta diuersam constellationem louis, Martis, aut Saturni, sub qua quisque natus est, hominum mores futuros esse contendunt, contra illud Hieremias; *à signis celi nolite metueres, quia timent gentes, quia leges populorum vanae sunt*; quia tamen in corpus humanum influunt, iuuantque ad malam vel bonam eius complexionem, facile mihi persuasit deo, diuina prouidentia factū esse, vt nata fuerit B. Virgo sub beneuolo valdè astorum aspectu, ac favorabili constellatione, vt sic omni ex parte, felicissimus esset eius ortus.*

Porro de circumstantia loci hæc apud Probatos Auctores reperio. D. Hiero. vel quicumque est auctor lib. de ortu Virg. ait: nata in ciuitate Nazareth Abulensis Matth. 2. q. 91. autumat; natam probabiliter in Sepphero, quod est oppidum distans à Nazareth per tres leucas, cōtra Aquilonem; de hoc enim loco ait fuisse Ioachim patrem Virginis, & ibidem etiam B. Annam ortam Adricomius autē ait, D. Annam habuisse Hierosolymis domum, & in ea B. Virginem conceptā,

& natam fuisse. In cuius testimonium ait: in eo loco extructum esse templum quod D. Annæ appellatur: quod olim Cœnobium fuit Virginum; & modò non longè est à Probatica Piscina; cui sententiæ ad stipulatur D. Damasc. dicens: *In lucem D. Damasc. editur Virgo in domo Probatica Ioachim, id erat. de nat. est, in domo Ioachim, quæ iuxta Probaticam Piscinam sita erat, & orat. 1. de nat. orthodox. fid. Virg. ait: fausta tibi sint omnia à Probatica c. 15. Regine domicilium, fausta tibi sint omnia, à Probatica seminum Ioachim, vetus sanum, nunc autem ouillis ratione præditi Ecclesia cœlum imitans, atque olim semel, quòd annis Angelum Dei excipiens aquam turbam autem, & unum valentiam restituentem.*

Tandem iam ad circumstantias ortū B. Virg. subsequentes orationem conuertamus, inter quas felicitas, & gaudium vniuersi non vltimum locum tenet. Certè tempus illud, quo Maria soror Moysis nata est, infelix fuit, & amarum: nam à tempore ortus illius, vt Doctores Hebræi commemorant, & tradit Genebrardus 1. *Genebr. lib. 1. Cronographiæ*, coeperunt Aegyptii Hebræos affligere, vnde ab amaritudine illa nata puella, Maria appellata est: ar faxculum illud, quo Maria nostra nata est felicissimum fuit, tunc enim ortu surgentis auroræ genus humanum aduersus solis iustitiæ, hoc est, Verbi diuini in carne venturi certum signum accepit, humani generis hostes debilitari, ac diuina chari, imata cœlitus mitti coeperunt; vnde non immeritò verba illa Poetæ natali Mariæ congruere possunt.

*Magnus ab integro sæclorum nascitur Virgil.*

*ordo,*

*Iam redit & Virgo, redeunt saturnia regna.*

Quod, vt clarius innotescat, percurramus (si placet) sex mundi ætates, quibus mundus conditus, apertè est adumbratus, in quas vniuersa tempora D. Aug. diuisit *D. Aug. lib. 1. lib. 1. de Genesi. cont. Manichæos cap. 23. de Gen. cont. Manich. c. 23.* Prima ætas quæ fuit ab Adam vsque ad Noè, similis est primæ mundi diæ, in qua Deus lucem creauit: in illa enim prima



ætate facta est lux originalis iustitiæ, & gratiæ, sed dies hæc habuit obscurissimam noctem per peccatum Adæ, quæ uniuersam naturam deturpauit: secunda ætas à diluuiò vsque ad Abrahã similitudinem gessit diei secundæ, nam secunda die factum est firmamentum in medio aquarum, diuisitq; Deus aquas ab aquis. Diuus Augustinus lib. 1. de Genesi cont. Manichæos cap. 23. Noë, & Aræam diluuii aquis innotantem considerans, cernere sibi videbatur firmamentum in medio aquarum; hæc ergo ætate factum fuit firmamentum hoc, in medio aquarum. Nec minus aptè impletum videtur illud, quod ait: *diuisitque Deus aquas ab aquis*; nam Diuo Ioanne dicente: *aquæ enim populi sunt*, certè diuidens tunc populos à populis, aquas ab aquis diuisit; diuidens enim linguas, consequenter diuisit populos, ex aquarum diuisione eorum diuisio orta est. Tertia ætas ab Abrahamo vsque ad Dauidem, tertiam præcipit diem, in qua terram ab aquis Deus segregauit; herbisq; floribus, & arborum amantitate exornauit; in hac quidem tertia ætate Deus Israeliticum populum, dilectam suam hereditatem, à reliquis nationibus discreuit; vt adnotauit Diuus Augustinus præcitato loco. quarta ætas à Dauide vsque ad Babylonicam captiuitatem, quartæ diei habet imaginem, in quarta namque die solem astraque condidit, & quarta quidem ætate similiter Dauidem, & Salomonem, velut populi illius solem, ac lunam, ceterosque Reges velut astra produxit, vt elegantè prosequitur idem Augustinus: Diuiculum huius diei fuit Dauidis imperium: sed atra nox, Babylonica captiuitas. quinta ætas ab hac Babylonica seruitute vsque ad Messiam, diem quintum, ad amissim refert; quinta enim die ex aquis volucres aduolarunt, in aquis pisces permanserunt: & persimili quidem modo quinta ætate Israelitæ ex populis gentium in Iudæam ad

colendum verum Deum, Cyro facultatem dante, veluti volucres euolarunt; gentes verò, vt pisces in suis regionibus, & idolorum cultu persisterunt. sexta ætas à Messia vsque ad mundi finem, quæ perfectissima omnium est, sextæ diei similis esse perhibetur: sicut enim sexta die primum Adamum, & primam Euam Deus condidit, ita in sexta mundi ætate secundum Adamum, Christum Dominum, & secundam Euam, Virginem immaculatam, mundo exhibuit; huius sextæ diei aurota Virgo mater fuit, tunc enim mundo tenebris circumfuso illucescere Christi ætas sexta coepit: hæc enim aurota & celestis totis, & solis iustitiæ mater fuit. Quare autem ortus illius octauo die fuerit, non parum illum commendat, cum teste Diuo Ambrosio libro quinto in Lucam, octaua summa virtutum sit, & Diuus Hilarius, *Octonarium omnium conuenientium in se vndique partium equalitate perfectum esse asserat*. & Macrobius libro primo de somno Scipionis capite quinto tradat, Pythagoricos hunc numerum iustitiam vocasse, quia primus omnium ita soluitur in numeros pariter pares, hoc est in bis quaternas, vt nihilominus in numeros eoque pariter pares, diuisio quoque ipsa soluitur, in bis binas. Est autem obseruatione dignum, quod olim hoc mense septembri, secundum Latinorum computationem festum tabernaculorum celebrabatur, cuius loco in lege gratiæ Catholici celebramus festum tabernaculi, quod sanctificauit Altissimus. Quam autem hæc celebritas antiqua sit, non est vna omnium sententia. Vincentius in specul. historiarum, refert incepisse ab Innocentio quarto, anno 1250. dissidentibus Cardinalibus in electione Pontificis, cum conclave perdurasset plusquam per annum, & dimidium; vouit beatæ Virgini celebratum se ortum Virginis, si electionem Pontificis

D. Aug. vbi supra.

Gen. 1.

Apoc. 17.

D. Aug. vbi supra.

Aug. vbi supra.

Gen. 2.

D. Amb.

l. 5. in Luc.

D. Hyl. ubi

supra.

D. Hyl. ubi

supra.

Macrobius

de somno

cap. 1.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.

supra.



Peis ad finem vsque breuiter perduceret; quo obtento, natiuitatis celebre festum instituit. Ioannes Bellet (id referente eruditissimo nostro Bernardino in suo Mariali) docet, festum hoc initium habuisse à reuelatione facta cuidam pio viro, qui singulis annis octaua die Septembris audiebat iucundissimam Angelorum armoniam, atque dulcem concentum, cuius à Deo interrogans causam, responsum accepit, ortum Virginis Mariæ in illa die in cælo celebrari, sed quo tempore id contigerit, non commemorat. Cardinalis verò Baronius putat tempore Diui Augustini hoc festum non celebratum fuisse, eo ductus argumento, quod Diuus Augustinus sermone vigesimo primo de sanctis dicat: *Solius Domini, & Beati Ioannis dies Natiuitatis in vniuerso mundo celebratur, & colitur*; Verum, qui dixerit, Diuum Augustinum per particulam illam, *Solius*, solum excludere viros, prius enim dixerat; quod nulli vnquam sanctorum legimus fuisse concessum, facili hoc testimonium eludet: forsitan tamen tempore D. Augustini (dicunt alii) hoc festum vniuersè non consueuerat agi, sed in particularibus Ecclesiis tantum in Romana tamen Ecclesia per solemne extitisse à tempore Diui Gregorii, vt antiphonarium eius declarat; adduntque apud Ecclesiam Græcam antiquiorem fuisse hanc solemnitatem, cum in antiquioribus eorum Kalendariis inserta, & in nonnullarum Bibliothecarum membranis à Diuo Chrysostomo, Proclo, Andrea Cretensi variis orationibus colaudata iuueniatur: at his omnibus se opponens Beatus Petrus Damianus tomo primo, sermone secundo de Natiuitate, non dubitauit dicere; *que cunctis solemnitatibus est antiquior tempore, nequaquam debet esse infirmior dignitate*. Et quidem mihi difficile persuadeo, in Ecclesia Christi antiquiorem esse celebritatem ortus sui præcursoris, quam suæ Matris, cum in ea nunquam dubita-

tum fuerit, sanctiorem natam fuisse Mariam ex utero matris suæ, quam Ioannem.

Caterum ad gaudium ob natalem Virginis vniuersum orbem exhilarans reuerentes, Ecclesia canente: *Natiuitas tua, Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit vniuerso mundo*; sanctè David felicem hunc ortum Deiparæ Mariæ aliquando contemplans, ad festiua exultatione illum celebrandum nos inuitauit dicens: *Exultate Deo adiutori vestro, iubilate Deo Iacob: sumite psalmum, & date tympanum, psalterium iucundum cum cithara: buccinate in neomenia tuba, in festiua die solemnitatis vestre*; Sanctus Thomas docet per neomeniam tubam, aut nouam lunam, quod idem est, signifiari illuminationem nouæ Ecclesiæ per Christum: & addit inferius: *festiua neomenia succedit in Ecclesia festum Beate Virginis, in qua primum apparuit illuminatio solis, id est Christi, per copiosam gratiam*: hæc ille. Ecclesiast. dixit: *à luna signum dies festi*; quia ergo ab hac noua luna recenter exorta, exordium sumpsit redemptio, & gaudium generis humani, id præuidens Regius Vates dixit: *Buccinate in Neomenia tuba, in festiua die solemnitatis vestre*, & quidem sic Abraham gaudius est in ortu Isaac, & Anna in natiuitate Samuelis, & tota domu Zachariæ in natali Baptistæ, multò magis lætari licebit in ortu Mariæ, quæ totius extitit humanæ salutis exordium. Scio Augustinum libro de visitatione infirmorum dixisse: *Audenter pronuncio, quia principium vite hominis initium dolorum est: suere Philosophi hoc non ignorantes, qui in ortu pueros lugent, in morte autem gaudebant, hoc significantes, quia homo ad laborem nascitur, ad quietem autem moritur*: Sanctus ille David & de ortu, & de vita filij, quem de Bersabea suscepit, in tantum est contristatus, vt, dū puer adhuc viueret, lugens, & incarnatus maneret; mortuo autem parulo, & gauderet, & cenaret; item ad idem propositū loquens Ambrosius lib. de fide Resurrect. cap. 2.

Eccles. Calh.

Psal. 80.

D. Thom.

1. 2. q. 102.

art. 4. ad. 10.

Idem 1. 2. q.

103. art. 3.

ad. 4.

Eccles. 47.

Psalm. 80.

Gen. 20.

1. Reg. 2.

Luc. 1.

D. Aug. lib.

visit. Infr.

Iob. 5.

2. Reg. 12.



- D. Ambr. l. de fide re- surrect. c. 2.* dicit sic: *Feruntur fuisse populi, qui ortus hominum in lucebant, obitusque celebrarent: nec quidem impudenter; eos enim, qui in hoc vitæ solium venissent, merendos putabant; eos vero, qui ex istius mundi procellis, & fluctibus emerissent, non iniusto gaudio persequendos arbitrabantur: Nos quoque natales dies defunctorum obliuiscimus, & eum, quo obierunt, diem celebri solemnitate renouimus. Hæc ille bene ergo scriptum est Ecclesiastici 7. Melior est dies mortis die natiuitatis, tum quia dies natiuitatis est ingressus ad miseriam, tam culpæ, quam poenæ vitæ huius secundum illud Iob 13. Homo natus de muliere, breui viuens terra, repletur multis miserijs; sed dies mortis iusto est egressus, & liberatio ab omni poena, & miseria, vt ait Ioannes: Amodo iam dicit spiritus, vt requiescant à laboribus suis; secus autem fuit in Virgine, quæ sicut omnis peccati experta nata est, ita, & absque vlla peccati labe totum vitæ suæ curriculum peregit: nullius ergo spiritualis miseriæ, sicut in nobis, natiuitas eius præfaga fuit, & prænuncia. Vnde beatus Petrus Damianus tam pie, quam eruditè dixit: Exultemus, inquam, & sicut gaudere solemus in Natiuitate Christi, ita etiam gaudeamus in Natiuitate Matris Christi: hodie nata est Regina mundi, fenestra cæli, ianua Paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala cælestis, per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit, & homo, qui prostratus iacebat, ad superna exaltatus ascendit: hodie apparuit stella mundo, per quam sol iustitiæ illuxit mundo, illa videlicet, de qua per Prophetam dicitur: Orietur stella ex Iacob, & eriget homo de Israel: hodie nata est splendidissima illa Virgo, ex qua processit speciosus forma præ filijs hominum, tanquam sponsus procedens de thalamo suo: hodie prodijt ex utero Matris, quæ Templum fieri meruit diuinitatis: Hæc ille. Verus fuit, consuetudo in lege scripta apud antiquos patres, vt dies ille, quo singulare aliquod beneficium à Deo obtineat, ipse sacratus, & solemnis esset: vnde Exod. 12 dicitur: habebitis autem hunc diem in monumentum, & celebrabitis eum solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. Cum etiam Regis sententiæ de delendis Iudæis reuocata fuit ex Regiæ intercessionem, dies ille festiuus, & celeberrimus cepit haberi: Isti sunt dies, quos nulla vnquam obliuio delebit, & per singulas generationes euntes in toto Orbe prouincia celebrant: Ac tandem Machabæorum 4. vt templi dedicationem solemnem ritu colerent, diem festum cum octaua instituerant: sic sancta sancta Mater Ecclesiæ, cum ex natali huius sacratissimæ Virginis pendè innumerata beneficia recipiat, in eorum gratitudinem festum hoc solemnem celebrat. Quod si quispiam querat, quæ sint hæc beneficia? commemorat illa D. Bernardus serm. 2. Pentecostes, dicens: in te Angelis lætitiæ, iusti gratiam, peccatores veniam inueniunt in æternum: merito respiciunt oculi totius creaturæ, quæ in te, & per te, & de te benigna manus Omnipotentis, quicquid creauerat, recreauit.*
- Exod. 12.*
- R. f. ber. 9.*
- 1. Machab. 4.*
- D. Bernard. serm. 2. Pentecostes.*
- 1. f. n. c. de gam, feriæ solemnem nuncupabantur, & ferijs.*
- Glossa. D. Marci 6.*
- Plato.*
- Porphyr. in vita Plat.*
- D. August.*
- aditum.*
- Exultemus, inquam, & sicut gaudere solemus in Natiuitate Christi, ita etiam gaudeamus in Natiuitate Matris Christi: hodie nata est Regina mundi, fenestra cæli, ianua Paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala cælestis, per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit, & homo, qui prostratus iacebat, ad superna exaltatus ascendit: hodie apparuit stella mundo, per quam sol iustitiæ illuxit mundo, illa videlicet, de qua per Prophetam dicitur: Orietur stella ex Iacob, & eriget homo de Israel: hodie nata est splendidissima illa Virgo, ex qua processit speciosus forma præ filijs hominum, tanquam sponsus procedens de thalamo suo: hodie prodijt ex utero Matris, quæ Templum fieri meruit diuinitatis: Hæc ille. Verus fuit, consuetudo in lege scripta apud antiquos patres, vt dies ille, quo singulare aliquod beneficium à Deo obtineat, ipse sacratus, & solemnis esset: vnde Exod. 12 dicitur: habebitis autem hunc diem in monumentum, & celebrabitis eum solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno. Cum etiam Regis sententiæ de delendis Iudæis reuocata fuit ex Regiæ intercessionem, dies ille festiuus, & celeberrimus cepit haberi: Isti sunt dies, quos nulla vnquam obliuio delebit, & per singulas generationes euntes in toto Orbe prouincia celebrant: Ac tandem Machabæorum 4. vt templi dedicationem solemnem ritu colerent, diem festum cum octaua instituerant: sic sancta sancta Mater Ecclesiæ, cum ex natali huius sacratissimæ Virginis pendè innumerata beneficia recipiat, in eorum gratitudinem festum hoc solemnem celebrat. Quod si quispiam querat, quæ sint hæc beneficia? commemorat illa D. Bernardus serm. 2. Pentecostes, dicens: in te Angelis lætitiæ, iusti gratiam, peccatores veniam inueniunt in æternum: merito respiciunt oculi totius creaturæ, quæ in te, & per te, & de te benigna manus Omnipotentis, quicquid creauerat, recreauit.*
- Tandè si quondam Principum, & aliorum insignium virorum ortus magna animi iuunditate celebrabatur, vt constat in l. finali. C. de ferijs: vbi natalitia Regum, feriæ solemnem nuncupabantur, & ferijs. in illis omne ius prætorium cessabat, vt adnotat Glossa ibidem: vnde D. Marco referente, Herodes Rex in die natalis sui cæciam fecit Principibus, & Tribunis, in quorum conspectu & filia eius saltauit: & vt tradit Plato, Persæ varijs lætitiæ signis, ac celebri pompa ortum Principis regni hæredis celebrabant: & vt scribit Porphyrius in vita Platonis; Discipuli illius natalia sui magistri singulis annis magna solemnitate colebant: ac tandem (vt testatur D. Augustinus) Plato ipse, die ortus sui ad lautum conuiuium omnes amicos suos inuitabat: si ergo natalitia eorum, qui in peccatis nascebantur, & de quorum natiuitate magis plangendum, quàm lætandum foret, eo quod*



Jacob. 3.  
Concil. Vrid.  
Iaan. 11.

aditum, & viam aperit ad peccata, à quibus nemo immunis est, quoniam in multis offendimus omnes; vnde Tertium Concilium Toletanum docet; Christum lachrymarum fuisse in resurrectione Lazari, quia redibat ad vitam peccatis obnoxiam; si (inquam) horum natiuitas cum ingenti gaudio celebrabatur, potiori quidem iure felicem ortum beatæ Virginis celebrare debemus; cum præterquã quod sanctus fuit, omnis futuræ sanctitatis principium extitit: quare melius, quàm quilibet mortalium, beata Virgo dicere potuisset: non mihi solum nata sum, sed parentibus, & patriæ, & fratribus, & vniuersis, qui meam operam implorauerint; & quod magis est, & mihi soli reueruatum, nata sum Deo meo, vt ex meo sanguine caracem assumat, ex meo utero nascatur, ex meo lacte nutriatur, calore meo foueatur, & inter vbera mea commoretur.

Cant. 3.

3. Reg. 7.

Addo, quod si Salomon cum Israelitico populo in Dedicatione Templi ex lapidibus facti, copiosum, & magnificentum sacrificium ingenti alacritate solemniter celebrauit: maiori certè gaudio Natiuitas Virginis celebrari debet, in cuius utero, velut sacratissimum Templum, Deus ipse descendens, & humanam naturam ex ea suscipiens, cum hominibus voluit habitare, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuunt, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

### HOMILIA III.

In honorem felicitis ortus Deiparæ Mariæ varijs animi conceptionibus elucidantur: verba illa. Canticorum: *Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora cõsurgens, pul. hr. a vi luna, electa, vt sol, terribilis, vt castrorum acies ordinata?*



**P**VLGERAM hæc Angelorum interrogacione, tametsi non desint, qui ex ignorantia proculsive arbitrati sint, ea tamen satis perspicua ratio mihi suadet, non ignorantia, sed admirationi potius adscribi debere, quod eisdem verbis, quibus quaestionem proponunt, eandem & soluunt; continent enim mirum ac singulari arificio quoddam Echo, respondens interrogacioni: si enim percontantur: *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora?* Aurora, respondet Echo: cum etiam interrogant: *Quæ est ista, quæ progreditur pulchra vt luna?* Luna, similiter occurrit Echo: deinde cum quaerunt: *Quæ est ista, quæ progreditur electa vt sol?* Sol, refert Echo: ac tandem, cum perquirunt: *Quæ est ista, quæ progreditur terribilis, vt castrorum acies ordinata?* nata respondet Echo, quasi diceret: nata est fortis, vt exercitus, & vt Minerua, quam armatam natã Gentiles fingebãt. Quadruplex hæc responsio quàm aptè in beatam Virginem conueniat, paulatim elucidemus. est enim in primis Aurora, quia præterquam sicut sol est partus auroræ, ita Christus sol iustitiæ partus fuit Virginis, vt ait Euangelista: *de qua natus est Iesus.* Certè sicut aurora prima est, quæ noctis tenebras expellere incipit, ita B. Virgo infidelitatis, & ignorantie obscuram noctem, quæ vniuersum Orbem occupabat, Apostolo dicente: *Cõcluserat omnia scriptura sub peccato,* suo clarissimo ortu concludit. Singuli Patriarchæ, quos sacer Euangelista commemorat, singula fuerunt horæ illius caliginosæ noctis. vnde antiqui Patres, ardentissimè agnoscere desiderantes, quot fuissent iam transactæ illius horæ, clamabant, vt refert Isaias, *Custos, quid de nocte?* cui interrogacioni respondit Custos, iam aduentasse auroram, & dixit Custos: *venit mane.* exponit ad hoc propositum D. Augustinus prærens vaticinium dicens: *Mundum interrogare Deum, qui humanæ præcipuè*

Ibidem.

Matth. 1.

Galat. 3.

Isaie 21.

D. Aug. sup. c. 8. Ioan.

S. 3. circa



creaturæ custos est, Iob dicente: *O custos hominum*, quantum temporis deficeret ad solis ortum, hoc est, ad Christi aduentum, tunc ait: Deum custodem respondisse: *venit mane*, quasi diceret: non longè abest sol, cum iam adsit aurora futura eius mater, iam infelices illi tenebrosæ horæ noctis pertransierunt, venit iam clara, aurea, & iucunda hora: id enim sibi vult: *aurora*, scilicet, aurea hora, vt periti latinæ linguæ docent, aduentus solis præ-nuncia. vnde Mauricius libr. de Coronatione Virginis ser. 32. ait: *In libro de proprietatibus rerum dicitur: Oricur lucifer in aurora, & Orientis solis presentia nunciatur esse proxima, & vicina: precedit enim aurora solis ortum, & eius visione omnes letantur, & similiter Lucifer gratie diuina ortus est ab hac aurora, id est à Virgine Maria, & ipsa geminis omnium virginum adornata Christum solem iustitiae non solum præmonstrauit, quin immò in suum uterum traxit, & nobis peperit, ex quo letata est omnis creatura.* & D. Bernardus: *Certè à Maria, officium auroræ impleuisti: ipse enim sol iustitiæ de te processurus ortum suum quadam matutinali irradiatione præuocans, in te lucis suæ radios copiosissimè prona sudit.* hæc ille: Congruit etiam Virgini auroram vocari in suo ortu: nam sicut infirmi febricitantes adueniente aurora melius se habent, quia tunc febris feruor læquescit, & minoratur; ad eundem modum infirmus mundus graui peccati morbo febricitans tempore ortus huius auroræ melius, quàm vnquam se habere cepit, vt non obscure indicauit lucta illa Iacobi cum Angelo; fortiter enim pugnans cum illo, audiuit ab eo: *Dimitte me, iam enim ascendit aurora.* Certè antequam oriretur beata Virgo, Deus & homines ad inuicem sibi indixerant immane bellum; homines quidem peccatorum tela in Deum coniciebant, Deus autem iustitiæ suæ iaculis eos feriens, contra eosdem luctabatur; at aurora Maria adueniente, Deus ait: *Dimitte me, iam enim ascendit aurora,* quasi dicat: ortu Mariæ, ortæ iam inter nos tixæ cessent, lites pereant, controuersia

nec nominentur inter nos. Sed & illud sileatio non prætermittam, quod sicut ibi Iacob noluit dimittere Angelum, donec in illa aurora duo præcipue beneficia acciperet, illuminationem intellectus, impositum enim ei nomen Israel, quod interpretatur: *Vir videns Deum*; & carnis purificationem: *emascuit nervus femoris eius*; non secus in ortu huius auroræ mundus coepit illuminari, & purgari, quæ duo opera Christus postea oriens ex hac aurora mirifi. è perfecit, & consummauit. De primo enim Ioannes ait: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* De secundo D. Paulus: *Filius Dei, purificationem peccatorum faciens.* Ad hæc, quemadmodum aurora genitrix est rotis, vnde D. Isidorus libr. Etymologiarum docuit, idem esse, aurora, quod *aurorans*, sic beata Virgo, velut diuina aurora coelestem illum rorem genuit, vt ait Euangelista, *de qua natus est Iesus, quem Patres desiderantes clamabant: Rogate celi desuper, & nubes pluuant iustum, & de quo arbitror spiritu prophetico locutum fuisse Isach eidem Iacob, cum benedictionem illam ei impetiuisset: Dei tibi Dominus de rore celi, & de pinguedine terre: per rotam enim intelligebat Christum, & per pinguedinem terræ, fecunditatem Mariæ: ipsa enim est terra orta est. Sicut item ex rore in conchilium coelitus decedente, tum virtute caloris solis, tum virtute temperamenti, & dispositionum eiusdem conchilii preciosissima gignitur margarita; nõ dissimiliter verbum diuinum instar rotis ex cristallino cælo paterni pectoris in conchilium veteri virginei decidentis, humanam carnem induens, Spiritus sancti calore fouente, & generatiua Virginis potentia concurrente, inastimabilis illa margarita confecta fuit, pro qua possidenda Saluator ipse dixit, quòd sapiens negotiator abit, & vendit omnia, quæ habuit, & emit eam. Et quemadmodum in aurora olim colligebatur manna; sic ex hac aurora duplex manna colligit quotidie Ecclesia Catho-*

de Cor. Virg.

D. Bernard.



Catholica, & manna consolationis, quam instar pie matris exhibet, & manna Corporis Christi in Eucharistia ad cibationem fidelium, ut in figura illius dixit David: *Pluit illis manna ad manducandum*. Tandem sicut aurota medium est inter noctem, & diem, & non nihil ab utroque extreme participat; ita beata Virgo patriceps fuit veteris legis per noctem significata, & nouæ, per diem designata, ut Pauli verba clarè indicant: *Nox precessit, dies autem appropinquauit*. Addit enim Rupertus libr. 6. in Cantico quod *sicut aurora quotidiana finis præterite noctis est, & initium diei sequentis, sic Natiuitas Virginis finis dolorum, & consolationis fuit initium, finis tristitiæ, & lætitiæ nobis extitit principium*.

Porro iam ad celebre illud Lunæ epithetum, quo Angeli B. Virginem in ortu suo ecohonestarunt, nostram dirigantur orationem. misericordem quidem ei conuenit, *lunam* appellari: sicut enim luna inter omnes planetas, noscitur esse velocior, ita beata Virgo velociter ad eum cecurrit, ut non solum in ortu, sed ante ortum ab instanti lux immaculatæ conceptionis, vel, ut aliis placet, à puncto suæ sanctificationis, usum rationis, & actum, quo se disposuit ad gratiam, exercuerit, ut docent D. Bernardus Senensis, & Card. Caietanus. Cuccurrit etiam ad eo celesti cursu, ut post triduum mortis suæ continuo resurrexerit, & in corpore, & anima, ad superiores euolarit, cum tamen reliquis, & usum rationis amplius differatur, & corporum resurrectio in postremum iudicii diem reuertitur: ecce miram huius mysticæ lunæ velocitatem. Sicut etiam luna, usque in decimum quartum diem, parumve plus, semper crescit, deinceps tamen, cum plena est, maior apparere minimè potest; quinimodò exinde magis, ac magis decreuit; ita beata Virgo instar lune, usque ad quattuordecimum annum paulo plusve in prerogatiuis, & fauoribus cœlestis sibi impensis semper creuit, postquam tamen plenitudinem diuinitatis per incarnationem Verbi in utero eius

factam mira splendoris claritate corporaliter suscepit, ut merito ei conueniat illud Ecclesiast. *quasi luna plena, in diebus suis lucet*, non potuit ad Dei Genitricis eulmen iam eleuata amplius dignitate crescere, & sublimari, quin potius exinde magis ac magis se humilians, in propria opinione apud seipsam decresebat, & te omnibus inferiorem reputabat. Sicut icidem luna quandoque respectu solis superior, quandoque inferior; nunc in oppositione, nunc ad latum eius adest; ita in Virgine tota hæc varietas effulsit: superior extitit soli iustitiæ, Luca attestante de Christo: *subditus erat illis*, subditus autem relatione dicit ad superiorem: inferior extitit, quando Christus exaltatus in Cruce, ipsa secus pedes eius aderat; deinde in oppositione fuit, cum Angelo vocante illam Dei nomine: *gratia plena*; ipsa pro singulari sua humilitate opposuit se illi, humilem, atque abiectam ancillam se compellans. Cœpit tandem à dextris eius esse in die Assumptionis, Dauide dicente: *Assiit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato*. Quomodum etiam apud Romanos luna nobilitatis exemplar extitit, ita Virgo tot Regibus, ac Principibus illius originem decorantibus maximum nobilitatis splendorem secum fect. Illud etiam, quod luna præ cæteris corporibus celestibus singulare habet, ut cum illa diaphana, & transparentia sint, ipsa corpore opaco prædita, secundum profundiores partes videri non possit, Virgines excellentiam super omnes sanctos non parum commendat. Ipsa enim instar lunæ pulcherrimæ, non corpore diaphano, ut alii sancti, quorum sanctitatis lux penetrari potest, sed opaco prædita fuit, quod intus perlustrari nequit; quia teste Dauide: *omnis gloria eius sicut regis ab intus*: unde sicut corporis opaci sola superficies illustratur, & videtur; ita beate Virginis sanctitatis solam superficiem, non profunditatem intuemur, ut potè; quam sola diuinitatis acies perlustrare, ac penetrare potuit.

Psalm. 77.

Ad Rom. 13.  
Rupert. lib.  
6. in Cant.D. Bernard.  
Senens. ser.  
de B. V. c.  
cap. 1.  
Card. Caiet.  
37. q. 27.  
art. 3.

Eccles. 30.

Luca 2.

Luca 17.

Psalm. 46.

Ibidem.



possit. Deinde sicut luna in ortu suo, ut Astrologi docent, & Nautæ frequenter obseruatur, mare, quod est in parte Orientali crescere facit, decretere uero, quod est in parte Occidentali, sic mystica hæc luna Mariæ in ortu suo causa fuit incrementi sanctitatis in regionibus Orientalibus, decrementi uero idolatriæ in partibus Occidentalibus, ubi idolorum cultus maximè uigebat. Verùm licet ex omnibus his lunæ proprietatibus apta uideatur comparatio Mariæ cum luna, ex multis tamen nominibus uidetur illam ualde dedecere, nam luna mutabilitatis symbolum est: unde Ecclesiasticus ait: *Stultus, ut luna mutatur*: luna præterea non semel maculis deturpata comparet, nec semel in fluxu suo rationis iudicium lædere solet, unde Lunaticus dicitur, qui certis temporibus iudicio caret; quandoque etiam exuberantem lætitiâ parit, & cum quis modestiæ limites transiliens exhilaratur, Hispanum prouerbum ait: *La luna es a sobre el orno*: ac tandem omnes cauent, uigente luce lunæ, discopero capite incidere, ne à malefico eius influxu quidquam lædantur. Cum prauis ergo his, & aliis per pluribus detestandis proprietatibus sca-teat luna, minimè uidebatur Virgo sanctissima ei comparanda. Non ignorabat certe hanc obiectionem Spiritus sanctus, & idè quatenus luna præclaris naturæ dotibus ornata est, Virginem ei comparauit, quatenus uero nociuis proprietatibus abundat, & inconstantæ, ac mutabilitatis symbolum est, sub pedibus B. Virginis illam calcantibus eandem apposit, ut uidit dilectus Discipulus:  *Luna sub pedibus eius*: in quo non pauca beatæ Virginis encomia nobis propalanda latent. In rebus quidem humanis nihil stabile, ac firmum uidemus, omnia mutabilitati sunt obnoxia, Apostolo dicente: *Vanitati subiecta est omnis creatura*. Descripsit egregiè hanc rerum mutabilitatem Ouidius:

15. *Metamor.* *Cuncta fluunt, omniq; uagans formatus imago,*

*Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora moris,  
Non secus ac flumen; neque enim consistere  
flumen,  
Nec leuis hora potest, sicut unda impellitur  
unda,  
Urgeturque eadem ueniens, urgeturque prio-  
rem;  
Tempora sic fugiant, pariter, pariterque se-  
quuntur.  
Transit in æstatè post ætæ, robustior annus  
Fitque ualens iuuenis, neque enim robu-  
stior ætas  
Nulla, nec uberior, nec que magis audeat,  
Nulla est.  
Nec sapiens sua cuique manet, rerumque  
voratrix,  
Et alijs alias reparat Natura figurat.  
Nil equidè durare diu sub imagine eadem  
Crediderim, sic ad ferrum uenisti ab auro  
Tempora, sic toties uersa est fortuna loco-  
rum.*

Immo, non solum in rebus humanis, sed in ipsis Angelis instabilitas, & mutabilitas uiguit, Iob dicente: *Ecce, qui seruiunt ei, non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit prauitatem*. Omnem quidem nociuam mutabilitatem ad triplex genus reuocare possumus, prima est omnium detestabilissima, à gratia ad culpam, seu à iustitia ad iniustitiâ, de qua Dauid: *filij Ephrem, &c. conuersi sunt in die belli*; secunda est mutabilitas corporis in puluerem, de qua Genesis: *puluis es, & in puluerem reuerteris*; tertia mutabilitas est, quam uocant fortunæ, de qua Ecclesiasticus: *Vanitas uanitatum, & omnia uanitas, & nihil stabile sub sole*. Ut ergo Spiritus sanctus significaret omnia hæc mutabilitatis genera à Virgine supplicari, idè lunam, quæ mutabilitatis symbolum est, sub pedibus eius calcandam apposuit; nec enim unquam obnoxia fuit mutationi gratiæ ad peccatum, quæ mater gratiæ erat, & ab instanti suæ conceptionis impeccabilis facta fuerat; nec etiam mutationis sui corporis in puluerem particeps unquam fuit, quæ incorruptionis singulari priuilegio donata extitit, instar corporis Christi, de quo

Eccles. 27.

Prou. Hispan.

Apost. 12.

Rom. 8.

15. Metamor.

Iob. 3.

Psal. 77.

Genes. 3.

Eccles. 1.



quo David: *Non dabis sanctum tuum de-  
re corruptionem. Non eadem iubeat for-  
tunæ (vt aiunt) mutabilitati, quæ in di-  
stribuendis diuitiis, & honoribus lumina  
poller difformitate, & instabilitate, cuius  
animus melius, quam Paulus dicere po-  
tuit: omnia, vt sterora arbitrans sum, vt  
Christum sacrificiam. Sed pro dolo, cum  
diuitiæ, cum dignitates, & mundani ho-  
nores vmbra ipsa instabiliores, & fuga-  
ciores sint, cultores huius sæculi nihil  
quam illos auidius expetunt, nihil dili-  
gentius quærunt; quam hominum amen-  
tiam contemplanus noster Sanctus Anto-  
nius Paduanus, illam ad eam manife-  
standam, lupi fabellam adhibuit (inquit)  
videns lunam in aqua putei, velutin specu-  
lo representari, putans illam recentem  
caseum esse, ex falsa hac existimatione in  
puteum descendit, postea verò, cum nihil  
inueniret, nisi meram imaginem lunæ,  
& volens redire, non posset ascendere, à  
pastoribus confestim lapidibus obtutus  
fuit: ita sanè, ait Sanctus Antonius, mul-  
tis contingit, qui existimantes volupta-  
tem, & requiem in deliciis, & diuitiis,  
in honore, & dignitate inuenturos fore,  
postea verò nihil inuenientes, præter so-  
lam imaginem, Apostolo dicente: *præ-  
terit figura huius mundi, oleum & operam  
perdunt, ac misera morte intereunt; quod  
sanè inde ortum habuit (vt dixit ibidem  
Sanctus Antonius) quod credit stultus  
consilio vulpis; id est, concupiscentiæ car-  
nalis transitorium, mutabile, & fictum  
bonum, verum, permanens, & stabile esse.  
Non sic B. Virgo, sed lunam pedibus cal-  
cat, vt omnia hæc caduca, & subluna-  
ria se despexisse commonstret. E contra  
quidem faciunt profani huius sæculi se-  
ctatores, lunam, hoc est, diuitiarum, &  
honoris caduca, & mutabilia bona su-  
per caput suum constituunt, solem verò  
Christum sordidissimis peccatorum pedi-  
bus calcant, ac vilipendunt. Hanc exse-  
randam impudentiam Ieremias deplo-  
rans dixit: *Conculcauerunt partem tuam: alii  
sanctificationem, quasi diceret: nihil pende-***

runt legem tuam; quæ obseruata, sancti-  
ficatio est animarum, facti sunt hostes eius  
in capite, ac si clarius dixisset: eò peruenit  
amentia, ac inuerecundia cultorum hu-  
ius sæculi, vt diuitias, honores, & digni-  
tates, quæ sunt capitales hominis hostes,  
super caput suum, velut diadema, posue-  
runt. Vt enim adnotauit D. Ambrosius  
homil. 6. in Exameron: Illi dicuntur bo-  
na caduca super caput suum gerere, qui  
tanti illa faciunt, vt in eminentissimo o-  
mnium loco digna illa collocari falsò  
arbitrentur. At cum contempletur, pedem  
Virginis lunæ superpositum, videtur mi-  
hi, quasi clauum infigere rotæ fortunæ,  
ne sua mutabilitate super illam dominari  
posset, nisi etiam velis dicere, (quod non  
ineptè dices) beatam Virginem pedibus  
suis lunam calcantem, nò obscure signi-  
ficare, quod si luna, quæ non semel cor-  
nuta apparet, alicuius maleuoli in fluxu  
cornibus filios suos ferire cõterdat, præ-  
sto beatissimam Virginem adesse pedi-  
bus suis illam cõtercatem, ne quidquam  
eos lædere possit.

Ceterum, quia parum videbatur An-  
gelis B. Virginem in ortu suo auroræ, &  
lunæ contulisse, soli persimilem esse di-  
cunt, *electa vt sol, & merito quidem, quia  
sicut sol oritur ex alto, singulari splendi-  
re rutilans, sic B. Virgo orta fuit ex alta  
Regum progenie: & sicut sol reliquis pla-  
netis naturæ suæ nobilitate præcellit, ita  
B. Virgo generis nobilitate, & splendore  
mortales omnes excellens, variis sancti-  
tatis fulgoribus coruscet; & sicut sol præ-  
stantissimum est omnium mundi orna-  
mentum, ita inter puras creaturas B. Vir-  
go est Ecclesiæ Catholice præstantissimū  
omnium decus, & ornamentum: ad quod  
alludere videntur verba illa Salomonis:  
*Sicut sol oriens mundo in altissimis Dei, sic  
mulieris bona species in ornamentum domus  
eius.* & sicut sol per medias fœces per-  
transiens, nec minimam labem contra-  
hit, non secus beata Virgo per fœces pro-  
genitorum suorum, velut per aquæductum  
originem suam ducens, nullam maculam*



ab eis contrahens instar solis in suo ortu purissima, ac fulgentissima prodit; & sicut sol claritate suæ lucis cuncta astra longo intervallo superat, ita Deipara Maria diuinæ gratiæ magnitudine, ac diuinorum charismatum copia reliquorum omnium sanctitatem longè adeo excellit, vt D. Anselmus lib. de exordio humanæ vitæ cap. 2. dicat: *Nihil tibi, Domina, æquale, nihil comparabile est; omne enim, quod est, aut supra te est, aut sub te est, quod supra te est, solus Deus est; quod infra te est, omne id est, quod Deus non est, ex quibus verbis appetitissimè colliges, quam apta sit Virginitas cum sole comparatio; quia cum sol quartum locum teneat inter septem planetas, necesse est, tres supra illum, & totidem sub eo esse, ita beata Virgo, instar solis supra se nihil aliud habet, quàm tres diuinæ Personas; sub se veto tres Angelorum Hierarchias, quæ reliquis creaturis superiores existunt; quare beata Virgo medium quoddam est inter Deum, & Angelos, minor Deo, sed maior Angelis, ac omni alia pura creatura; & sicut sol in communicando lumen suum, ac in influendo in hæc inferiora, liberalem adeo se exhibet, vt ad eius liberalitatem, & munificentiam significandam, Antiqui (vt refert Homerus) virum quendam centimanum, hoc est, centum manus habentem, depingerent, quibus munerera porrigeret; ita beata Virgo liberalis adeo extitit vt nemo sit, qui à calore misericordiæ illius se abscondat, aut materna pietatis illius viscera non sit in se expertus. Ad hæc, (vt alia non pauca præteream) quemadmodum sol est naturale illud horologium, quod summus opifex, & artifex in hac mundi Republica affabrefecit, vt vniformi, ac regulari suo cursu actiones humanas regulareret, ne præter debitum tēpus fierent, ita B. Virginitas, instar regulatissimi horologii, cuius nec vana vlla cogitatio in eam irrepserit, aut superflua vna vocula ex ore eius decidit, Deus ipse in spiritali hac Ecclesiæ Rep. constituit, vt cuiuscumque*

status, & cōditionis homines per irreprensibilem eius vitam regulari, & prauorum mores componi possent. Vnde D. Ambros. tam piè, quàm eleganter dixit: *Sit vobis, tanquam in imagine, descripta virginitas, vitæq; B. Mariæ, de qua, velut speculo, resulget species castitatis, & forma virtutis. Hinc sumatis licet exempla viuendi, vbi tanquam in exemplari, magisteria probitatis, quid corrigere, quid effugere, quid tenere debeat, ostendunt. hæc ille. Ex quibus libeat mihi ansam sumere, vt dicam, quod cum singulis hominibus bonum exemplum proximo suo exhibere incumbat, quia vniciq; mandauit Deus de proximo suo, precipue tamen id ad Prælatos, & Principes spectat: nam cum ipsi sint in Republica constituti velut horologium ad regulandas, & cōponendas subditorum actiones, oportet quide instar horologii in se regulatissimos esse. hoc sanè discrimen inter est tintinabulum horologii, & alia cymbala, quod hæc siue tardius, siue velocius, siue pluribus, vel paucioribus pulsationibus sonent, nemo est, qui animaduertat, aut pulsationes enumeet: at, si horologium sonet velocius, aut tardius, quàm debeat, cuncti in illud mentis aciem intendunt, & si pluribus, quàm par erat, pulsationibus sonet, omnes aduertunt, easq; enumerant, vt excessus eius clariùs innotescat, solentque tunc vulgares homines dicere: *Ebrium est horologium.* Non dissimiliter hoc interest inter Prælatos, seu Principes, & plebeios, ac reliquos subditos, defectus, aut excessus istorum non ita facile oculis omnium obiciuntur, at Prælatorum, & Principum corrupti mores, & irregulares actiones omnium oculis sunt patulæ, omniumque animos grauiter offendunt, quia cum sint horologium, per quorum regularem motum subditorum actiones regulari debent, non potest vitæ illorum irregularitas, ac licentiosa vitæ consuetudo non esse omnibus insensa, molesta, ac nociua valde.*

Tandem Angeli addiderunt, in Virginitatis commendationem: *Terribilis, vt ca-*

D. Anselm. lib. de exord. humane vitæ. cap. 7.

Historia.

D. Ambros. lib. 2. de virgin. in im.

causis. & Grauius.



*fforum acies ordinata: quod singulare epi-  
thetum, ut melius explicem, oportebit, ab  
incepta metaphora Solis, minime d. sce-  
dere. Certe D. Ambrosius in libr. Exame-  
ron tradit: quod Leo gallus, & maxime al-  
bum mirum in modum permescit, quod idē  
scripsit Plinius lib. 8. naturalis historiae,  
dicens: Leonem etiam à Galli cantu terri,  
cuius rationem naturalem tradit Petrus  
Valerianus lib. 1. quia Gallus vim solaris  
virtutis magis participat, quam Leo; sol  
enim in illo adeo prædominatur, tam-  
que singulari influentia in eum intendit,  
ut media nocte, cum ex Antipodis ad nos  
deflectitur, tunc Gallus velut applaudens,  
eius aduentum, cantus sui hymnis cele-  
bret, & non semel, sed iterum, atque ite-  
rum canit; ex hoc ergo facile deduce-  
mus explicationem horum verborum:  
Terribilis, ut castrorum acies ordinata. Dæ-  
mon enim, quamvis Leo fortissimus sit,  
non solum beatæ Virginis aspectum for-  
midat, sed & eius vocem, aut solum no-  
men vehementer exhorret; cuius quidem  
tremoris causa ea præcipua est, quod ra-  
dii solares diuinæ gratiæ in Maria, velut  
in sole clarius effulgent, quibus diaboli-  
cus intuitus valde offenditur. Vel di-  
camus aliter, comparasse eam aciei benè  
ordinatæ, quia tam pulchritudo, quam  
fortitudo exercitus non tam ex multi-  
tudine armorum dependet, quam ex  
eo, quod singuli milites illius, ita benè se-  
gerant, ut nullus ab ordine suo recedat, &  
nemo proprium locum deserat. Cum  
ergo in beata Virgine omnes eius poten-  
tiæ tam interiores, quam exteriores per-  
fectè adeo ordinatæ, & compositi essent,  
ut nulla nec latum vnguem excederet,  
aut à regula rationis quidquam deflecte-  
ret, quod sanè ultra quam dici potest, mi-  
rabile, ac stupendum fuit; cum nullus  
adeo iustus Loth inueniri queat, cuius  
yxor (hoc est caro) aliquando caput re-  
tro non conuertat; ideo formidabilis ad-  
eum Dæmoni existit, ut proprecia Spi-  
ritus sanctus eam aciei benè ordinatæ cõ-  
parauerit, aciei inquam Israeliticæ, ut*

*ego arbitror: quia sicut illa de Pharao-  
ne, & de eius exercitu victoriam tulit, ita  
beata Virgo de Lucifero, & omnibus  
eius sequacibus victoriæ palmam ab or-  
tu etiam, & incunabulis reportauit;  
Cum enim aliorum ortus à Dæmone  
maculari sint, vno, vel altero excepto,  
ex singulari priuilegio, Mariæ tamen  
ortus, & in hanc lucem ingressus fan-  
ctus magis, & immaculatus fuit, quam  
fuerit aliorum sanctorum exitus. quæ  
omnia paucis comprehendens Beatus B. Petrus  
Petrus Damianus eleganter dixit: Quæ  
cumlibet alia stella reluceant, luna tamen,  
& magnitudine præcænet, & splendore, sic  
vramque naturam Virgo singularis exupe-  
rat, & immensitate gratiæ, & fulgore vir-  
tutum. Virga teste veri præmia luminis, in illa  
inaccessibili luce perlucens, sic vrorumq; spi-  
rituum hebet at dignitatem, ut in comparatione  
Virginis, nec possint, nec debeant apparere;  
sicut sol solus Orbem illuminat, sic hæc sola sa-  
ludiori lumine & Angelos, & homines illu-  
strat: Terribilis, ut Castrorum acies ordinata.  
Terribilis Dæmonibus, ordinata virtutibus,  
singularis timor malignorum spirituum, spe-  
cialis amor Civium beatorum.*

Ad extremum, illud non prætermi-  
tam obseruatione dignum, quid est, quod  
sponsus postquam beatam Virginem suam  
illa auroræ, lunæ, & solis nomenclatu-  
ra cohonestauerat, tandem terribilem  
illam appellet, cum armata, ac terribili  
Castrorum acie tremorem, ac pauorem  
inferente illam conferens? arbitror quid-  
dem sponsum, ut significaret vniuersale  
gaudium, quod Martianus ortus vniuer-  
so attulit Orbi, comparasse illam auroræ,  
lunæ, & soli, quia aurora infirmis, luna  
noctu itinerantibus, sol in tenebris ia-  
centibus, lætitiæ, & gaudium magnum  
ingerit; ad hoc ergo ipsum cõfirmandum  
comparauit illam cum terribili castro-  
rum acie benè ordinata, quia his, qui  
in captiuitate, hostilique obsidione pres-  
si iacent, nihil gratius, aut iucundius ac-  
cidere potest, quam si ingens militum  
exercitus in eorū subuentionē, & libera-  
tionem



tionem adueniat. Vnde licet exercitus hostibus terribilis sit, captiuus tamen alacer valde, ac pergratus existit; cum igitur vniuersus Orbis sub misera Sathanæ seruitute iaceret, non potuit non vehementer gaudere felici ortu beatæ Virginis, quæ Demonibus terribilior esse perhibetur, quam omnia Angelorum agmina in vnum congregata. Nam præterquam à

Genes. 3.

principio Dominus dixerat: illâ Demoniis caput contrituram: ipsa conteret caput tuum; propheticum illud Balaam vaticinium satis idiplum cõmonstrauit: *Oritur*

Numer. 24.

*stella ex Iacob, & consurget virga de Iſrael, & percutiet duces Moab, & vallabit omnes filios Seth, & erit Idumæa possessio eius.* Per hanc stellam Mariam intelligo, quæ maris stella interpretatur, filiam quidem Iacob; quia ex eius genere orta; & quia sicut Iacob luctator fuit, & supplantator Esau, ita Maria, tanquam legitima eius heres, fortissimâ luctatricem aduersus Demones semper se exhibuit, aded, vt illi deuicti, ac in seruitutem redacti, velut vilia mancipia virgis ab ea vapulaerint: *consurget virga de Iſrael, & percutiet Duces Moab.* Nec abhorret ab hac intelligentia vocasse illâ, stellam; cum nullum armorum genus ad profligendas tenebras luce fortius, & potentius excogitari possit, iuxta illud D Pauli: *Abijcimus opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Deinde aliter: Sponsus volens spiritusalem Virginis pulchritudinem describere, comparauit illam auroræ; lunæ, & soli, quia hæc singulari decore, ac mira pulchritudine sunt conspicua; prosequens autem idipsum, cum castrorum acie benè ordinata illam componit, quia reuera nihil aspectu pulchrius, quàm militum exercitus rectè dispositus, ac fortissimis, & fulgentissimis armis præmunitus, & discretis verbis clamauit. Propheta Balaham, cum videns populum Iſrael in varias Tribus ordinatè diuisum, & in tentoriis commorantem, in hæc verba prorupit: *quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Iſrael.* Atq; hinc foeminas admonitas esse:

Genes. 32.

velim, vt instar castrorum aciei benè ordinatæ cum pulchritudine terribilitatem coniungant, ita, vt quânto pulchriores, tantò vitis earum castitatem oppugnantibus terribiliores se exhibeant, sponfam in hoc imitantes, de qua sponſus dixit: *quid videbis in Summitate, nisi choros castrorum?* ecce laudat illam, quod non demulceret, sed terret insectantes illam, ac seruitute sua in fugam eos conuerteret, ne quidquam diuinam maiestatem offenderet; cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum: Amen.

Numer. 24.

*conſurget virga de Iſrael, & percutiet Duces Moab.* Nec abhorret ab hac intelligentia vocasse illâ, stellam; cum nullum armorum genus ad profligendas tenebras luce fortius, & potentius excogitari possit, iuxta illud D Pauli: *Abijcimus opera tenebrarum, & induamur arma lucis.* Deinde aliter: Sponsus volens spiritusalem Virginis pulchritudinem describere, comparauit illam auroræ; lunæ, & soli, quia hæc singulari decore, ac mira pulchritudine sunt conspicua; prosequens autem idipsum, cum castrorum acie benè ordinata illam componit, quia reuera nihil aspectu pulchrius, quàm militum exercitus rectè dispositus, ac fortissimis, & fulgentissimis armis præmunitus, & discretis verbis clamauit. Propheta Balaham, cum videns populum Iſrael in varias Tribus ordinatè diuisum, & in tentoriis commorantem, in hæc verba prorupit: *quàm pulchra tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Iſrael.* Atq; hinc foeminas admonitas esse:

Ad Rom. 13.

velim, vt instar castrorum aciei benè ordinatæ cum pulchritudine terribilitatem coniungant, ita, vt quânto pulchriores, tantò vitis earum castitatem oppugnantibus terribiliores se exhibeant, sponfam in hoc imitantes, de qua sponſus dixit: *quid videbis in Summitate, nisi choros castrorum?* ecce laudat illam, quod non demulceret, sed terret insectantes illam, ac seruitute sua in fugam eos conuerteret, ne quidquam diuinam maiestatem offenderet; cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum: Amen.

Numer. 24.

velim, vt instar castrorum aciei benè ordinatæ cum pulchritudine terribilitatem coniungant, ita, vt quânto pulchriores, tantò vitis earum castitatem oppugnantibus terribiliores se exhibeant, sponfam in hoc imitantes, de qua sponſus dixit: *quid videbis in Summitate, nisi choros castrorum?* ecce laudat illam, quod non demulceret, sed terret insectantes illam, ac seruitute sua in fugam eos conuerteret, ne quidquam diuinam maiestatem offenderet; cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum: Amen.

velim, vt instar castrorum aciei benè ordinatæ cum pulchritudine terribilitatem coniungant, ita, vt quânto pulchriores, tantò vitis earum castitatem oppugnantibus terribiliores se exhibeant, sponfam in hoc imitantes, de qua sponſus dixit: *quid videbis in Summitate, nisi choros castrorum?* ecce laudat illam, quod non demulceret, sed terret insectantes illam, ac seruitute sua in fugam eos conuerteret, ne quidquam diuinam maiestatem offenderet; cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum: Amen.

HOMILIA IV.

In gratiam Mariam ortus multiplici eruditione de Deipara Virgine explicantur verba illa Iſaiæ: *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.*



VA MVIS grauissimi quidam Ecclesiæ Patres, Hilarius, Clemens Alexandrinus, Cyrillus, & Basilus, omnia hæc Iſaiæ verba de solo Christo interpretentur; at aliorum prætorum Patrum expositionem, & intelligentiam secutus, Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Leonis, Ruperti, Bernardi, & Tertulliani illa apud satis expono de Matre simul, & filio, aut, vt sub metaphora virgæ; Mater, sub nomine vero floris, filius intelligatur; sic enim loquitur Diuus Ambrosius: *Radix, familia Iudeorum, virga Maria, flos Maria, Christus, eisdem que verbis vtuntur præcitati Patres, quorum expositionem probat Ecclesia Catholica, dum canit: virga Iesse floruit, virgo Deum, & hominem genuit.* Et quidem in sacra Scriptura per plures virgas repetio, quæ dum B Virginem adumbrant, intelligentiam hanc mirificè astruunt: inter hæc insignis fuit virga Aaronica, de qua sacra narrat Numerorum historia, quod cum disceptatio orta esset de dignitate

Isaiæ 11. Hilarius in psalm. 2. Clem. Alex. lib. 1. Pedo cap. 7. Cyrill. In psalm. 11. Basil. ibid. Hieron. in c. 11. Isaiæ. August. lib. 2. de symb. ad Catech. c. 4. & serm. de temp. Ambros. lib. de bened. Patri. c. 4. & lib. 2. de Spiritu S. c. 1. Leo ser. 4. de Nat. in Isai. c. 6. & lib. 11. de viis. verb. cap. 22. Tertul. lib. 4. baccæ.



Marcion. 6.  
1. & lib. cō-  
tra Iudeos  
cap. 9.  
Eccles. Ca-  
pit. Num.  
17.

facerdotali obtinenda, quibusdam vsur-  
pare volentibus, iussit Deus singulos af-  
ferre virgas, & cui<sup>9</sup> virga germinasset, il-  
le in sacerdotalem dignitatem diuinitus  
electus haberetur. Contigit, vt Aaronis  
virga germinaret, & turgentibus gem-  
mis emitteret flores, qui foliis dilatatus  
in amygdalas tandem sunt deformati.  
Ex duplici capite virga hæc beatam Vir-  
ginem præfigurabat, tum, quia sicut vir-  
ga florem suum producit absque aliqua  
sua diuisione, aut scissione, ita B. Virgo  
absque Virginitatis suæ integritatis viola-  
tione suauissimum illum florem Chris-  
tum Dominum genuit, D. Bernar-  
nardo dicente scim. 2. super Missus:  
nec virgæ virtutem floribus ledit emissio, nec  
Virginis pudorem sacri partus editio: tum  
quia teste Picio Valeriano, arbor amy-  
gdalina symbolum fuit castitatis, & cō-  
tinentiæ apud antiquos, & inter omnes  
arbores hoc habet peculiare, quod prima  
omnium emittit flores, quod non obse-  
ræ prænotauit Mariam omnium castissi-  
mam primam inter omnes emisisse votum  
virginitatis, vt ex D. Bartholomæo  
Apostolo, refert Abdias, in vita illius.  
Sed & aliud singulare arcanum latet in  
eo, quod virga illa amygdalina esset.  
Fuit olim oppidum quoddam nomine  
Luza, quod secundum D. Hieronymū  
lib. de nominibus hebraicis: amygdalum,  
significat; hoc tamen nomen Iacob Pa-  
triarcha mutauit, nuncupans illud bethel,  
quod domus Dei interpretatur; viderat e-  
nim ibi scalam stantem super terram, &  
eacumine suo cælum tangentem, & Do-  
minum innixum scalæ; nec illic esse al-  
liud, nisi domum Dei, & portam cæli;  
Ecce ergo hodie nascitur amygdalus, ex-  
istit Luza, post paucos annos futura Be-  
thel, hoc est, domus Dei, in qua plenitu-  
do diuinitatis corporaliter habitabit.  
Scio de illa Bethel dictum esse: Ieroboam  
vitulum in eam immittentem, Idolola-  
triæ sedem fecisse, ob idque nuncupa-  
tam fuisse; *Bethauen*: at hæc est mira ex-  
cellentia huius sacræ, & mysticæ Bethel,

quod nunquam in Bethauen migratura  
sit; semper erit ab omni peccato alic-  
na, nullus vnquam in ea erit locus vituli  
Ieroboam: Tum deinde, quod sicut a-  
mygdalus, quasi quoddam Euangelico-  
munere fungens, bonæ spei nos plenos  
facit; etenim constat ex eius prouentu,  
totius anni copiam præsumi, Poeta can-  
nente:

*Contemplator item, cum se nux plurima-  
silus*

*Induet in florem; & ramos curuabit olen-  
tes;*

*Si superant fetus, pariter frumenta se-  
quentur.*

*Magnaque cum magno veniet tritura ca-  
lore.*

Ita mystica hæc virga amygdalina re-  
cens orta spiritualium frugum largita-  
tem, ac diuinorum charismatum copiam  
pollicetur, cum ex ea producendus sit  
Christus Dominus, bonorum omnium  
scaturigo, qui amygdali fructui perfimi-  
lis est, vt eleganter prosequitur D. Augu-  
stinus: cum enim comparasset Deipara-  
ram Mariam virgæ Aaronicæ, dixit:  
*Virga ecce protulit, quod ante non habuit, non  
defossa sarculo, non animata succo, non fecun-  
data seminario, & tamen, cum illic deessent  
vniuersa iura nature, protulit virga, quod  
nec femine suscipere potuit, nec radice. Virga illa  
Aaron, Virgo Maria fuit; post hæc coniuu-  
subiungit: Quod ergo virga illa nucez nobis  
produxit, imago Domini corporis fuit; nux  
enim vna habet in suo corpore, substantiæ v-  
nionem, corium, testam, & nucleum. In corio,  
cavo, intesta ossa, in nucleo interior anima  
comparatur; hæc ille. Itaque sicut olim  
quædam arbores infelices habebantur,  
vt tradit Plinius: tales, salix, Betulla, &  
ylmus infortunatæ erant (serui enim do-  
minorum sauentium iussu virgis vl-  
meis corripiebantur) Magistratum vir-  
gas Betulla suppeditabat; si tales deerant,  
vicem illarum salignæ virgæ supplebant,  
vt ex Prudentio de Romano mar. vte o-  
stendit hymnus: salix autem symbolum  
erat sterilitatis, eod, quod à se semen infe-  
cundum*

D. Aug. loc.  
præcit.

Num. 17.

Plin. lib. 6:  
natur. hist.  
c. 16. & lib.  
24. c. 9.



cundum est, vel, quod vt Porphyrius in Homerum asserit) salicis semen vino propinatam fertilitatem inducat. Aliæ arbores apud eosdem antiquos, felices, & fortunatae natae censebantur, vt Platanus, Cedrus, Cyparissus, Laurus, Ohua, Palma, Vitis, vnde ex frondibus quarundam illarum coronas texebant ad redimenda triumphantium capita. ad hunc fecerunt arborum numerum aggreganda venit Amygdalus, cum reuera reliquas omnes multis nominibus præcellat. nam si fructum quæras gignit vtilissimum, atque suauissimum; si celeritatem amas, non differt, statim ante omne efflorescit, si diurnitatem desideras, durat nucleus in plures etiam annos; si delectat arboris venetas, & gratia, profert pulchros flores aspectu valde gratos, si constantiam beneficentiae laudas, postrema certe inter omnes arbores foliis spoliatur, gratem ferens diuissimè, saluo frondium vitore. Quæ omnia cum apud satis beatæ Virginis conuenire competum sit, ipsa enim præclarum ad eod fructum produxit, vt æterni Patris secunditas præclatorem non produxerit; pulchrum etiam ad eod, vt solus eius intuitus beatos intuentes reddat: ipsa tamen celeritate florem virginitatis emisit, vt Dauid diceret: *adducuntur virgines post eam*; ipsa ad eod constans, vt velut in mobili columna à patibulo Crucis non diuerterit, Ioanne dicente: *stabat iuxta Crucem Iesu Mater eius*. Ac tandem, cum ipsa ortu suo, vbertatis cælestium bonorum, qua Ecclesia vniuersa secundata erat, certum prognosticum esset, meritò per amygdalinam virgam designatur.

*Psalm. 44.*

*Isa. 19.*

*Exod. 4. vsq; ad c. 17.*

Multa præclara commemorat sacra Scriptura lib. Exodi, operatū fuisse Moysen per virgam hanc Aaronicam, inter quæ illud valde memorabile fuit, quod Pharaonem, & Aegyptios eius in mari submersit, gloriosam Israelitis de hostibus suis victoriam conferens; vnde intelligetis difficilem locum Canticorū præsentis argumento, in quo virgæ Vir-

ginem comparamus, accommodatissimum: *Equitatu meo in curribus Pharaonis assilauit cervice mea*. ad huius loci germanam intelligentiam, præsupponere oportet, quod cum Pharaeo, multis Aegyptiis illum stipantibus, persequeretur filios Israel, proximo illis ad mare rubrum, Moyses aquas illius virga tangens, viam aperuit, per quam sicco pede filii Israel pertransire possent, ac hostiū vanam spem illos occidendi deluderent. Immo, si credimus Origeni, qui ex antiquissima traditione illud acceperit affirmat, duodecim vias per mare rubrum aperuit, vt singulæ tribus, quæ duodecim erant, per duodecim vias commodius, ac breuius peruaderent, quod quidem non obscure mihi videtur dixisse Dauidem, dum cecinit: *Qui diuisit mare rubrum in diuisiones*, non ait, diuisionem, sed diuisiones, vt significaret, non vnā, sed plures vias apertas tunc fuisse: & quod mirabile etiam est, & obseruatione dignissimum, quod viæ illæ floribus consistæ instar amœnissimi prati repente comparuerunt, vt non solū ad fugiendos hostes, sed ad voluptatem capellendam inseruirent non est hoc commentum nostrum, cum id non obscure nobis testentur verba illa libri Sapientiæ, vbi Salomon varios fauores commemoras, quibus Deus populum Israeliticum profecutus fuerat, ait: *In mari rubro via sine impedimento, & campus germinans de profundo vinitio, per quem omnis natio transiit, quæ tegebatur tua manu, videntes tua mirabilia & monstra*. Postea autem Aegyptiæ ira perciti, easdem maris rubri vias ingredientibus, aquis, quæ diuisæ fuerant, in vnum confluentibus, fluctibus earum submersi, repentina morte multati fuerunt. ad hanc ergo historiam alludens, comparat beatam Virginem equitatu suo, victoriam reportanti contra currus Pharaonis sed hinc emergit difficultas huius loci: nam Israelitæ, pedites egressi sunt de Aegypto, suppellectilem suam supra dorsa portantes, non erant equorum

*Can. 2.*

*Orig. hom. in Exod.*

*Psalm. 136.*

*Isa. 19.*

*Exod. 16.*



multitudine, atque armorum copia praemuniti, quis ergo erat equitatus iste ex parte populi israelitici? Respondet ingeniose satis Rupertus super caput primum Canticorum: equitatum hunc fuisse potentissimam illam Moysis virgam, cuius mirabili virtute populus Dei instar fortissimi, ac munitissimi equestris exercitus, hostes prostravit, atque inuicem, gloriosamque de illis reportavit victoriam. Verba Ruperti, haec sunt: *Quisnam fuit ille meus equitatus in curribus Pharaonis, vel quomodo in curribus Pharaonis? magnam, & mirum spectaculum respicienti inde currus Pharaonis, hinc equitatum meum. Currus namque Pharaonis valde multi ferro armati plerique etiam auro, vel argento insigniti fuerunt; equitatus autem meus, virga una fuit, virga Moysi, & Aaron. haec ille. Sed quomodo (inquit) virga inanimata equitabat, quomodo contra superbos Pharaonis currus militabat? Respondeo hoc modo equitasse, & militasse, quia versa in colubrum, deuorauit virgas Magorum; percutiens aquas fluminis, illas vertit in sanguinem; extensa super riuos ad paludes, eduxit pondè infinitas ranas; quatens puluerem, fecit cyniphes, homines, & iumenta pungentes, petire; muscas insuper, quibus domos, & rura impleuit: fecit deinde, vt morentur omnia animantia Aegyptiorum, & in hominibus exorta sunt vulnera vesicarum turgentium. quid plura? equitauit, atque viriliter pugnavit, virga illa, cum extensa in caelum, tonitrua eduxit, & grandinem mixtum igni, ac fulgura super terram Aegypti cadentia; deinde extensa super terram, ascendere fecit locustam, & deuorauit omnem herbam, quae residua fuerat grandini; fecit rursus, vt teoebrae densissima vniuersam Aegypti terram occuparent, ac nouissimè cleuata super mare diuisit aquas, & viam floribus stratam aperuit, vt filii israel securi, ac lactabundi eam peruaderent; iterumque reducta super mare, operuit aquis currus, & equites Aegyptiorum. Rectè ergo*

(inquit Rupertus) virga talis dicitur equitatus Domini, quae contra tot currus, & equites Pharaonis sola suffecit, & victoriam peregit. In hoc ergo sponsum assimilat Virginem equitatu suo, quod sicut virga illa virgas maleficorum, & Incantatorum deuorauit, & omnem superbiam Aegyptiacam contriuit; necnon etiam germinauit, fronduit, floruit, non plantata, non succo terrae humectata, sed virtute caelesti super usum naturae prouecta; sic Beata Virgo cunctam prauitatem haeticam interemit, superbiam Diaboli deiecit ortu suo sancta, conceptu florida, partu fructifera, ac Virgo semper incorrupta manens; quibus Deiparam Mariam de tribus infelissimis hostibus, Diabolo, Mundo, & Carne celebrem victoriae palmam reportasse, nemo est, qui non videat. Timeat ergo hanc virgam caro, expauescat mundus, contremiscat Lucifer; sed, & pauca, atque metu tabescant scelerati homines diuinae legis prauaricatores, praecipue tamen turpissimis libidinis laqueis irretiti; hos enim castissima Virgo, instar Mosaycae illius virgae, quae Magorum virgas deuorauit, perdet, atque colimet. Mater quidem dilectionis est, non diffiteor, sed nonne simul & timoris? dilectionis bonis, timoris malis; non virga tantum consolationis est: *Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt, verum etiam est virga irae, & virga furoris improbis, qui dilectione repudiata Deum per poenitentiam placare non student: his mater est iustissimi timoris, & supplicii: Reges eos in virga ferrea; in cuius figura olim Ieremias vidit virgam vigilantem, quae beatam Virginem adumbrabat, & post illam vidit, & extimuit, ollam succensam, & vt haec praecedentibus consonent, IXX Interpretes, & Theodotion, dicunt illam fuisse amygdalinam, seu nucem; instar Aaronicae virgae, cur autè primo nucem, cur vigilantem, cur ollam postea vidit succensam? non mecum, sed D. August. responsionem audiamus, sermo-*

D. Rupert.

Psalm. 120.

Psalm. 2.  
Ierem.LXX. Interp.  
Theodor.Rupert. in c.  
1. Cant.Exod. 4. 7. 8  
9. 14. 10. 14.



D. Aug.

sermone 98. de tempore, ubi ait: *Virga, & mors ponitur ante faciem nostram; & vita quidem Christus in sacramento unctus, mors autem Diabolus in figuram olivae succensa; si ergo peccaveris, porcionem tuam ponas tam olivae succensa, si autem iuste egeris, effusietur portio tua in virgam nectam.* haec D. Augustinus. Sed, & respondeat D. Ambrosius

D. Amb. in Psal. 19.

in Psalmum 19. dicens: *quoniam qui baculo non corrigitur, mittitur in ollam, ut ardeat, & tabescat, ideo ad Prophetam Ezechielem dicitur, accipite tibi sataginem, & accipies iniquitates domus Israel, & consummabis, & tabescent in suis iniquitatibus.* itaque beata Virgo per omnia Christum imitans, sicut ipse mors est malis, vita bonis, ita, & ipsa probis, & poenitentibus est pia Mater; impiis vero, & impoenitentibus, crudelis nouerca. Atque hinc est, antiquum serpentem, nihil praeter Christum, magis expauescere, quam mysticam haec virgam, quae caput eius contriuit, Isaiam attestante: *panescit Assir virga percussus;* à quibus verbis non dissonant illa alia Iobi: *In oculis eius, quasi hamo capiet eum;* fuit enim beata Virgo virga, ex qua pendit esca carnis Christi, sub qua latebat hamus diuinitatis, quo captus fuit antiquus ille Leuiathan, humani generis infestissimus hostis, ut eleganter his verbis profequitur Petrus Damianus: *Cum in eo serpens iste per manus persequentium, escam corporis momordit, diuinitatis illum aculeus perforauit. Prius vero eum in miraculis Dei cognouerat, se de cognitione ad dubitationem cecidit, quando hunc passibilem vidit, quasi hamus ergo fauces diglutientis tenuit, dum in illo esca carnis apparuit, quam deuorator appeteret, & diuinitas passionis tempore latuit, quae necaret. In hamo eius Incarnationis captus est: quia dum in illo appetijt escam corporis, transfixus est iaculo diuinitatis. Ibi quippe inerat humanitas, quae ad se deuoratorē dueret; ibi ininita, quae perforaret; ibi aperta infirmitas, quae prouocaret; ibi occulta virtus, quae raptoris fauces transfigeret; in hamo igitur captus est, quia inde interiijt, unde momordit, & quos inire tenebat, mortales*

Isai. 30.

Iob. 40.

Pet. Dam. serm. 30. de Nat. alias Hom. 47.

perdidit, quia eum, in quo ius non habuit mortis, appetere in morte praesumpsit. Sed, & aliter etiam video Deum nocem captum ab hac mystica virga, Iob. dicitur: *Non illudes ei, quasi auis, tolent quidem aues hoc artificio capi: nunquid virga visco, cui, si auis insideat, tenaci visci virtute comprehensa manet; non dissimiliter Deum, quem sub metaphora auis, apte intelligi docuit Christus Dominus, in parabolis seminis, volucrum caeli illum appellans, captus fuit ab hac mystica virga, quae per desponsationis vinculum, velut visco coniuncta Iosepho, Diabolum fefellit, ne eius virginitatem aduercere; vt D. Ambrosius docuit his verbis Ambrosius: *Vt virginitas Mariae falleret Principem mundi, qui, cum desponsatam ceruicem viro, partem non potuit habere suspectum.**

perdidit, quia eum, in quo ius non habuit mortis, appetere in morte praesumpsit. Sed, & aliter etiam video Deum nocem captum ab hac mystica virga, Iob. dicitur: *Non illudes ei, quasi auis, tolent quidem aues hoc artificio capi: nunquid virga visco, cui, si auis insideat, tenaci visci virtute comprehensa manet; non dissimiliter Deum, quem sub metaphora auis, apte intelligi docuit Christus Dominus, in parabolis seminis, volucrum caeli illum appellans, captus fuit ab hac mystica virga, quae per desponsationis vinculum, velut visco coniuncta Iosepho, Diabolum fefellit, ne eius virginitatem aduercere; vt D. Ambrosius docuit his verbis Ambrosius: *Vt virginitas Mariae falleret Principem mundi, qui, cum desponsatam ceruicem viro, partem non potuit habere suspectum.**

Ceterum; iam virgas alias beatam Virginem adumbrantes, breuiter percurramus, & ad florem ex hac virga sacra exortum accedamus. Arbitror, virgam illam, quam Iacob iam iam moribundus in modum sceptri adorauit, cuius meminit D. Paulus Epistola ad Hebraeos, dicens: *fide Iacob moriens, singulos filiorum Ioseph benedixit, & adorauit fastigium virgae eius;* sic enim legit nostra Vulgata, sic etiam verterunt septuaginta Interpretes, sic etiam translulerunt ex graecis Patribus, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Phorius, Geghen-tius; ex latinis vero, Anselmus, Primasius, Aymon, Eucherius, & Hugo Victorinus, quodque caput est in hanc sententiam, laudauit Synodus generalis lectionem hanc in Epistola Pontificis Adriani. Cōueniunt omnes patres, virgam illam, cuius fastigium adorauit Iacob, virgam esse Iosephi filii sui, quam, tanquam pro-Rex Aegypti, velut regium sceptrum in manu ferebat; quae propterea apte Virginitatem praefigurabat, quae virga erat Iosephi, cui in coniugem fuerat data, fastigium huius virgae, Christus Dominus erat, Iacob ergo prauidens in spiritu lesurae hanc Iesum ex virga Mariae

Iob. 40.

Luc. 8.

D. Ambrosius Nat. Dom.

Ad Heb.

D. Chrysostomus

Theodoretus

Theophylactus

Oecumenius

Phorius

Geghen-tius

D. Anselmus

Primasius

Aymon

Eucherius

Hugo Victorinus



nasciturum, honoravit virgam cum fa-  
 stigio. Præfiguravit etiam eandem Vir-  
 ginem virga aurea Assueri, quam exten-  
 debat in signum clementiæ; & per vir-  
 gam Ionathæ, quæ melle respersa, prin-  
 cipis famem mitigavit, ac robustiorem  
 reddidit; necnon per virgam illam, quam  
 vidit Ioannes, *qua mensurabantur Tem-  
 plum Dei, & altare, & adorantes in eo*, ac  
 tandem per virgam Zachariæ, quam, *de-  
 corem* vocavit; est enim B. Virgo, velut  
 virga Assueri, quæ dum ad nos per pieta-  
 tem suam extendit, ad Asserum, beatitu-  
 dinem significantem, nos introducit; in  
 cuius figura legimus, Bersabæam impe-  
 trasse apud Regem filio suo Salomoni  
 regnum; & sicut olim prætores solebant  
 virga leuiter percutere seruos super capi-  
 ta, quando volebant eos libertate dona-  
 re, iuxta modum, quem refert Gloss in §.  
 multi, & in verbo: Vindicta, Insti de li-  
 bertinis: sic, cum Christus cor nostrum  
 suauiter percutit virga deuotionis Ma-  
 riæ, liberos nos facit à seruitute Diaboli,  
 ac speciali amoris vinculo nos secum  
 coniungit: fuit etiam velut virga Ionathæ,  
 dulcissimum fauam carnis Christi nobis  
 porrigens, quo alimur, & nutrimur, & ad  
 pugnam fortiores, & robustiores reddi-  
 mur. Est insuper, velut virga mensurans  
 omnes fideles; ad triplicem enim classem  
 omnes illi reducuntur; ad virgines, ad  
 continentes post naufragium virginita-  
 tis amissæ, & ad vxoratos. Hi omnes, si  
 velint, ad normam, & mensuram Maria-  
 nam se aptare, & per eius actiones vitam  
 suam regulare, maximum in dies virtutis  
 incrementum suscipient: vnde D. Am-  
 brof. ait: *Sit vobis, tanquam in imagine  
 descripta virginitas, viraque beata Mariæ, de  
 qua, velut à speculo resurgit species castitatis,  
 & forma virtutis; hinc sumatis, licet, exem-  
 pla virtutis, vbi, tanquam in exemplari, ma-  
 gisteria expressa probitatis, quid corrigere,  
 quid effugere, quid tenere debeatis, ostendunt.*  
 hæc ille. Denique per virgam Zachariæ  
 aptè Virgo præfiguratur; sic enim ille ait:  
*Assumpsit michi domus virgus, & vocauit,*

*decorem, aliam, funiculum; virga, quæ fu-  
 niculus nuncupabatur, Eam prænotaba-  
 bat, quæ funibus peccatorum nos con-  
 strinxit; virga verò quam appellauit, de-  
 corem, B. Virginem significabat; decorã  
 quidem in sua conceptione, decoram in  
 ortu; sed & magis decoram in germina-  
 tione floris, & fructus: sicut enim virga  
 tunc pulchrior, & omnium oculis gra-  
 tior apparet, cum floribus, & fructibus  
 ornatur, ita tunc venusta magis, ac deco-  
 ra mistica hæc virga extitit, cum flos de  
 radice eius ascendit, & velut ab arboris  
 virga Iesus benedictus, fructus ventris e-  
 ius ab illa pendeat.*

His adnectamus varias conditiones  
 virgæ, variosque virgarum vsus, & mu-  
 nera, ex quibus nuper exortæ Virginis  
 excellentia non parum illustrabitur. In-  
 ter virgas quædam rectæ, aliæ obliquæ, &  
 extortæ nascuntur; Omnes quidem sumus  
 virgæ ex illa prima arbore, quam Deus à  
 principio creauit, primo scilicet parente  
 pullulantes, sed nos peccati originalis  
 obliquitate extorti concipimur, & nasci-  
 mur, at B. Virgo absque vlla peccati obli-  
 quitate virga recta nata est. Philosophi  
 dicunt, rectum illud esse, cuius medium  
 non dissentit ab extremis: Duo extrema  
 vitæ B. Virginis fuisse natiuitatem, &  
 mortem, nemo ambigit; cum ergo vita  
 eius sancta, & recta semper fuerit, conse-  
 quens est, extrema illa, natiuitatem, &  
 mortem, sancta, & recta fuisse, & quidem  
 si Deus fecit hominem rectum (vt ait Ec-  
 clef. 7.

non enim pot erat, in  
 hoc seruum præferri Matri, & sicut virga  
 absque susceptione seminis, cœlesti influ-  
 entia adiuta, innata sua virtute concur-  
 rente, florem germinat, & fructum pro-  
 ducit, sic mistica hæc sacra virgo absque  
 humano semine, Spiritu S. illam obubrã-  
 te, ac fecunda eiusdem Virginis genera-  
 tiua potentia concurrente, Christum flo-  
 rem & fructum omnium pulcherrimum  
 peperit: & sicut virga vento flante cõtre-  
 miscere solet, ita Virgo ad statum saluta-  
 tionis



Ysaia.  
Ibid.

D. Bernard.  
ser. de verb.  
Apost. c. 12.

Apost. 1.

Eccles. Ca-  
tholica.

tionis Angelicæ tota contremuit: Turba-  
ta est in sermone eius; unde ad tremorē il-  
lum expellendū, continuo Angelus dixit:  
*Ne timeas Mariā, inuenisti enim gratiā apud  
Deum:* & sicut tenera virga, valde flexibi-  
lis est, sic, & B. Virgo facilius, quā oēs  
sancti, ad preces nostras flectitur, ac iustis  
fidelium petitionibus annuit; unde Bern.  
ait: *Quid ad Mariam accedere trepidet huma-  
na fragilitas? nihil austerum in ea, nihil terri-  
bile, tota suavis est, omnibus offerens lac, &  
lacrimam.* Deniq; persimiles adeo sunt: *Vir-  
ga, & Virgo*, vt per solam vltimā literam  
inter se differāt; virga enim finitur in, A,  
quæ prima litera esse noscitur alphabeti  
latini, Virgo verò finitur in, o, quæ est vlti-  
ma litera Alphabeti Græci: Ioannes au-  
tem in sua Apocalypsi, filium, ait, Mariæ  
vocari vtramq; hanc literam, a, & o; *Ego  
sum Alpha, & Omega, principium, & finis;*  
sicut ergo duæ istæ literæ, a, & o; finiunt,  
ac perficiunt duplicem hanc vocem: *Virga,*  
& *Virgo*; ita Christus Dominus ex Virgi-  
ne carnem assumpsit, & fecit Mariam vir-  
gam, florem, & fructum germinantem,  
& constituit illam præclarissimam om-  
nium Virginē, virginitatis eius integritatem  
non solum non violans, sed augens,  
& exornans, Ecclesia Catholica canentes;  
Christum Dominum ortu suo virginitatem  
Matris nō minuisse, sed sacrasse. Vnde,  
sicut, si teneram virgam assumas, &  
extremitatem extremitati coniungas, inde  
litera, o, resultabit, ita, si ex hac my-  
stica virga duas illas extremitates secun-  
dum naturam valde inter se dissidentes,  
Virginitatem, scilicet, & fecunditatem  
coniungas, inde *Virgo* prodibit per literam  
o, quæ vndique clausa est, satis aptè sig-  
nificata, cum, secundum Catholicam fi-  
dem virgo in conceptu, & virgo post par-  
tum semper remanserit. Ad extremum,  
sicut pastor virga vti solet, vt in itinere  
regat, & dirigat gregem, ne in vetita in-  
grediat; ita Christus Dominus, supre-  
mus omnium Pastor, Ecclesiæ Catholicæ  
gregem, media hac mystica virga, scilicet  
à Virgine, gubernat, ac dirigit. vnde ei

aptè congruunt illa verba Davidis: *Virga* *Psalm. 44.*  
*dirigenti, virga regni tui,* cum errantes  
oues dirigat, vt ad ouile, & pastorem suū  
reuertantur. Virga etiam vti solent via-  
tores, cuius vsum non interdixit Christus  
Dominus Apostolis, Marco dicente: *Præcepit eis, ne quid tollerent in via, nisi vir-  
gam tantum.* Defecit quidem virga via-  
toribus, ad hæc præsertim duo, & ad le-  
uam laboris, & ad percutiendos canes,  
si quos ad mordendum viatorem inua-  
dere contingat; non secus nos viatores,  
atq; peregrini, vt vocat nos Apostolus, *1. Petr. 1.*  
hæc mystica virga valde indigemus, quā  
si corde per deuotionem, ore per inuoca-  
tionem, manu per imitationem gestaue-  
rimus, interius mirificè recreati, à Dæmo-  
num incurssibus, qui velut immanissimi  
canes nos dilacerare eontendant, libera-  
bitur, atq; protegemur. vnde D. Bernardus  
tam pie, quā eleganter ad id nos ex-  
hortans, ait: *Si criminum immunitate turba-  
tus, conscientia sedate confusus, iudicij hor-  
rore perterritus, hæretico incipias absorberi  
tristitia, & desperationis abysso, cogita Ma-  
riam inuoca, non recedat ab ore, non recedat  
à corde, vt impetres eius orationis sus-  
fragiū, non deseras conuersationis exemplum.*  
Porro, iam reliquum est, vt cætera, quæ  
in verbis illis latent arcana, referamus. *Isaia 11.*  
*flos, ait Isaia, de radice eius ascendet; equidē  
hunc florem esse Christum, qui de seipso  
dixit: ego sum flos campi, præterquam com-  
munis est Patrum intelligentia, clarè li-  
quet ex Paraphrasæ Chaldeo, qui eum  
locum vertit in hunc modum; egredietur  
Rex de filiis Iesse, & Christus de filiis filiorum  
eius vngetur.* Vnde Diuus Hieronymus  
ex hoc loco explicat verba illa Matthæi:  
*Vt adimpleretur, quod dictum est per Prophe-  
tas: Quoniam Nazareus vocabitur,* quæ  
verba nullibi reperuntur; ipse autem di-  
cit, hæc esse, quia legit, *Nazareus de  
radice eius consurget; Nazareus enim idem  
est, quod, floridus. alij ex Hebræo ver-  
tunt: ex radice eius consurget separatus, aut  
custos; quæ rectè Christo congruunt, cum  
ipse*



ipse sit separatus, & segregatus à peccatoribus, vt loquitur D. Paulus: insuper, & vigilantissimus Custos omnium, vt vocat illum Iob. Scio Burgensem velle, Christum Nazareum vocari ab illo Psal. 131. *Super ipsum autem effloreat sanctificatio mea*, quod idem est, vt explicat ipse, ac si diceret: *Super ipsum effloreat Nazaretas sua*, seu, *consecratio sua*: hic ergo flos, Christus Dominus floruit quidem in natiuitate, languit & emarcuit in flagellatione, aruit in morte, & resloruit in Resurrectione, vt in persona eius dixit Dauid: *Resloruit caro mea*. Si flores ad mala viles sunt, vt ad flagrantiam, & suauitatem, ad pastum, & ad medicinam propter liquores varios, qui ex illis exprimentur, ac tandem ad contexamdam coronam; hæc omnia Christo excellentiori modo conuenire nemo distabitur, qui considerauerit odorem sanctitatis eius per totum mundum diffusum; vnde illum præodorans Iacob dixit: *Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni*; agrum plenum, vocat beatam Virginem gratia plenam, ex qua flagrans hic flos prodiit, cuius odorem participans Apostolus dicebat: *Christi bonus odor sumus*; ex hoc flore expressus fuit salutaris ille purpurei sanguinis liquor, in medicinam spirituum vulnerum animarum. ad pastum etiam hunc florem prodesse nemo negabit, qui Christum audierit dicentem: *Ego panis viuus, qui de celo descendi*; ex hoc tandem flore contexamdam esse coronam ad redimenda sanctorum capita, disertis verbis edixit Isaias Propheta: *In die illa erit Dominus exercituum corona glorie, & sertum exultationis, residuo populi sui*. Hugo de sancto Victore miscellanca 2. septem floris proprietates describit; ait enim esse subtilem, tenerum, mollem, leuem, odoriferum, pulchrum, & vtilem. Ecce Christum subtilem, per corporis extenuationem, tenerum per amorem, mollem per mansuetudinem, leuem per paupertatem, odoriferum per vitæ sanctimoniam,

pulchrum, per vultus venustatem curæ singulari modestia coniunctam, vtilem, per doctrinam, carnem, & sanguinem, quibus animam fidelium variis modis cibabat, & potat.

Ad extremum, illud silentio minimè prætermittam, quid sibi velit Isaias propheta, dum postquam dixerat: *Egredietur virga de radice Iesse*, continuo subnectit: *Et flos de radice eius ascendet*: cum alioquin sufficere videbatur dicere: *Et flos de virga eius ascendet*: ut consultò Prophetam verba illa: *de radice eius*: addidisse existimo, vt Christum Dominum, & Mariam ex eadem Dauidica radice oriundos fore, atque adeo corpus Christi, quod intra Virginis uterum erat efformandum, non fictum, aut phantasticum, instar corporum, quæ Angeli solent assumere, futurum esse, sed verum & humanum, quale habuit ipsa radix Dauidica, aperte demonstraret. Accedit, quod & idipsum confirmat, si vim faciamus in verbo illo, *flos*, nam sicut flos producit ex subtiliori substantia, & puriori succo ipsius plantæ; sic Christus Dominus instat floris secundum carnem, formatus fuit, ex subtiliori substantia, & puriori sanguine immaculatæ Virginis, vnde D. Bernardus libr. 8. de consideratione dixit: ex verbis istis Isaiæ: *Et flos de radice eius ascendet*, conuinci falsitatem erroris quorundam hæreticorum dicentium; corpus Christi fuisse desumptum ex materia celesti. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Isaie 10.

D. Bernard.  
lib. 5. de cō-  
sideratione.



HOMILIA V.

Beatam Virginem natam fuisse pulcherrimam omnium feminarum, eiusque pulchritudinem libidinem eam intuetium extinxisse, Sanctorum Patrum monumentis, ac varijs rationibus demonstramus; pariterque de fulgore vultus illius, capillorum colore, & corporis suauolentia differimus.



IDEBITUR fortasse alicui superuacaneum esse, commendatione B. Virginis a pulchritudine corporis petere, cum hanc diuina eloquia detestentur. Sancti Patres fugiendam admoneant, ac Philosophi antiqui non pauci contra illam preclara multa scripserint. Certe, si diuina eloquia consulimus, Ecclesiasticus dicit: *Vestigium cordis boni, & faciem bonam difficile, & cum labore inuenies; & alibi: Ne circumspicias speciem alienam: propter speciem mulieris multi perierunt.* & ibidem: *Virginem ne circumspicias, ne forte scandalizeris in decore illius.* Et prouerb. vltimo: *Fallax gratia, & vana est pulchritudo, vel, ut Hebraeus codex habet: Mendacium est gratia, & vanitas est pulchritudo.* *Isaias etiam dixit: Exortum est fenum, & cecidit flos, & decor vultus eius deperijt.* & *Iob: Deuoret pulchritudinem cutis eius, & consumat brachia illius primogenita mors; imo Deus execrari videtur pulchritudinem corporis, cum Thienorum 2. dicatur: Occidit omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo sive Sion.* His consonant, quae Patres dicunt: D. Chrysostomus ait: *Externa corporis pulchritudo plena est multa superbia, & arrogantia.* D. Augustinus libro 15. de Ciuitate Dei, vocat pulchritudinem, bonum minimum.

Eccles. 13.

Eccles. 9.

Ibid.

Prouerb. 31.

Isai. 40.

Iob 15.

Thren. 2.

D. Chryl. ho. 20. ad Ephe.

D. Aug.

nimum. exponens enim verba illa: *Videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchre, au: deserto magno bono lapsus factus est ad bonum minimum.* D. Hieronymus mulierem pulchram vocat *malorum omnium caput.* D. Chrysologus, *sepulchri titulum;* nam sicut titulus lapidi insculptus solet indicare sub illo adesse sepulchrum, ita muliebris pulchritudo quasi quidam titulus est, qui instar Epitaphii indicat illam sepulchrum esse multorum, qui solo eius aspectu interierunt. Tertullianus tandem pulchram mulierem vocat, *Diaboli ianuam;* Mira etiam veteres illi gentiles in pulchritudinis vituperium scripsere; Iuuenalis dixit: *Rara est concordia forma, atque pudicitia.* & Ouidius: *Fastus inest pulchris, sequitur superbia forma, cupit formosa videri.* Et si que est illic formosa, inuidet illi: simile est illud libri 1. de arte amandi: *Delectant etiam eas praecoxia forma. ex quo factum est, ut Pallas, & Iuno, vt refert Virgilius, agere tulerint iudicium Paridis, iudicantis Deam Venerem pulchritudine Iunonem, & Palladem praecellere.* *Manet alia mente repositum Iudicium Paridis.* Et Paulus Manutius in suis Adagijs refert, celebre fuisse apud antiquos prouerbium illud: *Ignis, Mare, Mulier, tria mala; ignis comburit, mare submergit, & suffocat, at pulchra mulier manus malum est: nam si ignem, & mare non contingas, non te laedunt, at femina pulchra solo aspectu, velut basiliscus, inficit, atque contaminat.* De fragilitate etiam, atque instabilitate muliebris pulchritudinis, non pauca tam iidem, quam alij Philosophi verissimè edixere Cic. ait: *forma dignitas, aut morbo deflorescit, aut vetustate exstinguatur.* Ouidius, *Formam depopulabitur atque, Et placidus regis vultus aratus erit.* & alibi: *Forma est*

Gen. 6.

D. Hier. sup. Eccles. 7. S. Per. Chry. solus ser. 77

Tertull. 1. 1. Diaboli ianuam

Iuuen. lib. 1.

Ouid. in 1. lib. Fasti.

Ouid. lib. 1. de arte amandi

Virg.

Paul. Man. in 1. Adag.

Cic.

Lib. de mor. dicantur faciti.

Forma est



Forma bonum fragile est, quotcumq; accedit ad annos,  
Fit minor, & spacio carpitur ipsa suo.

Et lib. 2. de arte amandi.  
Nulla non dies formosi corporis spoliis non abstulit.

Et Nemesius Egloga 4. similia dicit:  
Bonum forma breue est, nec te sibi commo-  
dat omnis.

Calphurnius in Bucolicis ait:  
Non hæc semper eris, perdunt & gramina  
flores.

Boëtius pro-  
sa. lib. 3. de  
consolat.  
velox, & vernalium florum mutabilitate fu-  
gacior; & ibidem: estimate hoc, quicumque  
miramini, triduanæ febris igniculo posse dis-  
solui; ac tandem ait: Si, ut Aristoteles dicit,

Aræto.  
lynceis oculis homines viderentur, ut eorum  
visus obstantia penetraret, nonne introspicis  
visceribus illud Alcibiadis superficie pulcher-  
rimum corpus, turpissimum videretur: igitur  
te pulchrum videri, non tua natura, sed oculo-  
rum spectantium reddit infirmitas.

Petrarcha de  
rem. vi-  
vif. fortis.  
Petraecha  
etiam eleganter dicit: Cunctis ex qualitatibus,  
que mortali cum corpore fugiunt, nulla  
velocior, quam forma, que mox, ut annentium  
foscillum ostenderit, ipsos inter oculos miran-  
tium, atq; laudantium evanescit, & cum bre-  
uis hunc pruina percussit, leuis hunc aurora  
decussit, subito, vel manus vique decerpi-  
tur, vel pretereuntis morbi calce deprimitur.  
hæc ille: quod si innumera mala, quæ se-  
minarum pulchritudo peperit, commemo-  
randa forent, tempus potius, quam  
materia mihi diceret. quemadmodum  
enim piscator pisces, aucups aues: esca, sic  
Diabolus homines feminarum pulchri-  
tudine decipit. vnde D. Ambrosius dicit:

Carnes, etiã volantes aquilas deponit. Aquila  
quidem erat Dauid, aquila Salomon,  
aquila Samson, aquila: multi alii mira  
sanctitate pollentes, quos tamen mulie-  
bris pulchritudo fecellit, ac in grauissi-  
morum peccatorum barathrum detulit.

Nouerat quidem Rex Balach hanc pul-  
chritudinis vim, & fortitudinẽ ad emol-  
liendos, & vincendos animos, cum de-  
bellaturus Israelitarum exercitum non-

strenuos, ac fortes milites, sed pulchras  
feminas instrui præcepit ex consilio Ba-  
laham, Origenes in hunc modum loquẽ-  
tem egregie introducit: Non virtute, in-  
quit, militum, sed mulierum decore pugnan-  
dum est; nec armatorum vigore, sed molli-  
tate feminarum; procul amoue armatorum manũ,  
& electam congrega speciem puellarum, for-  
ma vincit armatos, ferrum pulchritudo capti-  
uat, vincuntur specie, qui non vincuntur præ-  
lio. hæc ille: vnde Publius Syrus dixit:

Publ. Syr. id  
referente.  
Laure. Mis-  
selli in vita  
B. Virg. lib.  
7. cap. 3.  
Oxytil. lib.  
2. c. 16.  
Pausan. li. 1.  
formosa species, muta commendatio: & Car-  
neades: Regnum absque satellitiis: cui con-  
sonat illud, quod Quintilianus, & Paul-  
nias commemorant de Atheniensium qua-  
dam matrona, mira pulchritudine insti-  
gnita, quæ in publico iudicio prodicens  
id, quod eloquentissimus orator Isperide  
sermonis sui venustate, & elegantia ei  
obtinere non potuerat, illa vultus sui pul-  
chritudine, ac miro decore à iudicibus  
extorsit: vnde extat dictum Aristotelicũ,  
Laërtio id referente: Pulchritudo quamvis

Laërt. lib. 5.  
de vita Phi-  
losof.  
Apud Laure.  
Massili ubi  
supra.  
Socrates.  
epistola efficacior ad commendationẽ; & Theo-  
phrastus Aristotelis discipulus vocabat  
pulchritudinem, silentem fraudem. ad quæ  
verba videntur alluisse alia Imperatoris  
in l. 1. ff. de restitut. in integ. ubi ait: vir-  
litas huius tituli non eget commendatione: ip-  
sa enim se ostendit. Socrates denique crude-  
lem tyrannum illam vocabat.

Verum tamen si pulchritudo humani  
corporis fugax, ac labile quoddam bonũ  
sit, Dei tamen donum est, ut docuit D.

D. Chryso-  
st. in Psal-  
m. 50.  
D. Aug. l. 15.  
de Ciuit. Dei  
cap. 22.  
Plato lib. 2.  
& 6. de Re-  
pub.  
And. Ebor.  
c. de pulchr.  
Stobæus  
serm. 63.  
Pythagor. in  
suis decem  
do re-  
Chryso-  
st. in Psal-  
m. 50.  
D. Aug. l. 15.  
de Ciuit. Dei  
cap. 22.  
Plato lib. 2.  
& 6. de Re-  
pub.  
And. Ebor.  
c. de pulchr.  
Stobæus  
serm. 63.  
Pythagor. in  
suis decem  
do re-

Orige. homi.  
20. in Num.

Publ. Syr. id  
referente.

Laure. Mis-  
selli in vita  
B. Virg. lib.  
7. cap. 3.  
Oxytil. lib.  
2. c. 16.  
Pausan. li. 1.

Laërt. lib. 5.  
de vita Phi-  
losof.

Apud Laure.  
Massili ubi  
supra.

Socrates.

D. Chryso-  
st. in Psal-  
m. 50.

D. Aug. l. 15.  
de Ciuit. Dei  
cap. 22.

Plato lib. 2.  
& 6. de Re-  
pub.

And. Ebor.  
c. de pulchr.

Stobæus  
serm. 63.

Pythagor. in  
suis decem  
do re-





de reuera sibi videtur quid reuerendum & admirabile dignum. De Aristotele etiam fertur, quod interrogatus, quid causæ esset, quod facilius, & libentius cum illis confabulatur, qui pulchriores sunt? respondit, interrogacionem hanc hominis cæci esse, quem pulchritudo non allicit, illud tamen super omnia pulchritudinis excellentiam commendat, quod d. Ambrosius dixit: *species corporis, simulachrum est mentis, figuraque probitatis.* Hinc Euripides apud Porphyrium dixit: *Priami species digna est imperio.* hinc Ius ciuile vult, teste Baldo & Tiraquello, quod si duo æqualibus suffragiis ad dignitatem Reatoris sint electi, dignitas illa non deformi, sed pulchro; quod si uterque pulcher, pulchriori detur: id non alia ratione iura determinant, nisi quia externa pulchritudo bonæ indolis iudicium esse solet. atque huc facit illud, quod Laërtius adducit de Diogene, qui videns decorum adolescentem indecorè loquentem, dixit ei: *Non erubescis ex eburna vagina plumbeum educere gladium?* reuera quemadmodum præclarum enssem præclara vagina, ita pulchrum animum pulchrum corpus decet; est enim corpus, iuxta phrasim sacræ Scripturæ, vagina animæ, vbi enim Vulgata nostra in Genesi legit: *Non permanebit spiritus meus in homine,* Pagninus vertit: *non erit in vagina spiritus meus.* E contra verò d. Gregorius, & Hieronymus, quod & habetur distinct. 49. cap. hinc enim, dicunt corporis maculas esse symbolum vitiorum, cui consonat illud Galeni: *Natura membra componit, prout moribus animæ conuenit.* ille etiam alter famosus medicus Rasis, cuius facies, inquit, *est deformis, vix potest habere bonos mores.* quæ omnia his carminibus acutè, & eleganter conclusit Martialis:

Laert. de  
Diog.

Genes. 6.

Pagnin. in  
Genes.

D. Gregor.

Hieron.

sup. Leuit.

c. 22.

Cap. hinc  
enim dist.

49.

Galen. li. 2.

de temper.

c. 6. & lib. 1.

& 2. de usu  
partium.

Rasis lib. 2.

c. 32. ad Al-

masarum.

*Crisne ruber, niger ore, breuis pede, lumine  
lesus.*

*Rem magnam præstat Zelle, si bonus es.*

Vnde, vt narrat Plutarchus in vita Lycur-

gi, cautum erat apud Lacedæmones, vt

filij, qui deformes, ac foedi nascerentur, Maritibus officiis obeundis addicerentur: Plutarchus in vita Lycurgi. Leuit. 21. & Deutero. 15. ne corpore deformes sacrificia sibi offerrent; & in lege noua, cum deformitas est notabilis, irregularitatem inducit, vt constat ex titulo de irregularitate. Plutarchus etiam vbi supra, rem mirabilem narrat, huic argumento valde consentaneam, quod cum Philomenon, fortissimus Rex, facietamen valde deformis, domum ingrederetur cuiusdam amici, qui illum ad prandium inuitauerat, vxor inuitantis conditionem illius nesciens, iudicans ob nimiam eius deformitatem, hominem vilem esse, præcepit, vt interim ligna cæderet, dum maritus aduenteret, cui ille obediens, dum ligna scinderet, dicebat: *meæ deformitatis penas exsoluo.* ex quibus omnibus non obscure colligitur, deformitatem, detestabile malum; pulchritudinem verò, amabile bonum, & inter præclaras naturæ dotes connumerandum esse: alioquin sacra Scriptura minimè insignes scæmiæ a pulchritudine laudasset. laudat autem Rebeccam, erat enim puella decorata nimis, virgoque pulcherrima, & incognita viro. De Rachele ait: erat decorata facie, & venusta aspectu. De Esther: pulchra valde, & incredibili pulchritudine, gratiosa omnium oculis, & amabilis videbatur. Et de Iudith: Considerabant faciem eius, & erat stupor in oculis eorum, quoniam eius pulchritudinem mirabantur nimis: ac tandem de filiabus Iob, inquit: non sunt inuenta mulieres speciosæ, sicut filia Iob in vniuersa terra. Atque hinc primam rationem defumo ad suadendam eximiam Virginis pulchritudinem, quia præterquam prædictæ scæmiæ beatam Virginem adumbrarunt, tam in dotibus naturalibus, quam supernaturalibus, quibus insignitè fuere, certè id, quod in aliis formis sacra eloquia laudant, nemo sanæ mentis dicet, Virgini defuisse: quæ scæmiarum omnium in omnibus, & per omnem præstantissima fuit. Secunda ratio

Plutarch.  
vbi supra

Genes. 24.

Genes. 29.

Esther. 1.

Iudith. 2.

Iob 42.

Iob 42.

42



Et: nam Aristot. 2. lib. physic. dixit: Natura est vis instaurans, similia ex similibus procreans: unde nisi natura impediatur, filius prodit similis patri, vel matri: Christus Dominus fuit pulcherrimus inter omnes, iuxta illud Davidis: *Speciosus forma præ filiis hominum*, & in eius conceptione non potuit impedimentum aliquod obesse, cum de matre absque patre, cooperante Spiritu sancto, cuius perfectissima sunt opera, conciperetur. unde Nicephorus Calixtus lib. 1. hist. cap. ult. postquam pulchritudinem Christi descripserat, cōcludit: *Per similes denique per omnia fuit dixine, & immaculata sue Genitricis*: & D. Ambr. lib. 3. de Virginibus ait: Christus matrem corpore, virtute referebat patrem; relinquitur ergo, quod si pulcher fuit filius, pulchra & mater. Tertia ratio, quia corporis pulchritudo ex optima complexione, ex optimo temperamento, & ex apta membrorum proportione nascitur: at corpus Virginis fuit adeo bene temperatum, ut nunquam in verum, ac proprium morbum incidere, ut testantur Galatinus lib. 7. c. 10. Card. Caietanus opusculo de spatio Virginis, & fauet sexta Synodus actio. 11. dicens: corpus Virginis ab omni contagione fuisse liberum; consequens ergo est, fuisse etiam pulcherrimum. quod & ex descriptione pulchritudinis non obscure probatur, quæ tria sibi vendicat, debitam corporis quantitatem, elegantem membrorum proportionem, & coloris venustatem, quæ omnia in Virgine cōisse, & nuper dicta, & confestim dicenda abunde probant. Quarta ratio, quia castitas beatissimæ Virginis est in eo genere omni commendatione dignissima; at castitas commendabilior est in Virgine pulchra, quam in deformi, Poeta canente:

*Gratior est pulchro veniens in corpore virtus.*

à quibus verbis non dissident verba illa Sapientis: *O quam pulchra est casta generatio cum claritate* (hoc est, cum pulchritudine), *immortalis est memoria illius, quo-*

*niam apud Deum nota est, & apud homines; etenim sicut incontinentia in deformibus est vituperabilior, sic continentia in pulchris laudabilior, maximè, quod raro est pudicitia pulchritudinis comes; Ouidio dicente:*

*Est l'is cum forma magna pudicitia.*

quantò ergo rarior, tantò in Virgine fuit illustrior mira pudicitia, & formæ concordia. Atque hinc est, quod Sancti Patres vnanimi consensu docent, beatissimam Virginem singulari, ac honestissima corporis pulchritudine viguisse. Gregorius Nazianzen. homil. de Christo patiente: reliquas, ait, feminas pulchritudine superasse. Andreas Hierosolymit. vocat illam, statuam à Deo sculptam, rectè descriptam, ac eximia pulchritudinis. Riccardus Victorinus appellat eam vultu angelico tam corpore, quam mente fuisse decoratam; & addit Albertus Magnus, tantam pulchritudinem habuisse, quantam secundum naturam corpori poterat inesse. Sed excellentius omnibus hoc argumentum prosequitur D. Ioannes Damascen. orat. 11. de natiuit. Mariæ, ubi appellat Mariam Virginem, naturæ venustatem: aurea eius verba sunt hæc, quæ sequuntur: *O Deo digna filia, humana natura venusta, primigena maris. Eue correctio, mulierum ornamentum. certabant inter se secula, quodnam artu suo gloria-retur; sicut enim templum Salomonis decuit etiam materialiter, & externè aureis ornamentis, ac superbissimis calaturis adornari; ita quoque templum viuum filij Dei, in quo carnem assumpsit, decuit etiam corporeis, & carnis ornamentis, ac proportionatis partibus, sapienter delineari, ac decorari. quod si hæc gloria Esther, & Iudith communibus mulieribus collata fuit, de illa enim legitur in eius lib. c. 2. erat Esther formosa valde, & incredibili pulchritudine omnium oculis amabilis, & gratiosa videbatur. Atque iterum: Non est talis mulier super terrâ in aspectu, in pulchritudine, & in sensu verborum: quam iam iusta ratione id Matri Dei denegari poterit? Mulier (inquit sapiens Prover. 11.) gratiosa inueniet gloriam, unquam.*

Ouid in epi. Paridis.

D. Gregor. Nazianz. orat. de Christo patiente.

Andr. Hierosolymit. orat. de assumptione.

Riccard. Victorinus in Cant.

Alber. Mag. apud Dionys. lib. de laudi. Virg. art. 34.

D. Ioan. Damasc. 3. Reg. 6.

Esther 2.



Esther. 2.  
Ecclef. 26.

numquid Maria que ab An-celo gratiosa nuncupata est, gloria, hoc est pulchritudo corporis, deest? Habiit Assuerus Rex puellas speciosissimas, & Ancilla Domini inuenusta eligegetur? est pulchritudo Deiparæ ornamentum Ecclesie Dei, sicut Sol, inquit Ecclesiast. c. 26. Oriens mundo in altissimis, sic mulieris bonæ species in ornamentum domus eius, lucerna splendens super candelabrum sanctum, & species facies super aetatem stabilem. Cõsonant his, quæ eruditus Bernardinus in epist. ad Sixtum IV. scripsit.

Nulla fuit tanto mulier redimita decore,  
Quæ speciem superet Virgo Maria tuam.  
Candidior niveo utilis regina colore,  
Et radijs cedit clara Diana tuis.  
Luna suum perdit tecum sociata nitorem,  
Atque comes nulli soli tibi lumen habet.

Cantic. 7.  
Ecclef. 24.  
Cant. 2. 3. 6.  
& 7. & 9.  
Ecclesia  
Cathol.  
Psalm. 44.

Accedunt ad hæc loca omnia Cantic. in quibus pulchra, & pulcherrima passim à sponso vocitatur, cuius pulchritudinem sol, & luna mirantur, necnon & alia Ecclesie Catholicæ: Vale, ò valde decora, specie tua, & pulchritudine tua, intende prospere, procede, & regna & similia.

Iam que in speciali antiqui Patres de corporali Virginis pulchritudine, & præcipuis christiferi illius corporis partibus testata nobis reliquerunt, in medium proferamus. S. Epiphani. adamussim corpus

D. Epiphani.  
apud Nicep.  
lib. 2. c. 23.

Virginis describit, id referente Nicephoro, cuius hæc sunt verba: Morum, formæque, & statura eius modus talis, ut inquit Epiphanius, fuit: erat in rebus omnibus honesta, & grauis, pauca admodum, & aque necessaria loquens, ad audiendum facilis, & per quæ affabilis, honorem suum, & veritatem omnibus exhibens, statura mediocri, quamuis sint, qui eam aliquantulum mediocrem longitudinem excessisse dicant: decem dicendi libertate aduersus homines omnes vsa est: sine visu, sine perturbatione, & sine iracundia maximè. Colore fuit triticum referente, capillo flauo, oculis acerbis, subflauis, & tanquam oleæ colore pupillas in eis habens, supercilia ei erant inflexa, & decenter nigra; nasus longior, labia florida, & verborum suauitate plena, facies non rotunda, & acuta, sed aliquantò longior,

manus simul, & diuina longiores, erat denique factus omnis exeres, simplex, minimeque vultum fingens, nihil multivici secum trahens, sed humilitatem præcellentem colens. Vestimentis, quæ ipsa gestavit, coloris nativi contenta fuit, id, quod etiam nunc sanctum capitis eius velamen ostendit: ut paucis dicam, in rebus eius omnibus multa diuinitus inera gratia, hæc ille. At quia Christi fidelibus pergratum est singula, quæ ad Deiparam Mariam spectant, agnoscere, ego molestè non feram, quæ magnus Dionysius Arcopagita tradit de pulchritudine, & grauitate Marianæ vultus, quem oculis suis inspexit, hic inserere. Scripsit ille epistolam quãdam ad D. Paulum, ut ex multis Auctoribus illam probantibus commemorat Ferreolus de Maria Augusta: Titulus epistolæ hic est:

Servus, & nouissimus vinculus Dionysius, Electissimo vasi cælico Paulolo præceptor, & Principi salutem.

Consteor coram Deo, Princeps mi, ab hominibus non posse percipi, quàm ego oculis non tantum mentis, sed corporis vidi, perhexi, atque proprijs oculis inuitus sum Dei formens, atque supra omnes calicos Spiritus sanctissimam Matrem Christi IESU Domini nostri, quam mihi benignitas Dei, & clementia Saluatoris, & gloria maiestatis Dei formis Virginis matris eius ostendere dignata est: quoniam cum à Ioanne vertice Euangelij, & Prophetarum, qui corpore habitans, quasi sol fulget in cælo, ductus fui ad Deiformem præsentiam altissimæ Virginis, tantus me immensus diuinus splendor circumfulsit exterius, & plenius irradiavit interius, tanta etiam in me omnium odoramentorum superabundauit fragrantia, ut nec corpus infelix, nec spiritus posset totius, ac tantæ felicitatis insignia substinere. Defecit cor meum, defecit spiritus meus, tantæ gloriæ maiestate oppressus: Testor, qui aderat in Virgine, Deum, si tua diuina doctrina non me docuisset, hanc verum Deum esse credidissem, quoniam nulla videri possit ma-

S. Dionys.  
apud Ferreol. lib. 5. c. 6.  
Maria Augusta.  
Ferreolus de Maria Aug. l. 1. c. 11.  
Referent idem Dionysius Richel. in elucid. de diuinitate & veneratione lib. de veneratione Saluatoris



ior gloria beatorum, quam felicitas illa, quam  
eo infelix nunc, tunc vero felicissimus degu-  
stauit. Gratias ago summo, atque optimo Deo,  
diuinaeque Virgini, & eminentissimo Aposto-  
lo Ioanni, & Tibi Ecclesie ueritici, atque Prin-  
cipi, qui triumphanti mihi tanta clarissime, &  
& clementissime prestitisti. Vale. hæc S.  
Dionysius Arcopagita. Ex quibus maxi-  
mè fulcitur grauissimorum Doctorum  
sententia asserentium, quod sicut olim  
propter consortium Dei, & facie Moysis  
splendentes adeo radii prodibant, ut filii  
Israël in faciem eius intendere non pos-  
sent; ita in facie Virginis diuinus fulgor  
emicabat; testatur id ille alter extaticus  
Dionysius dicens: eo interior illa, ac diuina  
sinceritas luminosa euidentius in eius facie ap-  
parebat, atque (ut quidam etiam magni Do-  
ctores dicunt) uisibiliter radiabat: unde et-  
iam D. Hilarius, & Nicolaus de Lyra su-  
per cap. i. Matthæi explicantes uerba illa:  
Ioseph non cognoscebat eam, donec peperit filiū  
suum primogenitum: asserunt Iosephū præ-  
nimio Marianæ uultus fulgore in facie  
eius relucente non potuisse oculorum  
aciem in illam figere; quod idem disertis  
uerbis docuit Origenes, dum dixit: *Quam-  
diu Virgo beata habuit in suo uero solem in-  
stitit, tantus fulgor exibat de eius facie, quod  
Ioseph eam cognoscere, & discernere non ua-  
lebat, nec in eius faciem intendere poterat,  
donec eius uerus fuit euacuatus. Sed perge-  
iam aliam insignem, atque excellentio-  
rem Marianæ pulchritudinis: circumstan-  
tiam commemorare, quam multi Patres,  
& grauissimi Doctores docent: nimirum  
pulchritudinē Virginis ea diuinitus sibi  
infusa uirtute uiguisse, ut in intuentibus  
illā, non solum libidinē, si quæ erat in il-  
lis, extingueret, sed ad castitatē seclādam  
incitaret. huius ueritatis primum testem  
produco D. Ambrosii de instit. Virg. cap.  
7. ubi ait: Tanta erat eius gratia, ut non so-  
lum in se uirginitatem seruaret, sed etiam, si  
quos inuideret, integritatis in signe ipsis confer-  
ret: sequuti sunt D. Ambrosium grauif-  
simi alii Patres, & Doctores; siquidem  
Angelicus Doctor D. Thomas in 3. sen-*

tentiarum ait: Gratia sanctificationis non  
solum repressit in Virgine motus illicitos, sed  
etiam in aliis efficaciam habuit, ita, ut quom-  
uis esset pulchra corpore, à nullo concupisci po-  
tuerit. Contestatur idem D. Bonauentura  
dicens: quidam Indei asserunt; hoc mirum D. Bonauen-  
turi fuisse in Virgine, quod, cum esset pulcherrima, in 3. d. 3. q. 3.  
tamen à nullo unquam uero fuerit concupita,  
nec uilipendendum est hoc infidelium testi-  
monium. hæc ille. Approbat etiam & Can-  
cellarius Parisiensis Gerson: Dico, inquit, Gerson ser.  
quod phisonomia Virginis mouebat aspicientes de Concept.  
ad omnia castitatem, & luxuriosas extingue- Virg.  
bat, mortificabatque cogitationes. Similia  
scripsit celebris ille sua ætate Maior. di- Maior. super  
cens. Illam dotem omnipotens Deipara sup- c. 1. Luc.  
pediuit, ut mortalium nemo illam concupis-  
ceret. Porro ea uisa, iustis libido (ut firmi-  
ter teneo) prorsus extinguebatur. Similia  
tandem tradunt Alexander Alensis, Dio- Alex. Alens.  
nysius Carthusianus, & Gabriel. Atque 3. p. summe.  
Dionysius Car- hinc intelligetis, ea propter beatam Vir-  
ginem Cedro se comparasse: Quasi cedrus ihu. super e.  
exaltata sum in Libano, quia sicut cedrus 2. Cant.  
hanc insitam uirtutem habet, ut uermes Gabriel. 3.  
extinguat, ita singularis Virginis pulchri- d. 1. q. 2.  
tudo ea diuina prædita erat uirtute, ut in  
aspicientibus illam, libidinis uermes, ani-  
mæ decorem deuorantes, penitus extin-  
gueret. simili etiam ratione se contulit  
myrrha: Quasi myrrha electa dedi suauita- Ibidem.  
tem odoris: nam sicut myrrha à corruptio-  
ne præseruat, ita pulchritudo Virginis in-  
tuentium animos à libidinis contagione  
præseruabat. Hinc etiam intelligetis lo-  
cum illum Canticozum: Sicut lilium inter  
spinas, sic amica mea inter filias, perinde  
enim est, ac si dixisset: hoc interest discrimen  
inter Mariam, & reliquas uirgines  
etiam castissimas, ut Agnetem, Luciam,  
Catharinam, Agatham, & Margaritam,  
& similes alias, quod illæ sua pulchritu-  
dine, ut spinæ intuentium animos pun-  
gebant, Maria uero, uelut lilium, nemi-  
nem sua pulchritudine læsit, aut inordi-  
nati alicuius motus occasio extitit; itaque  
licet quædam aliæ Virgines nunquam  
concupierint, fuerunt tamen concupitæ;



Virgo tamen, nec concupiuit, nec fuit  
 vaquam concupita. Mirabile sanè Virgi-  
 nis priuilegium. Sancta quidè erat, Sara,  
 sancta Rebecca, & quia fuerunt concupi-  
 tæ, utriusque pulchritudo magno disceri-  
 mini exposuit earum maritos, dum Rex  
 Gherar, & Rex Palæstinorum Abimelech  
 in eorum amorem exarserunt, at Deipara  
 Maria nulli vnquam exiit sua pulchri-  
 tudine libidinis occasio, sed multis fuit  
 aduersus libidinis illecebras præsentissi-  
 mum remedium. Antiqui sanè agnosce-  
 tes, quàm dirè mortalium animos infe-  
 ster libido, multis conuiciis illam profe-  
 quuti sunt, malam bestiam vocitantes,  
 perniciosam pestem, indòmitam furiarū  
 faciem, effigiem hydriam, cui si caput vñ  
 præcideris, continuo pullulant alia, ac  
 proinde multis, ac variis remedijs illi oc-  
 currete gestierunt Aristot. seff. 4. Proble-  
 matum ait: *frigiditate pedū, libidinis calida  
 incontinentia domari; frigemque pedibus egrè  
 concumbere posse.* Plinius etiam lib. 20.  
 naturalis histor. docet; lactuca femina  
 in vino pota, libidinum imaginationes  
 in somno compescere, lib. 24. tradit: Sa-  
 licis folia contrita, & in porum missa  
 libidinis intemperantiam cohibere, immò  
 frequentem eius vsum in torum eam tol-  
 lere. Malonius. *Malonius vir eruditissimus scribit:  
 Vitis folia substrata cubilibus, eorumque fa-  
 milia veneræ rei impetum sedare: & idè  
 ait, Athenienses Matronas castitatem  
 seruaturas viticis folia sibi substemere so-  
 litas, vt testatur Plinius præcitato loco.  
 Alij etiam inquitunt, lilia alba thoro stæ-  
 ta suo odore libidinis furorem sedare,  
 turpesq; somniorū imaginationes com-  
 primere, de quibus quidam Poëtarum ce-  
 citit:*

*Castos dant lilia somnos.*

ac tandem subdit: alij plumbeas laminas  
 lumbis superpositas libidinum faeces sua  
 frigidityte lenite tradiderunt. Andreas  
 etiam Bachus, Balnearum vsum libidi-  
 nem sedare docuit. De planta etiam, quæ  
 Agnus castus, vocatur, in puluerem reda-  
 ctæ, & in porum missa naturales histo-

riographi tradunt libidinis vim, atq; fu-  
 rorem reprimendi virtutem habere, &  
 propterea, Agnum castum, vocari. Re-  
 media deinde spiritualia aduersus libidi-  
 nem frequenter Sancti Patres tradunt: vt  
 considerationem nouissimorum, ieiunium,  
 & abstinentiam, quia *sine Cerere,  
 & Baccho friget Venus:* corporis flagella-  
 tionem, & similia. At cum intuitu pul-  
 chritudinis B. Virginis nullum remediū  
 valet comparari, cum illa non solum ad-  
 uersus luxuriæ tela firmissimum præsi-  
 dium, sed ad castitatem amandam singu-  
 lare esset incentiuum. Erat præterea exi-  
 mia Virginis pulchritudo cum tam rara  
 modestia coniuncta, vt Galatinus anti-  
 quarum rerum diligentissimus inuesti-  
 gator, lib. 7. de Arcan. dixerit: omnia Vir-  
 ginis membra, à vertice capitis ad vngues  
 vsque pedum, omnesque sensus eius, &  
 cogitationes animæ imperio absque om-  
 ni repugnantia obtemperasse, vsque adè  
 quidem, vt oculi eius nihil inhonesti,  
 nihil illiciti vnquam aspexerint; immò,  
 vt oculos nunquam eleuari, sicut ceteri  
 homines facere solent, sed semper, nisi  
 Deum oxaret, humi defixos tenuerit. atq;  
 inter ceteras perfectiones eo spiritu pro-  
 phetiæ donatam fuisse ait, vt si forte ali-  
 quid inconcessam, seu illicitam, vel au-  
 ditura, vel visura esset, illico eius aures,  
 & oculi clauderentur, ita vt eius membra  
 & sensus omnes nisi voluntati diuinæ de-  
 seruire viderentur. Ex his omnibus facile  
 mihi persuadeo, beatissimam Virginem  
 pulcherrimam omnium feminatum ex-  
 titisse; sicut enim olim (id referente Ci-  
 cero ac lib. 2. de Inuentione) insignis ille  
 Pictor Zeuxis, volens in gratiam Croto-  
 niensium depingere Helenam, cuius exi-  
 miæ pulchritudinis fama erat vulgatissi-  
 ma, quinque pulcherrimas inter omnes  
 virgines taxquam spectandum exemplar  
 sibi ante oculos proposuit, vt ex singulis  
 elegantiora seligens, in Helenæ imaginè  
 illa transferret; sic sanè Deus supremus  
 omnium Pictor non quinque formosa-  
 rum virginum doctes, sed quidquid in  
 cunctis.

Genes. 20.  
 Genes. 26.

Aristot. seff.  
 4. Proble. 5.

Plin. lib. 20.  
 cap. 7.

Plin. lib. 24.  
 cap. 9.

Malonius.

Plin. loco  
 præcitato.

And. Bachi?  
 lib. 1. de  
 Theriac. c. 2.

Galatinus  
 de Arcan.  
 lib. 7.

Cicero. lib.  
 2. de Inuen-  
 tionibus.



Sanctis creatoris pulchritudinis, & gratiae fuit, totum illud in Genitricem suam Mariam cōgessit. laudent ergo sacra eloquia eximiam pulchritudinem Iosephi, Moysis, Saulis, Ionathae, Dauidis, & Absolonis: magnificent etiam insignem venustatem Sarae, Rachelis, Dinæ, Thamaris, Noëmi, Esther, Iudith, Abigail, Berfabæ, Abisag, & Susannæ: laudent Poetæ pulchritudinem Polidori, Hyppoliti, Deiphæbi, Paridis, & Narcysii; multis encomiis extollant pulchritudinem Athlantes, cuius meminit Ovidius:

Met. 39.  
Eneid. 2.  
I. Reg. 9.  
I. Reg. 16.  
I. Reg. 17.

Ovid. 8. Metamorph.

Stat. lib. 1. de Thebayda.

*Venit Atlante Schenei pulcherrima virgo.*  
Laudibus efferant suam Atiadnæ filiam regis Minois, quam in vxorem duxisse Bacchum commentantur, extollant Argiam Adrastri regis Argiuorum natam, vt refert Stadius lib. 1. de Thebayda:

*Egregiam Argiam, nec formæ laude secundam.*

Extollant Cinthiam, de qua Propertius dixit:

*Et quascumq; tulit formosi temporis etas  
Cinthia, non illas nomen habere sinat.*

extollant Arginam, necnon & Danaen, quarum louem amore captum dicebant, vt refert Ovidius; extollant Reginam Semiramidem, ob cuius singularem, ac raram venustatem, defuncto eius viro, Persæ illâ, sicut antea, inperare permiserunt; extollant pulchram illam Aomphellam, quæ in sui amorem fortissimum Herculem, captiuum duxit; efferant Helenam Græcam, ob cuius raram pulchritudinem originem habuit bellum Troianum; extollant Europam, in cuius pulchritudinis gratiâ, & honorem dicebant, tertiam partem mundi Europam nominari; extollant Diamiram, propter quam bella gesserunt Archelaus, & Hercules; extollant Polyfenam; quæ inuincibilem Achillem suæ pulchritudinis lucidissimis armis facile superauit; extollant Lauiniam filiam Regis Latini, cuius amore captus rex Turnus per multa bella gessit cū Troiano Ænea; extollant Medulam, quæ se intuentes, vt eorum fabulæ mentiantur, immobiles,

& extaticos sua pulchritudine reddebant, extollant Pantasilcâ, in cuius vultu splendenti, velut in quodam fulgentissimo speculo integrum exercitum se intueri cōfingebant, efferant tandem ad cælum vique prophani Auctores, Romanam Lucretiam, Cleopatram, Cassandram, Penelopem, Cybalem Vestalem, Thetim, Roxanam, Virginiam, Polyfenam, Pantheam, Deilamiam, Licasten, Lesbiam, Lauiniam, & Laodamiam: harum enim omnium pulchritudinem virginis decoret atque ventustas longo intervallo superauit. vnde quæ mendaciter Ovidius, Galathææ pulchritudinem commedans, egregia cecinit carmina, non ementitæ, sed veracissimè Deiparæ Mariæ pulchritudini omninò congruunt.

*Candidior folio nites Galathæa ligustri,  
Floridior prauo, longa procerior vimo;  
Splendidior vireo, tenero lasciuior hædo;  
Lenior asiduo detritis æquore Conchis,  
Solibus hybernis æstiva grauior vmbra.  
Nobilior pomis, platano conspectior alta,  
Lucidior glacie, matrua dulcior vna,  
Mollior & Cygni plumis, & lacte coactis,  
Et si non fugias, vincto formosior horto.*

Hæc quàm aptè in Virginem conueniant, insigne illud, ac potentosum miraculum aperte satis indicat, quod Siluanus Razzius commemorat ex lib. 3. miraculorum beatæ Virginis, cuius etiâ meminit Malonius. Clericus quidam Virginis Mariæ eximiam pulchritudinem intuenti ardentissimo desiderio flagrabat, in diesq; singulos, vbi sibi beneficiū istud concederet, instanter deprecabatur: Virgo eius petitioni annuens Angelum ei mitit, qui moneret, placere sibi suam illi pulchritudinem aperire, simulq; ei obtestaretur, quibus oculis pulchritudinis suæ elegantiam conspexerit, nihil vnquam aspicere aliud poterit, sed visu orbatus cæcuet. Accepit Clericus conditionem; constituta autem die, & adueniente beata Virgine, Clericus suis oculis nimis, aut callide, aut timidè prospiciens, oculum vnum ocludens, altero solum intuetur

Silua. Razzi.  
ex l. 3. miraculorum. B. Vir.  
Malon. super stigma. c. 14



coelestem, & poene diuinam Virginis maiestatem, & pulchritudinem, in cuius conspectu moratur, rapitur, haeret, gloriatur, ac deficit; at cum Virginis decorem longè splendidiorem agnosceret, quàm ut vno oculo conspici posset, alterum quoque oculum aperit, utroque paratus orbati oculo, modò tantæ Virginis decorem intensius semel cerneret: sed frustra, nam statim atque alterum oculum aperuit, Virgo euauit: tum is, oculo, quo beatam Virginem viderat, orbatus, maximè dolens, non quod oculum, quo beatæ Virginis decus viderat, amiserat, sed, quòd altero quoque oculo tantæ Matris eminentem pulchritudinem non cõspexisset; rursus tristari, dolere, supplex rogare, instare, ac precibus vrgeri Virginem coepit, ut iterum se alteri quoque oculo videndam concederet, paratum se altero quoque priuari oculo: non incassum fudit preces, denuò se Deipara suâ gloriam videndam pollicetur: gratias agit Clericus, diem cunctatur, quârocycus fieri rem postulat, destinata tandem die adest coelestis Regina, decus, gloriam, & puchritudinem suam aperit, fruitur interea Clericus; sed subtrahit se Virgo, & pro sua bonitate alterum quoque oculum, quo primò priuatus erat, restituit. Ecce quàm admiranda Virginis pulchritudo, pro qua semel aspicienda non dubitaret ille charissima oculorum lumina perdere. Porro, ut illis, quæ de naturali Mariani corporis pulchritudine mihi dicenda sunt, vltimâ manum imponam, obseruandam censui primo Albertum Magnum asserere, colorem Virginei vultus Deiparæ Mariæ mixtum fuisse ex candido, & rubicundo, quod sanè mihi valdè verisimile est; tum quia si, velut docuit Card. Caietanus, Virgo Maria fuit similis per omnia (quârum fas est) filio suo, certè cum ipse illo colore præditus fuerit, ut & ipsa testatur: *Dilectus meus candidus, & rubicundus*, consequens est, Virginis vultum rubore pariter, & candore perfusum: tum quia, ut testatur Galenus, corpus eueraticum ex al-

*Albert. Magnus ib. de laud. Virg.*

*Card. Caiet.*

*Cantic. 5.*

*Galen. in te. gni.*

bo, & rubeo mixtum est, corpus autem Virginis eueraticum erat, hoc est, benè complexionatum, atque optimo temperamento affectum, corpus enim album nimiam frigiditatem, nigrum nimium calorem portendit, mixtum verò ex albo, & rubicundo temperatum est. Nec pugnatè arbitror cum hac sententia, quòd Nicephorus ex Epiphani. tradat, colorem Virginis fuisse triticum; nam triticum perfectum, quale in Palaestina inueniebatur, mixturem habet candidi, & rubei.

De colore autem capillorum eius non est vna omnium sententia: quidam enim putarunt, beatam Virginem habuisse capillos aurei coloris, iuxta illud poeti-

*Femineum caput si vis formare decorum, Crinibus irruiles, nitet aureum.*

Alii docent, capillos eius fuisse rubeos, similes illis, de quibus Cantic. *Coma capitis tui, sicut purpura regis iuncta canalibus* fauetque Galenus, dum ait: cerebrum eueraticum, id est, benè dispositum, rubeos capillos sibi vendicare. fauet & Nicephorus præcitato loco, affirmans, capillos eius flauis fuisse coloris. Alii tadem affirmant, capillos Virginis nigros fuisse, sicut & capilli filii sui, de quibus ipsa ait *Coma eius, sicut elata palmarum, nigra quasi cornu: & Veronica Imago nigram barbâ, & nigros capillos refert; idque sanè ad pulchritudinem Virginis valde spectare videtur, iuxta illud Horatii:*

*Spestandum nigris oculis, nigroq; capillo,*

Facilè quidem esset in hac controuersia ferre sententiam, si capilli beatæ Virginis in colore persimiles fuissent capillis Christi Domini; cum & Lentulus Romanus, Iudaici populi Præses, in descriptione vultus Dominici asserat, *capillos habuisse coloris nucis auellanae præmature, & beata Brigitta lib. 4. suarum Reuelationum dicat: capilli eius, supercilia, & barba croceæ brunea erant; tamen quia ex diuersitate complexionis virilis, & foeminilis poterat diuersus color oriri; non enim ad pulchritudinem viri pertinet idem color capillorum.*

*Niceph. lib. 2. cap. 23.*

*Cantic. 7.*

*Galen. in 9.*

*Niceph. lib. præcitata.*

*Cantic. 5.*

*Horat. in poet.*

*Lentulus, & refert Ma. lib. super signis. Syn. domi inop. sa. 2. 3.*

*B. Brigitta lib. 4. rem.*



pillorum, qui in femina desideratur. Quare in re dubia, vnicuique prout libuerit, licebit opinari, dummodo non dicat, quod quidam ineptè effutuerunt, habuisse capillos albi coloris, quia de Christo Domino, cui perfimilis erat Virgo, dicitur in Apocal. capillos eius candidos esse tanquam lunam albam, & tanquam niuem. hoc enim stultum est dicere: cum capillorum candor pugnet cum pulchritudine feminea, & quia capilli illi albi, quos in visione testatur se vidisse Ioānes, non referebant naturales capillos Christi Domini, sed innocentiam, & animi illius candorem. Tandem illud inter alia egregiam Virginis complexionem diuinitus ei datam non parum ostendat, odorifero scilicet corpore præditam fuisse, vt tradit

D. Dionys. lib. 1. de Virg. art. 36. Plutarcb. D. Dionysius doctor extaticus, nec mihi est creditu difficile: nam Plutarchus dixit: In Aristoxeni Commentarijs legitur, Alexandri Magni membra, atque os tam suauem odorem exhalasse, vt, & in inferiores cunicæ mirabili fragrantia complerentur, cuius rei causa fortasse fuit quædam corporis temperies innato calore feruentis. Quod si Pterius Valerianus loquens de Aegyptiis, inquit: Minime mirum est, in tanto vitæ passimonia, eorum corpora (quod plerique Auctores tradunt) vel nullis odoribus delibuta, sponte auram suauolentem emisisse, odoratasque transeuntium vmbas miram inspirasse fragrantiam. quod si, inquam, id aliis humanis corporibus fuit concessum, minime credam Mariano corpori, quod Dei futurum erat habitaculum, fuisse denegatum; immo si id fieri non posset (vt multi autumant) nisi supernaturali Dei virtute, non video, cur huiusmodi odoris fragrantiam, atque suauolentiam, quam mortuis corporibus seruorum Dei concessam experimur, viuo corpori Matris Dei denegatam dicamus scio non defuisse, qui dixerint, nõ decuisse beatam Virginem odorem spirare, ne delicias, & odores amare videretur; at certè cum odor ille non esset infæta odoram, quibus prophani homines vtuntur, qui libidinis incentiua esse so-

lent, sed supernaturalis, & ab illis valde diuersus, potius ad commendationem, & bonam opinionem Virginis inuisset. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

## HOMILIA VI.

Sacerrimum MARIÆ nomen multis retro temporibus pronuntiatum, & impositum, congruentissimum illi esse, tum ex Dei imponentis sapientia, tum ex mysterijs, quæ in literis, ex quibus coalescit, delitescunt, facile deprehenditur.



VAMVIS nominum significatio ex libera imponentis, & insipientis illa ad significandum voluntate dependeat, semper tamen debet, vt docet Angelicus Doctor, proprietatibus, aut muneribus ipsarum rerum correspondere: quod & prius docuerat Plato in Sophista, & Cratilo; vnde abiit in prouerbium: Nomina debent consona rebus esse: idque sibi volunt verba illa Genesis: omne, quod vocauit Adam, ipsum est nomen eius: ac si diceret Moyses: ita sapienter Adam nomina imposuit rebus, vt earum naturis omnia essent congrua, atque consentanea. Hinc Adam vxorem suam appellauit Euam, quia futura erat Mater viuentium, quod est Eue significatum; ipsa etiam Eua, vt habetur Gen. 4. primum filium suum vocauit Chaim, cuius & rationem ipsa assignauit; quia possedit, inquit, hominem per Deum: secundum Abel, cõ, quod cito euanescere deberet, & luctum parere parentibus: tertium vocauit Seth: dicens: Posuit mihi Deus semen Ibid. aliud pro Abel. Lamech vocauit filium suum Noë, quia iste, ait, consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus: Abrahami nuncupauit filium suum Isaac, quia Sara dixerat:

X. 3.

Rijum?

D. Thom. 3. p. 9. 37. ar. 2.

Plato in Sophista, &amp; Cratilo. Genes. 2.

Genes. 30.

Genes. 4.

Genes. 5.



Genes. 21.  
Genes. 29.

Risum mihi fecit Dominus. Iacob sic vocatus fuit, quia fratrem suum supplantauerat in utero; & Elai nomen hoc accepit, quia rufus erat. Phares hoc nomine fuit donatus, quia maceriem utri diuiserat.

Exod. 2.

Moyfes filium primum vocauit Gerson, quia aduena fuit in terra aliena. Ioseph primogenitum vocauit Manasse, quia obliuisci fecit illum Deus omnium laborum suorum, alterum nomen imposuit Ephraim, quia ait, crescere me fecit Deus in terra paupertatis meae. Ac tandem Anna vocauit filium suum Samuel, quoniam a Deo illum postulauerat. Quid quod etiam apud Gentiles nomina propria, arcanam quandam significationem continebant. Hector enim lingua Phrygia, possessorem significat, ut indicaretur, illum possessionem patrie tutaturum esse. Tantalum, infelicissimum Plato in Cratilo interpretatur, cui nimirum multa aduersa euentura essent: Priamus, redemptum, sonat, ut qui adhuc infans in Troie euerfione captus, redimendus esset. si ergo nomina ab hominibus prudenter imposita consona sunt rebus nominatis, nomen Marie, quod os Domini nominauit, ut potest quod de celo delapsum, ut testantur D. Ambrosius, Bernardus, & Anselmus, cosequens est Deiparæ Virgini congruentissimum esse. Cæpit autem Deus primus omnium à principio creationis mundi nomen Marie ore suo nominare, pro quo obseruandam est, Moysem dixisse, quod Deus congregationem aquarum vocauit Maria. S. Thomas quærens p. p. suæ Summæ, quare Deus congregationes aquarum non vocauit mare, sed, Marias respondet, congregationes ipsas, quia erant plures, vocauit maria, & non mare. sed non videtur conueniens ratio, quia licet in eodem flumine plures congregentur aquæ diuersorum fontium, vnum nihilominus dicitur flumen, non flumina: ergo eadem ratione, licet tunc plures ad eundem locum congregarentur aquæ, vnum esset mare, non maria. Vnde licet mihi pie cogitare Deum nomen

Id.

2 Reg. 1.

Plato in Cratilo.

Ambros. serm. de nativitate.

Virg.

Bernard. sup. Missus est.

Anselm. lib. de concept.

Virg. cap. 2.

Barth. Pifa.

de B. Virg.

fruct. 8.

Genes. 1.

D. Thom. 1.

p. q. 69. art. 1. q. 2.

1. q. 2.

Mariæ adeo dilexisse, ut leuem etiam occasionem oblatam ad illud nominandum, prætereire noluerit, & ideo congregationes aquarum voluit vocare maria, ut sic primus omnium MARIAM pronunciarer. in cuius etiam pronunciatione illud latet arcanum, obseruatione dignum, quod productio nominis, Mariæ, sit in litera, I, quæ, ut Pierius adnotauit lib. 47. habet formam columnæ, vnde eius pronunciatio videtur instar interpositæ columnæ oris labia sustinere, quod maximam huius sacri nominis virtutem non obscure præferret, quæ tanta esse noscitur, ut eius inuocatio inuocatis animum velut æneam columnam ab hoste immobilem, & inuincibilem reddere soleat.

Quando Deus in Genesi voluit sobolem dare sterili Saræ, hæc litera, I, eius nomini ademit, vocabatur enim Sarai; ut periti autem lingue hebrææ tradunt, litera hæc, I. in nomine Sarai, idem significabat, quod mea, mysterio ergo sanè vacare non potest, quod litera, I, quam Deus abstulit nomini Saræ, voluerit in nomine Mariæ præ omnibus aliis eius literis in pronunciatione produci, illud ego subodoro mysterium, quod Sara addita I, significat Domina mea, absque, I, verò Domina tantum: quia verò solam Virginem Dominus constituit Reginam cæli, & terræ, tam Angelorum, quam hominum, eique dedit potestatem dominandi à mari vsque ad mare, & vsque ad extremos fines orbis terræ, immò & super cardines cæli, ipsa sola est, q̄ per antonomasiam, Domina, ab omnibus vocari meretur; ad significandam ergo amplissimam dilatationem huius Mariani domini literam, I, quam Deus Saræ nomini ademit, voluit in pronunciatione nominis Mariæ produci, non breuiari.

Fuit præterea sacrum hoc nomen Mariæ à Gentilibus præcognitum, & prædictum: nam (ut constat ex 3. lib. oracul.) sibylla Heritiga multa de Christo Domino prædicens ait:



**Et brevis egressus Mariae de Virginis aluo.**  
*Exorta est noua lux.*

**Ruffi.** Scac- Argonautae, ut refert Ruffinus, postquam  
 ciat in Co- cum Tassone, & Orphæo ciuitatem Gy-  
 rona B. Vir- zico suo imperio subiugassent, famosum  
 gin. l. c. 23. illud templum, cuius meminit Plin lib.  
 Plin. lib. 36. 36. tanto splendore, atque artificio con-  
 struxerunt, ut omnes iuncturae lapidum  
 149. 13. solidissimis auri filis decorarentur. Con-  
 sulentes autem Apollinis oraculum, cui-  
 nam illud templum consecrari deberet  
 responsum ab eo acceperunt, Matrem sa-  
 crandum fore, quod vaticinium postea  
 tempore Zenonis Imperatoris, prædictū  
 templum ab Idolorum spurcicia purgan-  
 tis, impletum fuit. Refert etiam Suius  
 tomo 4. mense Iulio in vita Procopii  
 martyris: Inter Argonautas quendam gen-  
 tilem (quo spiritu afflatum, Deus nouit)  
 hæc in modum Epitaphii in valuis tem-  
 pli scriptis: Ego tres cupio: Deum, unum  
 regnantem apud superos, eius verbum ab in-  
 teritu alienum, conceptum in simplici Virgine,  
 qui tanquam ignitus arcus percurrens mundi  
 medium, omnes capiens, eos adducet domum  
 Patri; huius erit hæc ades: Maria autem erit  
 nomen eius. Eiusdem historiam meminit  
 Cedrinus antiquissimus historiographus  
 in hæc carmina ex Græco in Latinum  
 translata.

**Canis. refert**  
 lib. 1. de D.  
 Virg. 6. 1.

**Suius.**  
 Procop. mar-  
 tyr. referen-  
 te Ruffino  
 ubi supra.

**Cedrinus in**  
 factis.

*Illius æternum verbum, antequæ secula  
 verbum,  
 Nescia Virgo viri quodam parta tenera  
 edet,  
 Qui velut igniferis impulsa sagitta pro-  
 cellis,  
 Edomium reddet pro minere mundum.  
 Huius, quam Mariæ nomen manet, alma  
 agnoscat templum propriam tibi ritè di-  
 casum.*

**Accados.** Deinde Rabbi Accados, Doctor grauissi-  
 mus apud Hebræos, quem & sanctū Ma-  
 gistrum vocitabant, respondens petitioni  
 Antonini Cōsulis Romani, multo recto  
 tempore ante natale Christi Domini, post-  
 quam dixerat, Matrem Messiae nasciturā  
 esse ex stirpe Dauidica, & ex patre Ioachi-  
 mo, futuramque esse orbis dominam, ac

Prophetarum magistrum, concludit, no-  
 mine Mariæ fore insigniendam. Actan-  
 dem silentio non præteribo inter recon-  
 ditissima Hebræorum arcana, illud cele-  
 berimum fuisse, vnam apud Deum esse  
 primam, ac perfectissimam omnium crea-  
 turarum, quam *Mitaton*, id est, Principem  
 facierum, vocabant, qua voce Mariæ no-  
 men intelligi non obscure constat, tum  
 ex supputatione numerorum, quam my-  
 steriis plenā hebræi fatentur; Mariæ enim  
 apud eos constituit numerum 209. vel,  
 ut alii dicunt 999. quem eundem reddunt  
 vltimæ litteræ nominis *Mitaton*: tum  
 quia propterea *Matatron*, id est, Principem  
 facierum illam vocabant, quia ante faciem  
 Imperatoris semper astaret, & ius habe-  
 ret introducendi alios ad præsentiam il-  
 lius: quod proprium Mariæ munus esse  
 satis aperte fateretur Ecclesia Catholica,  
 deprecans illam in celebri illo Canti-  
 co: *Salve Regina: Et IESVM benedictum  
 fructum ventris tui nobis post hoc exilium  
 ostende, nisi enim B. Virgo ius haberet di-  
 uinitus ei datum introducendi fideles ad  
 filii sui præsentiam, minime eam depre-  
 caretur Ecclesia, ut filium suum nobis  
 ostenderet.*

Porro: ò antequam varia, quæ in sacra-  
 tiff. nomine Mariæ sacramenta delites-  
 cunt aperite aggrediar, mira quædā, quæ  
 in laudem illius sancti Patres edixeret, in  
 medium proferam. D. Petrus Chrysolog.  
 serm. 146. ait: nomen hoc prophete germanū  
 est, hoc renascentibus salutare, hoc virginita-  
 tis insigne, hoc pudicitie decus, hoc iudicij ca-  
 stuatis, hoc Dei sacrificium, hoc hospititatis  
 virtus, hoc collegium sanitatis. D. Bona-  
 uent. in spec. Virg. cap. 3. Tu bene signata es  
 per illā Ruth, de qua legitur sic: sicut exemplum spec. Virg.  
 virtutis in Ephāta, & habet celebre nomen  
 in Bethlehe, id est in Ecclesia. O celeberrimum  
 nomen Maria, quomodo posses nomen tuū non  
 esse celebre, quod etiā deuotè nominari nō po-  
 test sine nominantis utilitate? testatur tunc  
 Bernard. dicens: O magna, ò pia, ò multū lau-  
 dabilis Maria, Tu, nec nominari potes, quin  
 cōdā, nec cogitari quidē, quin recrees affectum  
 diligem-

R. 1. Ca-  
 nif. lib. 1. de  
 Deipar.

Canif. de  
 Deip. l. 1. c. 1.

Eccles. Cant.  
 in Cant. Sal-  
 ue Regina.

D. Chrysol.  
 serm. 146.

D. Bonau.  
 in spec. Virg.  
 cap. 3.



*Diligentiam te: Tu nunquam sine dulcedine diuinitus in sic pia memorie portas ingredere. Sapien-  
tissimus idiota, ob eximiam eius humilitatem sic vocatus, vt refertur co-  
mo 3. biblioth. SS. Patrum, ait: Dedit Tibi, Maria, tota Trinitas nomen, vt in nomine tuo omne genua flectatur, hoc nomen super omnia sanctorum nomina, reficit lassos, sanat languidos, illuminat cecos, penetrat duras, vincit agnostas, iugum Diaboli excutit; tanta virtus est, & excellentia, vt celum videat, terra letetur, Angeli congaudeant. D. Bernard. serm. super Salue Regina hæc in laudem Mariani nominis carmina scripsit.*

*In sicca dum fluij currem, dum montibus ymbra*

*Lustrabunt, conuexa polus dum sydera pascet,*

*Semper honos, nomenque tuum, laudesque manebunt*

*Spes mea, Virgo pia, Virgo sacra, Virgo Maria.*

*His adnecto alia non dissimilia, quæ in Mariani nominis laudem eleganter scripsit super primum caput Cantic. sapientissimus Alanus, vbi ait: Cuius nomen preconizatur mundus, nisi Virginis huius? Cuius laus celebratur in ore populi fidelis, nisi Virginis Mariæ? Cuius virginitas nobis datur in speculum, nisi Virginis incorruptæ? & eleganter fama, & gloria nominis eius oleo effuso comparatur: oleum esuriientem reficit, aegrotantem sanat, membra defatigata mitigat, odorem parit, flammam nutrit: Sic, & in laude Virginis reficimur, exemplo eius ad virtutum medicamina inuitamur, aduersitatibus fessis, eius patientia recreamur; vite eius forma illustramur, nominis fama diffunditur; & non solum oleo, sed & oleo effuso nomen eius comparatur, quia sicut oleum effusum magis redolens, sic quanto magis nomen Virginis dilatatur, tanto magis gloria augetur. sed audiamus D. Bonaventuram, qui in speculo Virginis adnotat, in sacra Scriptura septies præcipuè nominari beatam Virginem ad septem virtutes significandas, quæ in illa valde claruerunt, septem vitis capitalibus è diametro oppositas: primo*

*ostendit humilitatem contra superbiam: dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini. pauperitatem contra auaritiam: Inuenietis Mariam, & Ioseph, & Infantem positum in presepio; contra luxuriam, virginitatem; & nomen Virginis Mariæ: contra inuidiam, charitatem, quam erga cognatam Elisabeth exercuit: Exurgens Maria abiit in montana: contra gulam, temperantiam: nam si Apostolus dixit: optimum est gratia stabilire cor, non escis, non potuit hæc virtus non mitificè in Virgine splendere, cui Angelus dixit: Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. contra iram, mansuetudinem, & patientiam in laboribus; stabat autem iuxta crucem Iesu Mater eius, ac tandem contra accidiam, sedulam diligentiam, & perseverantem famulatum: Ad omnes erant perseverantes venimur in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu. sed neque B. Iordani singularem deuotionem erga hoc sacratissimum nomen Mariæ, cuius meminit Laurentius Maselli, silentio præteribo. Recitabat ille singulis diebus in honorem sacratissimi huius nominis quinque Psalmos, quorum primæ literæ nomen Mariæ componebant. Magnificat anima mea Dominum. Ad Dominum cum tribulauer. Retribue seruo tuo. In conuertendo Dominus. Ad te leuavi animam meam: & vt refert Speculum exemplorum, euidentissimo miraculo demonstrauit B. Virgo hoc deuotionis genus sibi gratissimum esse, nam mortuo quodam alio, qui Psalmos illos recitauerat in honorem Mariani nominis, ex oculis, ex duabus nasi fenestris, & ex ore inuentæ fuerunt rosæ quinque pullulantes, ad cuius stupendi portenti memoriã vna ex illis rosis vsque in hodiernum diem conseruatur in Cistello, vt idem Auctor, & alij commemorant. Hæc sanè, si verè Virginis amatores sumus, suadere deberent, sacratissimum Mariæ nomen frequenter in corde versare per meditationem, in ore per inuocationem, in opere per imitationem. Aquilæ quidem montis Tauri, vs auctor est Plinius, Gruius*

Lucæ 2.  
Lucæ 1.  
Ibidem.  
Hebr. 11.  
Lucæ 1.  
Ioan. 19.  
Alic. 1.  
B. Iordani.  
Law. Maselli de vita Virg. lib. 1. cap. 11.  
Lucæ 1.  
Psalm. 119.  
Psalm. 129.  
Psalm. 24.  
Liber, cuius titulus: Speculum exempl.  
Plin. lib. 10. cap. 23.  
1821

*Idiota, vt refertur to. 3. biblioth. SS. Patrum cap. 5.*

*Alanus super i. c. Can.*

*D. Bonavent. in specul. Virg. 4.*



iter facientibus insidiantur, vt deorent eas, quarum proximus aduersus ex earum clamore illis innotescit, at Grues, vt flere compellantur, ne ab Aquilis earum clamor audiatur, singule singulos lapides in ore deferunt: Eadem etiam Grues vnguibz pedum lapidem apprehendunt, vt vigiles sint: Apes deinde lapillos secum portant, ne propter nimiam earum leuitatem, cum volant, à vento huc, illucque circumferantur. De Ricio etiam marino ferunt naturales, in medio corpore lapidem superponere, ne à superbientibus fluctibus aquarum infestetur: Non dissimiliter, si cupimus nos à rapacium aquilarum (Dæmones intelligo) sæuissima infestatione liberari, si desideramus à vento superbiæ non cœcuti, si volumus maris huius sæculi fluctuantibus vndis non submergi, oportet lapidem nominis Mariæ instar Ricij marini in medio cordis, instar Gruum in ore, instar Apum in opere cõtinuo gerere. vnde sicut olim Dauid cum virga, & quinque lapidibus gigantem Goliath expugnauit, sic fideles adhibetes sibi per inuocationem beatam Virginem, virgam de radice Iesse, & quinque lapides, hoc est sacrosanctum nomen Mariæ, quod ex quinque literis constat, ipsis quidem, velut quinq; limpidissimis lapidibus, hostes profigabunt.

Cæterum iam tempus est, vt mysteria, quæ in singulis literis, ex quibus nomen Mariæ cõstat, aperiamus, & quæ in varijs earũ significationibus inuoluta sunt, diligenter euoluamus. ne autem hoc genus argumenti ex literis Mariani nominis, & multiplici eius significatione desumptũ quispiam impudenter despice-re audeat, attendat quæso verba D. Chrysostomi homilia 15. super epistolam ad Romanos, vbi ait: *magnum thesaurum in nudis nominibus multarum rerum historias, non modicam denique philosophiam contineri:* Et ibidem super illa verba: *Saluant vos Aquila, & Priscilla,* docet, nomina & cognomina in sacris Scripturis diligenter excuti debere: & Eusebius Cæsariensis de

præparatione Euãgelica docet, Hebræos exquisitam, & diuinam quandam sapientiam in huiusmodi nominum expositione inuenisse. Consonant his, quæ docent Iuriconsulti; nam in l. i. ff. de Iustitia, & Iure, legislator inquit: Iuri operam daturus prius nosse oportet, vnde nomen iuris descendat, & in l. i. §. appellata ff. si certum petatur, dicitur, non leue argumentum esse desumptum ab Ethymologia, & allusione vocabuli. vnde videmus sanctos Patres diligentes fuisse in eorum interpretatione: Diuus namque Hieronymus librum conscripsit de nominibus Hebraicis, & plures Diuus Isidorus de nominum Ethymologia. Immo, & Deus ipse, dum in veteri testamento nomina Abrahæ, & Saræ mutauit, illi vnã litteram addens, huic vnã adimens, non modicam nominum rationem habuisse monstrauit. Et Christus Dominus in lege gratiæ, ad nomen Petri attendens dixit: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Hoc posito fundamento, mysteria, quæ in literis, Mariæ nomen componentibus, latent, referare aggredior, referaturus postea, quæ in varijs eius significationibus delitescunt.

Diuus Antoninus 4. p. tit. 15. cap. 22. in fine §. 9. præ eximia eius deuotione, quæ erga beatam Virginem affectus erat, singulas literas nominis Mariæ contemplantur, iuxta Hebræum alphabetum, ex quibus hoc nomen coalescit. Prima littera est M; quæ apud Hebræos dicitur, Mem, quæ littera, quia ex parte inferiori clausa est, nunquam inuenitur apposta in principio dictionis, nisi in nomine Maria, vt clausurã virginitatis eius, quæ sola Mater virgo fuit, significaret. Diuus Ambrosius super Psalm. 118. ait: *Mem significare ex intimo,* vel, vt alij adnotãt, *ignus ex intimis;* quod beatæ Virgini aptè conuenit, cum ex intimis eius visceribus increatus ignis carnis materiam assumens visibili specie humano generi apparuerit. Secunda littera est, A, quæ Hebræorum nomine dicitur, & iuxta Diui Ambrosij sententiam

Euseb. Cæs. libr. 11. de præparat. Euang. c. 3.

D. Hieron.

D. Isidor. de nomin. ethymolog. Genes. 17.

Matth. 16.

D. Antonin.

D. Ambros. in Psalm. 118.



tiam super Psalmum 118. significat doctrinam, quod non obscure significat, beatam Virginem opere, & sermone non solum fidei veritatis doctricem, sed totius sanctitatis magisterium. Tertia litera est, R, quam Hebræi vocant: Res, & significat caput, vel primatum, quod & Virgini aptè satis congruit, cum, & Virginum caput sit, & virginitatis primatum inter omnes habere noscatur; aliæ Virgines fecunda non fuerunt, sed steriles, at Maria secundissima fuit, & virgo simul integerrima, gaudia Matris habens cum virginitatis pudore. Quarta litera est, I, quæ apud Hebræos minor est in figura, & dicitur Iod, & significat confessionem: litteram hanc quis non videat, dum minorem habet figuram, & confessionem significat, humilem confessionem B. Virginis indicare; dum maiorem se Dei ancillam esse faretur, cum Matris Dei dignitas ei offerebatur dicens: *Ecce Ancilla Domini*: Et Diuus Ambrosius super illud: *Manus tue fecerunt me*: ait: litteram Iod significare moestitiam, & dolorem, quod & beatæ Virgini satis competit, cum Maria amaritudinem significet, quam animæ Virginis intulit amarus passiois Christi calix, iuxta illud Simeonis: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius*. Tandem vltima litera A, nempe Aleph, quam doctrinam diximus significare, ideo certè repetitur in nomine Mariæ, quia cum ipsa non solum hominum, sed Angelorum magistra fuerit, non solum homines, sed & Angelos salutari sua doctrina imbuit. Si enim inferiores Angeli ab aliis illustrantur, immò, & ab Apostolis (Paulo id attestante) *ut innotescat Principatibus, & Potestatibus*, in cœlestibus nihil mirum, quod superiores à beata Virgine illuminentur.

Luce 1.  
D. Ambrosius.

Luce 2.

Ad Ephes. 3.

Leonardus  
de Vtino.

Ad hæc Leonardus de Vtino sermone de natiuitate, per quinque litteras huius sacri nominis, Maria, quinque preciosos lapides intelligit, quibus Marianum diademata exornatur. M. Margaritam designat, quia sicut illa vim habet confortandi

cor, sic nomen Mariæ in omnibus periculis cor stabilit, & trementi animæ firmissimum refugium est, Ecclesia canente: *Sub tuum presidium confugimus, sancta Dei Genitrix*. litteram A, adamantem ait designare, quia sicut virtutem habet reconciliandi irascentes, & discordes; ita & beata Virgo reconciliauit genus humanum Deo: *facta sum coram eo pacem reprensens*. Et sicut furor iræ solet per mulierem mitigari, & temperari, sic ira Dei per beatissimam Virginem mitigata fuit, ne in homines furor eius excandesceret. Per litteram R, intelligit Rubinum, qui cum sit valde splendens, rectè nomen Mariæ refert, quæ, illuminatrix, interpretatur, & cuius vita (vt in officio natiuitatis legimus) *christus illustrat Ecclesiam*. Vel dicamus, significare Mariam rubinū generasse, qui nascitur in visceribus saphiri, hoc est, Christum genuisse in suo cœlesti, ac saphirino utero. Littera I, Iaspidem denotat, quia sicut iste se gestantem impavidum reddit, ac intrepidum, sic Mariæ patrocinium fideles munit, & aduersus Diabolum, cui ipsa est terribilis, vt castrorum acies ordinata, fortes, ac intrepidus facit, Vltimam verò litteram, A, Alethorion referte ait, qui hominem reddit benè fortunatum: quæ autem excogitari potest felicitior fortuna (si ita fas est loqui) quam vitam æternam obtinere? quam tamen beata Mater à filio suo nobis dandam pollicetur dicens: *qui elucidunt, ad me, vitam æternam habebunt*, vel dicamus A. Amethystum designare, cuius meminit Ioannes in Apocalypsi, & de quo referunt naturales inueniri terreo quodam velamine inuolutum, mirabilem eius splendorem cooperientem, in quo egregiè beatam Virginem obumbrat dicentem: *Nigra sum, sed Cantic. 4. formosa*: nigra quidem exterius secundum vulgarem existimationem, quia dum homines filium habere me videbāt, minimè Virginem esse putabant; at sub hac nigredine integritatem meam velante, virginitatis venustas, ac pulchritudo latebat.

Ad hæc:

Eccles. 21.

Discordes

de adamus

12.

Cam. 3.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.



Ad hæc, per quinque has litteras sacrosancti huius nominis Mariæ, quinque denotantur celeberrimæ sceminae, quæ typi eius gessere: Per *M*, *Michol* designatur per *A*, *Abigail*, per *R*, *Ruth*, aut *Rebecca*, per *I*, *Tabél*, vel *Iudith*, & per ultimam *A*, *Anna*, vel *Abisag*: hæc autem omnes sceminae non solum Deiparam in se, sed eius virtutes mirificè adumbrarunt. fuit *Michol* pietate referta, quam *Dauid* adeo adamavit, ut amicitia cum *Abner* principe militiæ populi *Israël* omnino recusaverit, nisi prius eam sibi præfasset, ut 2. Regum legimus; non dissimiliter *Mariam* pietate insignem filius *Dei* tanto amore est prosequutus, ut amicitiam cum humano genere per *Incarnationis* vinculum inire noluerit, quousque *Virgo* hæc nasceretur, & consensum suum tanto mysterio præfaret. Fuit deinde *Abigail*, quæ multis oblati muneribus, necnon verbis humilibus ardentem *Dauidis* iracundiam mitigavit, ac temperavit, ut 1. Regum facta narrat historia: sic *Deipara Maria*, pro humani generis venia obtinenda, in quod *Deus* ira efferebat, obuia se illi fecit, variis virtutū monilibus ornata, necnon humilibus illis verbis: fiat mihi secundum verbum tuum, quibus *Altissimo* mirum in modum placet, furorera eius penitus exstinxit. Deinde *Rachel* pulcherrima, quæ *Iosephum* genuit, qui a *Pharaone* *Aegyptiaca* lingua vocatus fuit; *Saluator* mundi: necnon *Rebecca*, quæ *Iacobum* instruxit, eiusque manus pilosis pellibus obuoluit, odoriferamque vestem ei aptavit, ut patris benedictionem obtineret, *Deiparam Mariam* egregiè adumbrarunt, quæ & *Salvatore* mundi genuit, & nos velut amantissima, & sapientissima *Mater* frequenter instruit, qua ratione benedictionem, & adoptionem filiorum *Dei* consequamur. Præterea, quemadmodum *Iudith* summa castitate pollebat, eiusque mira virtute *Holofernem* capiens, caput eius præcidit: sic *Deipara* merito suæ virginitalis cum humilitate coniunctæ, tortuosi

serpentis potentiam confregit, & caput contriuit. Ac postremo sicut *Abisag* *Su-* namitem tanquam omnium pulcherrimam, & elegantissimam super omnes filias *Israël* ad calefaciendum *Regem Dauid* in senectute sua nimia frigiditate algentem destinatam legimus: non secus beata *Virgo* cunctas inter mundi sceminas pulcherrima electa fuit ad ministrandum *Regi Christo* cœlesti: Et in habitatione sanctæcorum ipso ministravit; & ad calefaciendum illum in infantia sua; unde ipsa cecinit: Dilectus meus inter vbera mea commorabitur, quasi diceret: Dilectum meum amplexabor, pectori meo admovebo, ibiq; vitali cordis mei calore cum fouere, & vberum meorum lacte nutriti non desinam.

Ad extremum, ne *Mariani* nominis apicem vllum præterire videar, quem in honorem tantæ *Virginis* non referam, obseruandum censui, consultò diuinam Sapienciam ex illis litteris nomen *Matriæ* suæ constari voluisse, quibus olim maiori honor delatus fuerat, & quas antiqui maiore cultu celebrarunt. *Pierius* refert, illustrissimos *Missænos* solitos fuisse in scutis suis litteram hanc *M* sculpere, significare volentes, quod sicut partes huius litteræ desuper vniuntur, & copulantur in vna, ita corpus *Reipublicæ* vnitum esse debet cum suo capite: nec desunt, qui propter eandem rationem, eandem mysterium *Trinitatis* adumbrare dicant, sicut enim in hac littera tres lineæ per vnam superiorem vniuntur, quæ communis est illis, ita & tres diuinæ *Personæ* in vnitæ essentia illis communis cõueiunt. quamuis autem, ut tradit idem *Auctor*, littera *M*, stultitiæ symbolum quondam fuit, cum inter sortes, quæ iaciebantur, alicui illa cõtingebat, postea tamen, cum in sortem cecidisset magno *Imperatori Dionysio*, ipseque dixisset, futura eius opera mendacem illam sortem fore attestanda, quod & postea euentus probauit, cepit inde in maiorem honorem haberi littera *M*, *De* secunda, & tertia littera *A*; & *R*;



Petrus Crinitus refert lib. de honesta disciplina, quod si quis à ludicibus damnatus erat, littera R denotabatur, si erat abolutus, A, apponebatur. Insuper etiam de littera, R. D. Hieronymus epistol. ad Ruffinum, ait. quod Demosthenes, quânis adeo studio deditus fuerit, ut plus olei in lucerna consumpserit, quàm vini in vase biberit, difficillimè tamen litteram R pronunciauit; testaturque idem Hieronymus illam à canibus pronunciare didicisse, qui cum inter se latrantes rixantur, illam rectè pronunciant. De littera deinde quarta I, cuius meminit idem Diuus Hieronymus epistola ad Lætam tomo 1. & quæ à Virgilio magnoperè celebratur, symbolum fuit adultæ ætatis, ut Scholiastes adnotat super prædictam D Hieronymi epistolam, quia ætas illa est velut biuium, in quo positus viator dexteram tenere, vel ad sinistram deuiare potest, sed oportet, ut rectam viam eligat per rectitudinem huius litteræ I significatam. Vltima tandem est A, quæ Christum Dominum significat, qui de se ipso dixit: Ego sum Alpha: vnde iuxta hæc sacrosanctum Mariæ Virginis nomen clauditur duabus litteris, quarum prima, scilicet M symbolum sanctissimæ Trinitatis, vltima verò Christi typus est. Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

D. Hieron. in epist. ad Lætiam. t. 1. Scholiastes.

Apo. 1.

HOMILIA VII.

Excellèntiam sacrosancti nominis MARIÆ ex interpretatione amari maris, & maris stella, duplicem metaphoram, multiplici eruditione prosequimur.

Genes. 1.



VE MADMODVM Deus, ut auctor nature, id commemorante Moysè, congregationem aquarum vocauit Maria; non secus, ut auctor gratiæ, virtutum, & cœlestium

charismatum aggregationem, quæ in beata Virgine emicuerunt, sapienter appellauit: Maria, ut interpretatur D. Hieronimus, sanctus Bonauentura, & alij de nom. H. permulti in illa verba: Et nomen Virginis br. Maria: vnde eleganter S. Petrus Chrysologus ferm. 146. vocauit Mariæ nomen: Collegium sanctitatis, eo quod vniuersæ Virginitatis dotes ad Mariam, instar aquæ S. Petrum ad mare, confluxissent. Verba Petri Chrysologi sunt: Congregationes aquarum appellauit Maria: nomen hoc renascentibus salutare, hoc virginitatis insigne, hoc pudiciæ decus, hoc collegium sanctitatis. Per similem dicendi phrasim vsurpans Petrus Damianus sermone de Assumptione Virginis: omnium virtutum conuentum in Virgine sibi thalamum consecrasse docet: Vniuersus, ait, Orbis pigmentarius in Virgine proiectus est, quando in ea virtutum conuentus reuerendum sibi thalamum consecrauit: atq; ob hanc causam crederem beatam Virginem appellatam fuisse à Ioanne Damasceno oratione prima de Assumptione: Abyssum gratiæ: quibus omnibus consonant, quæ seraphicus noster Bonauentura in speculo Virginis dixit: Scriptum est: omnia flumina intrant in Mare, flumina sunt charismata Spiritus sancti; vnde Ioannes dixit cap. 7. Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aque viue: hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum; omnia ergo flumina intrant in Mare, dum omnia charismata sanctorum intrant in Mariam; flumen gratiæ Angelorum intrat in Mariam, & flumen gratiæ Patriarcharum, & Prophetarum, & flumen gratiæ Apostolorum intrat in Mariam, & flumen gratiæ Martyrum intrat in Mariam, & flumen gratiæ Confessorum intrat in Mariam, & flumen gratiæ Virginum intrat in Mariam; omnia flumina intrant in Mare, id est, omnes gratiæ intrant in Mariam. Vnde ipsa optimè dicere potest illud Ecclesiastici: In me gratia omnis viæ, & veritatis, & in me omnis spes vitæ, & virtutis: quod si hæc luculentius, ac distinctius desideres, cuncta, quæ diuina largitas munerata tam spiritibus angelicis, quàm hominibus.

Ioanne Damasc. ser. 1. Assumpti.

D. Bonau. in speculo Virg. cap. 1. Ioan. 7.

Eccles. 24.

gratia plena



minibus impertiuu, in hoc Marianum mare coierunt, iuxta illud Ecclesiastici: *Et omnes aquae in mare reuertentur*, in hoc enim mysticum mare intrat ardentissimus Seraphinorum amor, intrat Cherubino- rum sapientia profundissima, intrat fir- missima Thronorū stabilitas, intrat mi- rabilis Principatum auctoritas, intrat larissimum Dominationum dominium, intrat praeminens Potestatum poten- tia, intrat portentosa miracula faciendi Virtutum stupenda facultas, intrat variis prouinciis praesidendi Archangelorum dignitas excelsa: ac tandem intrat in pro- tegendis fidelibus sollicita Angelorum custodia: quid de his, quae in hominibus effulgent, commemorabo? in Mariam intrat fides Patriarcharum, limpida Pro- phetarum cognitio, Apostolorum magi- sterium, patientia Martyrum, integritas Virginum, fecunditas coniugatorum, to- lerantia Confessorum: ac tandem, sicut in supremo ordine Hierarchico, & in Ec- clesiasticis ordinibus, quae sunt diuisa in inferioribus, eminentius coniuncta repe- riuntur in superioribus, ita diuina muna- ra, quae tam Angelis, quam hominibus Dei liberalitas donauit, eiusdem magni- ficentia omnia simul, & alia multo ex- cellentiora, ut Matrem Dei decebat, Vir- gini contulit. Quod si adhuc profundius contempleretur Maris nomenclaturam, per omnia Virgini cōgruere reperimus; sicut enim maris gutta à solo Deo nu- merari possunt, Ecclesiastico dicente: *Arenam maris, & guttas pluuie quis dinu- merabit?* quasi dicat; nemo, nisi solus Deus, ita praeclaras dotes, ac diuinorum charismatum multitudinem, quae in Ma- riam confluxere, sola Dei arithmetica e- numerare ualeat: & sicut mare adeo ama- rum est, ut neque una eius gutta dulcedi- ne non careat, ita beata Virgo propter Christi Domini passionem, doloris ama- ritudine repleta fuit: unde Ierem. *Ma- gna est uelut mare contritio tua*: & Ruth, quae Virginis typum gessit: *ne uocetis me* (inquit) *Noëmi, id est, pulchram, sed uocate*

*me Marè, id est, amarum, quia amaritudine ualde repleuit me omnipotens. hanc amari- tudinem expecta, nouit, ut pia Mater nobis compati, ut non imminitio possit sibi usurpare illud Mantuani Poetae:*

*Non ignara mali, miseris succurrere disco. Virg. A. Æn.*  
Et sicut Mare est origo omniū fontium, & fluminum, sic diuina charismata, quae Christus Dominus flumina aquae uitae uocauit, ex Maria detiuantur; quia, ut Ber- nardus dixit: *nihil uoluit nos habere Deus, quod per manus Marie non transiret.* Est etiam Virgo Mare, sed uelut Mare rubrum, cuius aquae filii Israel murus protegens fuere, Pharaonem uero, & exercitum eius submerferunt, & suffocauerunt; non se- cus beata Virgo obsequiosis eius famulis uelut murus est ad eorum defensionem, Diabolum uero, & exercitum eius fi- deles infestantem, acriter persequitur, e- neruat, profligat, atque interimit, iuxta illud: *tu contribulasti draconum aquas: quae omnia D. Bonauentura in speculo Virginis cap. 1. partim illa defumens ex D. Bernardo, his uerbis complexus est:*

*Maria mare est, gratia affluendo, & amara in filio compatiendo, & amarum mare est, Diabolum submergendo, quemadmodum mare ru- brum amarum fuit Aegypti in ipso submer- sis; O quam amarum, & timendum est hoc Mare Aegyptijs, o quam amara, & timenda est Maria Daemonibus. Non sic timent hostes uisibiles quasi castrorum multitudinem copiosam, sicut aëreae potestates, Maria uocabu- lum, patrocinium, exemplum; fluunt, & per- eunt sicut cera à facie ignis, ubique inue- niunt crebram huius nominis recordationem, denotam inuocationem, sollicitam imitati- nem. haec D. Bonauentura. His, quae alij non pauci edixere, nos alia Deo auspice, diuina excogitauimus, quae non ingrata futura speramus. Prid enim imprimis exi- stimauerim, Deum hunc honorem huic sanctissimo nomini Mariae à principio creationis mundi detulisse, ut quia sacro- sanctum hoc Mariae nomen mare signi- ficabat, nec aquis eius, nec piscibus aqua- rum incolis inquam malediceret: cum*



tamen alioquin terræ, & animantibus quibusdam maledixisse sacra Scriptura commemorat; atque ob eandem rationem crediderim, Deum minimè permisisse, ut Gentiles aqua marina ad suas superstitiones abuterentur; ut auctor est Lucius Apuleius. Sed quàm aptè Mare, Virginis imago existat, attentius contemplerur: quemadmodum mare præter alios innumeros pisces, quos nutrit, & fouet, quendam nomine stella, gignit, ut auctor est Plinius libr. 9. qui in aqua ipsa ardet, & quicquid sibi appropinquat, ardere facit: sic B. Virgo, præter plures alios filios adoptiuos, quos tanquam Mater viuētium fouet, ac nutrit, sacrosanctum illum piscem Christum Dominum genuit à Propheta Balahâm, stellam vocatum: *Orietur stella ex Iacob, & per piscem illum Tobia egregiè adumbratum; nam sicut felle illius illuminati fuerunt oculi Tobia senis, ita amaritudine fellis suæ acerbissimæ passionis mundus, peccatis inueteratus & ignorantia tenebris obcæcatus, illuminatus est, ut prophetauerat Zacharias: Visitauit nos oriens ex alto, illuminare his, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent.* Vnde, cum Dominus passioni iam proximus ascenderet Ierusalem, sacer Euāgelista occurrentem sibi cæcum illuminasse narrat, quasi dicens: opportunè satis accessisti, cum eo tēpore oculorū lumen à me requiras, quo mundū peccatorum cæcitate caligantem illuminare venio. Atque hinc non obscure colligitur, quàm bene huic nomini (Mariæ) vitæq. illa interpretatio conueniat, ut mare, & illuminatricem significet; nam cum ipsa mare fuerit, quæ sacrum hunc piscem, mundi lucem, genuerit, aptè satis ei congruit & mare, & illuminatricem cognominari. Vocatur deinde congruè Deipara Maria, amarum mare, quia sicut mare corpora mortua non admittit, sed longè à se illa propulsat: nec semel, tempestate virgente infrenere solet, ita B. Virgo, & mortua opera nesciuit, cum omnes eius operationes viuificante Spiritus sancti gratia, ut Theologi loquuntur, informarentur, nec non aduersus omnia vitiorum genera instat procellosi maris semper infremuerit. Nonne fremitus fuit contra libidinem profectio illa castitatis: *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* nonne fremitus fuit aduersus superbiam elationem, humillima illa oblatio: *Ecce Ancilla Domini*: cum tamen cœlestis Paranympus Dei Genitricis dignitatem ei obtulisset: nonne fremitus fuit aduersus sui iactantiam, & inanem gloriam, cum propria audiens encomia, Elisabeth ea decantante, omnia illa in Deum retulit, ad diuinas laudes se conuertens: *Magnificat*, ait, *anima mea Dominum*: nonne fremitus fuit aduersus humanam dissidentiam, cum in nuptiis in Cana Galilee deficiente vino famulos admonuit: *quodcumque dixerit vobis, facite*, cum tamen audisset Christum Dominum sibi vinum ab eo poscenti, respondisse: *quid mihi, & tibi est mulier?* quibus verbis videbatur precibus eius non annuisse? Huius Mariani maris fremitus contemplantur sine dubio seraphicus Ecclesie doctor D. Bonaventura, cum in speculo Mariæ Virg. cap. 7. ait: *Plenum mare audiamus contra vitia tonare: tonet ergo Mare, & plenitudo eius, tonet plenum Mare, tonet plena Maria, tonet contra luxuriam, castitatem proponendo: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? tonet etiam contra superbiam, humilitatem sentiendo: Ecce Ancilla Domini: tonet item contra ingrati tudinem; Magnificat anima mea Dominum.* Hinc etiam patet, quàm rectè Mariæ congruat, amarum mare vocitari, quia cuncta vitiorum genera adeo amara, & acerba ei semper exsisterunt, ut nec semel quidquam eorum deliberauerit, aut degustauerit: vnde sicut Diuus Paulus dicebat: *Mundus crucifixus est mihi, & ego mundo; quasi diceret: mihi inuisus est mundus, & mundo iudem ego;* ita B. Virgini vitia omnia erant amarissimum absinthium, & ipsa eisdem amarissimū fel. Ad hæc, sicut per mare ab India Orientali, & Occidentali, vbi magna auri, argenti, & marga,

Genes. 3.

Luc. Apul.

Plin. lib. 9. cap. 60.

Nam. 24. Tob. 11.

Luca 11.

Luca 18.

Luca 1.

Ibidem.

Ibidem.

Ioan. 2.

Ibidem.

D. Bonav.

specul. 7.

Luca 1.

Ibidem.

Ibidem.

*quoniam virum non cognosco?*



margaritarum copia viget, naues diuitiis onustæ singulis annis ad Hispaniæ portum appellant, quibus non parum ipsa locupletatur, non secus B. Maria mare quidē est, per quod ex coelesti India charitatis aurum, castitatis argentum, virtutum margaritæ, ac permulta alia Spiritus sancti munera, quibus non parū Ecclesia Catholica ditatur, ad mēbra eius deferuntur: & quamuis verum sit, non defuisse Ecclesiæ Catholicæ ante ortum Virginis coelestia hæc Spiritus S. charismata, tamē sicut per mare, & maior rerum copia, & breviori tempore deportatur, quàm per terram, sic post ortam B. Virginem, & copiosiora Spiritus sancti dona, & breviori tempore per hoc mysticum mare Mariæ Ecclesiæ Catholicæ communicata esse ipsa experientia comprobatur.

Sed iam ad secundam Mariani nominis interpretationem nostra pergat oratio: Philo, Hæbraicaram quidem litterarum peritissimus, Mariam interpretatur, ut idem sit quod *Stella Maris*: cui interpretationi subscribunt Beda in caput primum Lucae, & sanctus Doctor Bonaventura in speculo B. Virginis, immo & ipsa Ecclesia Catholica, dum canit: *Aue maris stella*: Et rursus: *Stella maris succurre cadenti*: & quidem in primis B. Virginem aptè stellâ nominari ex naturalibus stellæ proprietatibus haud difficile erit comprehendere. Si *stella* à stando dicitur propter eius stabilitatem, & immobilitatem, stella fuit certè Maria, cuius tanta esse noscitur in bono stabilitas, ac firmitas, ut à Dei voluntate nec latam quidem vnguem vnquam deflexerit, quod nulli adulterorum creditur fuisse concessum, Iacobo dicente: *In multis offendimus omnes*. Sicut etiam stella lucem summa cum pulchritudine, nulla cum læsione, ex se effundit, ita B. Virgo lucem mundi Christum, summo cum decore, nulla cum virginitatis iniuria, ex castissimis visceribus protulit: vnde D. Bernardus homilia secunda super missus, ait: *Stella Virgo est, quia sicut sine corruptione Hydus emit*

tit radium, sic absque læsione sui parvuli filium, nec syderi radium suū minuit claritatem, nec Virgini filius suam virginitatem. Sicut item per stellas varia distinguuntur tempora, iuxta illud Eccles. 43: *vi sim in signa, & tempora, & dies, & annos*, ita B. Virginis ortus, signum fuit aduentus plenitudinis temporis, & appropinquationis legis gratiæ. Quod si stellæ sunt in eadem altitudine firmamenti, quomodo hanc celsitudinē ei negabimus, quæ veracissimè ait: *ego in altissimis habitō, & thronus meus in columna nubis*? quod si Philosophus dixit: *In stellis non est corruptio, casus, nec error*, sanè in Virgine integritatis corruptio nulla fuit, & ab ea calus in peccatum longè abfuit, & quæ sapientissima erat, omnis erroris experta fuit: & sicut stellæ illuminant tenebras noctis, sic Mariana hæc stella caliginosum hunc mundū, ac obsecurissimis peccatorū tenebris inuolutum celestis illius radij, quem inuoluta manens emisit, clarissimis fulgoribus illuminavit: vnde Ecclesiasticus de ea dixit: *quasi stella matutina in medio nebule*. Astrologi huic stellæ nomina quatuor imposuere: vocat *Venerem*, quia amorem influit; *Hesperum*, quia in principio noctis innotescit; *Luciferā*, eo, quod maiorem secum ferat lucem, quàm reliquæ stellæ; ac tandem *stellam matutinam*, quia velut aurora, appropinquantis solis & diei est prænuncia. Hæc omnia, quàm germana sint B. Virgini, perspicuè ipsa prædixit: *Ego Mater pulchre dilectionis, ecce amorem castum, quem hæc mystica stella influit; & timoris, ecce initium conversionis peccatoris*, Salomone dicente: *Initium sapientia, timor Domini*: & *agnitionis, ecce coelestem doctrinam, qua verbo & exemplo fidelium mentes illuminavit; & sanctæ spei, ecce stellam matutinam, quæ appropinquantis diei gratiæ, & aduentus solis iustitiæ, certissimam spem suo ortu mortalib. dedit*. Sed iam videamus, quare stella maris vocata fuerit? id enim non casu, sed summo cōsilio factum credimus; vnde S. Doctor Bonaventura in speculo

Eccles. 43. 1

Eccles. 24.

Aristot. lib. de celo.

Eccles. 30.

Eccles. 24.

Eccles. 1.

Philo de Maria  
vniuersitate.  
Beda in Luca  
ca. cap. 1.  
D. Bon. in  
speculo B.  
Virg.  
Eccles. Cathol.  
in off. B. V.

Eccles. 3.

D. Bern. ho-  
mil. 2. super  
Missus.



D. Bonau. in speculo B. Virginis, ait: Hoc optime conuenit Marie, que gerit officium stelle marine: Legitur enim, & verum est, quod Nautarum mos est, vt cum in aliquam terram nauigare distant, vnum sidus eligant, cuius signo luce radiantem in eam, quam desiderant portum, possint sine errore adduci. Tale certe officium est stelle nostre Marie, que nauigantes per mare mundi in nauis innocentie, vel penitentie, dirigit ad litum celestis patrie. Non dissimilia scripsit Innocentius Papa, id referente eodem Bonauentura in speculo B. Virginis cap. 3. sic enim ille loquitur: Quibus auxilijs possint naues inter tot pericula pertransire vsque ad litum patrie? certe per duo, scilicet, per lignum, & stellam, id est, per fidem crucis, & per virtutem lucis, quam peperit nobis Maria, maris stella. sicut erga stella maris nauigantes ad portum dirigit, sic beata Virgo stella procellosi huius mundi merito appellatur, cum in medijs huius vitæ procellis in cœlum nauigantibus lucem præferat, ac suo exemplo, & pædagogio ad cœlestis patrie portum eos continuo dirigit, ipsa dicente: vsque ad futurum seculum non desinam, id est, quousque serui mei æternam consequantur felicitatem, non desinam eis auxiliari, non desinam fouere, atque protegere, nõ desinam continuis precibus ad Deum pro eis exorare. Nouerat quidem probè S. Bernardus singularem huius Mariæ stellæ virtutem, cum dixit: *Isa est pro eclara, & eximia stella super hoc mare magnum, & spatiosum necessario subleuata, micans meritis, & illustrans exemplis. si insurgunt venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum, si vndis superbie iactaris, si fluctibus ambitionis eleuaris, respice stellam, voca Mariam; non recedat à corde, non recedat ab ore. Et ibidem ait: Ipsam sequens, non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans, non erras; ipsa protegente non metus, ipsa duce non fatigaris, ipsa propiata, ad portum peruenis, & sic in temetipso experieris, quod merito dictum sit: & nomen Virginis Maria: hæc ille. Comperitum factis est, Mariæ nauigationem multis obnoxiam esse periculis, atque procel-*

lis: nam præter aëris inæqualitatem, quæ mille naufragia parere solet, quatuor enumerantur à Nautis illius pericula: primum est Scylla, quod eminens est saxum, in quo colliduntur magno impetu fluctus: secundum vocant Carybdim, quæ pars quædam maris adeo voraginosa est, vt integram nauem absorbeat, ac deuoret. Tertium est Syrtis, quæ inæqualitas fundi est ex multitudine arenæ in varios cumulos congregata, qui nauem transnatare non sinunt. Quartum appellant, Bithalassum, terram scilicet bituminosam, & glutinosam adeo, vt illi adhaerentem nauem, nec validissimi ventorum impulsus in illam irruentes, mouere valeant: hæc, & grauiora pericula subeunda aggrediuntur, qui ad cœlestem patriam nauigare contendunt: ne tamen in medio itineris, tentationum Scyllæ, peccatorum Carybdes, passionum animi Syrtis, ac concupiscentiæ Bithalassus nauigantes præpediant, ac in sulphurei maris baratrum detrudant, diuina munificentia prouidit eis Mariam, maris stellam, cuius munus est, nauigantes docere, & dirigere, vt ad æternæ felicitatis portum securè, & feliciter perueniant.

Ad extremum, Maria stella maris interpretatur, at non quæcunque, sed stella poli. Pro cuius intelligentia præmitto, duplicem esse polum: vnus nobis absconditus, & inuisibilis, scilicet meridionalis, alter visibilis, scilicet Aquilonaris; vterque hic polus immobilis est, & super eorum immobilitatem vertitur Orbis celestis: Christus Dominus per vtrumque hunc polum egregiè designatur, cum ipse sit principium omnium, & finis, propter quem omnia condita sunt; vnde ipse dixit: Ego sum Alpha, & Omega: ipse quidem in meridie diuinitatis suæ, nobis omnino inuisibilis est, sed in Aquilone nostræ humanitatis visibilem se præbuit: de illo polo meridiano loquebatur sponsa cum dicebat: *Indica mihi, vbi pascas, vbi cubes in meridie.* Iob autem de Aquilonari, cum aiebat: *Ab Aquilone aurum venit;* caro enim, *Iob. 27.*  
& san-

Eccles. 24.

D. Bernard. serm. 20.

D. Bernard. vbi supra.

Apocal. 1.

Cant. 1.



*1 Petr. 6.* & sanguis Christi aurum fuit, quo empti fuimus, vt ait Apollolus: *empti enim estis precio magno.* Ipse etiam immobilis polus est, super cuius immobilitatem cuncta nituntur, iuxta illud Pauli: *qui portat omnia verbo virtutis sue:* cui consonat illud Boetij: *Immobilibusque manens, dat cuncta moueri:* Sicut ergo poli stella ipsi est vicinissima, ita huic sacro polo vicinissima fuit fulgentissima stella, Maria; primo in incarnatione, quia sanguis B. Virginis factus est caro Dei, iuxta illud Apolloli: *Asiit Deus filium suum factum ex muliere,* id est, ex materia sanguinis subministrata in vtero mulieris. Vnde Iulisperiti aiunt: *partum esse partem viscerum maternorum,* vt habetur l. prima in principio. ff. de ventris inspectione, vt tamen vicinitas hæc magis innotescat, contemplemur quæso Dominum esse velut centrum nostrum, circa quem varij circuli inueniuntur, inter se ita ordinati, ac dispositi, vt quanto quisque illorum breuior, tanto centro vicinior inueniatur; vnde oportet, vt maximi omnium circuli sint corpora inanimata, minores viuientia, & minimi intellectualia tam angelica, quam humana; inter hæc autem breuissimus omnium circulus fuit beata Virgo, Ieremia dicente: *Mulier circumdabit virum:* ipsa per maternitatis propinquitatem arctius eum constitinxit, & intra breuem sui vteri ambitum conclusit. Secundo fuit Christo vicina valde, hæc ex vberibus de cælo pleno illi propinans, cuius figuram gessit Noëmi, de qua dicitur, quod natum puerum suscepit, & posuit in sinu suo, & nutricis fungebatur officio. Tertio vicina fuisse perhibetur in passione, vt ait Ioannes: *Stabat iuxta crucem Iesus mater eius;* cuius dolor velut sagitta animam eius transiit, vt Simeon prædixerat: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Quarto tandem vicinissima adest in cælum assumpta cum omnibus cælicolis applaudentibus ad æthereum talamum euecta, ad dexteram filij sedens, vt præuidit Dauid:

*Asiit Regina à dextris tuis in vestitu aurato.* Congruit deinde beata Virgini, stellam poli appellari, quia sicut hæc stellarum omnium primaria esse noscitur, ita ipsa inter omnes puras creaturas principem adeo locum tenet, vt palam dicat: *In omni gente, & in omni populo primatum tenui;* & sicut hæc stellam concomitantur septem aliæ, sic & beatam Virginem septem dona Spiritus sancti semper affluabant, & sicut stella maris virtutem habet attrahendi ferrum, & adamantem, vt ex Alcabitio refert Pelbartus, ita beata Virgo singularium donorum virtute, quibus Spiritus sanctus eam locupletauit: ferrea, ac adamantina obstinatio peccatorum corda ad se trahit, vt ad Deum illa conuertat.

Hinc collige, Christiane lector, quam inuerecundè Erasmus aduersus hoc Marianum stellæ maris nomen oblatrauerit, dicens: *Ibi vidisses miseram verum faciem; Nautæ canentes: Salue Regina, implorabant Matrem, Virginem appellantes eam, stellam maris; Reginam cæli, Dominam mundi, portum salutis, aliisque multis titulis illi blandientes, quos numquam illi tribuimus sacre literæ. quid illi cum mari, quæ nunquam (opinor) nauigauit? olim Venus curam agebat Nantarum, quia nautæ credebatur ex maria quoniam desit curare. suspecta est huic mari non Virgini, virgo mater. Ecce impudentissimum Erasmus, quem quidam semichristianum dicunt, sed ego, nihil Christianum, immo integrum hæreticum nominauerim; non exhorrescit intemeratæ Virgini illudere, & cum portentoso Veneris scorto illam conferre; sed ipse (vt affolet) in hoc, sicut in alijs permultis, Lutherum adeo imitatur, vt, sicut olim Proverbum increbuit: *aut Plato phylonizat, aut Phyllo platonizat,* non incongruè nunc dixerim; aut Lutherus Erasmusizat, at Erasmus Lutherizat. Sed adest in cælo, qui vlciscatur, cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

Psal. 44

Eccles. 24.

Pelbartus in  
stellario lib.  
5. par. 3. art. 9Erasmus in  
colloquio de  
nauig. an.  
1524. ad ito.



## HOMILIA VIII.

Mariani nominis encomia prosequimur, iuxta alias eius significationes à Patribus probatas, nimirum, quod interpretetur Domina, illuminata, Illuminatrix: necnon, Spes, Imitatrix Dei, Deus ex genere meo, & similia; pariterque increpantur, qui nomen Marie, à primordiis Ecclesie receptum, in aliud mutare gestiunt.



D. Bern. ser.  
s. d. nom. V.

**V**EHEMENTER gauderem, si sancti nostri patris Bernardini melliflua illa verba nunc mihi veraciter surpare potuissem: Testis (inquit) conscientia est Dominus, quod si quando caelestis gratia largiente exterioribus curis exemptus, laudibus Virginis valeo totus, vel per horam occupari, tantamenis letitia saucior, tantaque interius suauitate perfundor, ut cunctis mundi vanitatibus, & concupiscentiis conculcatis, nil aliud appetam, quam cum ipso letitia spiritus, si daretur, statim exsilire ad Dominum, antequam illud gaudij spiritalis, curis iterum redemptibus, auferatur, & stimulantem memoria delictorum, Cythara conuertatur in luctum, & iubilus (proh dolor) in lamentum. Vide igitur quanti sit felicitatis, & glorie, in illa patria Dei Genitricem Virginem benedictam stipatam ordinibus Angelorum, chorus Virginum comitanti, vultu plenissimo gratiarum in suo dignitatis solio presidentem, reuelata iam facie contemplari; quandoquidem in sordibus carnis adhuc, & mundi luto degenibus tam leta contingit in eius nominis contemplatione sentire. Ad ipsum itaque Mariae nomen iterum contemplandum, iterum, atque iterum descendere libet: hæc ille. Verum, tametsi ea tam exuberanti in ver-

landis laudibus nominis Mariæ læticia, qua D. Bernardinus fruebatur, non ego perfundar, ea tamen est huic sacrosancto nomini diuinitus insita dulcedo, vt non moleste feram, reliqua, quæ de illo sedula meditatione ruminari, in lucem edere. Inter alias significationes Mariani nominis, celebris est illa, quod lingua Syriaca Maria, Domina, seu dominans interpretatur: ita docuere grauissimi Patres; Epiphanius, Hieronymus, Chrisologus, D. Epiph. Eucherius, Anselmus, Diuus Bonauentura, ser. de laud. ra, & Diuus Damascenus, qui libro quarto de Fide, dixit: Gratia (nam hoc sonat D. Hieron. Ann. vocabulum) Dominam parit (id enim lib. de nom. Mariæ nomine significatur) vere enim verum hebre. omnino domina facta est, cum creatoris Mater D. Chrisolog. exstitit: hæc ille; & ante omnes hos Patres, immo & ante natum Christum Rab. D. Eucher. benu Haccadòs in responsione ad petitiones Antonini Romani Consulis scripsit, Matrem Messie absolute Dominam D. Ansel. de vocitandam fore. Idem etiam (vt refert excell. V. Galatinus libro septimo capitulo decimo c. 7. tertio) obseruauit, quod in illis verbis D. Bonau. in Isaiæ 9. nimirum, ad multiplicandum imperium, quæ in hebræo respondent illis, quæ c. 3. sunt in nostra Vulgata: & multiplicabitur eius imperium: contineri hæc duo nomina: Mariam, Dominam, vt indicaretur, Orithod. c. 10. Mariam matrem Messie futuram dominam vniuersi, & principatum eius simul cum Christi principatu, de quo ibi est sermo, fore multiplicandum. Isai. 9.

Certe illud interest inter nomina imposita à Deo, & ab hominibus, quod hi præclara nomina egregiaque epitheta tribuere solent; quibus tamen bona nominibus correspondentia conferre non valent: Deus autem, cum nomen imponit, dignitatem iuxta eius excellentiam debito tempore confert. frequenter quidem summi Pontifices, & Imperatores honorifica nomina absque opibus tribuunt, Titulares, Episcopos, Palatinos, Comitatus, & Marchionatus: illustres sane Tituli, sed vani, & inanes: at Dei magnificentia non inania, & fucata, se



Gen. 2.  
Gen. 17.  
Gen. 32.  
Luc. 1.  
Iacobi. 1.  
Matth. 16.  
Ecl. Catho.  
in off. B. P.

solida, & vera nomina cum dignitatis collatione imponit: Adam quidem, principium generationis, & Euam, matrem viuentium cognominauit, & re ipsa efficit: Abraham, & Euam: multarum gentium parentes; Iacobum Israellem Deo praevalentem; Ioanni gratiam significanti, simul nomen, & gratiam praecursoris contulit: Ecclesiae suae Principem, qui Simon antea vocabatur, Cephas Syriaca lingua, latina vero Petrum, vel Petram appellauit, quia illum re, & nomine solidum Ecclesiae fundamentum constitueret decreuerat. Cum ergo diuinitus fuerit impositum nomen Mariae, quae Dominus interpretatur, reliquum est beatae Virginis mitum in modum congruere. Vnde Ecclesia Catholica vno ore Dominam illam constituit, dicens:

*O gloriosa Domina,  
Excelsa super sydera.*

Marianum hoc dominium adeo late patet, vt caelestes orbis, terrenum hemisphaerium, & tartareas regiones comprehendat, vt disertis verbis ipsa Virgo nos edocuit, dicens: *Cyrum caeli circumi sola, & profundum abyssi penetraui, & in fluctibus maris ambulauit, & in omni terra steti, & in omni populo, & in omni gente primatum habui, & omnium excellentium, & humilium corda virtute calcavi.* Ecce fatetur se dominari in caelo: *Cyrum caeli circumi in Inferno: abyssi penetraui: in Purgatorio: in fluctibus maris ambulauit: poenae enim Purgatorij fluctus sunt transeuntes, non semper permanentes: addit tandem se dominari in terra: & in omni terra steti, & in omni populo, & in omni gente primatum habui,* iura disponunt, vt filij non emancipati, qui sub parentum tutela degunt, quicquid acquirunt, in parentum dominium transferatur. vnde aiunt Iurista: quicquid acquirat filius, acquirat patri: cum ergo Christus Dominus singulis operationibus suis meruerit dominium omnium rerum, vnde & ipse dixit: *Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra;* quod, & Dauid praedixerat: *Dominabitur*

*à mari usque ad mare: consequens est, totum id in Matris ius cessisse: nec enim eo iure obseruacissimum filium dilectissimam Matrem priuasse credendum est: si ergo ipse Dominus, ipsa etiam Domina, si ipse Rex, ipsa & Regina. Vnde Diuus Damascenus, ius dominij beatae Virginis in iure dominij quo partus eius gaudebat, constituit, dicens: Merito creaturarum omnium declarata est domina, qua illum enixa est, per quem condita sunt omnia: & Rupertus nostro argumento accommodatus dixit super Cant. c. 4. Cantica: *Praedicabitur de te, quod sis Mater Christi, ac proinde Regina caelorum, totum iure possidens filij regnum.* iure, quidem ait; quia iure maternitatis id sibi debebatur; ius enim Matris est, vt quicquid acquirat filius patre carens, acquirat matri, vt adnotauit D. Anselm. Anselmus libro de excellentia Virginis, de excell. V. vbi illam curiae coelestis dominam vocat: & materno iure caelorum regnum, suum effecisse ait, & Christum alloquens subdit: *Tota tua est, tota que per te eadem caelestis curia sua, id est, Virginis Matris tuae.* Quibus consonant verba Arnaldi Abbatis, vt habetur in Arnald. to 6. bibliotheca sanctorum Patrum, dicens: *filij gloriam non tam communem suade laud. V. dico, quam eandem.* Consonant & alia Petri Damiani in sermone de Natiuitate Deiparae: *Fecit in te magna, qui potens est, & data est tibi omnis potestas in caelo, & in terra.* Sed ante illos omnes haec praecleara scripsit Athanasius Athanas. homilia de Deipara: *Quandoquidem Christus Rex est, qui natus est ex Virgine, idemque Dominus, & Deus, & propter Mater, que eum genuit, Regina, & Domina, & Deipara proprie appellari debere censetur.* Figurauit adamulim hoc vniuersale Virginis dominium Esther regina, de qua diuina referunt eloquia, quod assumpsit duas famulas, & super vnam innitebatur, altera vero famularum sequebatur dominam, d. fluentia in humum indumeta sustentans: *Duae famulae (inquit Diuus Bonauentura) quarum domina est regi-**

*D. Damasc.*

*D. Anselm. lib. de excell. V. cap. 7.*

*Arnald. to 6. biblior. orat. de laud. V. dico, quam eandem.*

*Petr. Damiani sermone de Natiuitate Deiparae: Fecit in te magna, qui potens est, & data est tibi omnis potestas in caelo, & in terra.*

*Athanas. homilia de Deipara: Quandoquidem Christus Rex est, qui natus est ex Virgine, idemque Dominus, & Deus, & propter Mater, que eum genuit, Regina, & Domina, & Deipara proprie appellari debere censetur.*

*Esther 15.*

*D. Bonauentura vbi supra.*



na Maria, sunt angelica, & humana natura: intelligentia angelica est famula, super quam domina innititur in caelo, anima autem humana est famula, quae dominam suam sequitur in mundo, colligens virtutes, & exempla Mariae. Adnotat autem magnus ille Cancellarius Parisiensis, quod quia regnum Dei diuisum est in duas partes, cuius altera misericordia, altera iustitia est, ut cecinit Regius Vates: *duo haec audiuit, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia: dimidium huius regni filius matri contulit, iustitiam vero sibi reseruauit, iuxta illud: Pater non indicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio: ipse enim solus in forma visibili iudicaturus est viuos, & mortuos. Extat etiam alius insignis titulus Mariani domini super omnes creaturas, quod ut refert Diuus Lucas, Christus Dominus, sub cuius dominio, & imperio omnia iacent, subditus erat Virgini: vnde Diuus Bernardus dixit: *Deus, cui seruiunt Potestates, & Principatus obediunt, subditus erat Mariae.* Si ergo Rex ille Graeciae pater, ut probaret Diophanto filio suo omnia sua regna subesse, & ad nutum obedire, hoc argumentandi genere utebatur: Diophanti obedit vxor mea, & vxori meae obedit ego, mihi autem obediunt omnia mea regna: ergo omnia illa subsunt, & obediunt Diophanti filio meo; licebit quidem simili modo ratiocinari: Christus Dominus subditus erat Mariae, & Christo Domino subdita erant omnia regna mundi tam caelestia, quam terrestria: ergo beatae Mariae subdita sunt omnes creaturae tam terrestres, quam caelestes: est igitur omnium creaturarum Domina. Adde his, quod inter titulos domini ille magni momenti est, qui per emptionem soluto precio acquiritur, ut constat ex Procuratores. § penultimo. ff. de tributo, & § vendite institue de rerum diuisio. cum ergo Christus Dominus emerit genus humanum: *empti enim estis precio magno, ut ait Apostolus, & beata Virgo precium**

hoc illi subministrauerit, non enim alius de, quam ex Maria carnem, & sanguinem sumpsit, quem in precium redemptionis Deo Patri obtulit: consequens est, titulo, & iure huius emptionis beatam Virginem dominam esse generis humani: Ad Daemones etiam dominium eius extendi, illud non obscure indicat, quod tam in sacris, quam in prophanis literis Serpens, & Draco, potentiae, & regni symbolum fuerunt: vnde Ezechiel Regem Pharaonem vocat Draconem, & cotrouersiam inter Amman principem, & Mardocheum Spiritus sanctus per duos Dracones designauit in fornico ipsi Mardocheo: cum ergo de B. Virgine Deus a principio creationis mundi praedixisset, antiquum serpentem ab ea fore interimendum: *ipsa conteret caput suum: certe sicut Daemon acquirit dominium eorum, quos potentia diabolicae suae suasionis vincit, ita B. Virgo dominium acquisiuit super Daemonem, quem mirabili suae potentiae virtute conterens peruenit deuicere, ac suo imperio subiugauit.* Hinc S. Getardus Episcopus, & Martyr dicebat: *S. Gerardo Inuitis quoque infernus, beata Maria, ululat, Episcopus, & procacissimi Demones clamant. secundum enim Papiam, Domina, interpretatur, dans minas: vnde ipsa inimicis humani generis dominans, minas inserta qua ethymologia non longe abest alia Catholici, dum interpretatur, domina, id est, domans manus; ipsa quidem super Daemones dominans, tanquam indomitas bestias illos domat, manus ligat, ferocitatem comprimit, ac superbam petulantiam coeuret.* Vnde D. Bernardus super missa, ait: *Daemones non solum Virginem pertimescere, sed audita hac voce, Maria, contremiscere, instar enelopsis de Hectore dicentis illud Poetae:*

*Nomine in bello ore pallida semper eram.*

Atqui hoc latissimum, ac amplissimum Marianum dominium super Angelos, ac Daemones contemplans magnus ille Mariae laudum proco, sanctus Pater Bernardus, ea, qua solet pietate dixit:

Joan. Geron  
eraff. 4. m  
Magn. exer. 5

Psal. 61.

Joan. 3.

Ant. 2.

D. Bern. sup.  
miss. hom. 1.

1. Cor. 6.

Ezech. 29.

Gen. 3.

S. Gerardo  
de laudibus  
Virg.

D. Bernardus  
sup. miss. ch.

Ouid. in ep.

S. Bern. sup.  
de nom.  
Virg.  
dixit:



Gen. 16.

Caluinus.

2. Reg. 25.

Esther. 14.

Gen. 4.

Proverb. 16.

Paraph. Cal.

Nicol. de Ly.

in c. 16. prob.

dixit: Mater Domini effecta est domina omnis  
 creature, quomodo enim subiecerunt creatu-  
 rez, quæ Mater effecta est Creatoris: ideo me-  
 rito dici potest ad quamlibet creaturam illud  
 Genes. Reuertere ad Dominam tuam, & hu-  
 miliare sub manu ipsius: quæ verba dicta fue-  
 runt Agbar de Sara: quippe ipsa Virgo verè est  
 Sara, quæ Princeps interpretatur, quæ verum  
 genuit Isaac, scilicet, filium Dei, in cuius sem-  
 ne benedictæ sunt omnes gentes: per quem om-  
 nis creatura principatum habuit: hæc ille.  
 Ex quibus omnibus facile deprehendi-  
 tur, quantum deliret, sparietq; blasphemet  
 Caluinus, dum beatam Virginem è  
 solio suæ maiestatis deturbare contenden-  
 dens dixit: Ipsa se ancillam vocat: ergo Papi-  
 stæ perpetram Dominam, & reginam nomi-  
 nant. O barbarum, ac stolidum argumen-  
 tandi genus: numquid Abigail, quæ se  
 ancilla n. famulorum David profitebatur,  
 vxor ipsius David non fuit: numquid  
 Esther, quæ se vocauit ancillam regni  
 Persarum, & Medorum, sceptrum non  
 tenuit: quid ergo obstat, impie Hæresiar-  
 cha, eandem simul esse Creatoris ancil-  
 lam, & creaturarum dominam? nonne  
 totius Orbis Reginæ velint, nolint. Dei  
 mancipia sunt? Sed Caluiniano spreto  
 delirio, adhuc excellentius aliud domini  
 genus in beata Virgine emicuit, quod  
 omnem aliam dominandi rationem lon-  
 go interuallo superat: dum perfectum  
 sensitiui appetitus dominium habuit, iux-  
 ta illud: Sub te erit appetitus eius, & tu do-  
 minaberis illius. De hoc genere domini  
 loquens Salomon Proverbiorum 16. dixit:  
 Melior est patiens viro forti, & qui domi-  
 natur animo suo, expugnatore Vrbium: Septu-  
 ginta interpretes legunt: qui dominatur  
 iræ, melior comprehendente ciuitatem. Para-  
 phralles autem Caldæus: melior, inquit,  
 est lenis ira animi, quam fortis, & qui do-  
 minatur sibi ipsi magis, quam ille, qui capit  
 pronunciam. Nicolaus de Lyra in Com-  
 mentario huius loci refert, Diogenem  
 philosophum dixisse Alexandro Magno,  
 qui multas Vrbes expugnauerat, quod  
 erat seruus serui sui, quia Diogenes per

rationem dominabatur suo sensitiuo ap-  
 petitui, Alexander verò magnus seruie-  
 bat appetitui suo. Ex doctrina autem D.  
 Gregorij Glossa ordinaria reddit ratio-  
 nem, quare maioris fortitudinis argu-  
 mentum sit seipsum, quam Vrbes vince-  
 re. quia Vrbes sunt extra nos, appetitus  
 verò sensitiuus intra nos est: constat ve-  
 rò, difficilius vinci inimicos domesticos,  
 quam externos. Hinc Horatius Poeta di-  
 xit:

*Latiu regnes, audidum domando  
 Spiritum, quam si Lybiam remotis  
 Gadibus iungas, & vterque Pennis  
 se uiat vni*

quibus consonant alia egregia Boetij  
 carmina in hunc modum eloquenter di-  
 centis:

*Qui vales esse potentem,  
 Animos domet ille feroce:  
 Nec victa libidine colla  
 Fædis submitat habentis,  
 Et enim licet Indica longè  
 Tellus sua ira tremiscat,  
 Et se uiat vltima Thule,  
 Tamen atrox pellere curas,  
 Miserasq; fugare querelas,  
 Non posse, potentia non est.*

Iam ad aliam non minus celebrem  
 Mariani nominis significationem accedamus,  
 si placet, Sanctus Isidorus, Diuus Bernardus,  
 & Diuus Bonauentura, Venerabilis Beda, &  
 doctissimus Eucherius interpretantur Mariam,  
 vt idem sit, quod illuminata, seu, illuminatrix,  
 quæ duo cognomina, quàm perfectè Deiparæ  
 Mariæ congruant, latius, si placet, elucidemus.  
 Albertus magnus in Commentario super caput  
 primum Lucæ, contemplans varia illuminationum  
 genera, quibus beata Virgo illustrata, ad  
 decem capita illa reuocatis, his, quæ sequuntur  
 verbis, commemorat. Illuminatio perlectionem  
 Scripturæ collecta, illuminatio studiorum  
 inuenta, illuminatio contemplationis oculo  
 percepta, illuminatio familiaribus apparitionibus  
 Angelorum cordi Virginis inuicta, illuminatio  
 crebris Dei reuelationibus.

D. Gregorij  
 ho. 15. in En.  
 Horat. ode  
 2. lib. 2.  
 Boet. de com-  
 solat. lib. 3.  
 met. 5.

D. Isidor. 7.  
 et him.  
 D. Bern. ser-  
 de nat. Mar.  
 & sup. miss.  
 D. Bonau. in  
 spec. B. V. c.  
 3 Beda in  
 Luc. cap. 1.  
 D. Eucher.  
 l. de altercat.  
 sinag. & eccl.  
 Albert. mag.





bus clara. illuminatio per haustum diuina dulcedinis, & gustum, & experimentum certissimum infusa, quando gustauit, & vidit, quia bona est negotiatio eius; Illuminatio per saluationem, & doctrinam Gabrielis infusa, illuminatio specialiter per aduentum Spiritus sancti, & virtutis Altissimi supersplendide donata; & tandem illuminatio per inhabitationem totius diuinitatis in eam corporaliter superimpleta, vt vere amicta sit sole, & luna sub pedibus eius. Sed ex his præcipua capita, ne, si omnia velim comprehendere, in infinitum abeat oratio, sanctorum Patrum monumentis, ac doctrinis locupletemus. Et quidem imprimis beatissimam Virginem inter omnes creaturas fidei lumine perfectissime fuisse illustratam contestantur Ambrosius, Bernardus, & Epiphanius, & Rupertus; vnde Abulensis dixit: Propter excellentiam huius fidei beatam Virginem ab Augustino, & Bernardo matrem credentium vocitatum. Sane cum plena esset gratia, id attestante Archangelo, Gabriel: non poterat non plena esse fides, cum quantum creuerit gratia, tantum & fides. Blasphematur Lutherus, cum à fide Centurionis fidem Mariæ superari mendaciter, effutiuit, eo conuictus testimonio, quod Christus de Centurione dixit: Non inueni tantam fidem in Israel: sed non percalluit intelligentiam horum verborum, quia hoc loco non comparat Christus Centurionem cum omnibus, & singulis, qui ex populo in ipsum crediderunt; hoc enim modo, non solum fides Virginis, sed etiam Simeonis, & Annæ, Ioseph, & Ioannis Baptistæ, & Magorum, atq; aliorum plurimorum fuit maior, quàm fides Centurionis; sed comparat illum cum his, quibus ipse prædicauerat, & in quorum conspectu miracula fecerat, ex quibus aliqui fidem in Christum conceperant, inter quos hunc Centurionem excelluisse affirmat; excelluisse, inquam, vel absolute, vel solum proportionem quadam, quia ille cum effect Gentilis, & neque ex Scriptura, neque ex maiorum traditione esset instru-

ctus, facilius, constantius, atque admirabilius credidit. Tantum ergo à veritate abest, Centurionis fidem præferendam esse Marianæ fidei, vt, & Apostolorum, Principum Ecclesiæ, & qui primitias Spiritus habuerunt, longè sit anteponcenda, vt his verhis edocuit Diuus Anselmus libro de excellentia Virginis: Licet ipsi Apostoli per reuelationem Spiritus sancti edocti fuerint in omnem veritatem incomparabiliter, tamen eminentius: ac manifestius ipsa per eum spiritum veritatis illius veritatis profunditatem intelligebat, & per hoc multa eis per hanc reuelabantur, quæ non solum in se simplici scientia, sed ipso effectu, ipso experimento didicerat. Verum obiiciunt Marianæ fidei hostes, eam de Incarnationis mysterio dubitasse, dum Angelo sibi illud nunciandi, dixit: quomodo fiet istud, quomodo virum non cognosco? sed per doctæ, & Eusebii Emesensis luculenter respondit Eusebius Emesensis in hæc verba: Non dubitat fieri, quod Dominus Angelus fieri promittit; interrogat tantum: quomodo fiet? quoniam quamuis Virginem aliquando parituram audierat, dicit enim Iſaias: Ecce Virgo concipiet, & pariet filium, quomodo tamen pariet, non dicit: quia igitur Virgo est, & virum non cognoscit, quomodo pariat; & Virgo maneat, interrogat, quia nulli adhuc reuelatum erat. Rursus Decipara Maria non solum fidei, sed Theologicæ sapientiæ lumine diuinitus ei infuso, quo distinctius fidei arcana cognoscuntur, valde illustrata fuit: ita docent communi consensu Patres, D. Bernardus, Bonauentura, Anselmus, & D. Bernardus, qui ait: quantum ad rationem, & intellectum, tanta ei sapientiæ claritas à Deo superinfusa est, quod perfectè superintelligebat creaturas, & Creatorem, & omnia bona amplectenda, & mala fugienda; & Albertus magnus libro de B. Virg. cap. 96 ait: beatam Virginem simul cum habitu fidei habuisse actum, quo perfectius, quàm Adam in sopore, & quàm Ioannes super pectus Domini, & quàm Paulus in raptu cognouerit mysteria supernaturalia. Ac tandem D. Anselmus in hom. super euang.

*Ambros. li. 2. de Virg. lib. 2. in Luc. S. Bern. serm. 35. in Cant. cir. fin. & li. de poss. c. 2. Epiph. ser. de laud. Virg. Rup. ser. in lib. in Car. Abulens. par. 2. cap. 31. Maish. 5.*



gel. Lucæ cap. 10. super illa verba: Intra-  
uit Iesus in quoddam castellum, sic ait: Chri-  
stus, vi dicit Apostolus, est Dei virtus, &  
Dei sapientia, & in eo sunt omnes thesauri  
sapientie, & scientie Dei, & Christus est in  
Maria: ergo omnes thesauri sapientie, & scien-  
tie Dei sunt in Maria. Sed non solum re-  
rum supernaturalium, sed & naturalium  
in quibus non quo sanctiores, eo peritio-  
res esse solent Sancti, limpidissimam ha-  
buit cognitionem, vi testantur Iacobus  
Episcopus Christopolitanus, D. Antoni-  
nus, & Albertus magnus ab eo relati, idq;  
super Magn. ex eo satis verisimile fit: nam rerum na-  
turalium, & moralium cognitio iuuat val-  
de ad perfectam sacramentum Scripturarum  
intelligentiam, ad perfectionem ad theo-  
logicam doctrinam, ad referenda, & suaden-  
da obstrusa fidei arcana, & ad consumma-  
tam in rebus agendis prudentiam: cum  
ergo in his omnibus præexcellens fuerit  
B. Virgo, consequens est, perfectissimam  
rerum naturalium cognitionem ei non de-  
fuisse: sed nec etiam prophetia clarò lu-  
mine caruisse, tota Patrum antiquitas  
probat. S. Cyrillus, Epiphanius, Nazian-  
zenus, Gregorius Nissenus, Ambrosius,  
Augustinus, Eusebius, D. Thomas, Gala-  
tinus, specialiter tamen D. Basilius, expo-  
nens illa verba Isaiæ: *Accessi ad prophetis-  
sam, & in vtero concepit: in hunc modum  
loquitur: Quod Maria prophetissa fuit, ad  
quam proximè per spiritus prænotionem ac-  
cesserit Isaias, nemo contraxerit, qui si me-  
mor verborum Marie, quæ prophetico assata  
spiritu: eloquuta est: Magnificat anima mea  
Dominum: ad cuius Canticum verba si parum ani-  
mum accommodaueris, non vtiq; per dissidium  
I. Tho. 3. p. 9. negabis Virginem veram prophetissam fuisse. D.  
27. 43. ad 3. etiã Hieronymus super Isaiam, licet aliã  
Colat. lib. 7. illius loci expositionem sequatur, ait ta-  
men: quidam prophetissam, sanctam Mariam  
interpretantur, quam prophetissam fuisse, non  
4. 1. & 12. dubium est: ipsa enim loquitur in Euangelio:  
ecce enim amodo beatam me dicent omnes ge-  
nerationes. Hæc Hieronymus. sed Rupertus  
non contentus illam Prophetissam  
vocalle, Archiprophetissam illam fuisse*

docet, dum ait: Prophetissam esse Prophecia-  
rum, quia, & Prophetas docuit, & de ipse  
omnes Prophetas prophetarum. Addunt etiam  
Patres, varijs reuelationibus frequenter  
illustratam Virginis mentem, quotidie  
eum ab Angelis visitatam in infantia  
sua, dum in templo commoraretur, rese-  
runt id D. Bonaventura ex Hieronymo,  
Gregorius Nicomediensis, Cedrinus, &  
Andreas Cretensis, qui vocauit bea-  
tam Virginem, fontem, diuinarum reuelationum,  
qui exhauriri non possit: & B. Lau-  
rentius Infirmitas ait: nec angelica tan-  
tum, verum etiam filij iugiter visione, ac col-  
loquio exultauit: illi enim celestis visio de-  
beatur, cui incomparabilis gratie merat ple-  
nitudo. Quid plura? maiora certe & su-  
blimiora commemorabo. Equidem  
licet Diuus Athanasius serm. de sanctissima  
Deipara, negat illam in die  
Incarnationis clarè vidisse verbum di-  
uinum, non tamen defunt grauissimi  
Doctores ( quibus assentior ) constan-  
ter asserentes beatam Virginem, dum  
mortali corpore induta erat, clara, ac  
intuitiua visione diuinam essentiam  
conspexisse: nam præter Albertum ma-  
gnum, Dionysium Richelium, Gersomum,  
Vbertinum, Casalium, Villam-  
nouam Archiepiscopum Valentinum,  
& moderniores alios Doctores, non  
nulli etiam illis antiquiores Patres eidem  
sententia subscribere: Rupertus enim su-  
per Cant. in illa verba: *oculi tui columba-  
rum*, ait: beatam Virginem raptam fuisse  
in tertium coelum, & vidisse arcana my-  
steria, quæ non licet homini loqui, perfe-  
ctius & excellentius, quàm Paulum. simi-  
lia scripsit D. Antoninus: *in ipso conceptu  
vel partu illi datum est ad horam, ut videret  
mysteria huiusmodi, ut in patria, sicut Pau-  
lus vidit in raptu; pro quo adducit D. Ber-  
nardum hom. 4. super missus, dum ait: Illi  
solum datum esse nosse, cui datum est experiri,  
ut qui soli Patri notus est, sit & illi. Ac tan-  
dem D. Augustinus, & D. Thomas con-  
cedentes id Moyfi, & D. Paulo, quia ille  
fuit primus Doctor Iudæorum, & Pau-*

Hieron. apud  
D. Bonau. li.  
medic. Chri-  
sti c. 3.  
Greg. Nicom.  
hom. de obla.  
Vir. in templo.  
Cedrin. in cõ-  
pend. Hist.  
Andr. Cretes.  
ser. de assum.  
Laur. Iust.  
D. Alban.  
Alber. magn.  
relat. à D. An-  
ton. infra cit.  
Richel. super  
Dion. de ca-  
lest hier. a. 18  
Gerson. alph.  
88. tit. 9.  
Vbert. Casal.  
li. 1. arb. vite  
Crucifixi c. 9  
in fin.  
Villano. Ar-  
chi Valent.  
ser. de reit.  
Medi. 3. p. 9.  
27. ar. 5. in fi.  
Suarez. p. 9.  
37. disp. 19.  
sect. 4.  
Rupert. lib.  
3 in Cant.  
Cant. 4.  
D. Antoni. 3.  
p. tit. 15. c. 17.  
D. Aug. 12.  
super Gen. ad  
lit. c. 27.  
28. & ep. 11. 2  
ad Paul. c. 12.  
D. Tho. 1. p. 9.  
12. a. 11.  
22. q. 175. a.  
3.

L. W. I.  
Iacob. Episc.  
Cristi. trac.  
super Magn.  
D. Antonin.  
Alber. magn.  
S. Cyrill. l. in  
Isai. orat. 5.  
S. Epiph. her.  
78. sub fin.  
S. Nazianz.  
or. 42. que  
est in Pasch.  
S. Greg. Niss.  
l. de resim.  
ex vet. test. a.  
Aug. l. de  
nat. Christi  
ex Virg.  
S. Ambros.  
l. 1.  
S. Aug. l. 17.  
de Ciuit. Dei  
1. 14.  
S. Iust. l. 7.  
de mod. c. 6.  
I. Tho. 3. p. 9.  
27. 43. ad 3.  
Colat. lib. 7.  
de arc. ca.  
4. 1. & 12.  
S. Basil. super  
Iai. 2.  
D. Hier. su-  
per Iai. 6.  
Rupertus.



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN



lus primus doctor gentium, minime id Virgini denegare possent, quæ fuit etiam Apostolorum Doctrina, & magistra: maxime cum gratiæ, & præiulia seruis Dei concessa, eiusdem Genitrici non sint deneganda, vt Bernard. docuit epist. ad Canonic. Lugdunen. vnde si Moyses Dei visionem obtinuit media illa oratione, quam libro Exodi legimus: Si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi faciem tuam: mihi dubium non est, id ipsum facilius beatam Virginem impetrasse, cui Angelus dixit: Inuenisti gratiam apud Deum, & quæ præ amoris magnitudine ardentius, quam Moyses sponli faciem intueri desiderabat, vt varia Cantorum verba satis indicant. Deinde quia D. Thomas non reputat inconueniens concedere, Adamicum in sopore illo mysterioso vidisse diuinam essentiam: ergo si ille tunc eam vidit, quia eductio Eug. ex costa illius dormientis mysterium Incarnationis præsignabat, magis cum ratione contentaneum est, Mariam illam vidisse, in qua, & ex qua Verbum diuinum carnem assumpsit: immo licet Paulo, & Moyse huiusmodi præiulia non concedatur, non est, cur illud B. Virgini denegemus, saltem in die Incarnationis, vel Resurrectionis. Vnde Extaticus ille Dionys. constanter asserit, certum esse Virginem aliquando in hac vita mortali vidisse diuinam essentiam. Sed venio ad aliud genus cognitionis, de quo non potest esse contentio, nec opinionum diuersitas, in quo B. Virgo omnem creatam cognitionem excellit: nam, vt docuit D. Anselmus lib. de excell. Virg. multa non solum simplici scientia, sed ipso effectu, ipso experimento didicerat de mysterijs Domini nostri Iesu Christi: & D. Antonin. 4. p. apponit ad id optimum exemplum: *Vidit, inquit, & experta est, se concepisse, non opere humano, & se peperisse parvulum cum virginitatis honore.* Faciunt ad idem præcitata verba D. Bernardus, *Soli datum est hominibus, in nosse, cui datum est experiri.* Denique non potuit non magnum incrementum sa-

piencia Virginis in dies suscipere ex frequenti sacrarum Scripturarum lectione, & diuinorum arcanorum meditatione. vt enim dixit Origenes homil. 6. in Luca: *Habebat legis scientiam, & Prophetarum ratiocinia quotidiana meditatione cognouerat:* vnde D. Ambros. lib. 2. de Virg. inquit: *Tunc minus sola esse videbatur, cum sola esset, nam quomodo sola, cum tot libri adessent, tot Archangeli, tot Prophetæ?* D. etiam August. alloquens Virginem ser. de nativ. ait: *Recole Maria, prophetiam lectionem: nec enim te scientia potest diuinorum præterire librorum, quæ ipsam plenitudinem paritura es Prophetarum.* Ac tandem D. Gregorius Nissenus, & Sophronius affirmant, Deiparam Mariam à tenera ætate perfectè didicisse sanctam linguam, & quandiu in templo vixit, lectioni sacrarum scripturarum, & meditationi vacasse.

Atque hinc est, quod cum B. Virgo tantis diuini luminis fulgoribus, tamquam multiplici naturalium, & supernaturalium rerum limpidissima cognitione potiretur, facillè aliorum illumina- esse potuit, vt & nomen (Mariæ) præfert, quod illuminatricem significare præcitati Patres nos admonuerunt. Vnde ipsi crebro, eam de Virginis laudibus sermonem instituunt, Ecclesiæ Catholice ac Apostolorum Principum illius doctrinæ, ac sapientissimam Magistram extitisse vno ore contestantur; præsertim tamen D. Ignatius Martyr, & Anselmus, necnò & D. Bernardus, dum ait: *Mariam Euangelistas illuminasse, iuxta sui nominis ethymologiam, nam Maria, illuminatrix interpretatur.* Vnde D. Ambros. de B. Virg. loanne Euangelista ait: *Mirum non esse, si præ ceteris loquarum fuisse mysteria, cum ei sit. præsto esset aula celestium sacramentorum & D. Rupert. lib. de gloria, & honore filij hominis, inter alia præclara dicit, Virginem habuisse tempus tacendi, & tempus loquendi, priusque tacuisse, quamdiu Christus in hoc mundo vixit, cum conferebat, & conferebat in corde suo omnia di-*

Orig. hom. 6. in Luc.

D. Ambros. 2. de Virg.

D. August. de nativ.

D. Greg. Nissenus. ser. de nativ.

Sophronius. de Assumpt.

D. Ignatius. Martyr. de Mariæ.

D. Anselmus. lib. de excell. Virg. c. 7.

D. Bernardus. de B. Virg. c. 7.

D. Ambrosius. de Iustitia. cap. 7.

D. Rupertus. lib. de gloria. cap. 7.

D. Bernardus. de gloria. cap. 7.

L. c. 2.



fol. 4.

Beda. 13.

Gloss. in c. 2.

Luc.

Beda.

Rap. Abbas.

fol. lib. c. 1.

Cent. 4.

fol. 15.

uina verba; & erat hortus verè conclusus, & fons signatus; postertus vero tempus, à Christo Domini ascensione. in quo erant emissiones eius paradisi, & fauus distillans labia eius, iocutam fuisse. Unde non immerito beatam Virginem delincentiam fuisse putatam apud gentilitias scripturas per sapientissimam Minervam, quam ex cerebro Iouis ortam esse Ethnici commentabantur; apud facta vero volumina per Deboraham, quæ filios Israhel publicè edocebat, & per columinam nubis fulgentissimam, quæ eodem per desertum dirigebat.

Atque hinc est, quod Beda, ut refert Glossa ordinaria super illud: *Maria conseruabat omnia verba hæc dixit: Omnia, quæ de Domino, vel à Domino dicta, vel acta cognouerat Virgo Mater, in corde diligenter reuoluebat, & sollicitè cuncta ad memoriam commendabat, ut, cum scribendi, vel prædicandi eius Incarnationis tempus adueniret, sufficienter uniuersa, prout essent gesta, quærentibus explicare possent.* Hinc etiam doctissimus Rupertus Abbas inter alias laudes, quas beatæ Virgini tribuit, hanc commemorat, quod cum esset Apostolorum Magistra, & in multis, subobscuris eorum mentes illuminaret, primo Apostolorum Concilio Hierosolymis coacto adfuerit. Verba eius, licet non pauca, quia tamen dulcia, silentio non præteribo: *Horum, inquit, discernendorum viique Magistræ te esse oportebat, o beata Virgo, & Magistræ Magistrorum, id est, Apostolorum, iuxta illud: fons hororum, putens aquarum viuentium, quæ sunt impetu de Libano: an quia Spiritus sanctus illos docuit, idcirco tuæ vocis magisterio non illis opus fuit immò vox tua, vox illi fuit Spiritus sancti, quidquid supplementi opus erat, eidem mortalibus, vel testimonij ad confirmandum singulorum sensus, quos acceperant ab eodem spiritu diuidente singulis, prout vult, ex religioso ore tuo perceperunt, instructo ad loquendum, bene composito ad tacendum, prout tempus erat opportuni. An quia loco supra commemorato de Actibus Apostolorum, ubi facta seditione propter sacramenta Iudicis, commo-*

nerunt Apostoli, & Seniores videre de verbo hoc, nullam tui mentionem scriptura fecit, idcirco prædicandum est, quod conueniens ille te omiserit, & sanctum de tuo pectore, & de tuo ore spiritum non consuluerit immò ille, & in ceteris agendis, Tu Princeps omnem soluiti questionem, ita tamen, ut non clamares, neque contenderes, nec audirentur vox tua foris: quia sicut ante nos dictum est. Tu sola es Virgo, quæ uniuersam hæreticam pravitatem intermisisti. hæcenus Rupertus immò Canisius affirmat, Deiparam in prædicto Apostolorum Concilio caput extitisse, sed minime gentium id credam, arbitrator quidem interfuisse, sed non præfuisse: cum enim illud Concilium, quod primum omnium fuit, futurum esset in Ecclesia Catholica reliquorum, quæ in illa celebranda erant, certa regula, & norma, oportebat quidem non aliud esse caput illius, quam summum Pontificem Petrum: unde non dubito, quin in publico illo Concilio ipse, tamquam caput Ecclesiæ à Christo Domino constitutum, primam sedem habuerit, & capitis munus gesserit: unde D. Bernardus postquam adduxerat verba illa: *Hi omnes perseverabant unanimiter cum mulieribus, & Maria matre Iesu,* subdit: *ita ne, & mulierem sese vltimam exhibebat, vniuersissima omnium poneretur merito facta nouissima prima, quæ cum prima facta esset omnium sese nouissimam facebat.* Quibus verbis non obscure indicat D. Bernardus, cum Apostoli essent perseverantes unanimiter in oratione, tunc Deiparam nouissimum elegisse locum. Sed ad rem nostram reuertentes, propter hanc eximiam B. Virginis sapientiam, Ecclesia Catholica vocat illam hæresum interempticem: *Cunctas hæreses sola interemisti in uniuerso mundo: quod & disertis verbis dixerunt Athanasius, Hieronymus, Bernardus, & Rupertus.* Dicitur autem cunctas hæreses interemisse, quia exemplo suæ fidei, & doctrina, qua Apostolos multipliciter nominauit, singulari modo cooperata est ad extirpandos omnes errores. Quamuis inficias non ibo; id propter alias

Canis. lib. de B. Virg. c. 1

D. Bernar. de verb. Apoc. super signum magnum.

Athor. 1.

Eccles. Cath. D. Athanas. sur. de sanct. Deipara. D. Hier. ser. de assump. D. Bern. ser. super signum magnum, & Regina. D. Rupert. 1. in Cant.

etiam





etiam rationes verificari posse, nimirum quia genuit illum, qui cum sit sol iustitiae, lucem intulit mundo ad interemptionem omnium haeresum sufficientem; & quia ipsa principem tenebrarum deiecit, qui est auctor omnium haeresum, & quia tandem speciali suo favore adiuuat fidei defensores ad expugnandos haereticos, & falsa eorum dogmata confutanda. Ad extremum accedit ad commendationem mirabilis sapientiae beatæ Virginis, quod non ab hominibus, fuerit edocta, sed partim à Deo ipso immediatè, partim per Angelos, aut sacram Scripturam; sic enim illud obseruauit D. Bern., dum ait:

D. Bern. hō.  
4. super mis-  
su.

*Decuit, vt ab Angelo potius, quam ab homine mysterium disceret, ne mater à consilijs filij aliena videretur, & vt ipsa rerum tempus, & ordinem melius tenens, scriptoribus, & Prædicatoribus Euangelij referret veritatem, quæ, & plenè de omnibus à principio cælitus fuerat instruita mysterijs.*

Atque hinc est, scientiam Virginis nullis erroribus fuisse admixtam, immò existimauerim intellectum eius in nullo retum genere, errore aliquo fuisse vquam obscuratum, aut ignorantia alicuius rei ad proprium statum pertinentis, laborasse; qui enim illam præseruauit à peccati originalis labe, quæ ianua fuit omnis erroris, consequenter creditur eamdem præseruasse à peccatis, quæ Matrem Dei dedecabant; dedecet autem Matrem æternæ sapientiae; in qua erant omnes thesauri scientiæ Dei, error prae dispositionis, & ignorantia eorum quæ ad proprium statum pertinent; & quidem cum huiusmodi error, & ignorantia non essent in statu innocentiae, & B. Virgo omnibus perfectionibus illius status, cum vitæ mortalitate non repugnantibus cumulatiſſima fuisse credatur, consequens est, omni errore, & ignorantia semper caruisse. Ac tandem; quia B. Virgo habuit plenum dominium suorum actuum: ergo potuit de rebus iudicare ea, quæ certa fide, vel scientia infusa, vel speciali, aut priuata aliqua reuelatione cognoscebat;

in alijs verò, vel suspendere assensum, vel solum iudicare, quid esset vero similius, vade eos grauitè errare arbitror, qui propter illa verba Lucæ: *Existimantes autem illum esse in comitatu requirebant*, errorem Virgini tribuunt, dum iudicauit filium suum esse, vbi re vera non erat: verba enim illa vel intelligenda sunt per synedochem, ad eum modum, quo de latronibus dicitur, quod blasphemabant Christum Dominum, cum tamen grauisſimum Doctorum sententia sit, solum vnū blasphemasse; ait ergo Lucas per synedochem: *Existimantes illum esse in comitatu*, Luc. 23.

quia id ita iudicabat solus Ioseph, non Maria: Vel quod mihi probabilis est; B. Virgo non iudicauit determinate esse in comitatu, sed quod attentis omnibus circumstantijs, verisimile videbatur esse in comitatu, quod sanè iudicium verum erat, & omni carnis errore. Illa tamen verba, quæ subsequuntur: *Et ipsi non intellexerunt*: ob quæ nonnulli putarunt, in beata Virgine fuisse manifestam ignorantiam duplicem expositionem satis congruam sustinent, prima, quod dicta sunt propter alios circumstantes, & non propter Virginem, aut Ioseph: nam cum ipsi apertissimè cognouissent Christum non habere humanum patrem, non poterant non intelligere, quod cū ille dixit: *Nesciebatis, quia in his, quæ Patris mei sunt, oportet me esse* & loquebatur de æterno Patre, secunda expositio sit, quod esto de B. Virgine dicta sint verba illa, sensus eorum est, quod non intellexerunt rationes ob quas Christus Dominus ea protulit, & quid veller illis significare: ita Origenes, & Theophilactus in Lucam, & Iansenius cap. vlt. suæ Concordiæ.

Tandem, vt, quæ ad Marianum nomen spectant, absoluiam, & quæ ex varia lectione concepti, penitus exhaustam, duo obseruanda censui: Primum, quod præter supra allatas nominis Mariæ celebriores interpretationes, quas Sanctorum Patrum communis consensus acceptat, partim ex hebraica, vt *mare, & maris stella, il-*



*Domina*, vel *illuminatrix*; partim ex Syriaca, vt, *domina*, vel *dominus*, alias singularissimas eiusdem significationes reperio. Prima est, quod *Maria* interpretatur *Dominus* ex genere *meo*: huius auctor est D.

D. Ambr. de  
Ista. Virg.  
6. 1.

D. Epiphanius.

Eccl. 24.

Rutil. Episc.  
lib. 2. super  
Magnificat.  
6. 22. d. 5.

Lutherus in  
festo Annæ.  
impugnatus.

Victor. ibid.

Ambrosius, quæ si vera interpretatio est, nemo sanè poterit inficiari, nomen hoc non esse consonum rei, cum B. Virgo Christum supremum omnium dominum genuerit: Secunda est, *Mariam* significat *speciem*; hanc tradidit Epiphanius dicens: *Mariam interpretari solemus Dominam, atque etiam speciem: peperit enim Dominum, qui est spes totius mundi, unde et ipsa dixit: Ego mater pulchrae dilectionis, et timoris, et magnitudinis, et sanctæ spei.* Tertia, vt idem polleat *Maria*, quod *imitatrix Dei*: hanc refert, & acceptat Episcopus Rutilius hebraici idiomatis peritissimus. In eo autem potissimum sitam esse reor hæc imitationem, quod sicut Deus Deum generat, sic *Maria* eundem Deum genuit; & sicut filius Dei ab æterno fuit genitus de substantia Patris, ita idem secundum humanitatem in tempore fuit ex substantia Matris; & sicut natiuitas illa æterna absque ulla corruptione fuisse noscitur, sic natiuitas eiusdem temporalis, Matris integritatem non minuit, sed sacrauit. Alij tandem alias interpretationes assignant, quas idem Rutilius refert, nec refellit, nimirum, vt liceat interpretari, idem valere *Mariam*, quod *Deus de conceptu*, siue *de partu meo*, vel, vt alijs placet, *de monte*, vel *de altitudine Dei*. Secundum, quod obseruandum duxi, duplicem apud hæreticos esse receptam *Mariani* nominis interpretationem, omnino à Catholicis execrandam: Impius enim Lutherus in postilla circa Euangelium in Festo Annunciationis *Mariæ* ait: *Mariam* apud hebræos idem sonare, quod apud nos: *guttula, quæ hydræ adheret, quæ si mari, aut magno fluuio comparetur, nihil quidquam est.* Victorinus verò hæreticus cum nouatoribus græco idiomate nomen *Mariæ* deducens; *miseriam* significare docuit; sed miseri ipsi, & infortunati, qui se Catho-

licæ Ecclesiæ Romanæ hostes profitentur sibi ferant has sycophanticas interpretationes, ex supercilioso eorum Marte mendacissimè confectas, ad extenuandum clarissimum, ac facerrimum *Mariæ* nomen, nihil magnum, aut excelsum illud significare nitentes: nos præcorum Patrum expositiones, vt par est, suspicientes, ac venerantes, *Mariam*, *Amarum*, *Mare*, *Dominam*, *stellam maris*, *illuminatam*, & *illuminatricem* significare fatemur. Sed nec  
Erasmus in  
1. ca. Matth.  
c. refellitur.

Matth. grammatica inflatione intumescens, enixè postulat à nobis, ne *Mariam* per trisyllabum, sed per dissyllabum, *Miriam*, vel *Miriã* pronunciemus: meminisse enim hunc satyrum oportebat, quod LXX. peritissimi linguarum Interpretes, qui multo retrò annis B. Virginem antecesserunt, *Mariæ* nomē amplexi fuerant, ac veteris Testamenti libris illud inseruerant; vnde tam Ecclesia græca quàm latina, & tam Patres illius, quàm istius, vnanimi consensu trisyllabum *Mariæ* semper vsurparunt; quæ igitur Erasmi impudentia est, qui mauult Ecclesiæ dare legem, quàm accipere. Meminisse etiam debebat, D. Paulum prophanas, & horridas vocum nouitates longè fore ab Ecclesia Christi propulsandas, Timotheum suum discipulum docuisse, quo ergo iure Erasmus de multiplici hæresi vehementer suspectus, sacrosancti nominis *Mariæ* mutationem in Ecclesiam Christi inuohere gestit? Nos Catholici, Ecclesiæ Romanæ germani alumni, *Mariam* cogitamus, *Mariam* pronunciamus, *Mariam* inuocamus, *Mariani* huius nominis singulas literas, nulla dempta, amplectimur, & veneramur, honorem nomini illius deferentes, quæ auctorem vitæ nobis genuit Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre, & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum.

Amen.

Aa 2

HOMI-



## HOMILIA IX.

In honorem Natalis Deiparae Mariae, de eius excellentia sub metaphora libri differitur in illa verba: Liber generationis Iesu Christi, quae variis animi conceptionibus exornatur.



ET APHORAM hanc libri prosequitur, in medium producere compellit libros omnes, quos sacra commemorat eloquia, inter quos à quibusdam mysticus liber B. Virginis excedit, alios vero longe excedit. In illorum numerum primum refero librum vitae, cuius meminit Daniel dicens: *Saluabitur populus tuus, omnis qui inuentus fuerit scriptus in libro*: de hoc libro loquutus est Christus Dominus, cum dixit: *Exultate, quia nomina vestra scripta sunt in caelis*; & Angelicus Doctor de illo agens, in p. p. suae Theologiae in hunc modum illum describit: *Liber vitae in Deo dicitur metaphoricè, secundum similitudinem à rebus humanis acceptam est enim consuetum apud homines, quod illi, qui ad aliquid eliguntur, conscribuntur in libro, utpote milites, vel consiliarii, qui olim dicebantur. Patres conscripti: patet autem, quod omnes praedestinati eliguntur à Deo ad habendam vitam aeternam, ipsa ergo praedestinatorum conscriptio dicitur, liber vitae: haec ille. Quidam autem scribuntur ibi, ut habituri vitam aeternam, in se ipsa; alij vero, ut habituri illam in causa solum, quia gratia: cuius ad tempus participes erunt, semen esset causa vitae aeternae, de quibus David: *Deleantur de libro viventium, est autem clausus adeo liber iste, ut Ioannes testetur, vidisse illum septem sigillis obfirmatum, & quod nemo, nisi solus Agnus poterat illum aperire, quasi diceret:**

Daniel. c. 12.

Luc. 10.

D. Tho. p. p. q. 24. ar. 1.

Psal. 67.

Apocal. 5.

librum illum adeo esse difficilem, ut solus Deus, eius auctor, sciret illum legere. Christus etiam Dominus sub libri metaphora designatur: Ieremias enim dixit: *Sume tibi librum emptionis hunc signatum, & librum hunc qui apertus est, & pone illos in vase fictili*; nomine quippe libri signati, verbum diuinum intelligit cooperitum, velut membrana, fictili carne. Hic ergo liber, Christus Dominus dictatus fuit, cum semel loquutus est Deus, ex propria substantia verbum eructans; fuit ligatus in officina vteri materni, quando vinculo, & ligamine vnionis hyppostatice coniuncta fuit caro Verbo; seu, ut ait Ioannes, quando *Verbum caro factum est*: fuit praecisus, aut rarus in circumcissione, cum minister illius ex infantili carne pelliculam detraxit, aut praecidit; fuit concussus, cum alaphis, & fustibus eum grauius percutiebant; fuit compressus in torculari, quando, ut ipse dixit, *Torcular calcani solus*, fuit tandem purpureo colore rubricatus, quando rubicundo suo sanguine fuit vndique respectus. Accedat ergo ad hunc librum euoluendum, legendum, ac perlegendum auarus, ut in effusione tam pretiosi sanguinis addifcat liberalitatem; accedat inuidus, ut addifcat charitatem, cum nulla maior excogitari possit, qua quis ponit animam suam pro amicis, & inimicis; accedat iracundus, & addifcat patientiam, & mansuetudinem ab eo, qui, ut agnus coram tondente se obmutuit. Hi duo igitur libri, liber scilicet vitae aeternae, & Christus Dominus, praestantissimi omnium sunt, & cum quibus nullus alius valet comparari; vnde oportet, eos iam commemorare, quos mysticus liber B. Virginis longo intervallo praecellit. Horum primus, & antiquior est, haec, quam cernimus, mundi fabrica, quam metaphoram vsurpans D. Ioannes in Apocal. dixit: *Calum recessit, sicut liber inuolutus*: huius libri lectioni qui vacant, in creatione legunt Dei omnipotentiam tot mirabilia producentem; in communicatione, Dei bonitatem copiose adeo

Ierem. 31.

Ioann. 1.

I. 67.

Act. 8.

Apoc. 5.

sc



fe in omnia effundentem; in gubernatione & vniuersi regimine in finem eius sapientiam, ac prouidentiam: vt enim dixit D. Paulus: *Inuisibilia enim ipsius creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur.* Vetum rudes peccatores, instar ignorantium puerorum, figunt tantum obtutum, & amorem in aureis liceris, quibus liber hic vniuersi conscriptus est, sensum tamen, & intelligentiam earum minimè penetrantes, de quibus Isaias prædixit: *Erit vobis visio omnium quasi verba libri signati:* at viri iusti, & sancti ex fabrica huius mundialis attentata confideratione in altissimam diuinorum attributorum contemplationem rapiuntur. Secundus liber est conscientie, qui tamen in præfenti vita signatus, & inuolutus sit, in futuro tamèn iudicio aperitur, & referatur erit, vt his verbis testatur Daniel Propheta: *Libri aperti sunt, & iudicium sedit;* ex his libris qui correctus non reperitur, sed aliquo commaculatus errore, reprobabitur, & cum alijs bibliothecæ libris minimè apponetur; in cuius figura apud Ieremiam lego, iussisse Deum, librum, in quo scriptæ erant maledictiones Babylonis, alligari, & mitti in Euphratem; quibus verbis poenam damnatorum designari satis perspicue omnibus constat. Tertius liber est sacrae Scripturæ, sic enim eum vocat propheta Baruch, *Hic liber mandatorum Dei, & lex, quæ est in æternum:* huius libri auctor fuit Spiritus sanctus, qui illum dictauit, scriptores illius fuerunt Canonici Auctores, expositores sacri Doctores, fideles lectores illius, quos instar benefici incantantis, sapienter misticè incantat, ac rebelles eorum voluntates ad Deum venire compellit, vt perlepidè his verbis dixit Origines: *Velut incantatione quadam noxiarum veritarum, quæ tibi insidiantur, virus depellitur, & fugatur, si tu non efficiaris sicut aspis surda, quæ non audit vocem incantantis sapienter.* licet autem liber hic varij difficultatibus inuolutus sit, nemo ab hac obscuritate deterritus, ab

huius lectione se arcere debet nam vt e-  
 gregia dixit D. Chrylſtomus, etiamſi non  
 intelligas ipsa recondita, tamen ex ipsa lectione  
 ne multa nascitur sanctimonia, & simul atque  
 tetigerit aliquis Euangelium, mox componit  
 suam ipsius mentem, & à rebus mundanis ab-  
 ducit, id que ex solo ipſo aspectu, solo etiam au-  
 ditu, licet mysteria non intelligas: hæc ille.  
 & quidem Ambrosio dicente: *Sacrae scri-  
 pturæ lectio, reflectio est, quæ suginat animam,  
 quæ impinguat viscera, ipsa est, quæ vitam  
 æternam tribuit, & insidias à nobis diaboli-  
 cæ tentationis excludit (non potest non esse animæ  
 valde fructifera; immo, si iusta est, dulcis,  
 ac suavis, consulto conditionem illam  
 addidi: si iusta est, nam sicut acutè dixit  
 S. Chrylſtom. Mel natura sua dulcedinem  
 habet, atque adeo iucundissimam, sed ægrotis  
 amarum quid est, non propria, sed illius ægri-  
 tudinis natura: non secus diuinæ scripturæ  
 lectio, si cuiquam minimè dulcis, sed  
 insipida, & amara est, id non naturæ il-  
 lius, sed ægrotanti suo gustui adscribat.  
 At, ne à principali nostro instituto dig-  
 rediamur, in memoriam quæſo reuo-  
 cate prophetica illa verba Isaiæ secundū  
 lectionem L. X. X. Interpretum; Dixit Do-  
 minus ad me: *Sume tibi librum grandem, scri-  
 be in eo stylo hominis:* Hæc verba duplicem  
 congruam satis expositionem sustinent  
 præfenti argumento valde accommoda-  
 tam; Prima est, vt illa intelligantur de  
 libro generationis Iesu Christi, quem D.  
 Matthæus contexit; Nouitas enim, &  
 magnitudo in illo satis elucens, cum, &  
 testamentum sit nouum, nec non hæte-  
 nus inaudita de filij Dei generatione in  
 vtero Virginie enarret; esse autem hunc  
 librum scriptum stylo hominis, ex titulo,  
 & scopo illius, satis superque liquet, cum  
 eò tendat, vt Deum, hominæ factum,  
 & filium Dauidis ex Virgine conceptum  
 commonstret; sicut enim B. Matthæo  
 Euangelistæ diuina electione, inter illa  
 quatuor animalia, facies hominis conti-  
 git, sic illi datum fuit, humanam filij Dei  
 generationem ex Maria, specialius, & v-  
 berius enarrare. Secunda expositio sit,*



que Marianam excellentiam non parum commendat, vt, sub nomine libri, de quo Isaias in prædictis verbis, B. Virgo designetur, vt docuit D. Epiphanius. cuius rationem assignat D. Antoninus dicens, B. Virginem Mariam librum esse, quia continebat in se diuinam sapientiam incarnatam: & ante illum D. Damascus orat. 2. de dormitione Deipæ. de Virg. sepulchro loquens, ait: *Vbi nouum volumen, in quo ineffabiliter Dei verbum sine manu inscriptum fuit.* Spiritus sanctus enim (vt docuit me D. Ambr. 5. D. Ambr. super Luc. scriba fuit, qui Virginem obumbrans, in ea, tamquam in mundissimo volumine carnem filij Dei scripsit, atque efformauit, non calamo, & Domine la- atramento, sed sanguine purissimo Mariæ, & virtute ex alto illam fecundante, vt loquitur D. Paulus scripta non atramento, sed spiritu Dei viuunt: idque sibi volunt verba illa: *Scribe in eo stylo hominis: in mente Patris scriptus fuit filius stylo Dei, Deum de Deo, vt docet symbolum Nicænum; in ventre verò Matris, stylo hominis, quod & indicauit Angelus, dicens: quod ex te nascetur sanctum, ecce stylo hominis, vocabitur filius Dei, ecce stylo Dei.* A deo autem velociter eam scripsit, iuxta illud Psalmi: *Lingua mea, calamus scribæ, velociter scribens, vt vnico temporis momento, totum Incarnationis mysterium peregerit, quo nihil velocius dici potest.* vnde D. Damascus, dixit: *non paulatim per additamenta, sed vno momento, & eodem extu formata est perfecta caro Christi, simul caro, & Dei verbi animata caro.* Est etiam facer hic liber Mariæ nouus valde, vt prædixit Ieremias: *Creauit Dominus nouum super terram, femina circumdabit virum: quid quæso, magis nouum; & inauditum, quam quod Virgo manens, Virgo concipiat, & pariat: quis audiuisset vnquam tale? quis vidit huic simile?* vnde etiam liquet, librum hunc intus scriptum fuisse per fecunditatem, foris verò per integritatem virginis claustrum, minime vnquam violatum. Sanè Salomon dixit: *Nihil sub sole æquum, nec poterit quis dicere; hoc recens est;*

at, si librum hunc nouum consulisset, & magnum pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne Christi, attentè legisset, continuò admiratione correptus, absque dubio diceret: hoc nouum est sub sole, quod Deus supra solem absconderat, in tempore dignatus est nobis manifestare. Vnde D. Cyprianus eleganter dixit: *Nouum est, & inauditum, quod in D. Cypri. in materni angustia vteri circumdedit intra se de Nat. dom. fragilis caro virtutem Altissimi, quem nos, parvulum, Prophetæ nuncuparunt virum, infinuantes, ei nunquam defuisse virtutem, sed semper virilis ætatis habuisse fortitudinem, quem infantilis infirmitas occultabat: o femina super feminas benedicta.* hæc ille.

Porro hunc librum grandem esse, vt dixit Isaias, illud vnum apertè commonstrat, quod si rerum naturalium virtutes, ac mixtæ proprietates ad vnguem describenda forent, oporteret librorum numerum in infinitum abire, Salomone dicente: *faciendi plures libros nullus est finis;* si cuncta opera Christi Domini adamusim fuissent commemoranda, arbitrarur Ioan. *Nec ipsum mundum capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.* nihilominus tamen grandis adeò fuit Marianus hic liber, vt quem totus non capit orbis, ipse in se clauerit, Ecclesia Catholica canente: *Sancta, & immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam, nescio, quia, quem celi capere non poterant, tuo gremio consuliisti.* Grandis procul dubio liber, in quo fere omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, & in quo tota plenitudo diuinitatis corporaliter habitauit: libro ergo, qui infinitum, & immensum capit, nullus quidem maior, aut capacior excogitari potest. Sed & arbitror, B. Virginem alio singulari nomine *Libri generationis* nomenclaturam sibi vindicare, quia nomine generationis in sacra Scriptura non solum prolis conceptio, sed, & opera ipsa, quæ sunt velut hominis partus, veniunt intelligenda. vnde apud Isaiam Rex Ezechias loquens de vita sua, dixit: *Generatio mea ablata est: præcisæ est, velut à texente, vita mea;*



mea; quare in hoc sensu idem erit, liber generationis Iesu Christi, ac, liber vitæ, & operum Saluatoris; liber, inquam, ex diametro oppositus lib. illi Genesis, cui Moyses hunc titulum dedit: *Liber generationis Adæ*, id est, liber, non solum filiorum, sed & operum Adæ, quæ liberi arbitrij proprii filij sunt; hoc est, liber inobedientia, prævaricationis, incredulitatis, intemperantia, & similibus, quæ in libro Genes. de Adam commemorantur: sicut ergo veteri Adam contrapofuit Deus secundum, ita veteri lib. generationis Adæ opposuit librum generationis Iesu Christi, hoc est, clarissimum operum, doctrinæ, miraculorum, vitæ mortis, victoriæ, & triumphii illius. Fuit ergo eatenus beatus. Virgo, *Liber generationis Iesu Christi*, quatenus, præterquam verbum Patris in ea scriptum fuit, Spiritus sanctus in corde eius scripsit opera Christi Domini multo profecto mirabilius, quam in quocumque alio volumine vniquam fuerint exarata: ipsa quidem Virgo indelebiter in corde suo, quasi in libro scripta, conseruauit, iuxta illud Lucæ; *Maria autem conseruabat omnia verba hæc, conseruens in corde suo*. Ex his omnibus facile erit deprehendere excellentiam huius libri super omnes libros hucusque in lucem editos, & in posterum edendos: vt enim sapienter dixit D. Antonin. *Quanto facta sunt potiora verbis, vel scripturis, tanto sunt offensa maior in Maria, quam in Scriptura per Deum; nam Scripturæ dedit, vt Deum loquatur, Mariæ contulit, vt per eam Christus pandatur: ibi eum multiplex tegit figura, hic vestit eum Mariæ caro pura: ibi pronunciat, hic ostenditur: ibi lutei in mortua charta, hic patet in carne monstrata: ibi dicta sunt magna, hic fecit, inquit, mihi magna, qui potens est.*

Ac tandem, vt paucis multa comprehendam de excellentia huius libri: in eo Deus, non solum reliquorum sanctorum eximias virtutes exarauit, vt Abelis religionem, Noe credulitatem, Abrahamæ obedientiam, Isaachi patientiam, Iacobi tolerantiam, Iosephi castitatem, Dauidis

mansuetudinem, ac Salomonis sapientiam; sed, & diuinas perfectiones, quas sparsim in reliquis alijs libris Canonicis scripsit, in hoc libro B. Virginis summo artificio compilauit. Si enim in Gen. elucet potentia in mundi creatione; clementia in Exodo in liberatione populi Israelitici; religionis cultus in Leuitico, in oblationibus, & sacrificijs; patientia in lib. Numer. fortitudo in lib. Iosue, prouidentia in lib. Regum, longanimitas, & misericordia, in lib. Iudicium; sapientia, & consilium in libris Salomonis: ardens Dei amor in lib. Cantica apostolica perfectio in libris Euangelistarum; abdita mysteria sacraque arcana in libro Apocalypsis omnia hæc, in hoc vno Mariano libro manus supremi, ac peritissimi scribæ cõpendio copulauit, & in vnum coniunxit.

Verum circa proposita verba Isaie, illa occurrit difficultas necessario enodanda, quomodo Deus præcepit Isaie, vt sumeret librum grandem ad describendum duo breuissima verba: *festina, prædare*: quæ *Isai. 6.* tamen breuissima charta comprehendi poterant? è contra verò Ezechieli iussit, vt ad describendam magnam, ac populosam illam ciuitatem Ierusalem, obfidionem, & munitionem eius, paruum acciperet laterem, in quo cuncta hæc delinearet: *Filius hominis, sume tibi laterem, & Ezech. 4.* pones eum coram te, & describes in eo ciuitatem Ierusalem. Et ordinabis aduersus eam obfidionem, & edificabis munitiones: Scio id existimauerim fecisse Deum, vt, & maiestatem ac celsitudinem Christi Domini, & utilitatem omnium terrestrium bonorum nobis demonstraret; illa enim tanta est, vt infinita etiam volumina paucissima de indicibili dicere potuissent; hæc verò adeo exigua, ac parui momenti sunt, vt luteo latere concludi possint, & vt, stercorea, cum D. Paulo propter Christum contemni, & calcari digna censeantur debeant. Cui si honor & gloria in secula seculorum.

Amcn.

HOMI-



## HOMILIA X.

Genealogia B. Virginis variis similitudinibus mysticè illustratur in illa verba: Liber generationis Iesu Christi.



Jerem. 31.

Hebr. 8.

Plin. de hist. animal.

Matth. 11.

VB metaphora libri non semel sacra Scriptura cor humanū intelligit, in quo Deus digito suam legem scribit: vnde per ieremiam dixit: *In corde eorum scribam eam, & ero eis in Deum*; quæ etiam phrasi Deus ipse vtens, dixit: *Dabo leges meas in mentem eorum, & in corde eorum scribam eas*. Docent Philosophi; *Cor quod est principium vite, primum omnium à natura efformari, vltimum verd oculos, à quibus sanè nihil vita cordis dependet*. Hinc haud obscure colligitur, abdita sacrosanctæ legis arcana, quæ in corde diuinus Spiritus scribit, non esse rationis oculis discutienda. sicut enim cordis vita ab oculis minimè dependet, ita, nec diuinorum arcanorum veritas ab humanæ rationis oculis dependentiam vllam habet. Est tamen observandum, quod, teste Plin. Ceruis, & leporib. cor maioris magnitudinis tribuit natura, quàm alijs animalibus vt pote animalibus timidioribus, & pusillanimatoribus: vnde experientia constat in hominibus, qui minore corde præditi, animosiores, qui verd magno, pusillanimatoribus sunt: cum ergo Deus legem suam, velut in libro scribat in corde humano, sanè illud aptius erit cor, quod exiguum magis, ac paruum fuerit in oculis suis: hæc enim sibi volunt verba Christi Domini: *Consteor tibi Pater, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis*. faxit Deus, vt inter hos paruulos connumeremur, sic enim diuini huius libri arcana facillè nobis aperientur. Exordiamur ergo illa referare, per

verba illa Cant. *Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis libani: columnas eius fecit argenteas, reclinatoriū aureū, ascensionem purpuream: media charitate conuuluit, propter filias Ierusalem*. Curtus ille adambat genealogiam hæc Christi Domini, in qua velut curru ex cælo in terram venit, ex quatuor præcipue compositum erat ferculum illud Salomonis, ex lignis libani, columnis argenteis, gradibus purpureis, & reclinatorio aureo; in medio autem illius diuinus amor aderat, animas ad se, velut magnes ferrum, pertrahens: in hac Christi generatione similia reperio: incorruptibiles libani adsunt; Patriarchæ scilicet, illi incorruptibiles fidei parentes, qui Deo fidelissimi exstiterunt, Abraham, Isaac, & Iacob: adsunt gradus purpurei, Reges scilicet regali purpura induti, per quos, tamquam per maiores suos Christus descendit: adsunt columnæ argenteæ, nimirum celebres illi Prophetæ, qui à babilonica captiuitate B. Virginem præcessere, qui velut argentum tonora voce, & clamore aduentum Christi Domini importunè afflagitabant: *Emitte agnum dominatorem terra: Mitte quem misurus es: adest etiam reclinatorium aureum, sacratissima scilicet Deipara Maria, in qua filius Dei per nouem menses reclinans, delituit, meritoque reclinatorij nomine nuncupatur, quia reclinatorium (vt egregie adnotauit auctor Syluæ allegor.) locus est, in quo quis inclinando se aliquid collocat: cum ergo diuina maiestas in vtero Virginis carnem assumens adeo se inclinauerit, ac demiserit, vt Apostolus dicat: *Exmanuit semetipsum, congruè reclinatorium illud Mariam adumbrabat: nec tandem defuit huic mystico ferculo amor diuinus, dicente Euangelista: De qua natus est Iesus, qui verus amoris Deus est; & Ecclesia Cathol.**

*canit.*  
Iesu nostra redemptio, amor, & desiderium: Cathol. Eccl.  
quam expositionem approbat, Legio Ludovic. Lo-  
nensis in Comment. huius loci dicens: *gioneos sup*  
*Charitas est ipse Salomon in sella sedens; con-*  
*stat*



Nat autem Salomonem umbram, & ty-  
 pum fuisse Christi. Illud tamen, & si obi-  
 ter, obseruare non prætermittam, quid  
 sit, quod sacra Scriptura, de lecto salo-  
 monis, quo dormiebat, & non de curru,  
 quo ferebatur, dicat, multis custodibus  
 stipatum esse: *En lectulum Salomonis sexa-  
 ginta fortes ambiunt illud ex fortissimis Israel;  
 omnes tenentes gladios; & ad bella doctissimi;*  
 cum tamen è contra se res habere soleat:  
 Reges enim, cum regali domo sua egre-  
 diuntur, magno cultodum comitatu ar-  
 ma in manibus tenentium, quasi ad de-  
 fensionem promptissimi, & paratissimi  
 sint, incedere solent: dormientes vero mi-  
 nimè hac tanta custodia muniuntur. Ego  
 sanè mallem alios in solutione huius  
 difficultatis audire; quam aliquid ingra-  
 tum proferte: mihi solum occurrit, Spiritum  
 sanctum consulto meminisse mili-  
 tum lectum salomonis custodientium,  
 vt somni pericula ante oculos nobis po-  
 neret: inter arma enim, quibus Dæmon  
 expugnare solet animas, non minoris  
 momenti est somnus: Pygmei, alioquin  
 infirmi, & imbecilles non audentes for-  
 tissimum Herculem aggredi, dormien-  
 tem tamen facile expugnarunt, vt ad som-  
 ni damna propalanda ingeniosè fin-  
 xit auctor Emblematum. Mille Philisthai  
 (vt sacra narrat iudicum historia) fortis-  
 simum Samsonem, velut pueri gigantè,  
 metuebant, nec quidquam nocuenti ei  
 inficere poterant; dormiens tamen, ab in-  
 firma Dalila manibus, & pedibus ligatus  
 fuit, & capillos eius tondens, vires, quæ  
 ex illis pendebant, panter abrasit. Holo-  
 fernes similiter, qui à populo Dei valde  
 timebatur, dormiens à Iudith proprio  
 eius mucrone fuit iugulatus. quid plura?  
 ceretè venti, & turbines, quæ alioquin  
 Christum Dominum reueriebantur, & ei  
 se subiciebant; illò tamen dormiente, na-  
 uiculam, qua vehebatur, acriter infestare,  
 & conquillare cœperunt: *Ecce motus ma-  
 gnus factus est in mari, ita vt nauicula operi-  
 retur fluctibus; ipse dormiebat; vt igitur Spi-  
 ritus sanctus manifestaret, somni damna*

nobis valde præcauenda esse, lectulo Sa-  
 lomonis adhibuit custodiam, non curru,  
 quia in illo dormiebat, in hoc vigilabat.  
 Probè quidem agnouerat hanc doctrinã  
 iudex ille nomine, *Turbo*, qui, vt refert  
*Textor*, ab Imperatore monitus, vt pro-  
 prie salutis maiorem curam haberet, &  
 somno amplius vacaret; respondit: Cæsa-  
 ris iudicem oportere stantem mori, quo  
 significare voluit, vigilem semper debere  
 esse, & non somno deditum.

Sed & aliam Hugonis eorundem ver-  
 borum mysticam expositionem adnecta-  
 mus: per *ferculum* intelligit B. Virgineam,  
 in qua, velut in sede geitoria, ductus est  
 filius Dei in mundum: fuisse autem ait  
 hoc ferculum ex lignis Libani, quæ celli-  
 tudinem, & fragrantiam redolent, quia  
 prædestinauit Virgineam nascituram ex  
 parentibus ex regia profapia oriundis,  
 fragrantè sanctitatis odore præditis: quod  
 autem Spiritus sanctus subdit: *Media cha-  
 ritate constravit propter filias Ierusalem*, id  
 iucundissimum nobis nuncium adfert:  
 nam cum B. Virgo mediatrix sit inter  
 Christum, & nos, idcirco media charita-  
 te propter filias Ierusalem constrata dici-  
 tur, quatenus fidelium commodis sem-  
 per incumbat, sicut, & Christus ipse, Me-  
 diator Dei, & hominum est; qui à salute  
 nostra quærenda nec per momentum  
 cessabat. Possumus etiam eadem verba  
 aliter explicare, vt media charitate con-  
 strata dicatur, quatenus Deus, qui chari-  
 tas est, velut Rex Salomon, in medio vte-  
 ri ipsius, carnis purpura indutus sedeat:  
 quam expositionem satis indicat alia  
 translatio, dum vertit: *Medium eius com-  
 bustum charitate ex filiabus Ierusalem*: no-  
 mine enim, *combusti*, Deus homo factus  
 designatur, cum frequenter sancti Patres  
 vnionem Verbi diuini cum humana car-  
 ne per carbonem ignitum, vel per ferrum  
 candentem explicent: nam sicut ferrum,  
 & carbo realiter distinguuntur ab igne,  
 & ignis natura minimè in ferrum, nec  
 ferri substantia in ignem mutatur, & ta-  
 men ita inter se vniantur, vt nulla pars  
 Bb ferri



ferri sit, quæ non sit ignita; ita humanitas, & diuinitas in Christo, realiter distinctæ, & impermixtæ manentes, intime ad eum inter se vnitæ sunt, vt nulla sit pars humanitatis, quæ diuinitatis igne succensa nõ sit. Vt aut magis innotescat, quàm apte Christus Dominus, *charitas* nũcupetur, ex antiqua illa pictura, qua Poëta Amore descriperunt (si prophana in sacra cõmutamus) haud difficile erit demõstrare. Effigies eius paruuli erat: describebatur nudus, immõ cæcus, non quia oculis careret, sed quia vitæ illos coopertos habebat; alatus deinde, ac pharetrâ sagittis plenâ gestans. sanè si amor paruulus est, en Christũ Dominũ infatũ, qualẽ Isaias describit. *Paruulus natus est nobis: Si nudus: ecce Iesũ dicentem: Nudus egressus sum de vtero matris mee: si cæcus: effigebatur, quia licet alioquin oculatissimus sit, cæcus tamẽ est, ne videat pericula, & miseria, quibus se subiicit propter delictum, certè paruulus iste, qui natus est nobis, etsi ita oculatus sit, vt interna humani cordis perlustraret, ac perferretur, amoris tamen sui velut vitæ quadã alligatus, quasi nõ videns esset miseria omnes, & cruciatus, quos subiturus erat, pro humani generis redẽptione totum pretium vsque ad vltimum, vt aiunt, quadrantem effluere non dubitauit: quod si simulacro amoris addebantur alæ, quibus significabant mirabilem celeritatem, qua, quocumque vellet, aduolaret, certe isthac Christo non deficiebat, David dicente: *A summo celo egressio eius*, & Malachia: *Santitas in pennis eius*: propter velocitatem enim harum pennarum. iussit Deus Isaiæ hoc illi nomen imponere; *Voca nomen eius Accelera*: & hinc est, quod recens conceptus aduolauit in montana in vtero matris inclusus: denique pharetram etiam in Christo paruulo videre licet: quantoquidem antiqui pharetra amoris effigiem accingebant; ea vero est Christi caro, de qua iuxta expositionem Cyrilli, & Procopij, verbum diuinum dixit: *In pharetra sua abscondit me*: ex hac pharetra tot sagittas emisit, vt non solum*

propinquos pastores, sed & remotissimos Reges, necnon & cœlestes spiritus iaculis amoris sui feriret, vt non immerito id præuidens Regius Vates, dixerit: *Sagittæ tuæ acute, populi sub te cadent*: cum ergo Amoris omnes notæ in Christum Dominum apte conueniant, merito illum in medio ferculi, hoc est, vteri Virginis, confidere allerimus, vt propterea media charitate conformatus dicatur.

Ad hæc merito hanc Deiparæ Mariæ genealogiam sacer Euangelista librum vocauit: consuevit enim, cum sumptuosum aliquod edificium in aulam Principis fabricatur, ab Oeonomo eius, vel operum præfecto liber aptari, in quo singulos sumptus per varia capita describit, deinde in fine illius compendiosam quandam summam reliquas minutiores in vnum continentem apponit; non secus facit Euangelista, cum hanc prouinciam inter alias assumpsisset, vt magnificentissimos sumptus, quos Auctor diuinæ gratiæ consecerat in ædificatione Marianæ aulæ, ac regiæ domus, in qua ipse habiturus erat, ecclesiæ catholicæ manifestaret, librum hunc generationis scripsit, in quo tot capita apposuit, quot Reges, & Prophetas numerauit. In primo enim capite ad mysticũ ornatum huius domus refert Davidẽ, qui de gigante Goliath gloriosam victoriã reportauit; vt inde in memoriã reuocemus Virginis fortitudinem antiqui serpentis caput conterentis: in secundo capite refert Abraham, Deo adeo obediens, vt nõ dubitaret, diuino præcepto obaudẽs propriũ filium in holocaustũ Deo offerre: quod sanè ob oculos nobis ponit insigniorẽ Virginis obedientiã, quæ non dubitauit vnigenitũ filiũ suum, quẽ ardentius multò, quàm Abrahã diligebat, Deo Patri in ara Crucis offerre: In alio d. ind. cap. ad Iucit Patriarcham Iacob ardentissimò Rachelis amore flagrantẽ, qui seraphici amoris, quo Virginis animus estuabat, memores nos reddidit: in alio etiam cap. sapientissimũ Salomonẽ proponit, vt Virginis sapientiam commẽdaret,

Isai 9.  
Iob 1.

Psal. 18.  
Malach. 4.

Isai. 8.  
Luc. 1.

Cyrrill. &  
Procopius  
super Isai.  
42.

Psal. 44

1. Reg. 17.

Gen. 3.

Gen. 22.

Gen. 29.

ret,



ret, in qua cum aeterna Dei sapientia corporaliter habitasset, non poterat sapientissimo Salomone ipsa sapientior non esse. His iam propositis capitibus, quibus varios sumptus ad mysticam hanc Virginis aulam necessarios commemorarat, tandem in calce ac fine libri, quasi omnes illos ad compendium, & summam reducens, beatissimam Virginem Mariam adscribit: *De qua natus est Iesus*: quibus sanè brevissimis verbis tot, ac tam stupenda Virginis encomia conclusit, ut sola diuinæ sapientiae clavis illa aperire, ac referare valeat: ut ipsa liber Beatam Virginem adumbrans non obscure significauit, dum de illo ait: *Sicut verba libri signati, quem cum dederint scienti literas, dicent: lege istum: & respondebit: non possum: signatus est enim, & ut vidit Ioannes signatus sigillis septem, quos nemo nisi Agnus aperire poterat: vnde, quemadmodum beati in caelo non valentes Dei maiestatem verbis exprimere, breuem illum concentum usurpant: Sanctus, sanctus, sanctus; ita Euangelista videns impossibile sibi esse, vniuersas animi dotes, ac supernaturalia Virginis ornamenta stylo profsequi, omnia illa ad hanc summam, & compendium reduxit: *De qua natus est Iesus*: quod adeo excellens est, ut ex illo facile sit, permagnifica atque stupenda Mariæ præconia conijcere. Vnde sicut olim Iosue, & Caleb (ut sacra Numer. narrat historia) ingressi terram promissionis, ut fecundior, & opulentior esse, quam verbis exprimere possent, significarent, hoc vsi fuerunt artificio: *Abjecerunt palmitem cum vna sua, quem portauerunt in veste duo viri, ut ex fructu illo pulchro adeo, atque copioso, eximiam terræ promissæ fecunditatem facile venarentur; non secus facer* Euangelista Matthæus, impossibile iudicans, mirabilem Virginis fecunditatem, ac omnium virtutum generum opulentiam verbis exprimere posse, ante oculos nobis ponit Iesum, benedictum fructum ventris illius, ut ex eius excellentia, virgi-*

neæ ac sacrosanctæ illius terræ mira virtus deprehendatur; quasi diceret: ecce pulcherrimum ac suauissimum fructum, conijce inde fecunditatem telluris illum germinantis.

Ad hæc, inter alias difficultates, hanc enodandam proposuit Deus olim Iob; *An extrahere poteris Leuiathan hamo?* iterum cum ipse eam non soluerit, oportet solutionem eius alibi inuestigare, vnde placet locum hunc præsentis instituto accommodatum explicare. Diuus Gregorius lib. 3. moral. c. 9. Leuiathan, Dæmonem prænotare ait: quia significat *aditamentum*. Dæmon autem multa addidit super diuinum præceptum, quæ à Deo primis parentibus minimè fuerant proposita: nam illo dicente: *In quacumque die comederis ex eo, morte morieris*, Dæmon addidit hæc verba: *nequam moriemini: immò postea secundo addidit: Eritis sicut Dissidentes bonum, & malum*: ecce pollicitus fuit non solum vitam immortalem, sed & deitatem, & scientiam Dei: qui ergo hæc mendaciter addidit, veraciter Leuiathan dicitur, quod interpretatur; *aditamentum*: quis ergo (inquit Deus Iob) tanta arte præditus erit, ut Leuiathan hamo extrahere possit? sanè nullus alius, nisi Christus Dominus, ut non obscure liquet ex eius genealogia. Piscator quidem in hunc modum piscari solet, tenet manu arundinem, à qua pender linea, in cuius extremitate adest hamus, & in hamo vermis, ad quem accedens piscis, mordet faucibus, & manet suspensus. In hac genealogia arundo non desideratur, per quam peccator significatur, iuxta illud Christi Domini: *Quid exiit in desertum videre? arundinem vento agitatum?* non enim vna, sed plures arundines peccatorum reperiuntur: linea, propago est illa Patrum antiquorum, ac vicissitudo generationum vsque ad Mariam Virginem; in cuius sanè lineæ extremo hamus adest Christus Dominus, qui cum in eodem supposito humanam,

Iob. 40.

D. Greg. lib. 3. moral. c. 9.

Gen. 2.

Gen. 3.

Matth. 11.



VII. 21.

& diuinam contineat naturam, ratione diuinæ, hamus est, ratione humane vermis, & cetera: ego sum vermis, & non homo. Misso ergo Christo Domino in aquas huius fluentis seculi, Diabolus Leuiathan ad vermem humanitatis illius accedens, ac mordere tentans, diuinitatis hamo captus fuit, & genus humanum liberatum. quod & Ruper. & Beda disertis verbis docuerunt: nam ille ait: *veluti hamus Christus in mare huius mundi missus serpentem cecidit.* hic vero: *generatio Christi quasi longa piscantis linea est, cuius hamus subligatus carne operitur.* sed ante illos D. Isidor. li. 1. de sum. bono. cap. 16.

Ruper. in c. 1. Matth.

Beda hom. de Natu.

D. Isidor. li. 1. de sum. bono. cap. 16.

3. Reg. 7.

Gen. 22.

1. Reg. 17.

Præterea quemadmodum Salomon olim in porticu ante fores templi illius, quod exstruxit, duas columnas statuit, & super capita columnarum opus in modum lilij posuit; ita etiam Mathæus, veluti in porticu genealogiæ Christi, ante portam cæli, id est Virginem Deiparam, quam felicem cæli portam appellat Ecclesia, columnas duas Abrahamum scilicet, & Dauidem, quos ob firmissimam Messie fidem, & stabilem spem merito columnas appello; id enim, & nomina ipsarum columnarum protendunt, cum altera *Iachin*, quod *firmitatem*, altera *Booz*, quod *fortitudinem* sonat, nominarentur: stabilis fuit, ac firmissima Dei de Messia promissio Abrahamo, atque Dauidi facta, quæ nullis hominum sceleribus labefactari, aut infirmari unquam potuit. Columna quidem fuit firmissima Abrahamus, dum postquam promissionem acceperat de Messia ex filio suo Isaac oriundo, iussus illum occidere, nihil de promissione dubitans, libenter obediuit, firmissima columna fuit Dauid, quam nec fortissimus Goliath commouere, neque munitissimæ hostium phalanges expugnare, aut à proprio loco diuellere potuerunt: super has columnas positum est pulchrum illud liliium, de quo in Cant.

*Ego ros campi, & lilium conuallium: & quem* Cant. 2. *admodum, qui Salomonis Templum in-* Menja. Tru. *gredebantur; decem mentas aureas cer-* pli, Panu. *nebant, Al'ate aureum, panes propo-* che reges. *sitionis, & multa aurea candelabra; sic post-* candelabra. *duas illas columnas, Abrahamum, &* vasa aia. *Dauidem, qui in hanc genealogiam Mat-* alia igno. *thæi ingredimur, Isaacum, iacob, ceterosque* res propa. *Patriarchas, aureas veluti mentas* tores. *cernimus, minimè quidem vacuas, cum* 3. Reg. 7. *honorum exemplorum epulis referissimæ* *sint: intuemur aurea candelabra, salo-* *monem, & alios reges, qui merito can-* *delabra dicuntur, quia populo verbo, &* *exemplo præluere debebant: & sicut in* 2. Paral. 3. *extremo Templi loco, qui Sancta Sancto-* *rum dicebatur, aureum propitiatorium,* *necnon & duo Cherubim aderant, qui* *velo tegebantur, ita in sacra huius ge-* *nealogiæ extrema parte adest humanitas* *Christi per arcam illam significata, in* *qua non manna, non tabule legis, non* *virga Moysis, sed plenitudo diuinitatis* *corporaliter latebat: quod si Cherubini* *illi, alter sub forma femine, alter sub for-* *ma viri efformati erant (vt in eodem loco* *adnotant non pauci Doctores hebræi, &* *tradit Arias Montanus in suo Appatatu)* *hic certe adsunt Maria, & Ioseph, sacra-* *mentum illam arcam concomitantes, qui merito* *Cherubin dici possunt; nam præter limpi-* *diffimam Dei cognitionem, quam ex fa-* *miliari cum æterna Dei sapientia confor-* *tio, velut ex petenni fonte hauserunt, non* *semel eorum brachia sedes Christi fue-* *runt; Dauid autem dicit: qui sedes super* *Cherubim: quod si omnia illa ibi velo* *tegebantur, similiter hic, quantæ dignita-* *tis Christus esset, quantæ Virgo, quantæ* *Ioseph eius sponsus nos omnes lateat; nec-* *non etiam Christi hominis diuinitas; in-* *temerata Mariæ virginitas, Ioseph eximia* *castitas multis prorsus erat ignota. At* *sicut ibi scissum fuit velum à summo vs-* *que deorsum, & quæ latebant, patuerunt* *ita per fidem Christi sacrosancta myste-* *ria Orbi vniuerso per cõcionatorum vo-* *ces euulgari, & propalari cœperunt; vt* *tradidit*



quod. 11. tradidit D. Ioannes dicens: *Apertum est Templum Dei in celo, & visa est arca Testamenti eius in Templo, & facta sunt fulgura, & voces.*

Tandem, vt aliam iam subijciamus similitudinem, contingit aliquando ei, qui iter facit, vt inueniat fontem yberinū, ex quo maxima aquarum copia emanat, dum vero ulterius progreditur, desiderās sitim extinguere, aqua oculis eius later, quia tot interponuntur arbores, iunci, herbae, salices, & similia, vt nulla ratione videri possit; tandem vero illis pertransactis, eandem aquam intuetur, qua sitim abundē expleri potest; ad eundem modum, dum noster Euangelista exorditur librum generationis Iesu Christi, fontem aquae diuinæ scilicet gratiæ, salientis in vitam æternam nobis aperit, sed continuo tot progenitorum Christi frondosæ arbores interponuntur, vt iam amplius nō videatur aqua, quæ è fonte emanabat, omnibus tamen his generationibus transactis intueri possumus eundem aquæ viuæ fontem, cum Mariano ductu coniunctum, Euangelista dicente: *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus* Deinde sicut Pharmacopola sumptis multis herbis, & floribus, ex eis exprimit succum, quod vbi præstitit, de herbis; & floribus non curat, sed succum in vase quodam reponit, & custodit: sic videtur se gessisse noster Euangelista, proposuit ob oculos varias herbas, & multos flores sanctorum Patriarcharū, ex quibus expressit succum virtutum, & bonorum operum, quem in vase Mariæ collocat, & custodit, dicens: *De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.* Tandem mysticam aliam intelligentiam silentio non præteribo, ad hoc idem argumentum magis locupletandum. Inuolabilis quidem viguit lex apud omnes militares religiones, vt antequam insigne Crucis eis conferatur, de sanguinis sui puritate, ac generis nobilitate prius constet; ad quod explorandum alij equites eiusdem ordinis designantur, qui quamplures testes perquirunt eorum no-

bilitem attestantes: id quod ex duplici præcipuè causa sic fieri decet; prima quia indignum est, & rationi dissonum, vt quorum progenitores ad ignominiam Christi Domini Crucem super humeros imposuere, ipsi ad honorem, & gloriam, Crucis signaculo, nobilitatis inditio, pectora sua decorent. secunda, nam cum huiusmodi equitibus credi soleant res magni momenti, certè nisi præclara indole, sanguinis nobilitate, ac animi generositate præditi sint, per se ac scopò aberrarunt: nostro igitur instituto hæc accommodantes, sanè si D. Paulum consulimus, audiemus nobis dicentem, venisse filium Dei in mundum, vt humanitatis nostræ habitum indueret, & Crucem suscipere, *in similitudinem hominum factus, Philip. 2. & habitu inuentus, vt homo: ecce habitum, deinde inquit: Proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, confusione contempta: ecce Crucem; vt ergo mundo innotescat, quàm Christus Dominus dignus esset munere redemptoris, quo huiusmodi crucem suscipiens functurus erat, explorari præcipitur splendor generis illius. vnde quemadmodum cum de alicuius nobilitate fieri oportet inquisitionem, si ille ex parte patris oriundus sit è regione distantissima, ab ea vnde originem ducit eius mater, diuersi exploratores ad eam mitti consuevere; non dissimiliter in proposito, cum Christus Dominus ex parte Patris originem trahat à celo: à summo calo egressus eius: ex parte vero matris à terra, iuxta illud symboli Niceni: *natus ex Maria Virgine*, certè ad generationem eius explorandam ex parte Patris, Ioannes mittitur, qui diuinitus illustratus testatur illum consubstantialem esse Deo Patri: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud eum, & Deus erat Verbum;* ad explorandam vero nobilitatem eiusdem ex parte matris, Matthæus eligitur, qui postquam rem maturè cogitauerat atque exquisierat, ex regia stirpe Dauidis ortum Evangelica auctoritate contestatum nobis reliquit, dum ait: *Liber generationis Ie-**



In Christi filij David. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

## HOMILIA XI.

Prosequimur idem argumentum, per multis aliis egregijs similitudinibus ad concionandum aptissimis; eandem Virginis genealogiam mysticè elucidantes.

D. Bernard.  
ser. 3. in Cât.



Psal. 1.

Psal. 91.

Psal. 51.

Gen. 15.

Psal. 131.

IVI Bernardi verba serm. 3. in Cantica viam planam mihi aperiunt ad myllicam aliam huius Marianæ genealogiæ intelligentiam, sic enim ait: Historiam scripturæ ad hortum puto non immeritò deputari, quod in ea inueniantur viri virtutum tamquam ligna fructifera, in horto sponsi, & in Paradiso Dei, de quorum bonis actibus, ac moribus, quot sumis exempla, tot carpis poma. An foris quis ambigat Dei esse plantationem bonum hominem? audi David de viro bono, quid canat Psalmo 1. Erii tamquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo; & Psalmo 91. Iustus, vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur: & de se ipso Psalmo 51. ait: Ego autem sicut oliua fructifera in domo Dei: hæc Bernardus. Vt tamen umbras relinquamus, & typos, certè ex Abraham fructum carpere licet si dei, iuxta illud Genes: Creditur Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam: fructum quoque obedientiæ singularis, quippe, qui, vt obediret Deo, filium voluerit immolare. Ex Dauide, mansuetudinis fructum, iuxta illud Psalmi: Memento Domine David, & omnis mansuetudinis eius: Semei enim iniurias, Saulis insecutionem, Absalonis persecutionem mitissimè tulit. Fructum quoque pœnitentiæ; vbi enim Na-

thanis voce peccatum agnouit, protinus 2. Reg. 12. ingemuit: Peccauit; D. Ambrosius in sua Psal. 50. Apologia: Ille rex tantus, ac potens præmatura confessione, atque immenso dolore reddidit peccatum suum Domino: quem mihi nunc facile reperias honoratum, ac diuitem, qui, si arguatur alicuius culpa reus, non molestè ferat: ac ille regio clarus imperio, cum corripere, non indignatus infremuit, sed confessus ingemuit. hæc ille. Collige quoque ex hac pulcherrima arbore Dauidica fructum alium, vt, sicut ille, operam des, vt secundum cor Dei sis: Inueni, inquit Deus, David filium Iesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas: felix, qui cor habet secundum cor Dei, cor obediens, cor flexibile in diuinam voluntatem, ad recipiendam quamlibet figuram molle, ac tractabile, huiusmodi enim corde gaudet Deus. Vnde D. Irenæus lib. 4. cap. 96. dixit: Præsta Deo cor tuum molle, & tractabile, & custodi figuram, qua te figurauit artifex, habens in teipso humorem, ne induratus amittas vestigia digitorum eius. Collige ex iacob in custodiendo grege suo vigilantiam, iuxta illud Genes. Die noctuque astu vrebatur, & gelu, fugiebatque somnis ab oculis meis. Percurre arbores reliquas, fructusque; excerpere similes, quia si de singulis dicendum esset, in immensum abiret oratio. Nec deest in hoc paradiso decantata illa arbor scientiæ boni, & mali, cuius fructus omnibus interdicitur. Salomonem habes, quem propter eximiam boni, malique scientiam, congruè scientiæ boni, & mali arborem licet appellare; huius fructus est vetitus. Etenim, vt Scriptura docet lib. 3. Regum: deprauatum est cor eius per mulieres, vt sequeretur Deos alienos. vides quem fructum hæc arbor protulerit? vetitus est, noli decerpere: feminarum fuge longè consortium, harum enim id est proprium, cor deprauare. hinc Daniel ad impium iudicem dixit: Species decipite, & concupiscentia subuertit cor tuum; femina species, hoc est, pulchritudo decipit hominem, & concupiscentiam excitat, excitata concupiscentia deprauat cor.



cor deprauatum hominē subuertit. Nonne Israelitarum cor per mulieres deprauatum est, cum per solitudinem iter facerent: *Fornicatus est populus cum filiabus Moab, ut habetur lib. Numerorū, que vocauerunt eos ad sacrificia sua: at illi comederunt, & adorauerunt Deos earum.* Vide, quā fuerit horum hominum cor vsque ad simulacrorum adorationem per mulieres deprauatum Eceles. 19. *Vinum, & mulieres apostatate faciunt sapientes.* Et si sapiens tibi videaris, fœninas fuge, atris nubibus mentem, ni fugias, obcœ: abunt quemadmodum enim terræ halitus in nubes coacti, solis lumen impediunt, sic concupiscentiæ halitus intellectui lucem eripiunt; quam obrem D. Thom. 2. 2. q. 153. art. 5. Cœcitatē mentis, primam luxuriæ filiam esse docet. Nomen Samson hebræum multi aiunt significare solem eius; quis huic soli tenebras offudit? quis Samsoni oculos eruit? nonne quam amabat, Dalila? illa Philisthæis eum tradidit, quem cum apprehendissent, ut legimus libro Iudicū c. 16. *Statim eruerūt oculos eius.* Dalila solem, id est, Samsonem obsecravit, illa oculos Sāsonis, libido oculos cuiusuis hominis, ni sibi caueat eruet. hoc autem primum conantur Philisthæi, id est Dæmones, ut Samsonis oculos eruat, id est hominem diuina luce priuent, qua expoliatus in scelere conuiescat, Philisthinorumque molas agat. Arboris ergo scientiæ boni, & mali, id est, Salomonis, fructum huiusmodi noli attingere: *femine* (ait Hieronymus ad Rusticum) *nomen tuum nouerint, vultum tuum nesciant:* Et ad Nepotianum: *nec sub eodem tecto cum muliere manseris, nec in præterita castitate confidas.* Appellasse fertur philosophus quidam mulierem: *viri continentis naufragium;* & meritò quidem: multi enim viri hoc naufragio miserè perierunt. Fuge ergo hos scopulos, fuge hanc scyllam, fuge hanc charybdin, fuge hoc venenum ut enim ait Chrysostomus: *Pulchra mulier, castitate carens est: venenum stolidis præparatum;* tanto autem peius est venenum

hoc reliquis quanto facilius, celeriusque hauritur, oculis enim dumtaxat saepe trahitur instar reguli veneni.

Alium præterea fructum ex his arboribus exerpere licet, videlicet timorem, humanæ valde necessarium salutis. Animo tuo quæso volue, quibus supplicis Deus parentem suum Dauidem, quibus Salomonem, quibus denique totum Iudæorum populum in transmigratione Babylonis ob crimina commissa affecerit, atque inde intellige, si peccatum perpetraveris, te non impune laturum. Hoc Paulus ad Romanos 11, suadet illis verbis: *Noli altum sapere, sed time. si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat;* vnde consilium illud Iobianum nobis capeffere licet: *Semper quæsitentes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui:* veluti fluctus timentes Dei iram timeamus semper, quæ Israeliticum populum veluti fluctus oppressit. Certe, qui fluctus timentes timet, mutata navigatione in tutum se recipit locum, ut effugiat periculum; sic, qui Deum timet, antiqua mutata licentiosa consuetudine in meliorem se recipit frugem, ut eius iram euadat, qui fluctus timet, nauis abijcit onera, sentinamque exhaurit; qui Deum timet, pondera propulsat peccatorum, fœtidissimamque scelerum sentinam abijcit: nisi venti spirent, maris fluctus non tumescunt: nisi peccata perpetrentur, ira Dei non commouetur: ventis fluctus inflatur, peccatis ira Dei concitatur, cuius pondus merito ait Iob, *ferre se non potuisse: si enim nauis fluctuum pondus ferre non potest, absorptaque mergitur, multò minus homo diuini furoris pondus ferre poterit: quocirca Ieremias cap. 10. Corripe (ait) me Domine, verumtamen in iudicio, & non in furore ad nihilum redigas me.*

Sed iam tandem ad Arborem vitæ, quæ in hoc genealogiæ paradiso extrema est, Virginem scilicet Deiparam, veniamus; quæ tametsi per varias, ac præstantissimas

Nam 25.

Fugiendum  
genarum  
confortium.  
Eceles. 19.D. Thom. 2.  
2. q. 153. ar. 5.

Iudic. 16.

D. Hieron.  
ad Rusticum  
D. Hieron.  
ad Nepotianum.D. Chrysost.  
Iob. 10.

Ad Rom. 11.

Iob. 31.

Timor Dei.

Iob. 31.

Ierem. 10.

tissimas



tissimas paradisi voluptatis arbores adu-  
brata sit, ut per Cypressum, per Libanum,  
per Platannum, per Palmam, immo, & per  
ipsum lignum vitæ, cum ipsa auctorem  
vitæ germinarit, ut ait Euangelista: *De  
qua natus est Iesus*; pulchre tamen, & ad  
presens argumentum accommodatissi-  
mè præfigurari arbitror B. Virginem per  
arborem suauissimum balsamum produ-  
centem; unde ipsa ait: *quasi balsamum aro-  
matizans, odorem dedi*: apta quidem satis  
similitudo, nam, quia sicut, teste Plinio,  
balsamum vni terræ ludææ concessum  
fuit, quod & Glossa id confirmans dicit:  
*balsami arbor in Iudæa tantum intra viginti  
ingera erat*; ita B. Virgo in ludæa nata in  
duplici solum ortu inuenitur, in regio  
scilicet: & sacerdotali, quia ab utroque  
hoc genere originem ducit: & sicut fru-  
ctus huius arboris est omnium saluberrimus  
ad conseruationem generis huma-  
ni, ut Commentator Dioscoridis tradit,  
ad cap. 23. ita fructus huius generosæ plā-  
tæ, de qua natus est Iesus, salutem attulit  
vniuerso mundo: unde sicut olim apud  
Romanos tanta habita fuit hæc arbor, ut  
postquam de ludæis gloriosam victoriam  
tulerunt, hanc arborem in signum victo-  
riæ per publicas Vrbs vias Imperatores  
Vespasiani deferri mandarent, ut tradit  
Plinius lib. 12. c. 5. ex quo ortum habuit  
dictum Pompeij magni, in triumpho arbo-  
res quoque duximus; merito catholica Ma-  
ter Ecclesia, (quod plerumque facit) im-  
aginem sacratissimæ Virginis fidelium  
humeris impositam per publicas ciuita-  
tis vias deferret, ut debitum honorem ei ex-  
hibeat, & gratiam rependat pro benefi-  
cij in nos collatis. quod si verum est,  
Auctor libri quod tradit auctor libri de naturis rerum;  
quod balsami genus inuenitur non lon-  
ge à Babylonia, quod septem fontes ir-  
rigant, nec alibi, quam ibi plantati pati-  
tur; egregiè id B. Virgini competit, quæ  
septem donorum Spiritus sancti copio-  
sissimis imbribus in ventre matris suæ ir-  
rigata orta est: & sicut in balsami arbore  
nihil infalutiferum, nihil quod suauis o-

dore careat, ita in B. Virgine nihil non  
sanctum, nihil non odoriferum inueni-  
tur; sancta, & odorifera eius conceptio,  
sanctum, & odoriferum eius natale, san-  
cta eius infantia, sancta pueritia, sanctior  
iuuentus, sanctissima senectus.

Quod si fluiuium requiras illi similem,  
de quo Genes. 2. dicitur: *Fluuius egredie-  
batur de loco voluptatis ad irrigandum pa-  
radisum, qui inde diuiditur in quatuor capita*:  
in hac genealogia illum reperies egres-  
sum à loco summæ voluptatis, id est,  
Christum Dominum: quod si forsitan  
ambigis, ex quo voluptatis loco oriatur,  
id docet Euangelista, dum ait: *virum Ma-  
ria, de qua natus est Iesus, qui vocatur Chri-  
stus*: voluptatis locus omni amœnitate,  
omnique oblectatione plenissimus, B.  
Virgo est, quæ Cant. 8. delicijs affluere  
dicitur. est etiam infinitæ voluptatis lo-  
cus, æterni Patris vterus ille, de quo Psal-  
mo 109. scriptum extat: *Ex vtero ante Lu-  
cifera genui te*: ex his omnium volupta-  
tum locis fluuius, id est, Christus egre-  
ditur, qui deinde diuiditur in quatuor ca-  
pita; id est, in quatuor Euangelia, quibus  
totus Orbis irrigatur: immo, & ante sæ-  
cula ipse præuultus omnes suos progeni-  
tores irrigauit.

Quidquid enim amœnitatis, & fructus  
in his arboribus est, id totum ex fluuij hu-  
ius irrigatione est. nam, etsi in genealo-  
gia extremus est Christus, eius tamen sa-  
luberrimus sanguis, ut presentes irrigat,  
ita & præteritos quoque homines, Abra-  
hamum, Isaacum, Dauidem, ceterosque  
ab æterno præcognitus irrigauit, unde  
Zacharias: *Ergo ero ei, id est Ecclesiæ, ait,  
Dominus, murus ignis in circuitu, & gloria  
in medio eorum*. quo loco obseruat Monta-  
nus verbum hebræum: *Chabad*, quod glo-  
riam significat, significare etiam *Iecur*, ex  
quo ad reliqua membra sanguis trans-  
mittitur: itaque verti potest: *ero iecur in  
medio eorum*. Christus enim, & cordi, &  
iecori similis est; nam quemadmodum  
ex iecore per reliqua membra, ita ex Chri-  
sto in omnes homines sanguis diffundi-  
tur:



tur: est quidem in genealogia hac Christi  
 omnium vltimus, ac in mente, præ-  
 destinationeq; diuina fuit omnium pri-  
 mus, quippe, qui totius gratiæ fons est, ex  
 quo in omnes homines gratia dimanauit:  
 quamobrem à D. Petro Epistola prima  
 cap. 1. Præcognitus dicitur agnus ante  
 mundi constitutionem, manifestatus autem  
 nouissimis temporibus: quam etiam ob cau-  
 sam dici potest Apocal. 1. primus & nouissi-  
 mus, primus in prædestinatione, nouissi-  
 mus, quia post legem, Prophetas, & Pa-  
 triarchas nouissimis temporibus ortus:  
 vnde D. Bernardus sermone 61. ait: Primus  
 Christus, quem Deus in suo populo principaliter  
 intendebat, & nouissimus, scilicet, Patriarcha,  
 Rex, & Dux in populo illo. Quare autem  
 non primis illis temporibus, sed nouissi-  
 mis post tot generationes venerit, non  
 vna Patrum est sententia. Hugo Victorius  
 respondet, id consulto factum esse,  
 quia in aduentu magni regis oportet, in-  
 gentem magnatum copiam præcedere,  
 ac magnam famulorum cateruam cum  
 sublequi: *Verbum incarnatum, Rex noster est  
 qui in hunc mundum venit cum Diabolo pug-  
 naturus, & omnes sancti, qui ante eius ad-  
 uentum fuerant, quasi milites sunt ante faciem  
 regis præcedentes, & qui postea veniunt vsq;  
 ad finem mundi, milites sunt regem subsequen-  
 tes: & ipse Rex medius est in exercitu suo sti-  
 patus agminibus suis, & licet in hac tanta mul-  
 titudine diuersæ armorum species in sacramen-  
 tis, & obseruationibus præcedentium, & sub-  
 sequentium populorum appareant, omnes ta-  
 men vni regi militare, & vnum vexillum se-  
 qui probantur, & hostem vnum persequi, &  
 vna victoria coronari.* hæc Hugo. D. Grego-  
 rius Nilænus rationem ait fuisse, vt ad-  
 uentum Christi innumera peccatorum ag-  
 mina extirparentur: *Qui vitiositatis tollen-  
 dæ causa, vitæ humanæ se immixturus erat,  
 necessario expectauit, donec omne peccatum  
 opere inimici radicibus altis germinasset, atq;  
 ita deinde radici securim, vt Euangelium di-  
 cit, admonuit. His consonant verba Theo-  
 philacti: postquam extremis temporibus in-  
 gens peccatorum copia erat, meris id manifesta*

tus est Christus in consummatione seculorum,  
 vt demoliretur peccatum; itaque voluit hi  
 Patres, expectandum fuisse scelorum in-  
 crementum, vt vbi abundauit delictum,  
 abundaret & gratia Saluatoris, vt dixit  
 Apostolus: vnde sicut fabricatio arcæ, in  
 qua genus humanum saluandum erat, di-  
 lata fuit vsque ad tempus oportunum,  
 quando ea magis opus erat, propter exu-  
 berantem diluuij inundationem, ita fa-  
 bricatio mysticæ arcæ humanitatis Chri-  
 sti Domini dilata fuit vsque ad tempus,  
 in quo peccata vniuersum Orbem inun-  
 dauerant. D. Augustinus aliam rationem  
 adducit: quia oportebat per multam seriem  
 temporum, & annorum prædici Christum,  
 tanquam stupendam diuina gratiæ venturum  
 portentum; & quia, vt ipse ait, quanto maior  
 iudex veniebat, tanto præconium longior series  
 præcedere debebat. D. Leo serm. 3. de nati-  
 uitate aliam egregiam adhibuit rationem,  
 in hæc verba: *Sapientia, & benignitas Dei  
 hac saluiferi operis mora capaciores nos suæ  
 vocationis effecit, vt quod multis signis, voci-  
 bus, multisque mysterijs per tot fuerat secula  
 prænunciatum, in his diebus Euangelij non es-  
 set ambiguum; & natiuitas, quæ omnia mira-  
 cula, omnemque intelligentiæ erat excessura  
 mensuram, tanto constantiorem in nobis gigne-  
 ret fidem, quanto prædicatio eius, & antiquior  
 præcessisset, & trebritor.* hæc ille. Theodoretus  
 hanc reddit rationem, quod sicut ad  
 sacram Theologiam præcedere debet phi-  
 losophia, ita oportuit prius mundum ab  
 Ethnicis philosophia imbui, quam sum-  
 mus Doctor, & Archimagister Christus  
 ad suam cælestem, ac theologiam do-  
 ctrinam tradendam accederet; *Cum Dei,  
 inquit, cognitionem lex docuisset, veluti ad  
 quendam doctum doctorem, ac magistrum dixit  
 nos, vt perfectas disciplinas ab eo disceramus,  
 & iustitiam, quæ est per fidem, acquiramus.*  
 Sed, & nos duplicem aliam subiungamus  
 rationem: prima, quia oportebat terram  
 prius coli, quàm granum illud frumenti,  
 Christum Dominum intelligo, ei committeretur,  
 vt illo mortuo seges surgeret copiosa, &  
 admirabilis. Se-  
 cunda

Ad Rom. 9.  
Gen. 6.

D. August.  
tract. 31. in  
Ioannem.

Leo serm. 3.  
de natiuitate.

Theodoret.  
in cap. 1.  
Matth.



- tissimas paradisi voluptatis arbores adu-  
brata sit, vt per Cypressum, per Libanum,  
per Platanum, per Palmam, immo, & per  
ipsum lignum vitæ, cum ipsa auctorem  
vitæ germinarit, vt ait Euangelista: De  
qua natus est Iesus; pulchrè tamen, & ad  
presens argumentum accommodatissi-  
mè præfigurari arbitror B. Virginem per  
arbores suauissimum balsamum produ-  
centem; vnde ipsa ait: quasi balsamum aro-  
matizans, odorem dedi: apta quidem satis  
similitudo. nam, quia sicut, teste Plinio,  
balsamum vni terræ ludææ concessum  
fuit, quod & Glossa id confirmans dicit:  
balsami arbor in Iudæa tantum intra viginti  
iugera erat; ita B. Virgo in Iudæa nata in  
duplici solum ortu inuenitur, in regio  
scilicet: & sacerdotali, quia ab utroque  
hoc genere originem ducit: & sicut fru-  
ctus huius arboris est omnium saluberri-  
mus ad conseruationem generis huma-  
ni, vt Commentator Dioscoridis tradit,  
ad cap. 28. ita fructus huius generosæ plân-  
tæ, de qua natus est Iesus, salutem attulit  
vniuerso mundo: vnde sicut olim apud  
Romanos tanti habita fuit hæc arbor, vt  
postquam de Iudæis gloriosam victoriam  
tulerunt, hanc arborem in signum victo-  
riæ per publicas Urbis vias Imperatores  
Vespasiani deferri mandarent, vt tradit  
Plinius lib. 12. c. 5. ex quo ortum habuit  
dictum Pompeij magni, in triumpho arbo-  
res quoque duximus; merito catholica Ma-  
ter Ecclesia, (quod plerumque facit) im-  
aginem sacratissimæ Virginis fidelium  
humeris impositam per publicas ciuita-  
tis vias defert, vt debitum honorem ei ex-  
hibeat, & gratiam rependat pro benefi-  
cijs in nos collatis. quod si verum est,  
quod tradit auctor libri de naturis rerum;  
quod balsami genus inuenitur non lon-  
ge à Babylonia, quod septem fontes ir-  
rigant, nec alibi, quàm ibi plantari pati-  
tur: egregiè id B. Virgini competit, quæ  
septem donorum Spiritus sancti copio-  
sissimis imbribus in ventre matris suæ ir-  
rigata orta est: & sicut in balsami arbore  
nihil infalutiferum, nihil quod suauis o-  
dore careat, ita in B. Virgine nihil non  
sanctum, nihil non odoriferum inueni-  
tur; sancta, & odorifera eius conceptio,  
sanctum, & odoriferum eius natale, san-  
cta eius infantia, sancta pueritia, sanctior  
iuuentus, sanctissima senectus.
- Quod si fluium requiras illi similem,  
de quo Genes. 2. dicitur: Fluius egredie-  
batur de loco voluptatis ad irrigandum pa-  
radisum, qui inde diuiditur in quatuor capita:  
in hac genealogia illum reperies egres-  
sum à loco summæ voluptatis, id est,  
Christum Dominum: quod si forsitan  
ambigis, ex quo voluptatis loco oriatur,  
id docet Euangelista, dum ait: virum Ma-  
ria, de qua natus est Iesus, qui vocatur Chri-  
stus: voluptatis locus omni amoenitate,  
omnique oblectatione plenissimus, B.  
Virgo est, quæ Cant. 8. delicijs affluere  
dicitur. est etiam infinitæ voluptatis lo-  
cus, æterni Patris vterus ille, de quo Psal-  
mo 109. scriptum extat: Ex vtero ante Lu-  
ciferum genui te: ex his omnium volupta-  
tum locis fluius, id est, Christus egre-  
ditur, qui deinde diuiditur in quatuor ca-  
pita; id est, in quatuor Euangelia, quibus  
totus Orbis irrigatur: immo, & ante sæ-  
cula ipse præuius omnes suos progeni-  
tores irrigauit.
- Quidquid enim amoenitatis, & fructus  
in his arboribus est, id totum ex fluij hu-  
ius irrigatione est. nam, etsi in genealo-  
gia extremus est Christus, eius tamen sa-  
luberrimus sanguis, vt præsentem irrigat,  
ita & præteritos quoque homines, Abra-  
hamum, Isaacum, Dauidem, ceterosque  
ab æterno præcognitus irrigauit, vnde  
Zacharias: Ergo ero ei, id est Ecclesiæ, ait,  
Dominus, murus ignis in circuitu, & gloria  
in medio eorum. quo loco obseruat Monta-  
nus verbum hebræum: Chabad, quod glo-  
riam significat, significare etiam Iecur, ex  
quo ad reliqua membra sanguis trans-  
mittitur: itaque verti potest: ero iecur in vter-  
o medio eorum. Christus enim, & cordi, &  
iecori similis est; nam quemadmodum  
ex iecore per reliqua membra, ita ex Chri-  
sto in omnes homines sanguis diffundi-  
tur.



augetur, deinde minuitur, ac disparet; rursus oritur, rursus ad plenilunium peruenit, rursus denique fugit aspectum: similem in modum antiqua illa profapia, vt luna in Abrahamo, Isaac, & iacob exorta parua fuit, paulatim in Aegypto, & Palestina vsque ad plenilunium, id est, vsque ad regnum, & vsque ad Dauidem, & Salomonem creuit; fuit enim plenilunium illud Dauidis, & Salomonis tempore, in quo ad summum peruenit splendorem. Post hoc plenilunium cepit amittere lumen, ac decrefcere; diuifum est regnum in idololatriam populus prolapsus est, decem Tribus in captiuitatem abducta; denique tandem in transmigratione Babylonica Luna disparuit, quid peribit omnino? nullo vnquam tempore apparebit? Post transmigrationem Babylonis, ait Matthæus, *Iechonias genuit Salathiel, Salathiel autem genuit Zorobabel;* deinde apparuit luna, quæ disparuerat, rursus crefcere cepit, creuitque vsque ad plenilunium, id est, vsque ad Christum, tunc enim, *cum venit plenitudo temporis*, vt loquitur Paulus, verum plenilunium fuit.

Tandem (vt paucis multa comprehendam) & ad id, vnde tantillum digressi sumus, reuertamur; si Apostolus Ioannes omnia, quæ sunt in mundo, ad tria capita reuocauit dicens: *Omne, quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ*; sanè singula hæc perspicuè satis omnium oculis obiciuntur, si singulos contentos in hac genealogia parumper contemplerur. In Thamar, & aliis meretricibus concupiscentiam carnis videbis; in Salomone oculorum concupiscentiam intueberis, ipso id attestante: *omnia, quæ desiderauerunt oculi mei, non negaueris*; Superbiam vitæ quis diffitebitur viguisse in Dauide, ex mentis elatione numerante copiosam multitudinem populi sui; & in Roboam, qui cum Salomoaem habuisset patrem Regem, alioquin sapientissimum, & potentissimum, ipse arroganter putans potentiorum se

illo esse, dixit: *Minimus digiti mei grassator 3. Reg. 22. est dorso patris mei.* Est igitur hæc genealogia speculum quoddam vitæ humanæ, quo tam aduersa, quam prospera fortuna opulenta, & inopia gloria, & ignominia, sceptrum, & ligo, peccatum, & gratia, ac bonorum omnium temporalium instabilitas adamusum repræsentantur.

Apertè etiam è contra videtur mihi comparari posse genealogiam hanc aureæ catenæ, cuius annuli sunt Patriarchæ, Reges, fortissimi Duces, & ex qua pendet agnus ille Dei, Christus lesus. Quemadmodum item longa elementorum, & orbium cælestium series empyreo cælo, in quo Deus inhabitat, terminatur; sic longa hæc progenitorum series, quorum alij, nempe peccatores, corruptibilibus elementis, alij verò sanctissimi viri incorruptilibus cælis similes sunt; Virgine velut empyreo definitur, in quo Deus semper inhabitauit. Et quemadmodum, cum augustissimum Eucharistiæ sacramentum celebri defertur pompa, prius vitorum præcedit multitudo, postea extremo loco, auro, gemmisque exornato ferculo, singulari veneratione Christus Dominus sub tegumento accidentium panis inuolutus defertur; ad eundem modum celebri veluti pompa Christus Dominus in hac genealogia exhibetur; longo enim ordine Reges, Patriarchæ, ac alij eius progenitores præcedunt, ad extremum tandem Dei filius sub tegumento humanitatis delitescens, aureo in ferculo beatissimæ Virginis omnium virtutum gemmis fulgentissimo producitur, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. Vt enim Rex Salomon ferculum sibi fecit de lignis Libani, ita, velut Salomon, Christus ferculum sibi confecit, Virginem scilicet (quam propterea deiseram vocarim) ex lignis Libani, id est ex Regibus, & Patriarchis, Virginis progenitoribus, vt in ipso gestaretur, vt reipsa à Virgine gestatus fuit



fuit per nouem menses in utero, in brachijs frequentissime per plures annos infantia, & pueritia, in corde vero, & animo, per totum vitæ curriculum.

Genes. 3.

Tandem, ut lepore illo linguæ Hispanicæ dicam, quod latino sermone non ita lepide verti potest: *Es el libro de esta genealogia en juego de ajedrez à lo diuino entablado muy en fauor nuestro, pues en el, la Dama, que es la Virgen guardada, y amparada del Rey soberano, dia mate al Demonio, como Dios se lo hauiá pronosticado; Ipsa conteret caput iuum: que como es destreza grande de un jugador de ajedrez mostrar desde el principio del juego la pieza, con que ha de dar mate en casa señalada: así Dios mostró su grande sabiduria señalando desde el principio del mundo à la sacratissima Virgen, como pieza, con que hauiá de dar jaque, y mate al Demonio, desentablándole el juego, y alcanzándole de quenta en todas sus tretas: atque ad hunc mysticum ludum non ineptè adaptantur verba Salomonis in persona æternæ sapientia, dicentis: Cum eo eram cum cuncta componens ludens in Orbe terrarum.*

Eccles. 24.

Tandem eandem Christi genealogiam

contemplanti mihi videtur planè Deus cum gente hebræa perinde se gessisse, ac iudex cum adultera prægnante: nam sicut hic à punitione se abstinuit, illamque in multa patientia sustinet, quousque appropinquante tempore partus, foetum incolumem emittat, illo vero iam emisso, mox adulterij poenam luit: nõ secus cum hebræa synagoga quasi prægnans esset, virtute continens Mariam, & Christum ab illa oriundos, non tamen considerans Deum illam in sponfam accepisse, iuxta illud: *Sponsabo te mihi in fide: tot aduersus illum patrauit adulteria, tot idolatriæ crimina commisit; tot grauissimis sceleribus se conspurcauit, vt de illa grauitè conquerens, diceret: Auferat fornicationes suas à facie sua: & adulteria sua de medio, vberum suorum ne forte expoliam eam nudam, & statuat eam secundum diem natiuitatis suæ: & ponam eam, quasi solitudinem: Deus tamè sustinuit eam in multa patientia, quoad usque in lu-*

Osee 2.

Ibid.

cem edidit Christum Dominum; illo vero iam orto, continuè cœpit illam debito supplicio mulctare, in varias Tetrarchias mysticum eius corpus trucidans, vt refert Diuus Lucas. Quod si verum est, quod non infimi nominis Doctores affirmant, Deum optimum maximum, ea propter Tribum Beniamin poenitus non exstinxisse, licet alioquin ob ingentia eius scelera condignè id meruisset, quia prænouerat Diuum Paulum ex ea Tribu oriundum; facile inde à simili mihi persuadeo, populum Israëliticum toties idola colentem, & à Deo suo recedentem non fuisse poenitus ab eo exstinctum, quia ex illo oriundam prænouerat Mariam inuiolatam Virginem futuram filij sui genitricem, ex cuius purissimo sanguine verbum diuinum passibile carnem sumpturum erat, vt genus humanum à Satânica seruitute liberaret, & ad filiorum Dei libertatem transferret, cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

## HOMILIA XII.

*Alia allegorica, & mystica intelligentia totius genealogia Deiparæ Mariæ, & interpretatio Nominum, que in illa referuntur, pulchrè describitur, in illa verba: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abraham.*



Nexordio expositionis cuiuscumque libri tria præcipue querenda esse reor, tempus, locum, & personam: locus quidem compositionis huius libri, Iudæam fuisse nemo difficitur, vbi hebraico idiomate scriptum constat: Tempus fuit Caij Imperatoris, qui singularem

monar-



monarchiam vniuersi Orbis Romæ tenebat: Auctor Matthæus diuino spiritu afflatus, qui *Leuita* genere, & Sacerdos exiit dignitate, cuius nomen interpretatum in nostra lingua, *Donatus* dicitur; digno vaticinio sic vocatus, quia telonij negocij immerfus, ab illis se auocans, Christo se donauit, & à Christo Ecclesiæ Catholicæ donatus ipse fuit, vt pulchram Verbi incarnati historiam contexeret. fuit autem antè multa sæcula ostensus à Prophetis sub effigie hominis, quia gesta, quæ Dominus noster in carne iuxta humanam carnem gessit, narraturus erat: Marcus in specie leonis apparuit, quia Euangelium ab actu leonis inchoauit, cui proprium est in deserto rugire, dixit enim: *Vox clamantis in deserto*; Lucas sub facie iuueni similitus apparuit, quia ab eo coepit, qui vitulos frequentius offerre solitus erat, videlicet à Zacharia sacerdote: Ioannes verò more aquilæ volantis, illum, qui super astra sedet, verbo petijt, inquit: *In principia erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*:

Requirendum vero, quare, cum multa Euangelia ordinata fuisse legamus, in nomine duodecim Apostolorum, & etiam aliorum Doctorum, sicut Lucas refert, nullum illorum placuerit Deo legi, vel suscipi in Ecclesia sua, nisi hæc quatuor, neque plus, neque minus? Etenim hæc quatuor Euangelia velut quatuor elementa mundi à Deo ordinata sunt, & ante multa sæcula ostensa à Prophetis: appellata autem ab Ezechiele sunt *animalia*, quoniam propter animam hominis Euangelium prædicatur: vel propter conuertendos peccatores, qui instar animalium rationis expertum vitam agunt: idcirco vero plena oculis ante, & retro, intus, & foris à Prophetis prædicata sunt, quia & præsentia Domini gesta, & futura de iudicio venturo narrauerunt: Cruxa dicuntur recta habere, quia nihil à veritatis tramite deflectens in Euangelis inuenitur: *quasi sit rota in medio rote*; quia quicquid Euangelium annunciat, in veteri

Testamento prædictum fuit; & in bono, vel cõcordes rotæ Christi doctrinam per vniuersum Orbem vehunt: quod dicit: *vbi erat impetus spiritus, illic gradiebuntur*. ostendit, nihil aliud Euangelis narrasse, nisi quæ Spiritus sanctus in cordibus eorum profudit. Figura istorum animalium etiam Domino conueniunt, qui homo factus est, nascendo, vitulus mionendo, Leo resurgendo, & Aquila exiit, ascendendo. quia ergo sic ordinata à Deo, & ostensa sunt ista quatuor Euangelia longo ante tempore, ideo respicit Ecclesia Catholica aliorum Pseudo Doctorum deliramenta, & suscepit hæc quatuor in similitudinem quatuor fluminum, quæ profluunt de vno fonte ex paradiso per quorum alterum, quod *Gehon* dicitur, & interpretatur, *terrenus*, significatur Matthæus, qui terrena acta de Christo narrauit. Per *Tygrim*, qui *velacitas*, interpretatur, Marcus designatur, qui cursim acta Domini exposuit: per *Euphratem*, qui *fertilitas* interpretatur, Lucas designatur, qui verius, & latius Domini gesta decurrit; per *Phison*, qui *inflatio* potest dici, significatur Ioannes, qui excellentius afflatus Spiritu sancto, de Domini dignitate attigit. & sicut illa quatuor flumina paradysum irrigabant, sic & ista quatuor Euangelicæ doctrinæ flumina totam irrigant Ecclesiam. Non pauca sacramenta in sacra Scriptura inueniuntur, quæ hunc numerum sacramentum reddunt: quatuor sunt elementa, per quæ mundus subsistit; Cælum, Terra, Ignis, & Aqua: per aquam Marcus, qui dixit: *Vox clamantis in deserto*: per terram Matthæus, qui dixit: *Liber generationis*: per ignem Lucas, qui ait: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?* per cælum Ioannes, qui transit omnes creaturas, dicens: *In principia erat Verbum*. Homo ex quatuor elementis constat superius comprehensit: Adam ex quatuor literis compositum nomen habet, quæ præcipua sunt in quatuor climatibus mundi; In græca lingua, *A*, id est, *alpha*,



ἀνατὶλλον, oriens, d. delta, δός, id est: Oc-  
cidens. Item α, ἄρκος, id est, Septemvrio;  
m. μεσημβρία, id est, Meridies. Arca tes-  
tamenti quatuor circulis auris portaba-  
tur, & per vedges quatuor auro cooper-  
tos, quatuor Euangelia significantur.  
Arca, Ecclesiam, vedges Doctores: sicut  
circundati erant annulis, ita sacerdotes  
de veteri, & de nouo Testamento docti,  
& de quatuor Euangeliis defendunt Ec-  
clesiam ab hæresibus. Vas linteum, quod  
vidit Petrus, significat Ecclesiam, qua-  
tuor lineæ, per quas dimittebatur, qua-  
tuor Euangelia significant; munda, &  
immunda animalia habebat, quia Ecce-  
lesia de omnibus gentibus colligitur. Sed  
age iam mysticam intelligentiam totius  
huius genealogiæ tradere ab ipsa nomi-  
num interpretatione exordians. Ne au-  
tem cuiquam id inutile videatur, recolat  
quæso verba illa Diui Chryostomi in  
eos, qui studia nominum, & genealogia-  
rum fastidiebant, sic enim ait: Sunt homi-  
nes quidam opifices, qui posteaquam sacros li-  
bros in manus sumpserint, deinde repererint,  
vel annorum numerum positum, vel nomi-  
num recensitionem, illico prætercurrunt, &  
incusantibus respondent, nominatantum sunt,  
nec quicquam habent vilitatis, quid ais?  
Deus loquitur. & tu audes dicere: nullam  
esse dictorum vilitatem? Hæc Diuus Chry-  
sostomus; Abraham, ergo pater multarum  
gentium; Isaac, gaudium; Iacob, supplan-  
tator; Iudas, confessio interpretatur: Pha-  
res, diuisio; Zara, oriens; Elron sagittam  
videns; Thamar, palma dicitur; Aram,  
electus; Aminadab, populus spontaneus;  
Naalon, augur fortis; Salmon, terribilis  
accipitur; Booz, in ipso fortitudo; Ra-  
hab, lata; Obed, seruans; Ruth, festi-  
nans, subauditur; Iesse, incendium; Da-  
uid, manu fortis, vel desiderabilis; Salo-  
mon, pacificus; Vrias, lux mea Deus; Beth-  
sabee, filia iuramenti subintelligitur; Ro-  
boam, latitudo populi; Abia, pater Domi-  
ni; Asa, tollens; Iosaphat, Dominus iu-  
dicauit exprimitur; Ioram, excelsus; Ozias,  
robustus Domini; Ioathan, perfectus; A-

chaz, apprehendens dicitur; Ezechias, for-  
titudo Domini; Manasses, obliuiosus; A-  
mon, fidelis; Iosias, salus Domini inter-  
pretatur; Iechonias, preparatio Domini  
Salathiel, petitio mea Deus; Zorobabel,  
iste Magister; Abiud, pater meus iste, sub-  
auditur; Eliachim, Dei resurrectio; Azor,  
aditus; Sadoch, iustus, Achim, frater meus  
subintelligitur; Eliud, Deus meus; Eleazr,  
Deus adiutor; Mathan, donum; Iacob, supplan-  
tator exprimitur; Ioseph, appositus, siue au-  
ctus Maria illuminatrix, siue stella maris;  
Iesus, Saluator; Christus, vnctus interpret-  
tatur. Igitur per hos Patriarchas Christus  
Dominus noster veniens in mundum, horum  
omnium in seipso allegoricè gessit officium,  
& in eorum interpretatione nominum no-  
stram salutem designauit. In Abraham:  
Pater est cunctorum credentium, in quo  
iuxta Apostolum clamamus: Abba Pater, *Ad Rom. 1.*  
in Isaac, gaudium est omnium fidelium,  
de quo Angelus dixit: Ecce annuncio vo-  
bis gaudium magnum, quod erit omni populo: *Luc. 2.*  
in Iacob, supplantator est, quia ipse sub-  
neruauit, & contriuit Diabolum vasa-  
torem humani generis, & vasa eius dir-  
puit: in Iuda confessio, quia ipse dixit:  
Confiteor tibi Pater, Domine cæli, & terræ; in  
Phares, diuisio, quia segregat oues ab hæ-  
dis, id est, bonos à malis, electos à repro-  
bis: in Zara, oriens, sicut scriptum est: *Visita-*  
uit nos oriens ex alto; in Thamar, palma *Luc. 1.*  
victoriæ, sicut ipse dixit: *Confidite: ego vici*  
*Ioan. 1.*  
*mundum:* in Aram, electus, de quo Pater  
loquitur: *Ecce puer meus, quem elegi, ele-*  
*Isai. 54.*  
*ctus meus, dedi super eum spiritum meum:* in  
Aminadab, populus spontaneus, qui  
sponte posuit animam suam, vt nos effi-  
ceret populum sibi spontaneum, Deoque  
acceptabilem: in Naalon, augur, id est,  
Propheta fortis, cum dicit: *Cum venerit*  
*Matth. 23.*  
*filius hominis in maiestate sua, tunc sedebit,*  
*vt iudicet Orbem terræ in æquitate:* in  
Salomone sensibilis, id est, intellectualis,  
de quo scriptum est: *Ipse autem, vt vidit*  
*Luc. 11.*  
*cogitationes eorum; & iterum: Dominus no-*  
*Psal. 93.*  
*uit cogitationes hominum: & scrutans corda,*  
*Psal. 5.*  
*& renes Dem: in Booz, fortitudo in ipso*  
*est,*

Act. 10.

D. Chryso.

bo. 2. de ver.

Isai. 10. 2.



est, quia à nemine fortitudinem accepit, de quo dictum est: *Domini fortis, & potens, & Dominus potens in praelio*: & ipse in Euangelio ait: *omnia traham ad me ipsum*: in Rahab latitudo potentiae eius exprimitur, *quem totum non capit Orbis, cuius regni non erit finis*: in Obed seruans, quia non venit ministrari, sed ministrare, *formam serui accipiens*: in Ruth, festinans ad salutem nostram, qui festinantes vult omnes saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, dicens in Euangelio: *penitentiam agite: appropinquauit enim regnum caelorum*; in Iesse incendium agnoscitur, ipse autem dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid vobis, nisi ut ardeat*; sicut Ioannes edixerat: *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igne*: in Dauid, desiderabilis, quia speciosus erat forma praesentis filii hominum; in eodem, manu fortis, quando flagellum de funiculis in manu tenens, immentam vendentium, & eminentium multitudinem eiecit de Templo; vel quando Diabolum vicit, & calumniatorem nostrum contriuit: in Salomone, pacificus, sicut ipse dixit: *pacem relinquo vobis, pacem meam de vobis*: & Apostolus: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque vnum*; in Bethsabæe, filius iuramenti, de quo dictum est: *Iurauit Dominus, & non penitebit eum; Tu es sacerdos in aeternum*; in Roboam latitudo populi est, cum dicit: *Multis ab Oriente, & Occidente veniens, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno caelorum in Abia*; Pater Dominus, qui ait: *Nolite vobis patrem vocare in terra; vnus est enim Pater vester, qui in caelis est*; in Asa, tollens, de quo Ioannes: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*; in Iosaphat, Iudex, quia ipse est Index viuorum, & mortuorum; sicut ipse ait: *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio; in Ioram excelsus, quia ipse ascendit super omnes caelos, ut adimpleret omnia*; & Psaltes dicit: *Excelsus super omnes gentes Dominus, & super caelos gloria eius; in Ozia, robustus Domini*, quia ipse captiuitatem humani generis in manu robusta liberauit, & in alta caelorum deduxit: in Ioatham, perfectus, sicut in Euangelio ait: *Nos enim decet implere omnem iustitiam*; in Achaz, apprehendens, qui *caelum palmo ponderauit, & terram pugillo concludit*; in Ezechia, fortitudo Domini, quia iuxta Apostolum: *Christus est Dei virtus, & Dei sapientia*; in Manasse, obliuiosus iniquitatis sicut scriptum est: *in quacunque die conuersus fuerit peccator ab iniquitate sua, omnium iniquitatum eius non recordabor*; in Amon, fidelis, iuxta Diuum Paulum: *ut misericors fieret, & fidelis Pontifex ad Deum*; & iuxta Ioannem: *qui est fidelis; in Iosia, salus Domini, quia Omnis, quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit*; in Ieconia, preparatio Domini, qui ait: *si abiero, & preparauero vobis locum*; in Salathiel: *petitio mea Deus, ait enim: Pater sancte: serua eos in nomine tuo, quos dediisti mihi*; in Zorobabel, magister peccatorum, & publicanorum, ut eos ab errore viae suae reuocaret; & sicut ipse ait: *Nec vocemini magistri, quia magister vester vnus est Christus*; in Abiud, Pater meus, quia ipse est pater omnium credentium: in Eiliachim, Domini resurrectio, ait enim: *Ego sum resurrectio, & vita, qui credit in me, non morietur in aeternum, sed ego resuscitabo eum in nouissimo die*; in Azor, adiutus, ut: *qui me misit, mecum est, & non reliquit me solum*; & iterum: *Opera, quae ego facio, à meipso non facio, sed Pater, qui mecum est, ipse facit opera*: in Sadoch, iustus, sicut scriptum est: *Ut sit ipse iustus, iustificans eos, qui ex fide Abraham sunt*; in Achim frater meus, ut ait: *si quis fecerit voluntatem Patris mei, ipse meus frater, & soror, & mater est*; in Eliud, Deus meus, quia ipse est Deus, ex substantia Patris ante saecula genitus, qui in parabulo crucis dixit: *Eli, Eli, hoc est Deus meus*; in Eleazar, Deus adiutor, quia ipse adiutor in oportunitatibus, in tribulatione, & protector omnium sperantium in se: in Mathan, donum, quia ipse ascendens in altum,

Matth. 7.

Isai. 40.

1. Cor. 1.

Ezech. 18.

Heb. 2.

Apoc. 1.

Act. 2.

Ioan. 14.

Ioan. 17.

Matth. 23.

Ioan. 11.

Ioan. 8.

Ioan. 14.

Rom. 3.

Matth. 12.

D. Athan. in Symb.

Matth. 27.



*Pfal. 9.*  
*Pfal. 17.*  
*Epb. 4.*

*al. un; captivam duxit & spiritum aem; dedit dona hominibus; & quia per ipsam Pater Deus omnia dona doauit: in Iacob, vt supra diximus, supplantator est hoibus antiqui, qui fidelibus dedit potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omniaem virtutem inimici: in Ioseph, au-*

*Luc. 10.*

*ctus, cui dedit Pater gentes in hereditatem suam & in possessionem suam terminos terre; vel, aug metum, vita aeterna est, sicut ipse dixit: Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant: in sancta,*

*Pfal. 2.*

*& perpetua Virgine Maria, stella maris ipse est, id est, lux mundi; sicut ipse ait: Ego sum lux mundi, & Ioannes: erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; in proprio nomine Iesu Saluatoris, verè Saluator est, Angelo*

*Ioan. 10.*

*Ioan. 8.*

*Ioan. 1.*

*exponente, qui ait: Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Idem vero Christus, id est, vnctus appellatus est, quem vnxit Deus in humanitate oleo lætitiæ, id est, vnctione sancti Spiritus in Sacer-*

*Matth. 1.*

*dotem, & Regem sempiternum, quatenus Christianos ex suo nomine vocatos per id, quod Saluator est, à peccatis saluaret; per id, quod sacerdos est, Deo Patri reconciliaret; per id, quod Rex est, in regnum sempiternum collocaret.*

*Pfal. 44.*

Hæ quoque interpretationes nominum ad nostram ædificationem multis modis pertinere noscuntur: sicut enim Christus vbiq; nostræ salutis gerebat curam, ita, & ipsa Patriarcharum nomina nostrum profectum designare volunt: in Abraham, vt patres simus multarum virtutum, & hereditatis iure multiplicationem bonorum possideamus: in Isaac, vt gaudium habeamus in Domino: & non in hoc mundo, iuxta hoc, quod ipse dixit: *Gaudete, quod nomina vestra scripta sunt in celo:* & iuxta Apostolum: *Gaudete in Domino semper:* in Iacob, supplantatores simus viciorum nostrorum, & carnale desiderium viuaci pede a Diaboli potestate calcamus: in Iuda, vt in Psalmo dicitur: *Præueniamus faciem Domini in confessione, & confiteamur nomini sancto eius:* in Phares,

*Luc. 10.*  
*Phil. 4.*

vt diuidamus nos ab impiis, & abstrahamus ab omni fratre ambulante in quiete, & non communicemus operibus eius malis: in Zaram, vt Lucifer verus oriatur in cordibus nostris, & sol iustitiæ splendat in nobis vbiq; & vt luceat lux nostra corâ hominibus, vt videant opera nostra bona, & glorificent Patrem nostrum, qui in cœlis est: in Esion, vt sagittæ simus salutis Domini, vt de nobis dici possit: *Sagittæ potentis acutæ:* in Thamar, vt, cum palma victoriæ pompas Diaboli, & concupiscentias mundi superemus propter eum, qui dilexit nos: in Aram, vt simus genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, & annunciantium virtutes eius, qui de tenebris nos vocauit in admirabile lumen suum: in Aminadab, vt spontaneus Domini populus simus, in ædificationem corporis Christi: in Naalon, vt auguriis gentium derelictis, diuinis promissis fidem adhibeamus: in Salmon, vt sensibiles, id est, intellectuales veritatis Dei, & factores inueniamur; quia non auditores legis, sed factores iustificabuntur: in Booz, vt iuxta Apostolum confortemur in Domino, & in potentia virtutis eius, succincti lumbos nostros in virtute, induti lorica virtutis, & iustitiæ, sumentes scutum fidei nostræ, & galeam salutis, & gladium spiritus, quod est verbum Dei: in Rahab, vt latum mandatum Domini nimis diligentes, obseruantes, Dominum Deum ex toto corde, tota anima, tota virtute diligamus, & proximum, sicut nos ipsos amplectamur: in Obed, vt seruamus Domino, per spiritum timoris, & dilectione sancta, quatenus rationabile sit obsequium nostrum, & acceptabile fiat sacrificium nostrum: in Ruth, vt festinantes ingredi in illam requiem, id est, in cœlestem Ierusalem, dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, quia non habemus hic permanentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. In Iesse; vt incensum orationum nostrarum in arca cordis nostri, in spiritu contribulato, & humiliato Domino

*Pfal. 94.*

*Matth. 1.*

*Rom. 8.*

*1. Pet. 2.*

*Eph. 4.*

*Rom. 2.*

*Eph. 6.*

*Matth. 22.*

*Rom. 12.*

*Gal. 6.*

*Heb. 13.*



mino offeramus, cum Psalmo dicentes: *Dirigatur Domine oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo: in Dauid, vt manu forti, contra Goliath spiritualem pugnantem, & exhibentes corpora nostra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, desiderabile templum efficiamur Spiritui sancto: in Salomone, vt quantum ex nobis est, cum omnibus hominibus pacem habeamus, illud Dominicum intendentes: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur, in Bethlabze, vt iuramentum omnibus modis custodiamus, ne periculis incidamus in laqueum Diaboli: in Vria, vt lux nostra Deus sit, videlicet, vt cum sequentes, non ambulemus in tenebris mortis, sed habeamus lumen vite: in Roboam: vt longè, lateque per Orbem terrarum populus dispersus vnitatem Spiritus in vinculo pacis, & charitatis habeamus, vnum Dominum, vnam fidem, vnum baptisma profiteamur de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta: in Abia, vt charitate fraterna inuicem diligentes, vnum patrem habeamus Dominum in caelis, qui nos voluntariè genuit verbo veritatis, vt simus initium aliquod creature eius, & benedictionem hereditate possideamus, & gloriemur in spe glorie filiorum Dei: in Ala, vt tollamus membra nostra de luto, & sterquilino vitiorum, ne seruiant immunditie, & iniquitati ad iniquitatem, sed iustitie in sanctificationem; quia non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem: in Iosaphat, vt rectè iudicemus omni personæ, sicut scriptum est: *Rectè iudicare filij hominum, & quodcumque volumus, vt faciant nobis homines, faciamus & illis similiter, scientes, quia mensura, qua mensi fuerimus, temet etur nobis: in Ioram; vt excelli, & sublimes effecti, que sursum sunt, queramus, vbi Christus est, in dextera Dei sedens, que sursum sunt, sapiamus, non que super terram; quoniam omne, datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum: in Ozia, vt robusti in domino effecti, in omnibus per-**

*secutionibus, & tribulationibus nostris, quas sustinemus, exemplum accipiamus laboris & patientie Prophetarum, qui loquuti sunt in nomine Domini Iesu: in Ioathan, vt perfecti simus; sicut & Pater noster celestis perfectus est: in omnibus nos ipsos exemplum prebentes, & docentes omnem hominem in omni sapientia, vt exhibeamus omnem hominem perfectum: in Achaz, vt apprehendamus disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereamus de via iusta, quæ Christus est, qui dixit: *Ego sum via, veritas, & vita: in Ezechia, vt fortes Domini, resistamus aduersario nostro, Diabolo, qui tamquam Leo rugiens circuit, querens quem deuoret: non in nostra virtute confidentes, sed Domini fortitudinem cum Psalme collaudantes: Fortitudo mea, & laus mea Dominus; & factus est mihi in salutem: in Manasse, vt obliuioi simus iniuriarum nostrarum, & eis, qui contra nos agunt, propter nomen Domini ignoscamus, ne illud maledictum incurramus: Dimittite nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debita nostris: in Ammon, vt fideles in fide radicati, & fundati, in omnibus sumamus scutum fidei, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere: in Iosia, vt salutem Domini, & animarum semper deprecemur, ne obcæcemur in infidelitate, ne claudicemus in viis mandatorum eius, ne surdi ad audiendum verbum Dei efficiamur, ne moriamur in peccatis, sed vt semper saluemur ab eo, qui saluos facit sperantes in se: in Ieconia, vt preparati simus in aduentu Domini secundo, vigilantes, & orantes, ne intremus in tentationem, sed cum illis intrare ad nuptias mereamur, de quibus ipse dicit: *Beati sunt serui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes: in Salathiel, quatenus petitio nostra ad Deum semper dirigatur, vt gaudium nostrum sit plenum, non huius sæculi merore permixtum, sed infinita beatitudine perpetuum, & hoc in nomine Saluatoris, vt impetrare possimus, quod petimus: in Zorobabel, vt magistri simus veritatis, pro-***

D d      habentes



- libentes magisteria, & confusiones hereticorum, & quæ verbis doceamus alios exemplis commendamus, ne de nobis dicat Deus: *quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam.* & *provocasti sermones meos retrorsum:* in Abiudi, ut sic nobis Deus in patrem, & nos illi in filios, habentes spiritum adoptionis, in quo clamamus: *Abba Pater si autem filij, & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi:* in Elachim, ut refugamus à tumulis vitiatorum ad celsitudinem virtutum, de terrenis ad cœlestia, de nocte ad vitam, de Gaza ad Galileam, id est, de inferno ad æternam transmigrationem, ubi sancti ibunt de virtute ad virtutem, donec videbitur Deus Deo in Sion: in Azor, ut adiuti diuina gratia, cuncta nobis aduersantia patienter supportemus, & Dominum adiutorem nostrum cum Psal. collaudemus, dicentes: *Dominus adiutor, & protector meus, & in ipso speravit cor meum, & adiutus sum in Sadoch,* ut iusti appareamus ante Deum, incedentes in omnibus mandatis, & iustificationibus Domini sine querela, ut cum iustis mereamur audire vocem dicentis: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est à constitutione mundi:* in Ioachim, ut fratres Iesu Christi mereamur appellari non per cognationem carnis, sed per vactionem Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, ut facientes voluntatem ipsius, sobrie & iuste, & pie viuendo in hoc sæculo, ad patrem suum, & Deum nostrum ad Deum suum, & Deum nostrum ascendere possimus in futuro: in Eliud, ut nullum habeamus Deum, nisi Dominum Iesum Christum, cui omne genua flectitur, & omnis lingua confiteatur, & ut ipsi soli sacrificium laudis immolemus, & vota nostra reddamus, ipsumque solum adoremus, quem oportet adorari in spiritu, & veritate: in Eleazar, ut nullum queramus adiutorium, nisi Dominum Iesum Christum, qui potens est, omnia facere superabundanter quam petimus, aut intelligimus, & ut quod Iesum que facimus in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini faciamus, dicentes cum Propheta: *Admirorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum, & terram:* in Mathan, ut dominum supernæ gratiæ, spiritum scilicet sapientiæ, & intellectus, spiritum consilij, & fortitudinis, spiritum scientiæ, & pietatis, spiritumque timoris Domini retinentes, discretionem habeamus inter bonum, & malum, quæ est mater omnium virtutum: in Iacob, ut suppleamus à nobis zizania vitiatorum, & plantemus in nobis aromata virtutum, & sicut cinnamomum, & balsamum aromatizantes, & quasi myrrha electa odorem demus, & plantati in domo Domini, florescimus in æternum ante Dominum: in Ioseph, ut de die in diem, virtuti virtutem, sanctificationem apponentes, merito, & numero augeamur, & in eo crescamus in salutem: & ut per scalam in cœlum erectam, quotidie de gradu in gradum ascendamus, donec spiritaliter formetur Christus in nobis: in sancta, & perpetua Virgine Maria, que *stella maris*, vel *illuminatrix* interpretatur, ut illuminatores mundi, id est, Doctores sanctæ Ecclesiæ simus, & in cordibus credentium, lumen fidei, & amorem Christi per doctrinam veritatis, & exempla sanctitatis oriri faciamus, & Deo habitaculum præparemus: in Iesu Domino nostro, ut saluatores animarum nostrarum esse valeamus, manifestè declaratur: quisquis enim in fide, spe, & charitate, vigiliis, ieiuniis, & orationibus, castitate, sobrietate, elemosinarum largitione, dilectioneque Dei, & proximi usque in finem perseverauerit, & conuer-ti fecerit peccatorem ab errore vitæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operiet multitudinem peccatorum. In Christo autem, ut ita Christiani simus, quatenus sicut ille ambulauit, & nos ambulemus, & sicut ille pro nobis animam suam posuit, ita & nos pro fratribus nostris animas ponamus: & sicut ipse horum nominum interpretationes in se naturaliter



gerbat, ita & nos in omni actiua, & contemplatiua vita, vt dictum est, spiritualiter recolamus: ad hoc enim Christus passus est, nobis exemplum relinquens, vt sequamur vestigia eius: & abnegetur nosmetipsos, & tollamus crucem nostram, & sequamur eum: perducentem nos ad gloriam sempiternam, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam preparauit Deus diligentibus se: Cui sit honor, & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

## HOMILIA XIII.

*In idem argumentum traduntur per plures rationes literales, ac permultæ aliæ mysticæ ad humanos mores componendos, ob quas in hac genealogia Christi, & Matris eius præfertur Dauid Abrahamæ, nec non aliæ scitu dignissimæ apponuntur, propter quas tres Reges Christi progenitores ab eius genealogia fuerint explosi, vbi de tyrannide Principi eruditè disseritur in illa verba: Filij Dauid, filij Abraham.*



VAERUNT non pauci, quare D. Matthæus ex progenitoribus Christi prosapia Dauidem, & Abrahamum priores nominauerit, cum re vera eorumdem parentes nominare potuisset, qui re ipsa illis priores fuerunt. huic quaestio sufficienter respondisse arbitror Beatum Petrum Damianum super Matheum, dum ait: quod quia Christus Dominus

simul Rex, & sacerdos erat, oportebat de sacerdotali simul, & Regio femine carnem suscipere: & ad id manifestandum, voluit primos eius parentes in genealogia nominare Dauidem, & Abraham, quorum alter Rex in lege scripta, alter sacerdos in lege nature extitit. Existimo etiam consulto priori loco eos nominasse Euangelistam, quia illis specialiter Deus fidem suam astrinxerat, ex eorum genere carnem sumpturum. Abraham enim dixit: Quia fecisti hanc rem, & non peperisti filio tuo

Gen. 22. per memetipsam iuravi, dicit Dominus in semine tuo benedicetur omnes gentes. Similiter etiam Dauidi promisit, vt ipse testatur, iurauit Dominus Dauid veritatem, & non

Psal. 131. frustrabitur eum: de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Verum communis est quaestio, & quæ in ore omnium versatur, quare, cum Abraham Dauid antiquior sit, & venerabiles eius cani omni honore, & reuerentia digni inueniantur, Spiritus sanctus præponat illi Dauidem, & Christi genealogiæ caput, eumdem cõsistat augere non parum difficultatem, quod præter antiquitatem, qua manifestè præcellit Abraham, tanta viguit vitæ sanctitate, vt S. Ambrosius. li. de Patriarchis dicat: si daretur fingendi licentia, talem vni-

S. Ambr. lib. uersa philosophia non fingeret: quasi diceret: de Patriarcha maiorem fuisse eius sanctitatem, quam humanum ingenium fingere potuisset. sed non opus est Ambrosiano testimonio, cum diuinum adsit eloquium, Spiritu sancto de illo dicente: Non est inuentus

Eccles. 44. similis illi, qui conseruaret legem excelsis cum ergo Abraham ex vna parte vitæ sanctitate conspicuus, & ex alia Dauidem multo antiquior esset, videbatur quidem præferendus, non postponendus illi. Communis, inquam, hæc, ac satis trita quaestio est, non diffiteor: sed quæto communior, tantò cogor singularia magis ei responsa adhibere: antequam tamen id præstem, nec possum, nec debeo aliorum placita, & præcipuè Sanctorum Patrum, quos semper veneror, & vt par est suscipio, silentio prætermittere. D. Chryl. & aliorum, & suam



212.

**D. Chrysoſt.** Sententiam his verbis aperit: *ergo verò de causa non enim ante filium Abraham, & postea filium David, nuncupatum non sicut opinatur aliqui ab inferioribus volens ad superiora conſcendere, alioquin fecisset quod fecit & Lucas, nunc autem è contrario facit: ut ergo commemoravit priorem David? quia ipse procul dubio in omnium verſabatur ore ob insignem honoris, & glorie, ob ipsius quoque temporis iunctoria, non enim olim defunctus fuerat, sicut Abraham. Esi enim utriusque promiserat Deus, sed tamen illud quasi antiquum retinebatur, hoc vero quasi novum, & recens ab omnibus celebrabatur: ipsi namque Iudei dicunt: nonne ex semine David, & Bethleem castello, ubi erat David, venit Christus? nemo igitur illum filium Abraham, sed omnes filium David nominabant. hec D. Chrysoſtomus, at D. Hieronymus singularem aliam viam ingressus in commentario huius loci ait: *Ordo præposterus, sed necessario commutatus: si enim primum posuisset Abraham, ac postea David, rursus ei fuerat repetendus Abraham, ut generationis series texeretur; repetendus, inquam, in hunc modum, quod Matthæus hoc obseruat in ista genealogia, ut nomen progenitoris bis coniunctim nullo alio interposito repetat, ut Salomō autē genuit Roboam, Roboam autē genuit Abiā, Abiā autem genuit Asa, & sic de reliquis: si ergo Matthæus Abrahamum Davidi præposuisset, non potuisset hunc modum seruare, sic enim scripsisset: Liber generationis Iesu Christi, filij Abraham, filij David, filij Abraham, Abraham autem genuit Isaac, quæ sane repetitio parum fuisset venusta. S. Thom. in Catena super cap. 1. Matt. hanc reddit inter alias illius antepositionis rationem, quia regni dignitas maior est, quam nature: nam etli Abraham præcedebat in dignitate. Alij (id referente Barradio) propterea aiunt, Euangelistam præposuisse Davidem Abraham; nam si è contra dixisset: Filij Abraham, filij David, sensum redderet ambiguum, quia posset intelligi Abrahamum esse filium Davidis. Scio laprædictas rationes corruere, si vera est ingeniosa Cornelij Iansenij interpretatio**

assentis, sensum illorum verborum esse: Liber generationis Iesu Christi, filij David, qui fuit filius Abraham, secundum quam intelligentiam minimè præponitur David Abraham, sed postponitur, cum filius Abraham dicatur. Ceterum his iam prælibatis literalibus expositionibus, ad mysticas properemus. In primis propositæ quæstioni egregiè satisfieri posse arbitror per verba D. Iacobi cap. 2. *Superexaltat misericordia iudicium*, id est, ut explicat Card. Caietanus, *Gloriatur misericordia, & triumphat de iudicio*, hoc est, de sententia, qua iustum iudicat: sed exemplo innotescet magis hæc expositio. iustum iudicium Salomonis fuit, celebris illa sententia, qua, litigantibus matribus, cuiusnam esset infantulus, illum diuidi iussit; sed de hoc iudicio triumphauit misericordia veræ matris infantuli dicentis, ut inter abſque vlla diuisione falsæ matri traderetur. sanè hæc misericordia reuocare fecit Salomonis sententiam; infantulus enim diuisus non fuit, sed suæ matri traditus: ad rem ergo nostram, Abraham quidem iustitiæ a deo cultor fuit, ut nec proprio filio suo pepercit; si enim *inſtrum* definitur esse, dare unicuique quod suum est, certe Deo, tamquam vniuersali omnium Domino ab Abraham postulante, ut immolaret sibi filium suum, & illum sibi traderet, id ipse exsequens, non solum obediens, sed & iustitiæ ostentauit. David autem mansuetissimus in misericordia exercenda insignis adeo fuit, ut cum infestissimum suum inimicum Saul non solum facile, sed impunè interficere potuisset, liberaliter vitæ eius pepercit; immò interfectorem eius gladio confodi iussit, & postea in regno ei succedens dixit: *Putasne est aliquis, qui remanserit de domo Saul, ut faciam cum eo misericordiam Dei? ubi obseruandum est, non dixisse: misericordiam, sed misericordiam Dei*; sicut enim hæc in eo maximè effulget, quod offensas sibi illatas condonet, ita etiam David in condonandis iniuriis, Deum ipsam imitans, insignis, & famosus.

Cornel. Ians.  
in Concordia  
cap. 6.D. Iacob.  
Card. Caiet.

3. Reg. 3.

3. Reg. 9.

2. Reg. 9.



fus fuit, in historia ergo generationis Christi, quæ fuit supremum omnium opus, misericordie & diuine, congruum erat, rationique consonum, vt in capite libri ille, qui inter Christi progenitores elementia, & misericordia insignior fuisset, poneretur: ideoq; Dauid præpositus fuit Abraham. Atque in idem recidit, si dicamus, nominasse consultò primo loco Dauidem, quia cum hic liber contineat, præclarissima omnium facinora Christi, & inter hæc primum locum teneat, ad maiorem eius gloriam ostendam, parcere inimicis, & veniam peccatoribus impertiri, vt aperte indicant verba Isaia: *Exaltabitur vobis parcens: quia Deus iudicij Dominus: hinc est, & primum nominasse Dauidem, qui mansuetudine eximia in parcendo inimicis insignis fuit. Sed, ne quæso præcitata Isaia verba illustrare prætereamus, continet enim specialem difficultatem; nam cum dicat Isaia, exaltandum esse Deum, quia parcens est, reddidit rationem, quia Deus iudicij Dominus: vnde è contrario videretur oratio contextenda, exaltandum scilicet esse Deum punientem, quia Deus iudicij est. Certè iudices non solent magnum parere sibi nomē, nisi ob insignia iustitiæ opera; vnde Iuuenalis Sat. 2. alloquens iudicem exercendæ iustitiæ timidum, illum hortatur his verbis:*

*Rumpe miser tensum iecur, vt tibi lapsò*

*Figantur virides scabaram gloria palmæ: quibus verbis alludit ad antiquum illum morem, quod cum quis ad scabas condemnabatur, quod perinde erat, ac si patibulo suspenderetur, multis encomiis iudicem prosequerentur, quod iniquorum hominum fœce Rempublicam expurgaret. Illud igitur mirabile est, quod Isaia ait, quod cum re vera iudices per iustitiam exercendam laudibus, ac palmis exaltentur, Deus autem supremus iudex ea præcipuè ratione exaltetur, quod misericordiam impertiat; huius autem rationem deprehendere possumus ex loco illo Ecclesiastici, vbi postquam sapientia æ-*

*terna Filij comparauerat se palmæ: quasi Ecclesi. 2. 4. palma exaltata fuit in Cades, deinde comparat se nonæ præter arbori, vt palma, sed humili, vt rosæ: quasi plantatio rosæ in secho; postmodum verò comparationem magnarum arborum prosequitur; quasi oliua speciosa in campis: non absque mysterio, paruam, & humilem rosæ plantam inter præter arbores constituit, illud autem inhi detegitur, quod palma est symbolum iustitiæ, quia nullo pondere acceditur; vnde forsau ad significandam hanc inflexibilitatem, Deboia illa formosa, quæ iudex fuit in populo Dei, iudicij sui tribunal, constituit sub palma, vt iudicium sacra narrat historia; è contra verò oliua, symbolum est misericordiæ, & reconciliationis, vt columba illa à Noë missa ramum oliuæ in ore deferens in signum diuinæ placationis, significauit: purpurea tandem rosa symbolum est Amoris, vnde antiqui in Veneris manum eam depingere solebant. Si quispiam ergo quærat, quis coniunxit iustitiam significatam per palmam cum misericordia significata per oliuam? respondebo: Amor, significatus per rosam: cum enim misericors amor iustitiam mitigat, & lenit, nihil hæc suæ gloriæ, & splendoris amittit; nam, vt Iacobus dixit, super exaltat misericordia iudicium: quia vero in iudicibus huius sæculi nec amor, neque odium præualere debent, quo minus iustitiæ iura seruent, idcirco quod illos exaltat, & famosos reddit, est inuiolabilis iustitiæ obsequantia: in Deo autem supremo iudice aliter se res habet, quia cum ipse quempiam amore prosequitur, facile amor ille iustitiam in misericordiam conuertit; nec iustitia huic iudicio dissentit, quia Deus absolutus dominus est, & supremum habens dominium, cui licet facere prout libuerit, non verò iudici humano, rectè ergo dixit Isaia: *Exaltabitur parcens vobis Deus, quia Deus iudicij Dominus, id est, quia Dominus iudicij est ad suspendendum, prout sibi placuerit pœnam, quam secundum diuinam iustitiam delicta merentur.**

D d 3 Sed.

Isai. 30.

Ibid.

Iuuenal.

Iudi. 5.

Iacob. 2.

Isai. 30.



Sed iam aliam rationem, quæ præcedentem magis consuetet, subiiciamus. Certè, cum promissio Christi venturi facta fuisset prius Abraham, quam Dauidi, & ex illo non minus, quam ex Dauid processisset, prima facie videbatur congruentius, & cum ratione magis coniunctum, ut Euangelista præponeret Abraham Dauidi, ac, cum aliter Spiritu sancto dictante fecerit rationes eius diligenter inuestigemus. Dauidis quidem, & Abraham singula insignia opera præ alijs gratiora fuisse nouimus: Abraham enim proprio filio suo non pepercit; Dauid inimicis suis parcere non dubitauit; heroicum opus fuit illud Abraham; sed id fecit propter amicum Deum: *Non pepercit filio tuo propter me, placere autem amico dulce est placenti*: Deus hoc opus compensauit cumulatissimè, quia pro filio suo vnigenito oblato, vnigenitum suum ei dedit, ut tamquam filius ab eo secundum carnem procederet, deinde manibus inimicorum, immò & morti illum tradidit Dauid autem inimicis suis parcens, excellentius sanè facinus patrauit, licet enim obsequentiorum animum redoleat propter mandatum Dei filium interficere, quam propter illum ipsum hostes non occidere, hoc si ne dubio illo præstantius est, & Deo gratius, quia ingenium Dei non est, ut auferat vitam, sed, ut donet eam; non, ut morte mulctet, sed, ut à morte liberet; Deus non fecit mortem, nec delectatur in perditione viuorum: quia ergo opus Abraham ed tendebat, ut occidens filium, vitam ei auferret, Dauid vero illum scopum respiciebat, ut vitam conferret, & mortem hostibus minimè inferret, in quo Deo valde persimilem, qui mortem peccatoris non vult, se ostentauit, ideo voluit Christus auctor vitæ, & salutis nostræ, prius vocari filius Dauidis, quam Abraham. Quod si quispiam obiiciat, Deum morti tradidisse filium suum, atque adeo non minus similem fuisse Abraham, qui vnigenitum suum occidere tentauit: in promptu est responsio, Deum non

abstulisse vitam filio suo, ut vitam auferret, sed, ut vitam mundo in peccatis mortuo liberaliter condonaret. deinde actus Abraham opus fuit obedientiæ; Dauidis vero charitatis; tantum ergo hoc opus illud excellit, quantum virtus charitatis, obedientiæ virtutem superat.

His rationibus aliam non minus singularem subnectamus: certè dum præponit Spiritus sanctus in genealogia Christi Dauidem Abraham, arbitrari fallor nos docere voluisse, quantum intersit inter amicitiam diuinam, & humanam. inita inter homines amicitia sæpè sæpius proprium emolumentum intente adeo respicit, ut illo cessante, ipsa etiam cesset, lob id attestante, cum dicebat: *Fratres mei præterierunt me sicui torrens, qui raptim transiit in cannalibus*; originale hebræum habet: *Fratres mei sefelleryunt fidem*, ut torrens; egregia sanè comparatio: contingit enim non semel, ut cum Viator hiberno tempore riuum aliquè magna aquarum copia fluentem pertransit, postea æstiuo tempore, illac sitibundus præteriens, audentem adeo riuum alueum reperiit, ut neque vnica aquæ gutta linguam refrigerare possit: non secus in humana, ac fallaci hominum amicitia contingit, ut expertus fuit lob; cum enim ille diuitius afflueret, amici eius variis modis ei inferuebant, & ut hispanè dicitur, *iuau de mar, à mar los arroyos de los donnes*, *offerunt*; quando tamen omnibus bonis destitutus, in sterquilinio sitibundus iacebat, nec vnquam consolatoriam aquæ guttam apud amicos inuenit: nemo enim erat, qui promissa illi in prosperitate, eadem in egestate, & aduersa eius fortuna imple-ret, rectè ergo dixit lob: *Fratres mei sefelleryunt fidem, ut torrens*.

At longè aliter diuina amicitia erga homines se habet: quanto enim illi grauioribus pressuris, ac miseriis coangustantur, & comprimuntur, tanto magis Deus illos solatur, Dauide dicente: *Cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo*.

Rom. 8.

Gen. 22.



*rificabo eum.* Expertus fuit id Daniel in lacu leonum, à quibus nec minimum nocumentum accepit: experta fuit Susanna à morte, ad quam iam damnata fuerat; diuinitus erepta: experti tandem fueret illi iuvenes in caminum ignis ardentis immissi, quos voraces flammæ non solum non combusserunt, sed nec tetigerunt: ut ergo nunc Deus ostenderet, amicitia suæ integritatem, ac fidelitatem, quam olim cum Dauide inierat, quando eius genus magis viluerat, à regia illa maiestate ad fabilem Iosephi arte decidens, tunc ex eius genere carnem assumit, & suæ genealogiæ, ac gentilitiæ nobilitatis caput ipsum constituit, Euangelista dicente: *Liber generationis Iesu Christi filij David.* Atque hoc est, quod Isaias propheta docuit sub eleganti illa metaphora: nã ubi vulgatus noster Interpretes legit: *Egredietur virga de radice eius ascendet; Caldæus Paraphrasles vertit: De radice egredietur rex regum:* hoc est, quando Davidis genus magis abiectum extiterit & minus decorum, velut radix arboris, quæ in imo loco iacet, & vilitatem nullam præferret, ex eo tunc orietur rex regum Christus Dominus. explicuit adhuc magis id ipsum originale hebræum, ut perdoctè adnotauit Procopius in eundem locum, dum ait: *Nascetur virga ex trunco sicco; sicco quidem, quia humano semine minimè humectato, tū quia viriditate, ac regio splendore omnino carente, adeo, ut tunc nulla superellet spes antiquam maiestatem recuperandi: cum ergo magis despecta iacebat Davidis prosapia, Deum tamquam fidelis amicus ad eum exaltat, ut possit veraciter dicere: In capite libri scriptum est de me: atque ob hanc rationem in Christi genealogia facer historiographus non Abrahamum, sed Dauidem in priori, & honoratori sede constituit.*

Illud etiam nonnulli in questionem reuocant, quare non dixit Euangelista: *filij regis David,* sed nomen regium reticue-

rit: maximè quod iuxta opinionem eorum, qui dicunt Euangelistam præposuisse Dauidem Abraham, quia licet iste antiquitate præcelleret, ille tamen regia dignitate eum superabat, congruum erat, ut diceret: *filij David regis.* Voluit quidem Spiritus sanctus reticere nomen regis, quando ait, Christum esse filium Davidis, ut significaret, quod sicut regnum David cepit, cū humile pastoris munus exercebat, & despectus erat, ita regnum Christi ab eius humilitate, & despectione cepit: De principio enim regni David dicitur: *Conuenerunt ad eum omnes, qui erant in angustia constituti, & oppressi re alieno, & malo animo, & factus est eorum princeps:* ita Christo adhaerent duo hominum genera, quidam, qui variis languoribus cruciabantur, hi erant in angustia constituti; alij, qui multo re alieno erant oppressi, de quibus dixit ipse per parabolam: *Duo debitores erant quidam faueratori: vnde Magdalene, Matthæo, & pluribus aliis innumera debita liberaliter dimisit.*

Sed perge iam rationes adnotare, ob quas in Christi genealogia, cum reliqui eius reges annumerati sint, tres illos Euangelista præterierit, Ochoziam, Ioam, & Amasiam? Diuus Thomas. super i. cap. Matth. ex Diui Hieronymi, Chrysostomi, & Augustini sententia, hanc rationem tradit, quod hi tres parentum suorum peccata continuauerunt, & idololatriæ deditissimi fuere: *continuatio, inquit, peccati, causa, vel ratio est destructionis gentium, & ideo isti tres, qui in peccato idololatriæ permanserunt, excluduntur à genealogia Christi.* Alij putant prætermisissos illos Reges, qui ministros Dei inhonorarunt, & variis iniuriis affecterunt: hos Ochozias consiliarios Dei spreuit; Ioas Zachariam percussit odro illum habens, quia palam veritatem ei dicebat: Amasias ad prophetam

alium.



alium eum increpantem magna ira percitus, hęc locutus est: *Num consiliarius Regis es? quiesce, ne interficiam te.* Alij arbitrantur, excluso fuisse a Christi genealogia, quia hi tres Reges ex genere Achab insignis idololatę, ac citiui nominis infestissimi hostis originem trahebant. Alij deinde placet, prætermisissos fuisse hos reges, quia Ochozias nupsit cum filia lezabel, & sicut ad delendam memoriam impię lezabelis, ossa eius canibus cotrodenda, ac deuoranda tradita fuere, ita nunc ad sepeliendam in perpetuę obliuionis sepulchro istorum Regum memoriam aboliti sunt a genealogia Christi Domini. Alij tandem tradidere, deletos fuisse ab hoc libro vitę tres illos Reges propter lupinam tyrannidem, quam in subditos exercebant, vnde, vt Deus ostenderet, quantum hoc genus peccati excretur, noluit eos in libro generationis filij sui adscribi; ex quo conicere licet, quā sit formidanda Principibus regia eorum dignitas, cum ob ingentem eorum potentiam facile lit in tyrannos conuerti, nisi immoderatas animi sui passiones vehementer coërceant. Quadraginta supra vnum fuerunt cum Saule, Reges populi Israelitici, & vix decem ex illis inuenti sunt iusti: triginta, & sex Reges Gothorum in Hispania regnarunt, quorum sexdecim tyrannidis suę pœnas debitas luentes partim gladio, partim veneno interierunt. Rationem autem, ob quam regia dignitas multiplici discrimini exposita est, tradidit propheta Samuel, cum populo importunę postulanti dari sibi regem, Deus petitioni eorum annuens, præcepit ei sic respondere: *hoc erit ius Regis, qui imperaturus est vobis, id est, vt explicat Caieranus, hoc erit ius Regis, quia ipse volet esse ius, filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, &c. agros quoque vestros, vineas, & oliueti optima tollet.* sanę mihi videtur Spiritus sanctus tyrannidem Regum multifariam multisque modis subditos opprimentium; vocasse ius per extorem existimatum, cum nihil magis iuri aduersetur, quān potentia tyrannica: Explicuit hoc singulari metaphora propheta Amos; cum dixit: *hec ostendit mihi Dominus Deus: ecce vincinus pomorum, & dixi: quid tu vides Amos? & dixi: vincinum pomorum.* certę hunc pomorum vincinum tyrannica iniquorum regum potentia præsignare aperte indicant sequentia verba: *Audite hoc, qui conteritis pauperem, & defecere facitis egenos terre:* Duobus modis solet hortulanus poma ab arbore carpere; ex inferioribus ramis manu, ex sublimioribus verō vincino; sic potentes tyranni, quod manu carpere non possunt, vincino tyrannidis extorquent, importabilia tributorum onera imponunt, grauissimis legibus vexant, & pauperum sanguinem velut lupi famelici sugunt, & pelle bonorum corporalium oues suas expoliant; at certę impunes non abibunt, Salomone dicente: *Potentes potenter tormenta patientur:* quod, & aperte significauit Deus Ieremię: nam, postquam ostendit illi regalem dignitatem per virgam significatam, *Virgam vigilantem ego vides;* Ieremię. continud interrogauit eum, *quid tu vides Ieremię?* & respondit: *ostiam succensam ego vides;* significans per hoc voraces, ac vindices ignis flammam, quibus Reges, & Principes tyranni miserę in aeternum cruciabantur. Illud tamen super omnia, quantum Deus tyrannidem detestetur, clarę ostendit, quod Rupertus tradit super Exod. lib. 1. cap. 1. vbi quærens, quare Deus distulit aduentum suum per quatuordecim illas generationes, quę numerantur ab Abraham vsque ad Dauid; respondit, rationem huius fuisse, quia fratres Ioseph illum tyrannicę tradiderunt, & vendiderunt, & quia per quatuordecim annos illum seruire coegerunt, per quatuordecim generationes voluit Deus in pœnam tanti delicti, aduentum suum in carne differre; quis, quæso, non mirabitur adeo tyrannidem, & iniustam infontis oppressionem, Deo detestabilem esse, vt quamuis reipsa sanguis Ioseph nō perfusus, sed venditus dumtaxat fuerit, & capti-

3. Reg. 21.

4. Reg. 9.

1. Reg. 8.

Caier. expli.



captiuitas eius per quatuordecim annos in honorem eius adeo redundarit, vt totius Aegypti pro Rex creatus fuerit, nihilose eius tamē in pœnam, & vindictam illius delicti Deus primum suum in carne aduentum humano generi valde profuturum, & diuinæ iustitiæ in integrum satisfactorum, differre non dubitauerit. Hoc, qui alta mente perpendit, non poterit non tyrannidem, & innocentis oppressionem mirum in modum execrari. Sed & parabola illa Christi Domini de illis, qui erant oppressi ære alieno, docemur apertè, quantum Deus tyrannicam Principum insolentiam detestetur. Erat quidam debitor, qui debebat decem milia talenta, cui alius conciuus centum argenteos dare tenebatur, Rex decem milia illa talenta liberaliter ei donauit, & à debito immunem fecit; quia tamen hic, cui pepererat Rex, suum debitorem centum argenteorum, grauitè opprimebat, & tenens, suffocabat eum, Rex dixit illi: *Serue nequam, omne debitum dimisi tibi, quoniam rogasti me; nonne oportuit & te misereri conseruis tui, sicut & ego tui miserus sum? Iratusque Dominus eius, tradidit eum tororibus, quoadusque redderet vniuersum debitum.* Narrat sacra Scriptura rem tyrannis Regibus vtilem valde: refert enim ex longinquis regionibus deserti solitos Salomoni dentes Elephantorum, Simias, & Pauones. mirabile sanè est, quod Spiritus sanctus non solum referat ingentem auri, & argenti quantitatem, quæ singulis triennis Salomoni ferebatur, sed elephantorum dentium, simiarum, & pauonum mentionem faciat. D. Hieron. super 2. Isaiæ ait: per elephantis ossa mortua mortem significari, quam Deus volebat præ oculis reges habere: vnde, & ipse Salomon hac ratione sibi construxit sedem eburneam: *Fecit etiam Rex Salomon Thronum de ebore grandem: per simias item, quarum ingenium hoc est humanas operationes imitari, monebat Regis operationes per normam rationis regulandas fore: vnde D. Hieron. ait ibidem: & simi-*

*liudo rationis, quod sentitur in simis: per pauones tandem edocere volebat Reges, ne à subditis laudati, velut pauones intumescerent, de quibus ait Ouidius: Caudato pauone superbior, sed potius instar eorūdem pauonum, quorum ex pompaticis plumis concepta superbia, deformi pedum suorum aspectu statim euanescit, ita ipsi turpitudinem affectuum suorum per pedes significatorum, vel puluerem, ex quo facti, & in quem reuertēdi sunt aspicientes, humiliarentur, & recordarentur illius pœtionis: Ne tradas Domine sceptrum tuum his, qui non sunt: verba hæc sunt Regiæ Esther, deprecantis Deum, ne morti traderet captiuos. in quibus duo ponderanda sunt: primum, quod seruos, & captiuos vocat; sceptrum Dei: quo significare voluit Spiritus sanctus Dei seruos esse verum sceptrum in manu Dei, quo & ipse honoratur, & potentiam suam ostentat: secundum, quod Regem Assuerum & Principes eius, & nobiles regiæ curiæ nominat illis verbis: *his, qui non sunt*, significans, tam Reges, quam Imperatores, & quoscumque alios magnates absque Dei gratia, quasi nihilum reputandos esse, iuxta Pauli sententiam dicentis: *si charitatem non habueris, nihil sum.* Oportet igitur (vt ad id vnde nonnihil digressi sumus, reuertamur) sæpe Principes, vt domini sint, seruos fieri: voluntati enim subditorum aliquando obediētes, eosdem sibi obsequētiōres reddent, ac proprium dominium magis augebunt. Probè quidem id agnouerunt supremi illi Regis Salomonis consiliarij, qui filio eius tyrannicè regnare ambiēti dixerunt: *Si hodie obedieris populo, & seruiēris, & pœtitioni eorum cesseris, erunt tibi serui cunctis diebus: quia tamen noluit prudenti eorum consilio acquiescere, certè dum semel subditis obedire renuit, ipsi quidem per totam vitam, seruitutem & obediētiā ei denegarūt. Et quidem cum Deus supremus omnium Dominus obedierit Iosue imperanti, ne sol moueretur contra Gabonem: non fuit antea, nec postea tam longa dies* Iosue 10.*



obediēte Domino voci hominis, id sufficere debet, ut Principes Dei vestigia sequentes, rationabili, subditorum voluntati, suam propriam coercentes, non semel subaudiant: id enim praestantes, & subditorum animos gratos, & Deum sibi propitium reddent, cui sit honor & gloria in saecula saeculorum. Amen.

### HOMILIA XIV.

*Prosequimur idem argumentum, literalem ac mysticam aliam intelligentiam totius Mariana genealogia tradentes, à prioribus illis verbis inchoantes: Liber generationis Iesu Christi, & in illa alia desinentes: Ioseph, virum Mariae, de qua natus est Iesus.*

Matth. 1.

Liber generationis Iesu Christi.

§. I.



VM non semel obsecrauerim, diuini verbi præcones; numquam seriè hanc progenitorum B. Virginis, ex quibus Diuus Matthæus matris, & filij genealogiam cõtexuit, populo Christiano elucidandam proponere, placuit, præter omnia in hoc genere argumenti à me superius dicta, literalem, & mysticam intelligentiam omnium verborum, quibus D. Matthæus illam descripsit, hoc loco adnectere. Quamuis autè rei difficultas me terreat, vtilitas tamen me allicit, dum in memoriã reuoco verba D. Chryso. 3. de Lazaro. solt. dicentis: *Tam, si non intelligas ipsa recondita, tamen ex ipsa lectione multa nascitur sanctimonia; & simul atque tetigerit aliquis euangelium, mox componit suam ipsius mentem, & à rebus mundanis abducit; idque ex solo ipso aspectu, solo etiam auditu, licet mysteria non intelligas: hæc Chrysothomus; quibus valde consona sunt alia Origenis*

D. Chryso. 3. de Lazaro.

hom. 20. super Iosue, dum ait: *Velut incantatione quadam noxiarum virtutum, quæ tibi super igne, insidiansur, virus depellitur, & fugatur: si tu non efficiaris sicut aspis surda, quæ non audiat vocem incantantis sapienter.* Ceterum, antequam propositum argumentum aggrediar, non possum D. Paulo non obiicere, quomodo Euangelista Matthæo Christi genealogiam textente, ipse ad Hebr. 7. expressis verbis tradat, Christum Dominum similem fuisse sacerdoti Melchisedech, matre, patre, & genealogia carente? Pauli verba sunt hæc: *Melchisedech sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque finem vitæ habens, assimilatus autem filio Dei, manet Sacerdos in perpetuum.* Scio, D. Hieronymo id referente, Origenem his verbis conuictum, falso opinatum fuisse Melchisedech angelum fuisse, non hominem, at cum ex sacra Scriptura hominem fuisse, liquido constat, communis Patrum sententia docet, propterea Melchisedech dici à Paulo sine patre, sine matre, & sine genealogia, immo, & sine certo dierum numero, quia hæc omnia cunctis erant ignota: similem autem in his omnibus Christum Dominum sacerdoti Melchisedech existisse tradit Apostolus, quia, cum ille duplicem sustineat naturam, diuinam, & humanam, certè tamquam Deus genitus, fuit à Patre sine matre, quatenus homo verò à Matre sine patre, ut pulchre, & religiosè dixit Diua Agnes: *cuius mater Virgo est, cuius pater summam nescit: similiter secundum naturam humanam, regiam genealogiam habet, secus verò secundum diuinam, nam cum secundum hanc progenitorum serie careat, genealogiam opus est omnino nesciat.* Hæc igitur solua difficultate, exordiamur iam priora verba explicare: *Liber generationis Iesu Christi: Liber, si primariam eius significationem consulamus, arboris corticem significat, quæ antiqui quondam, tamquam pelle, aut papyro, utebantur, ut auctor est Ambrosius iam vero inueterata consuetudo obtinuit, ut solus liber dicitur.*

Serius viri  
ta S. Agnes  
& Eccl. 1.  
Romana in  
officia illius.

Matth. 1.

Ambros. Ca.  
lep. in Iosue  
Hieronim.



mat, qui ex multis foliis secum colligatis  
 coalescit, iuxta quam communem acceptionem,  
 videbatur sane non debuisse D. Mattheus  
 generationem Christi, quam vnica pagina  
 abioluit, librum vocasse. Trifariam hic  
 nodus solui potest, primo, si ex sententia  
 Diui Augustini contra Faustum, dicamus:  
 inscriptionem hanc: *Liber generationis*, non  
 apposuisse Diuum Mattheum soli Christi  
 genealogiae, sed toti suae euangelicae  
 historiae, quia tamen series illa generationis  
 Christi, est prima, & praecipua pars illius,  
 ab illa, tamquam a principaliori, totum  
 opus denominationem desumit; ad eum  
 certe modum, quo Moyses primum suum  
 librum, *Genesim*, inscripsit, quia in  
 primis capitibus mundi creationem, &  
 rerum generationes enarrabat. Secundum  
 occurere possumus cum D. Chryso-  
 stomo verba illa: *Liber generationis*: non  
 inscriptionem declarantem vniam tantum  
 partem, sed totum libri argumentum, ita,  
 vt sensus sit, non solum in eo agi de  
 Christi ortu, sed de operibus eius, quae  
 in sacra Scriptura generationes appellantur,  
 iuxta illud Gen. *Noe perfectus in omnibus  
 generationibus suis*, id est, in omnibus  
 operationibus suis; vniuscuiusque enim  
 opera, filij sunt & partus voluntatis,  
 & ideo merito generationes possunt  
 appellari. Tertio posset dici, Latinum  
 interpretem (vt recte obseruauit Abulensis,  
 lanfen. & alij) non incongrue solam  
 narrationem genealogiae Christi, librum  
 generationis appellasse, quia verbum  
 hebraicum *ספר* *Sepher*, vt illius  
 idiomatis periti adnotant, quo D. Mattheus  
 vtitur in originali, non solum librum  
 variis foliis compactum, sed, & schedulam  
 significat, iuxta quam acceptionem charta  
 illa, in qua vxoris repudium scribebatur,  
 liber, in sacra Scriptura appellatur: *Quis  
 est hic liber repudij matris vestrae*, quo  
 dimisi eam: similiaque legimus apud  
 Ieremiam, & Isaiam. Potest quartum  
 pulchra alia expositio adhiberi, ad quam  
 astuendam supponendum est, triplicem  
 esse temporalem Christi generationem;

vtero materno: *Ecce concipies, & paries*.  
 Secundam allegoricam ex vtero legis,  
 quam vterum vocat Dauid, de perfidis  
 Iudaeis dicens: *Errauerunt ab vtero,  
 loquuti sunt falsa*: hoc est, in ipsa  
 lege, in qua nati, & enutriti sunt,  
 adhuc errauerunt; sed Christus Dominus  
 in lege, tamquam in vtero inclusus,  
 implicite continebatur, quonia oportebat  
 impleri omnia, quae in lege, & in  
 Psalmis erant scripta de eo. Parturiebat  
 siquidem Christum lex, cum ipsum  
 implicite sub vmbra illis profitebatur,  
 & venturum desiderabat; at, cum omnia  
 impleta sunt, quae de eo scripta erant,  
 quasi ex vtero peperit eum, cum in lucem  
 prodiiit, qui sub vmbra latebat. Tertia  
 generatio Christi est moralis ex vtero  
 mentis per fidem, & charitatem illius;  
 nam, vt ipse docuit, ille mater eius est,  
 qui fecerit voluntatem Patris sui: cum  
 ergo sacer Euangelista Mattheus  
 pertractet hanc triplicem temporalem  
 Christi generationem, merito euangelicae  
 suae historiae eam inscriptionem apposuit:  
*Liber generationis Iesu Christi*. Tandem  
 his omnibus expositionibus aliam non  
 contemendam adiungimus, nimirum,  
 quod inscriptio illa: *Liber generationis*,  
 titulus est totae historiae euangelicae  
 appositus; nomine tamen *generationis*  
 non solum complectitur euangelista  
 generationem corpoream illius ex Matre,  
 sed spiritualem eiusdem, qua per  
 euangelicam, quam seminauit, doctrinam,  
 per multos filios regenerauit, & in dies  
 regenerat, iuxta illud D. Iacobi: *Voluntarie  
 genuit nos verbo veritatis*, vt si-  
 mus initium aliquid creaturae eius: hoc  
 est, vt in nobis exordium sumat spiri-  
 tualis eius generatio, de qua Isaias dixit:  
*Generacionem eius quis enarrabit?* Licet enim  
 Hieron. de aeterna filij generatione  
 verba haec intelligenda arbitretur, alij  
 vero cum Aymone in comment. illius loci,  
 de temporali ex matre illa intelligant,  
 alij cum doctiss. Forer super Isai, con-  
 tendunt, quod cum *דור* *Dor*, significet  
 non solum generationem, sed seculum,  
 seu etate, sensus illosum verborum est,  
 saeculum illud



adco insipiens, & immane exitisse, vt  
 Christum Dominum probatissimum vi-  
 rum abiectione Crucis morte iniuste  
 mulctaret, quis non mirabitur? vel aliter,  
 vt idem Auctor exponit, vt generatio no-  
 sumatur ibi pro seculo, sed pro vita, vt  
 perinde sit, ac si diceret: vitam eius breuis-  
 simam quis enarrabit? fuit enim preter-  
 ptus immatura, & violenta morte. Ego  
 tamen has omnes interpretationes non  
 inficiens, germanam magis ac literalem  
 eorum expositionem esse reor, vt de spiri-  
 tuali generatione, qua Christus in lecto  
 Crucis iacens, nos concepit, & regenera-  
 uit, & instar parturientis grauissimis nos  
 peperit doloribus, intelligenda sint, vt pa-  
 tet manifeste ex verbis eiusdem Isaie, &  
 in eod. cap. tam antecedentibus, quam  
 subsequenter: *de angustia, & de iudicio*  
*Isai. 53.* *sublatu est, generationem eius quis enarra-*  
*bit? quia abscissus est de terra viuentium: si po-*  
*suerit pro peccato animam suam, videbit se-*  
*men longeuum: ecce Isaia aperit loqui-*  
*tur de spiritali sobole in filios plurimos*  
*per mortem Christi propaganda, iuxta*  
*illud, quod ipsemet de se vaticinatus est:*  
*Ioan. 12.* *nisi granum frumenti cadens in terra mortuum*  
*fuert, ipsum solum manet, si autem, mortuum*  
*Gen. 22.* *fuert, multum fructum affert. In cuius figu-*  
*ram nouimus, quod quia Abraham voluit*  
*immolare filium suum Isaac, vidit*  
*ex eo semen longeuum, quod sane non*  
*Heb. 11.* *minus vidisset, etiamsi in holocaustum*  
*igne illum coheremasset: nam is erat Deus,*  
*cui filium offerebat, vt inquit Paulus, qui*  
*posset Isaacum a mortuis reuocare, vt fi-*  
*liorum procreationi operam daret: obe-*  
*Gen. 22.* *dientia ergo Christi in morte non fuit*  
*sterilis, sed instar obedientie Abrahami*  
*fecundissima, tot Deo parturientis filios,*  
*vt numerari non possint, ad quod signifi-*  
*Isai. 53.* *candum Isai. dixit: Generationem eius quis*  
*enarrabit? id est, multitudinem filiorum,*  
 quos moriens generabit, quis poterit co-  
 putare? Excellentiam autem huius spiri-  
 tualis regenerationis inde venari possu-  
 mus, quod omnes alie temporales gene-  
 rationes in hanc vnam referuntur, & or-

dinantur; prima generatio fuit Adami si-  
 ne viro, & foemina, cum ex limo terre fa-  
 ctus fuit; secunda: Eua ex viro sine foemi-  
 na, quia ex costa Adaeeducta fuit; tertia  
 ex patre, & matre, vt Abelis, & reliquo-  
 rum omnium, qui naturali propagatio-  
 ne a primo parente originem trahunt;  
 quarta fuit Christi Domini ex foemina  
 sine viro, quae reliquas omnes genera-  
 tiones per peccatum euersas instaurauit  
 & a Diaboli dura seruitute liberauit, vt  
 egregie adnotauit D. August. qui post-  
 quam priores tres generationes commemo-  
 rauerat, continuo subiunxit: *quarta*  
*restabat sine viro de femina, sed ista quarta*  
*liberauit tres prima enim, & secunda reuerunt,*  
*tertiam de ruina genuerunt, in quarta salutem*  
*inuenerunt. haec igitur quarta Christi ge-*  
*neratio, quae radix, & origo nostrae spiri-*  
*tualis regenerationis existit, salutem*  
 omnibus generationibus attulit: vade  
 ex sententia Card. Hugonis non incon-  
 grue ei accommodari possunt verba illa  
 Genes. *generatio quarta reuertetur. hic*  
 sicut enim filij Abraham generatione  
 quarta reuersi sunt in Palaesthinam ab  
 Aegyptiaca captiuitate liberati, ita quo-  
 que per quartam generationem Christi  
 ex foemina sine viro, filij Adam facti sunt  
 filij Dei, & consortes diuinae naturae, vt  
 D. Petri verbis vtat, quod sane contem-  
 plans Riccard. tam acute, quam eleganter  
 dixit: *De sexu fortiori fragilior produciur,*  
 quando de Adam Eua formatur, sic status sta-  
 tum sequitur: & meliore sublato deterior sub-  
 introduciur: prior fuit ante peccatum, secun-  
 dus peccatum: hic autem e conuerso de infir-  
 miori sexu fortior gignitur, quando de altera  
 quasi Eua, quae verè est mater omnium viuen-  
 tium, secundum Adam generatur, sic hic post vni-  
 statum alius exsurgit, & deteriori melior suc-  
 cedit: & prior quidem ante resurrectionem, se-  
 cundus post resurrectionem: haec Riccardus  
 quibus aperte indicat, per generationem  
 Dei hominis ex Virgine non solum mi-  
 seram Adae conditionem, sed & hunc no-  
 strum terrenum statum in alium melio-  
 rem, & caelestem fuisse commutatum.  
 Atque:

D. Aug. ser.  
 16. de natu.  
 Iesu Christi.  
 Hugo Card.  
 super cap.  
 Gen.  
 Gen.  
 Gen. 1.  
 Riccard. de  
 de. Emma.

Isai. 53.  
 Ioan. 12.  
 Gen. 22.  
 Heb. 11.  
 Gen. 22.  
 Isai. 53.



Atque hinc colligere licet causam, ob quam Deus olim librum legis Mosaeicae in captiuitatem duci permisit. Narrat Flavius Iosephus, & Papius Orofius, Imperatores Titum, & Vespasianum post deuastatam Urbem Hierosolymitanam, summa pompa, & apparatu triumphantis Romam ingressos fuisse. praebant ante illos variae militum cohortes, vexilla, quae ab hoste extorserant, per terram trahentes; sequebantur vasorum, & candelabri aurei delatores, ac tandem ultimo loco, tamquam nobilius spoliū, librum Legis aureis laninis exornatum ferebant: deinde adhibitis, ut moris erat, variis caeremoniis ad maiorem triumphantium honorem, & gloriam, vexilla illa in Capitolium fuere deportata, liber vero Legis ad sacrum palatium delatus: mysterio carere non potest, voluisse Deū, sanctum librum Legis in infidelium captiuitatem dari, cum D. Paulus asserat: *Verbum Dei non est alligatum*, quasi aperit diceret: me quidem in carcerem detruere, non erit vobis difficile, verbum autem Dei in captiuitatem, & seruitutem redigere minimè valebitis. Ego in hoc diuino consilio illud arcanum latere puto, quod ea propter Deus librum veterem Legem continentem in captiuitatem abire permisit, ut indicaret, interitum eius iam accessisse, ac loco illius nouam gratiae Legem substituendam fore; cuius obseruationem permulti in filios Dei regenerarentur. Sanè in principio illius veteris Legis libri, sermo erat de terrena Adami generatione; in principio vero libri Legis gratiae de caelesti agitur Adamo: illius libri historia ab illis verbis exordium sumpsit; *Hic est liber generationis Adam in die, qua creauit Deus hominem*; huius vero narratio ab illis coepit: *Liber generationis Iesu Christi*: in illo agitur de principio humanae captiuitatis, in isto de origine nostrae liberationis: in illo de eo, qui per inobedientiam sumens de ligno vetito Diaboli filios nos genuit, in hoc de Christo, qui per obedientiam in ligno Crucis moriens, in filios Dei nos regenerauit. Itaque cum D. Matthaeus rectè nosset scriptura fuisse librum generationis Adae, exortus est suam narrationem ab illis verbis: *Liber generationis Iesu Christi*, ut opponeret librum, libro, & Adadam veterem Adamo nouo, per quem omnia sunt restaurata, quae per illum alterum fuerant dissipata, & corrupta. vnde dum D. Matthaeus ait: *Liber generationis Iesu Christi*, perinde fuit, ac si clarius diceret: attendite hanc generationem non esse Adae nos perdentis, sed Iesu nos saluantis; non Adae bonis spiritualibus nos expoliantis; sed Iesu diuinis gratiae charismatibus, ac ruitis virtutum margaritis nos locupletantis: non tandem Adae à paradiso terrestri nos expellentis, sed Iesu in paradysum caelestem nos introducentis. Per multos quondam datum fuit nomen Iesu, sed in figura Saluatoris nostri, sicut Iesu Naue, id est Iosue, de quo Ecclesiast. *Fortis in bello Iesu* Eccles. 4. 6. *Naue, successor Moysi*; & sicut Iesu filius Iosedech, cuius meminit Zacharias, at hi, *Zach. 6.* nihil aliud, quam salutis per Christum dandae figuram praetulerunt, vnde ne quis in nomine Iesu hallucinaretur, adiecit Euangelista nomen Christi, quod, ut scribit Cyrillus Alexandrinus, nec definitionis Cyrill. Alex. vim obtinet, nec cuiuspiam substantiae, qualis li. de incarn. fit, significat, sicut forte homo, aut equus, aut bos, sed rei magis, quae in aliquo agatur, habet significationem. At dicet quispiam: non rectè secernit Matthaeus Iesum ab aliis, qui hoc nomine fuerunt insigniti, vocans illum, Christum, id est, unctum, quia olim etiam vngebantur Reges, Prophetae, & Sacerdotes: tres enim vnctiones inter alias in veteri testamento legimus: vnctus fuit *Leui. 3.* Aaron in sacerdotem, vnctus Saul à Sa- 1. Reg. 10. muele in Regem; vnctus & ab eodem Da- 1. Reg. 16. uid in Prophetam, & Regem, verum neutra istarum vnctionum cum Christi vnctione comparari potest, ut perspicue cecinit Dauid, dicens: *Vnxit te Deus, Deus Psal. 44.* tuus, oleo laetitiae praecipue tuis. vnde si istarum vnctionum charismata contempleris, omnia simul, & alia longè ma-



jora in Christo confluisse reperies: si vnguebantur Prophetæ, & ille propheta est, quem Deus suscitavit de fratribus suis, ut dixit Moyses: si vnguebantur Reges, ille, ut ait Ioan. Rex regum, & Dominus dominantium est. si vnguebantur sacerdotes, & ipse est sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, vnde D. Cyril. Christi vntionis excellentiam perpendens dixit: Non ex corporea successione accepit sacerdotium, neque factus est deo vnctus est, sed tanto excellentius alis, quam p hic cum iureiurando factus est sacerdos. S. vero Io. Damasc. luculentè explicans, quanam fuerit hæc præstantissima Christi vntio, omnes alias longè superans, perdoctè inquit: D Io. Dam. Christi vocabulum persone dicimus, ut quod lib. 3. de fide non vni modo dicatur, sed duplicem naturam archod. c. 3. significet; ipse enim seipsum vnxit, corpus videlicet diuinitate sua vngens, ut Deus, vnctus autem ut homo; quandoquidem ipse, & hoc, & illud est: vntio porò humanitatis est diuinitas. hæc D. Damascenus. vbi etiam docet spirituales hanc Christi vntionem, communem, & non communem esse nobis: communem quidem, quia participatione Christi, ab eo dicimur Christiani; non communem autem, quia vntio per vnionem personalem Verbi cum humanitate, inæstimabili quadam sublimitate vntionem nostram per gratiam habitualement, vltra quàm dici potest, excedit. In cuius figura legimus, simul vnctos fuisse Aaronem, & filios eius, sed non talia in eis, qualia in Aaron vntio præstitit, non dissimiliter Christus, & nos Christiani vngimur, sed aliter, & aliter, ille substantiali diuinitatis vntione, nos operatione eius gratiam nobis conferente. Tandem D. Mattheus generationem Christi, & Mariæ enarrate aggrediens, eiusque genealogiam recensens, permultas simul hæreses extirpat, nam qui hanc credit, deridebit hæresiarca Valentinianum, perfidè asserentem, Christum per Mariam, tamquam per canalem transeuntem nihil ab ea accepisse. Contemnat Apollinarem, qui corpus Christi

de coelo delatum, ementitus est, execrabitur Manichæum, phantasticam, & non veram fuisse carnem Christi mendacissimè effurientem. sola ergo hæc inscriptio: Liber generationis Iesu Christi omnes hos eliminat errores: cum ab humanis parentibus genitus, humanæ naturæ expertus esse non possit.

Filij Dauid, filij Abraham. §. 2.

**H**Os Patres in capite libri suæ generationis congruè satis voluit Christus Dominus apponi, Dauidem quidem, quia cum populus hebræus sacris eloquiis edoctus, Christum ex Dauid oriundum certo crederet; vnde Pharisæi interrogati ab illo: Quid vobis videtur de Christo? cuius filius est? continuo responderunt: Dauid: Turba etiam stupenda Christi opera admirans, dicebat: Numquid hic est filius Dauid? Pueri etiam ac clamauerunt in die palmarum: Osanna filio Dauid: ac tandem quotquot à Christo aliquid postulabant, ut sacri Euangelistæ referunt, his verbis utebantur: Misere mei, fili Dauid. hinc est, voluisse Christum in principio suæ genealogiæ Dauidem apponi, de quo ipse dixit: Ego sum radix, & genus Dauid, quibus verbis duo significauit, & esse radicem Dauidis, quia creator erat illius; & pariter, genus esse Dauidis, quia de genere eius carnem sumpsit, iuxta illud Pauli ad Rom. Factus est ei ex semine Dauid secundum carnem: ex quo patet, nullā esse contrarietatem inter Isaiā, & D. Ioannem, dum ille cap. 11. Dauidem radicem Christi vocat: è contra verò hic Apoc. 5. Christum radicem Dauidis, appellat; vtrumque enim propter geminam Christi naturam verissimum est: ratione enim diuinæ, radix Dauidis: ratione verò humanæ Dauid, radix illius erat. Abrahamum etiam in limine genealogiæ posuit Mattheus, quia Israelitici populi caput fuerat, & origo; vnde Isaias ad populum illum dixit: Attendite ad pe-

Leuit. 7.

Valenti. ber.

Apollinaris.

Manichæum.

Matth. 1.

Ibid.

Matth. 22.

Matth. 12.

Ioan. 12.

Matth. 9. 9.

15.

Mar. 16.

Luc. 18.

Gen. 11.

Apoc. 5.

Matth. 1.

Gen. 17.

Psal. 51.

STAM,



tram, unde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua precisi estis: attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos, quia unum vocavit eum, & benedixi ei, & multiplicavit eum: cum ergo petra esset Abraham, merito in huius genealogiæ fundamento, veluti primus lapis collocatur, ceterique illi adnectuntur, quousque ad Christum angularem lapidem, de quo David Factus est in caput anguli, perveniretur; meritoque Abraham ab Isaia petra nominatur, propter fidei stabilitatem, & constantiam, in qua adeo effulsit, ut à Paulo vocetur: Pater omnium credentium, unde sicut lapidem primum, quem rex in fundamento collocat, magni alicuius ædificij, quod extruere satagit, speciali aliquo signo illum exornat, ita, cum Deus optimus maximus templum humanitatis Christi ex Israelitico populo ædificandum statuisset, primum lapidem Abraham, quem in fundamento posuit, regio illo, ac purpureo signo decoravit, de quo Paulus: Signum accepit circumcisionis, signaculum iustitiæ fidei.

## Abraham genuit Isaac. §. 3.

**A**pre satis Evangelistâ per generationem Isaac, Christi generationem texere exorditur; sicut enim Deus promissit Abraham Isaacum, antequam nasceretur, unde D. Paulus ad Galat. 4. vocat illum natum per repromissionem, sic etiam Christum, an tequam in orbem veniret, antiquis Patribus pollicitus fuerat: & quemadmodum Abrahamo centenari Sara peperit Isaac, sic populo Israelitico Abrahamæ femine centenari in ipsa eius senectute, post tot reges, & Duces Maria peperit Christum; & sicut Isaacum non naturæ facultas, sed miraculum exsterili genuit, sic Christum non naturæ vites, sed Altissimi Dei potentia ex Virgine produxit: angelo ad illam dicente: Virtus altissimi obumbrabit tibi: Sara quidem peperit in senectute sua, Maria vero in virginitate sua; mirabile est illud, sed

multo mirabilius est hoc; itaque ille utique Isaac genitus fuit extra spem naturæ, ille de ancilla iam deliciente, hic de virgine incorrupta, quia ille Isaac filios fuerat geniturus in lege corrupenda, ille autem in lege stabili, & mansura: & sicut Sara Genes. 21. dixit: Risum mihi fecit Deus, quicumque audierit, corridebit mihi; sic Maria non dissimilia protulit verba, nam quid aliud est: Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo, quam, risum fecit mihi Dominus: & quid aliud: Beata me dicent omnes generationes: quæ quod illi de Christi conceptione congratulantur, & corrient omnes: corripit Elisabeth dicens: Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui. corripit Ioannes, dum in matris utero delitescens, Exultavit in fans in gaudio: corripit Marcella, dum exclamans, sacra illa protulit verba: Beatus venter, qui te portavit, & ubera, quæ suxisti: & sicut Sara dixit: Quis auditorum crederet Abraham, quod Sara (alioquin vetustissima) lactaretur filium; ita beata Virgo subiungere potuisset: quis auditorus, absque fidei diuino lumine, crederet, Virginem lac ex ubere de cælo pleno, ipsi Deo & homini propinasse? Deinde, sicut Isaac cum mater nesciuit, quando ductus fuit, ut immolaretur, sed postquam reuersus est, id agnouit; sic Iesum Synagoga, legalis eius mater, non cognouit illum filium Dei, quando ducebatur ad mortem, sed postquam per resurrectionem de illa triumphauit, tunc non pauci Iudæi nosse cœperunt pro humano genere in ara crucis eum immolatum fuisse: & sicut Isaac ligna portauit in locum, in quo erat immolandus, sic & ille lignum portauit extra portam, ubi Cruci affigendus erat: & sicut ille non resistit Abraham illum occidere volenti, sed dixit (ut obseruat D. Chrysostomus super 1. cap. D. Chrysof. Matthæi) Pater, liga mihi manus, & pedes, ne forte insurgens me defendam, sic perfecti super & iste non contradixit patri, ut ipse dixit e. 1. Matth. per Isaiam: Ego, autem non contradico, retrorsum non abij; sed paratus ad mortem respon-

Gen. 17.

Gen. 21.

Luc. 1.

Genes. 21.

Luc. 1.

Ibid.

Ibid.

Luc. 11.

Gen. 21.

Gen. 22.

Gen. 27.

Gen. 22.

D. Chrysof.

e. 1. Matth.

I. ai. 50.

respon-



Matth. 26.  
Gen. 22.

respondit: fiat voluntas tua: & quemadmodum cum Abraham ex diuino precepto, uellet Isaac occidere, prohibitus est illum mactare, & loco illius suffectus fuit aries, quem obtulit; sic toto illo saculo, quousque uenit plenitudo temporis, in quo Deus missus erat filium suum, in ara crucis pro nobis immolandum, arietes hirci, atque vituli non pauci Deo oblato fuere, ut per illa umbratica sacrificia, ad illud cruentum, quo Christus offerendus erat, mundus praepraretur. Vel dicamus aliter cum S. Cyrillo Alexandrino, quod sicut ibi occisus fuit aries, non Isaac, ita oblato Christo in ara crucis, mortem subiit humanitas, non diuinitas, quae impassibilis erat. Sed neque hoc loco praetermittam aurea uerba Origenis

D. Cyril. Alexandr. in comment. huius loci.

Origen. hom. 8. in c. 22. Gen.

homil. 8. super Gen. ubi ait. *Monet me satis diligens, & acuta Abrahae responsio, nescio quid uidebat in spiritu, quia non de praesenti, sed de futuro dixit, Deus prouidebit sibi quem, futura respondit filio de praesentibus requirenti, ipse namque sibi Dominus quem prouidebat in Christo.* Ac tandem pulchra alia Cyrilli Alexandrini uerba his adnectam, quibus singulare aliud arcanum detexit in eo, quod Abraham filio suo uxorem non ex Chanaanais, sed ex iis, qui idolis addicti erant, seligeret; sic enim ait: *Deus congregationem Iudeorum noluit coniungere Christo, quorum Chanaanai notam gerebant, sed Ecclesia ex gentibus est, ad quam ministri Dei missi sunt.*

Cyrl. Alex.

Gen. 24.

Isaac autem genuit Iacob. §. 4.

Gen. 25.

Observandum est hoc loco, quod licet Rebecca esset sterilis, Isaac tamen noluit aliam, praeter illam, uxorem, quod propterea Hebraei id fecisse opinantur, quod non liceret homini consecrato geminare uxores, Isaac autem consecratum Deo putabant, quod Dei uictima extitisset, ipse uero efficacissima sua oratione fecunditatem suae uxori obtinuit, ut aperte indicant uerba illa Genes. 25. *Depraeatus est Isaac Dominum pro*

Gen. 25.

uxore sua, eo, quod esset sterilis, qui exaudivit eum; contulit autem Deus tantam fecunditatem Rebeckae, ut geminos infantem uno partu ederet; Esau prior in lacem venit, rufus, & pilis toto hispidus corpore: hic venator, & agricola euasit; Iacob uero, ut habetur ibidem, *uir erat simplex, & ut LXX. Interpretes vertunt; LXX. Item uir erat non fictus, & absque fraude.* Esau uero nationis causa vagabatur in agris, Iacob uero habitabat in tabernaculis, hoc est, domi se continebat. Deoque & doctrinae, ut uult Chaldaeus Paraphrastes, uacabat; unde ipse interpretatur praedicta uerba in hunc modum: *Iacob erat uir perfectus, minister domus doctrinae.* Hi duo fratres egregie adumbrant duo hominum genera peccatorum, & iustorum; Esau quidem uenator improborum tyrum gerit, qui caducas res, honores, & diuitias uenatur; Iacob autem proborum imaginem praesert in tabernaculis habitantium, hoc est, ut D. Greg. explicat, se intra mentis secreta restringentium, & per uana desideria minime se dissipantium. illi, ut Esau, qui prior egressus est a ventre, tanquam filij huius saeculi, priorem in illo locum ambiunt, iuxta illud Christi Domini; Matth. 23. *Amant primos accubitus in cenis, & primas cathedras in synagogis;* hi uero, uelut Iacob, qui fratris pedem tenuit, uerbo, & exemplo sceleratos homines cohibent, ne in uaria scelera se praecipitent: ac tandem impij, instar Esau, hirsuti, & asperi sunt motibus, ac superbi; probi uero, instar Iacob, lenes, mites, faciles, ac humanos omnibus se praebent.

Observandum etiam est, consulto Euangelistam praetermisisse alterum fratrem Iacobi, nomine Esau; tum quia illum reiecit Dominus a se, ne in delicto populo suo connumeraretur, iuxta illud: *Iacob dilexi, Esau autem odio habuisti* quia Iacob surripuerat benedictionem, & ius primogeniturae fratri suo; unde ipse solus debebat hic annumerari: quod sane nulla ratione mysterio vacare putauerim; nam, ut auctor est Augustinus, lucta illa, quam Iacob



Jacob habuit cum Angelo, non pauca Christi arcana aperuit; iacob quidem præualuit contra Angelum, & accepit benedictionem ab eo, indeque claudus mansit; præualuit autem, quoniam ipse voluit ab eo vinci, & tuac nominatus est iacob, *Israel*, à quo omnes illius populi vocati sunt *Israelitæ*: non dissimiliter pleribus illa duræ ceruicis præualuit, iuxta falsam eius opinionem, contra Christum turpissima crucis morte illum afficiens, tamen *Oblatus est*; quia ipse voluit, & capi, & occidi permisit, ipso dicente: *Nemo tollet à me animam meam, sed ego pono eam à me ipso*; ex hac victoria factum est, quod *Israel* mansit benedictus in his, qui Christo crediderunt, & ab eo fideles, *Christiani*, dicti sunt, sicut ab *Israel*, *Israelitæ*: factum est etiam, ut maneret claudus, in his, qui sibi rebelles existerunt, iuxta illud *Davidis*: *Claudicauerunt à seminis tuis*. Lucta deinde illa adamussim refert efficaciam orationis, ac precum, quas sancti ad Deum fundunt; nam, ut dixit *Oseas* 12. *Iacob in fortitudine sua directus est cum Angelo, & inuincit ad Angelum, & confortatus est*: *fleuit, & rogauit eum*: ecce arma, quibus iacob pugnavit, aduersus angelum, Deum representantem, preces quidem fuerunt, quibus de illo palmam reportauit. lucta deinde illa non obscure docet, eos, qui ad Deum conuertuntur, oportere se ad pugnam accingere, iuxta illud *Ecclesiastici*: *fili, accedens ad seruitutem Dei, sit in iustitia, & timore, & prepara animam tuam ad tentationem*, attende, iacobum habuisse fratrem suum infestissimum hostem ab utero matris suæ, insuper & socerum, atque cognatos persecutores sustinuisse; immò, quando iam ceteri hostes ab eius impugnatione destiterant, Angelus Domini descendit de caelo, ut cum eo tota nocte luctaretur, ne ignauia, ac desidia mollesceret: hanc enim continuam pugnam valde vtilem esse id, quod iacob contigit, apertissime demonstrat; nam sicut ille remansit vno pede claudus, sic seruis Dei accidit, ut ex assidua præliandi

consuetudine aduersus hostes, maneat sinister pes, hoc est, appetitus eorum sensitiuus, debilitatus, ea, quæ carnis sunt, obliuiscens; pes autem dexter, scilicet spiritus, sanus, & fortis adeo, ut illi innitentur, illo ambulent, illo, quocumque perguat, se moueant, implentes illud *Pauli*: *Spiritu ambulate fratres, & desideria carnis non perficietis*: rectè quidem *Apostolus* monet, ut pede spiritus forti, non infirmo carnis ambulemus; nam sicut, qui infirmo pede laborat, vix tangit illum, nec ei se fidit, aut innititur, sic non infirmæ carni, sed spiritui innitendum est: *Nam spiritus est, qui vivificat, caro autem non prodest quidquam*: quæ admodum etiam iacob vicit a libi fratre suum *Esau*, non illum aggrediendo, sed fugiendo matris suæ *Rebecæ* cõfiliis acquirẽs, *fili, audi me, & fuge in Mesopotamiam, donec quiescat ira fratris tui*; sic *Ecclesia* filios suos docet, ex Christi doctrina edocita: *Cum autem persequerentur vos in ciuitate ista, fugite in aliam*. iacob egrediens ex utero, fratris plantam tenuit, ut quem à primogenitura supplantaturus esset, iacob enim supplantator interpretatur; id ex sententia *Irenæi* lib. 4. vitoria Christi præsignauit, de quo *Ioannes* dixit: *Exiit vincens, ut vinceret, immò, & victoriam populi gentilis, qui primogenitum, quem populus Iudeus à se repuit: Non habemus Regem, nisi Cæsarem, religioso animo suscipiens, diuinæ benedictionis primogenituram nactus fuit*. iacob ex duabus sororibus plures filios habuit, Christus ex duabus legibus: iacob multa passus est propter pulchram *Rachelem*, Christus mortem ipsam sustinuit propter pulchram *ponfam* suam, *Ecclesiam Catholicam*.

Jacob autem genuit Iudam, & fratres eius. §. 5.

**H**oc loco *D. Chrysostomus* ait, *D. Chrysost.* quod sicut iacob duodecim filios habuit, qui duodecim fuerunt in *Matri* *ho. 1* Patriarchæ; ita Christus duodecim *Apo-* *Gen. 35.*

F f solos

*Ad Galat. 5.*

*Ioan. 6.*

*Gen. 27.*

*Math. 10.*

*Gen. 25.*

*D. Iren. lib.*

*4. in Her.*

*cap. 38.*

*Apo. 6.*

*Ioan. 19.*

*Gen. 30.*

*Gen. 29.*



solos in spiritu, & non in carne, verbo, & sanguinis effusione genuit, qui duodecim fuisse Ecclesie Catholice Patriarche: & sicut Iacob cum filiis suis descendit in Aegyptum, per quos: genus eius magnum suscepit incrementum; ita Christus Dominus cum Apostolis descendit in mundum, ut Ecclesia Catholica in dies magis, ac magis propagaretur.

Gen. 46.

Antequam tamen ulterius progrediar, non possum, duplici dubitationi, quae hic occurrit, prius non facere satis: Prima est, quomodo Evangelista primo loco recenset Iudam, cum quarto loco natus sit: primogenitus fuit Ruben, secundus

Gen. 35.

Simeon, tertius Leui, quartus Iudas, ut sacra Geneseos commemorat historia. Respondeo, diuino consilio factum esse, ut nullus illorum trium hic annumerandus assumeretur, propter enormissima eorum peccata, ob quae ius primogeniturae merito illis fuit ablatum; etenim Iacob ad Ruben dixit: Effusus es, sicut aqua,

Gen. 49.

non crebas, quia ascendisti cubile patris tui: de Simeone vero, & Leui: Vasa iniquitatis bellantia, in consilium eorum non veniat anima mea, & in casu illorum non sit gloria mea, quia in furore suo occiderunt virum, & in voluntate sua suffoderunt murum. sed obserua quae hic diuino consilio patres illos ius primogeniturae ad filios minores non transtulisse, ut per id, tamquam per typum, praesignaretur ius illud, quod per Christum Deum habemus, non ex carnis successione, sed ex electione, vocatione, ac diuinae gratiae infusione pendere. Secunda dubitatio est, quid sit, quod, cum a solo Iuda Christus Dominus originem ducat, non a fratribus eius, D. Matthaeus meminerit ceterorum eius fratrum, cum tamen id minimè factitauerit, cum Abraham, aut Isaac filium esse expressit; nec enim tunc ita scripsit: Abraham genuit Isaac, & fratres eius, aut, Isaac genuit Iacob, & fratres eius. Respondeo, ex doctrina Theophylacti, eorum solum mentionem fecisse Euangelistam, a quibus Iu-

Matth. 2.

Theoph. su. per cap. 1. Matth.

dei descendebant, & ex quorum propagatione, tamquam ex semine electo, se oriū gloriabantur, illi autem non ex Ismahele, aut Esau natos se iactabant, sed ex filiis Iacob, propterea ergo Matthaeus simul cum Iuda, fratres eius, in Christi generatione inseruit. His iam praelibatis accedamus oportet ad ea, in quibus Iuda Christum Dominum ad viuum expressit; reperiemus illa in benedictione; quam a patre suo suscepit, Iacob spiritu propheticoco filios suos benedixisse, ut tradit Hieronymus, quod & facit ipse textus apertissimè indicat, dum Iacob dixit: Congregamini, ut annunciem, quae ventura sunt vobis in diebus nouissimis; hoc est, in vltima aetate, quando venturus est Christus, auctor legis gratiae: quādo ergo Iacob in vltima illa benedictione conuertit sermonē suū ad Iudam, a quo Christus originem ducturus erat, varia Christi arcana sub typicis, & symbolicis verbis nobis scripta reliquit; nam praeterquam Iudae dixit: Te laudabunt fratres tui, & adorabunt filij patris tui; quod non obscure adumbrabat, Christum Dominum, non solum a Regibus adorandum, Matthaeo dicente: procidentem, adorauerunt eum; sed & ab Angelis, ut ait Paulus: & adorent eum omnes Angeli eius; postea subiunxit: Manu tuae in ceruicibus inimicorum tuorum; quibus verbis aperte praesignificauit victoriam, quam Christus de vniuerso Orbe habiturus erat, iuxta illud: Confidite, quia ego vici mundum: vicit sane gloriose, inimicum foras eiciens; nunc princeps huius mundi eicietur foras; & gentem Idolorū cultricem, suauiter Christianae religionis iugo subiecit; post haec subdidit Iacob verba illa mysteriis plena: Catulus Leonis Iudae, ad praedam filij mi ascendisti, requiescens accubisti vt leo, & quasi leona, quis suscitabit eum? his quidem miram Christi fortitudinem vaticinatus est, quam ipse descendens ad praedam mortis, & inferni; & eorum, qui ab eo captiui detinebantur, mirifice ostentauit; fecit hanc praedam, ascendens in Crucem: ad praedam filij mi ascen-

D. Hieron. tom. 2. super Isai. 11. Gen. 49. Heb. 1. Gen. 49. Ioan. 16. Ioan. 12. Gen. 49.



19. *disti; deinde cum requieuit corpus eius in sepulchro, iuxta illud: Caro mea requiescet in spe, descendit secundum animam in infernum, ut inde victos educeret; deinde ex morte surrexit victor, quasi leo, & quasi leona, quæ rugitibus suis non solum filios viuificat, sed, & caueat, in qua latitat, tremorē incutit, quod & in Christi resurrectione accidisse video, cum, & terræ motus magnus insonuerit, & sepulchri custodes tremefacti, in terram ceciderint, Matthæo dicente: *Eccc terræ motus factus est magnus, & exterriti sunt custodes, & facti sunt veluti mortui.* cum autem addit: *quis sciet abili eum?* perinde fuit, ac si diceret: non indiget, ut resurgat, extrinseca aliqua virtute illum suscitante: nam cum ipse sit auctor vitæ, & vita ipsa, per essentiam, facile se suscitare valebit, ut, & ipse de se testatus est: *Soluite templum hoc, & in tribus diebus reedificabo illud, ille autem, inquit Ioannes, dicebat de templo corporis sui.* Rursus Iacob adiecit: *Non auferetur sceptrum de Iuda, & Dux de femore eius, donec veniat, qui prætendat eum;* vel, ut Paphrasates Caldæus vertit: *donec veniat, Messias;* ita sanè contigit, quoniam vsque ad aduentum Christi numquam defuit gubernator de Iuda, siue haberet titulum Regis, siue Ducis, siue Præsidis; etiam vsque ad captiuitatem Babyloniam Reges sceptrum tenuerunt; in captiuitate autem ipsa, licet regnum Iudæ fuerit interpellatum, non tamen pœnitens ablatum, postea vero sub Zorobabel restitutum est, qui fuit Iudæorum Princeps, cui postea in eodem principatu successit Machabæus, qui quamuis essent Leuitæ, & Sacerdotes, materno tamen genere de Iuda descendebant, cum liquido constet has Tribus commixtas inter se fuisse. & quidem licet, dæremus, Machabæos non fuisse partim ex Tribu Iudæ, non tamen habuerunt Ducatum, nisi in deposito, ex consensu expresso ipsius Tribus Iudæ, ut sacra Machabæorum narrat historia, dicens: *Iudæi, & sacerdotes eo**

*rum consenserunt eum esse Ducem suum, &c. donec surgat propheta fidelis, &c. ut cura esset illi profectus, &c. id est Messias, ut sapienter interpretatur Hieronymus, qui super cap. 3. Osee, non legit prædictum locum, donec veniat, qui mittendus est, sed, donec venias, cui repositum est; id est, Christus Dominus, cui seruatum erat imperiū, & regnum Dauid, quasi in deposito ab eo tempore, quo defecerunt Reges de domo Dauid, postea vero aliquantulum ante Christi Domini ortum, ablato de Iuda regno, & ad hominera Idumæam translato, continuò Christus in mundo aduenit: quare putauerim hoc esse certissimum signū, verum Messiam aduenisse. vnde D. Hieronymus egregiè dixit: *Iamdiu apud c. 1. Matth. Iudæos ex semine Iudæ Reges fuerunt, donec Christus ex Virgine nasceretur; primus enim in gente Iudæorum Rex alienigena, fuit Herodes; qui ergo negat venisse Christum, ostendat Regem de Tribu Iudæ in gente Iudæorum. Prosequens autem Iacob prophetiam suam benedictionem, dixit: *Ligans ad vineam pullam suam, & ad vitem, & fili mi, asinum suam:* quibus verbis explicuit vocationem populi gentilis ad Ecclesiam, & coniunctionem eiusdem sub eodem legislatore ad plebem Iudæam, per asinum significatam, eo, quod instar asinæ, assueta esset portare graua illa Mosaycæ legis onera, quæ, ut dixit Diuus Petrus: *Neque patres nostri, neque nos portare potuimus;* ostendit apertè Diuus Paulus hanc coniunctionem, dum dixit de Christo: *Ipse est pax nostra, qui fecit viraque vnum:* ad quod sanè significandum, arbitror, Christum Dominum consultò ingressum fuisse Hierosolymam asinæ, & pullo insidentem. Atque hoc modo rectè etiam coherent metaphora vineæ, & vitis, quibus vitur Iacob: per vineam enim existimo, intelligi Ecclesiam Catholicam, sic enim illam appellauit Isaias: *Vinea Domini Sabaoth, domus Israel est.* vitis autem Christum adumbrat qui de se ipso dixit: *Ego sum vitis vera: illis***

D. Hier. super cap. 3. Osee.

D. Hieron in Hieronymus egregiè dixit: Iamdiu apud c. 1. Matth.

Gen. 49.

Act. 15.

Ephes. 2.

Matth. 21.

Isai. 5.





illos ergo, quos Deus ad se traxit ad vineam simul ad vitem ligat, id est, Christo, & Ecclesiae illos copulat; sicut enim impossibile est, coniungi viti alicuius vineae, à vinea se separando, ita impossibile est, quempiam Christo copulari, qui ab eius Ecclesia Romana se sequestrat. Subdit praeterea Iacob verba illa: *Lauabit in vino stolam suam, & in sanguine vuae pallium suum*: ecce adumbratam passionem Christi, & fructum eius: nam quid aliud est: *Lauabit in vino stolam suam*: quàm id, quod Iaias in Christi persona praedixit: *Torcular, scilicet Crucis, calcavi solus*: in hoc certe torculari, quando clauis acriter praementes, vinum sanguinis Christi expresserunt, sacra eius corporis stola fuit lora: ecce Christi passionem adumbratam; cù etiam per pallium eius, Ecclesiam iustorum intelligat, iuxta illud Iaias: *Vinit Dominum, quia iis omnibus tamquam ornamento vestieris*, sane purpureo hoc sanguine intinctum fuit pallium istud, omnes eius maculae abstergete, ecce fructum passionis Christi. Tandem eorundem verborum: *Iacob autem genuit Iudam, & fratres eius*: mysticam accipe intelligentiam: Iudas confessionem sonat, quae alia laudis est, alia peccatorum, utramque, assumat seruus Dei: confiteatur Deo, illi gratias referendo, quod victor ex tot praeliis suo opportuno adiutorio cuaeferit; confiteatur etiam peccata sua, cum opus fuerit: ad hoc assumat etiam fratres Iudae, hoc est, comites verae confessionis, nempe, quod sit integra, simplex, & lachrymosa.

Iudas autem genuit Phares, & Zaram de Thamar.  
§. 6.

**H**ilij extra coniugium nati sunt: erat enim Thamar, nurus Iudae: siquidem ille tres filios habuit, Her, Onan, & Sela: primogenito dedit Thamar, sed mortuus est sine semine: secundus, cum nequam esset, & nollet iux-

ta Domini praecceptum, suscitare semen fratri suo, interfectus est à Domino: quo mortuo, dixit Iudas ad Thamar: *Esto in Gen. 38. domo tua vidua, donec crescat filius meus Sela*. Post aliquot dies, videt Thamar, quod Iudas rem procrastinaret, & quod defraudaret eam prolis desiderio accensa, quia maritus non dabatur, ex focero Iuda liberos hac arte suscipit: eum Iudam à dissecin Thamas proficisci, vestes, quibus viduarum more uti solebat, exiit, meretricium ornatum induit, in biuio sedet, quid multa? Iudas illac transit, meretricem putat, ex focero nurus concepit, intumescit verus, nuncius ad Iudam fertur, Thamar em esse grauidam, flammis, iubet, exuratur, at cum ex armilla, annulo, & baculo, quem in arthabonem existimat meretrici dederat, quid actum esset, resciscit, parit, parit Thamar geminos; Zaram vocatur vnus, alter Phares, ex quo rex inclytus Dauid, & Christus optimus maximus genus ducunt: Iudas ergo, ait, *Matth. 1. Phares, & Zaram de Thamar*.

Hac verba versans D. Chrysostomus, alia praecleara nobis tradidit, silentio minime praetermittenda: *Quid agis, o homo? nobis talis recordationem infers historia, qua adulterium turpe continetur: quid hoc vero rei est? quia si nudi tantummodo hominis describeretur genus, merito haec reticisset, quia vero de Incarnati mysterio describimus Dei, non modò non tacere ista, verum ostentare debemus: sic enim magis virtus eius, ac pietas refulgebit; venit enim, nò ut nostra fugeret opprobria; sed, ut ea potius exstingueret: sicut enim admirabilis indicatur, non quia mortuus tantum, verum etiam, quia crucifixus, & sepultus est, quamquam est certe res ista per se exprobratione plenissima, sed quanto magis exprobrabile illud est, tanto magis illum ostendit de misericordia gloriosum; sic etiam in generatione illius dici potest, quod nò solum, quia suscipit carnem, & homo factus est, admiratione sit dignus, sed quia etiam natus, tales progenitores habere dignatus est; nihil de nostris vilitatibus erubescens; idque ex ipsis nascendi primor-*



primordis ostendit, quam nil eum pudeat omnino nostrae carnis assumptione.

D. August.  
lib. 1. de Civ.  
Dei. c. 83. & 4.  
95. 36.  
Gen. 38.

D. Augustinus sublime aliud mysterium, huic loco valde consentaneum, detexit; ait enim, quod quemadmodum ludas, cum progrediretur ad tendendas oves suas, copulatus fuit Thamar ornatum meretricium habenti, & in signum benevolentiae dedit illi armillas, & virgam; sic Christus Dominus, veniens ad tendendas oves greges sui, hoc est, ad spoliandos electos a vetustate peccati, tunc gentilitati, quae ratione idololatriae meretricio, instar Thamaris, induebatur amictu, se copulavit, & in signum benevolentiae dedit ei virgam spiritualis regiminis, ac coelestium charismatum armillas.

Procop. Gaz.  
sup. c. 38. Ge.

Procopius Gazaeus aliam viam ingressus idem aperuit arcanum, ad quod praesupponere oportet, quod, ut sacra Genes. historia refert; cum Thamar proxima esset partui, apparuerunt gemini in utero, atque in ipsa egressione infantium, vnus protulit manum, in qua obstitit ligavit coecinum, dicens: *Iste egredietur prior*; illo vero retrahente manum, egressus est alter dixitque mulier: *Quare diuisa est propter te maceria?* & ob hanc causam vocauit nomen eius, Phares: postea egressus est frater eius, in cuius manu erat coecinum, quem appellauit, Zaram: hoc supposito, ait, hunc mirabilem partum, egregium symbolum fuisse vocationis gentium: nam per Zaram coecino filo notatum, Hebraei adumbrantur, rubeo, & cruento circumcisionis signo sigillati, qui primo fuerunt vocati, atque adeo priores ad diuinæ Legis obseruationem manum extenderunt, ac primogenituram nati sunt, instar Phares: Gentiles vero posteriores, & nouissimi Christo adhererunt, ex quibus eius

Gen. 38.

Abbr. 19.

Ecclesia coalescit, ut enim dixit D. Petrus: quia Iudaei repulerunt verbum Dei, quibus ob Dei promissionem debebatur, Apostoli se conuerterunt ad gentes. His mysticis expositionibus addimus & nos aliam ad informandos mores non incongruam. Zaram, & Phares peccatores duos recte

Gen. 38.

adumbrant, quorum alter, instar Zaram, extendit manum, insinuans velle ad Deum conuerti, a deo renasci; facile tamen voluntatem hanc retractat, & manum quam mittere, cogitabat ad aratrum, continuo retrahit; alter vero suae conuersionis sitientissimus, omnium difficultatum maceriem irumpens, deo in Christo renascitur, & instar Phares, viscera matris, hoc est, carnis voluptates relinquens, foras progreditur, ut poenitentiam agat, ac regni caelestis primogenituram accipiat.

Phares autem genuit Efron, Efron autem genuit Aram, Aram autem genuit Aminadab: Aminadab autem genuit Naafon, Naafon autem genuit Salmon, Salmon autem genuit Booz de Rahab. § 7.

**P**Riorum verborum, Phares autem genuit Efron, non aliam pulchritudinem, quam D. Chrysostomi expositionem hoc loco adhibendam sensui; ille enim super Matthaeum in hunc modum loquitur: *Quoniam quidem causa, & ratione, prouidentiaque Dei posita sunt haec nomina credimus maxime, cum essent hi principes generis electorum: qua autem causa, & ratione posita sunt, verè ipsi scierunt, qui posuerunt, & Deus, cuius prouidentia ponebantur; nos vero quid intelligere possumus in nominibus ipsis, hic loquimur; maxime, quum nullam Scripturam canonicam de istis personis habeamus; Efron enim (sicut hebraeorum sermonum nominum Interpretes dicunt) interpretatur: Iaculum videns; Iacula autem sunt inimici, omnes passionis carnales, quae intrinsecus Diaboli iaculatur in animam, & omnes tentationes aduersitatum; quae prouenerint fidelibus, extrinsecus iaculante Diabolo; Omnes deinde homines inquit, quos, vel contra Dei voluntatem, vel contra seruos eius excitat inimicus, iacula eius sunt, de quibus omnibus dicit Apostolus: ante omnia accipientes scutum fidei, in quo positis omnia tela ne-*  
E f 3 quipimi

D. Chrysost.  
sen aut ope.  
imperf. super  
1. cap. Matth.



quasi nigra extingueret: Qui ergo videns est iaculum, vigilans est contra versutias inimici, & de longe prospicit iacula eius, & cauet.

Ad hæc, cum Elron interpretetur: Sagitta non incongrue dicemus, quod postquam quis ad Deum toto corde se conuertit, debet esse velut sagitta ex diuini pectoris pharetra emissa ad feriendam verbum, & exemplo peccatorum hominum corda. cum autem subiicit Euangelista: *Efron autem genuit Aram*, qui sublimis interpretatur, præmij quidem sublimitatem, quam vir iustus id præstans, nanciscitur, non obscure denotat. Addit: *Aram autem genuit Aminadab*: Hebræi doctores referunt de *Aminadab*: quod cum esset Dux filiorum Iuda, & mare rubrum esset diuisum in exitu Israel de Aegypto, nec alij videntes aquas à dextris, & à sinistris, illud pertransire audeant, ipse primus assumpto vexillo Tribus Iuda, in quo erat insigne leonis, sub cuius metaphora Iacob filium suum Iudam benedixerat, vellet fortis signifer, primus mare ingressus est, quem postea cetera Tribus ad exemplum illius intrepide subsequuta fuit; quare ex consensu totius populi ductus ad eum translatus fuit: non dissimiliter, ad exemplum veri *Aminadab Christi Domini* Crucis vexillum in bello illo cruento Caluarie in sublime leuantis, generatio filiorum Dei, fide constans, spe nutrita, charitate firmata, obedientia prompta, confessione mundata, à vitiis purgata, & à concupiscentiis separata, intrepide per mare rubrum laborum, viam inueniens pertransit, & ad terram promissam properat. Respicite quæso, non dico, viros, sed pueros, ac tenellas Virgines, pro Christo sanguinem fundendi licentissimas, quomodo constanter ad martyrium properarint, & per tubeas proprii cruoris aquas ab hoc Aegypto ad celestem patriam transitum fecerint: quibus certe non contigit, quod de illis dicitur: *Et inueniuntur illi in aquis validis, terra apparuit arida, & in mari rubro via sine impedimento, sed id accidit, quod di-*

Matth. 1.

Trad. Nicol.

de Lyra.

Exod. 14.

Hecl. Rom in

of. pro mart.

Hebr. 11.

xit Paulus: *Alij ludibria, & verbera experiri, insuper & vincula, & carceres; lapidati sunt; secti sunt, tentati sunt, in occasione gladij mortui sunt: vnde, rogo, in carne debili fortitudo ænea ad res inaudita tormentorum genera perferenda, nisi ab illustrissimo illo cœlestis Aminadab exemplo, qui, vt à nobis timorem expelleret, primus imensum tormentorum mare peruadere non dubitauit; adeo vt diceret: *Intran-**

Psal. 61.

Matth. 1.

Num. 11.

Matth. 1.

Num. 13. 11.

Iosue 2.

Matth. 1.

Heb. 11.

Iosue 2.

Nic. de Lyra.

in Matth.



non oportuit, quod esset talis secundum rem i-  
 cui aliquando è contrario aliquis pauper ruti-  
 cui cognominatur nomine Regis, et si Rex non  
 sit. Hebraei etiam dicunt, hospuatricem, ubi  
 nos habemus, meretricem. Reuoluit & aliam  
 quaestionem Lyranus: qui fiat, vt Salmô  
 princeps Tribus Iuda in vxorem duxerit  
 mulierem Chananæam, præsertim cum  
 filiis Israel omnino prohiberetur, Deu-  
 toron. 7. ne quam ex illo populo in con-  
 iugem acciperent; respondet, hoc eis pro-  
 hibitum fuisse, ne per Chananæos à Dei  
 veri cultu auerterentur, & ad id idola de-  
 flecterent, vt lex ipsa exprimit, quòd si  
 ex illo populo aliquis veram fidem ad-  
 mitteret, & profiteretur, & quid magnus  
 egisset, ex quo suam fidem proteltatus  
 fuisset, tunc, & ille populo Dei inferi po-  
 terat, quemadmodum, & Rahab factum  
 est ob causas, quas diximus.

Sens. gran.

Deu. 7.

Matth. 1.

Ruth. 4.

Schem. 19.

Iud. 3.

Chryst. ho.

oper. imp.

Matth.

Booz autem genuit Obeth ex Ruth;  
 Obeth autem genuit Iesse: Iesse au-  
 tem genuit Dauid Regem: Dauid  
 autem Rex genuit Salomonem ex  
 ea, quæ fuit Uriæ. S. 8.

**H**æc Ruth venit cum Noëmi à  
 terra Moab in terram Iuda, quàm  
 Booz accepit in coniugem, eo, quod  
 esset propinquus priori marito Ruth, fi-  
 lio Noëmi sine prole defuncto: quamuis  
 enim illicitum fuerat Israelitis contra-  
 here cū Moabitibus, & propter disparē cul-  
 tū, contractū non esset verum matrimo-  
 niū (hac enim ratione Esdras abiecit à fi-  
 liis Israel vxores earū Moabitidas, Nehe.  
 13.) nihilominus tamē, vbi illæ ad Iudaif-  
 mū conuersæ sunt, & vnius Dei cultrices,  
 & in quotidiana conuersatione insignes  
 euaserunt, tunc illas in vxores accipere  
 permittebatur. Atqui talis erat Ruth, hu-  
 milis, & obsequentiſſima in omnibus:  
 vnde, & Booz dixit ad eam: *Scis omnis po-  
 pulus urbis mee, mulierem te esse virtutis:*  
 Chryst. ho. 2. operis imperfecti in Mat.  
 oper. imp. ait. Idcirco vero, & Ruth, & Rahab mentio  
 facta est, vt disceres ideo Christū venisse, vt

mala nostra deleret: omnia, non enim quasi iu-  
 dex, sed quasi medicum aduenit: sicut igitur  
 hic olim meretricem, ille alienigenam, in  
 vxorem accepit, sic etiam Christus forni-  
 catricem hominum naturam sibi copula-  
 uit. Quod Propheta quoque olim Syna-  
 goga factum esse dixerunt: sed illa qui-  
 dem cohabitatori suo semper fuit ingra-  
 ta; Ecclesia vero semel à malis suis libera-  
 ta, in sponsi amore permansit. Sed & con-  
 sidera etiā ea, quæ in Ruth facta sunt, no-  
 stri figuram fuisse: hæc enim erat alieni-  
 gena, & in extremā delapsa paupertē, sed  
 videns eā Booz, nec ob ipsius paupertatē  
 despexit, nec ob impietatē gētis exhor-  
 ruit; sicut etiā & Christus Ecclesiam susci-  
 piens, & alienigenā, & magnorū oppres-  
 sam egestate bonorū suo consortio copu-  
 lauit: sed quæ admodum Ruth illa ex alie-  
 nigenis mulier, nisi prius reliquisset pa-  
 rentes, nisi domum contēpsisset, & gen-  
 tem, & patriā, atque cognatos, numquam  
 profecto tali fuisset nobilitata connubio,  
 ita & Ecclesia etiā, non ante amabilis effi-  
 citur ipso, quā priorē conuersationē re-  
 linquat. Quod propheta quoque ad ipsā  
 loquens ait: *Obliviscere populum tuum, & Psal. 44.  
 domum patris tui; & concipiet Rex decorem  
 tuum:* Prosper Aquitanicus ex gratia illa *Prosp. Aquit.  
 collata Rahab, colligit spem salutis dari lib. de promi.  
 fornicatoriæ animæ poenitenti; sic enim & præd. p.  
 Matthæo attestante: publicani, & meretri- 2. c. 15.  
 ces Phariseos præcedent in regno Dei; & O- Matth. 21.  
 seæ prophetæ iubetur mulierem accipe Osee c. 1.  
 re fornicariam, atque ex ea procreare  
 filios, vt sit iam vxor, quæ paulò ante fue-  
 rat meretrix, habeatque filios, quæ stu-  
 debat filios non habere, nec iam libidi-  
 ni, sed suscipiendæ seruiat proli. subdit  
 deinde: *Obeth autem genuit Iesse:* cum cer-  
 tum sit, patrem Dauidis, binominum  
 fuisse, cum vocaretur, *Iesse, & Isai:* vul-  
 gatiūque nomen esset, & frequētius  
 Isai, non potest carete mysterio, quod  
 sacer Euangelista non Isai, sed Iesse, il-  
 lum nominauerit. ego quidem arbitror,  
 Matthæum imitatum fuisse Isaiam pro-  
 phetam dicentē: *Egredietur virga de radice Isai: 12.  
 Iesse,**

Iesse,



*Iesse, & flos de radice eius ascendet: ut sic exprimeret generationem Christi, quam enarrabat, antiquis Prophetarum vaticiniis consonam esse. deinde etiam, quod cum Iesse significet incendium: pariter demonstravit, humanam Christi generationem non aliunde habuisse, quam ab ardentis divini amoris incendio, quo sic*

*Ier. 3.* *Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Addit: Iesse autem genuit David Regem: qui præ ceteris fratribus etiam minimus à Deo selectus est, non modo, quem populo suo regem constitueret, sed & à quo Christus nasceretur: hic est, quæ Samuel vixit in Regem, qui tot insidias pertulit à Saule, cui Dominus hoc testimonium perhibuit, ut diceret: Inveni David; virum secundum, cor meum: hic optimum le Regem præbuit, non aliena rapuit, non ex luxu voluntatis temerario decreto, sed Dei oraculo omnia instituit; nisi quod, ut humanum est peccare, & alterius uxorem concupivit, & virum occidi curavit, & populum suum numerare voluit: sed his flagitiis, aut ipse sibi poenam infligit, aut à Deo inflictam patienter pertulit. Itaque ille propter excellentiam sanctitatis, Rex, inter ceteros solus nuncupatur, nec enim tam faciunt Regem sceptræ, & coronæ, quàm illarum rerum significationes, nimirum, ut sit pietate, iustitia, & vitæ sanctimonia insignis. subdit Euang.*

*Matth. 1.* *David autem genuit Salomonem ex ea, quæ fuit Vria: quamvis Euang. facile potuisset dicere: David autem genuit Salomonem ex Bethsabee; consulto tamen dixit: ex ea, quæ fuit Vria, adulterium eius in memoriam nostram revocans, ut sub prætextu secreti, nemo peccandi licentiam sumat, quantumcumque ad magnum dignitatis status enucleus sit. Certè Chana existimabat, fratricidium, quod in fratrem suum Abel commiserat, secretissimum, & occultissimum esse, at repente præter eius opinionem insonuit clamor de cælo dicens: quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra: ac si diceret: quam-*

uis non adsint oculati testes enormissimi tui delicti, quia in agri solitudine illud patraisti; tamen effusus sanguis, instar præconis est, & loquacissima lingue homicidium tuum divulgantis. Lascivi etiam illi senes Babylonici, impunes sceleris, quod contra Susannam tentarant, abieceros falso sibi blandiebantur, quia non alij aderant testes, quam fontes, & arbores illius horti, in quo Susannam comprehendunt; cum res tamen videbatur magis incognita, & sub secreti latebris, & involucribus abscondita, tunc movit Deus linguam cuiusdam infantis, lasciviam eorum, ac falsum testimonium, quod castæ Susannæ imposuerant, cuncto populo propalantis. Ac tandem Rex David falso putabat, adulteriû, & homicidium eius nulli esse manifestum, Propheta tamen Nathan acriter eum increpavit, dicens: *Vriam percussisti, & uxorem illius accepisti*: ed non contentus Deus hoc genere publicationis, iubet sacro Evangelistæ Matthæo, ut Evangelico testimonio uniuerso Orbi contestatum relinquat, Regis Davidis homicidium, & adulterium, ut intelligant Principes: *Nihil occultum, quod non reueletur*: Evangelista dicente: *David autem Rex genuit Salomonem ex ea, quæ fuit Vria.*

Sed iam de Salomone, quem genuit David, non nihil dicamus, ut ad præsens institutum spectat. Salomon Rex inclytus, ac sapiens, qui magnificatus est super omnes reges terræ, tria (secundum Hieronymum in principio Ecclesiastici) sortitus est nomina: Primo, vocatus est *Salomon*, id est, *pacificus*, & hoc fuit vulgatum nomen: Secundo vocatur: *Cobelet*: hebraicè, græcè autem *Ecclesiastes*, latine *Concionatore* dicimus: tertio dicitur hebraicè: *Iedidjâ*, vel *Hididjâ*, latine: *Amabilis Domino*, vel, *dilectus Deo*: quod nomen non humana industria, sed diuino afflatu fuit impostum, vnde LXX. dixerunt: in verbo Domini sic vocatum fuisse, per hoc significante Spiritu sancto, tale nomen non tam ipsi conuenire, quàm illi,



Coloſ. 1.  
2. Timot. 1.  
Matth. 3. 17.  
Matth. 1.

illi, cuius gerebat imaginē, ſcilicet Chriſto, cui & reliqua omnia mirifice conueniunt: Nam Salomon, dicitur: pacificus; at Chriſtus eſt, qui pacificauit per ſanguinem crucis eius, ſine qua in caelis, ſine qua in terris ſunt: ipſe etiam Eccleſiaſtes noſter eſt, qui uocauit nos uocatione ſua ſancta: ipſe tandem eſt filius paternae dilectionis, de quo Pater & in baptiſmate, & in tranſfiguratione teſtimonium perhibuit dicens: *Hic eſt filius meus dilectus*: In ſollicita etiam cura aedificationis Templi, quam adhibuit, perſpicuē exiſtit figura Chriſti, qui aedificauit Eccleſiam, quae domus Dei eſt; fuit etiam Chriſtus plenus gratia, & ueritate, quae ſunt ſapientia, & diuinitas ſpirituales illius.

potentia diſſidens, non ad eum conuerſus eſt, ſed à Rege Syriae auxilium impetrauit; quo factum eſt, ut Anania propheta illum grauiter increparet ille uero in ſcelus deterius ſeipſum coniciens, prophetam neruo adegit: neque, cum tandem graui morbo laboraret, ad Dominum reuerſus eſt, ſed Medicorum induſtriae ſeſe totum commiſit, 2. Paral. 14. 15. & 16. quo monemur, ne ad hominū potentiam, aut artem, etiam in quauis neceſſitate poſiti, prius, & potius, quam ad Deum confugiamus: *Querite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius*: inquit Chriſtus & haec omnia adiucentur uobis. *Maledictus homo* (ait Ieremias) *qui confidit in homine*, Ierem. 17. & *ponit carnem, brachium ſuum* (Aſa autem genuit Iofaphat: eſt hic in ſcripturis celebratiſſimus ob ſuam in Deum fiduciam, ad quem in neceſſitate poſitos recurrere, & clamare debere, docuit: hoc ſolum illi labem inuulſit, quod cum Achab impio, Rege Iſrael, ſocius contraxit: interim tamen pleuſtopheta auerſatus eſt, & Micheam prophetam Domini plurimi fecit. Sed inter haec pluriſ feciſſe uidetur hominum fauorem, quam Dei legem, ad eorum inſtar, qui putant ſe pacem nācisci, ſi, cum in auctoritate conſtituti fuerint, homines ſibi amicos, etiam cum diuinæ legis diſpendio faciant. Rurſum enim cum Ochozia filio Achab, amicitiam inuit, & eap: opter correptus eſt ab Eliezer propheta, filio Dodam de Marſa. Iofaphat autem genuit Ioram, uirum impiiſſimum, qui Athaliam filiam Achab, & Iezabel ſumpſit in coniugem, cuius conſilio plurima ſcelera operatus eſt: induxit enim in Ieruſalem fornicationes Iezabelis, & impietates Achab: occidit & omnes fratres ſuos, filios Iofaphat: unde, & à Domino digna factis ſupplicia accepit, 2. Paral. 21. Ita, uideamus, à probis parentibus filios degeneres effici, ſi cum impiis conſuetudinem habeant: *Corrumponi enim bonos mores conſortia, ſicut & colloquia praua*. Hinc caueat quiſque, cui mulieri filium, in uirum collocauerit, & e

Matth. 1.  
3. Reg. 11.  
1. Paral. 13.

Salomon autem genuit Roboam: Roboam autem genuit Abiam: Abias autem genuit Aſa: Aſa autem genuit Iofaphat: Iofaphat autem genuit Ioram: Ioram autem genuit Oziam: Ozias autem genuit Ioatham: Ioatham autem genuit Achaz: Achaz autem genuit Ezechiam. §. 9.

Roboam genuit Abiam ex filia Abſalonis, fratris ſui, quam ſecundum legem habere non potuit, propter cognationis propinquitatem, & hic etiam à Domino declinauit, 3. Reg. 11. & tam en memor Dominus pacti, quod cum Dauide inierat, protexit Hieroſolymam, & Tribum Iuda, ne ei hic terrore Ephraeaeſ dominaretur, qui iam ſibi decem Tribus ſubiecerat, & regiam ſedem in Samaria conſtituerat, ut haberet 2. Paral. 13. Hic uxores habuit quatuordecim, ex quibus habuit uiginti duos filios, & ſexdecim filias. *Abias autem genuit Aſa*: & hic primum quidem Domino Deo Iſrael adhaeſit, imitator factus Dauidis patris ſui; ſed trigelimo regni ſui anno, cum Baſa, rex Iſrael, contra illorum exercitum iruiſſet, ille, iam quaſi de uſius Dei omni-



conuerso, ne forte, quod debet iniri in sacramentum Christi, & Ecclesie, contra Christum, & Ecclesiam directè militet.

*4. Reg. 5.*  
*4. Reg. 14.* Ioram autem genuit Oziā: omisituntur tres Reges intermedij; Ioram autem genuit Ochoziam, Ochozias autem Ioras, Ioras Amasiam, qui genuit Oziā, alio nomine vocatum, Azariam cuius tempore Ilaia propheta ortus est; itaque tres illi omittuntur, Ochozias, Ioras, & Amasias, vt iuxta sententiam Hilarij, Chrysof. & Hieron. posteritas Iorā, quae fuit ex flagitiosissima muliere Iezabel, excluderetur; & ideo tolluntur eius filij vsq; ad quartā generationē, iuxta illam Domini sententiā: ego Dominus Zelotes, vindicans iniquitatē patrū in filios, in tertiā, & quartā vsque generationem. Altera scilicet ratio etiam ab Hieron. assignatur, id consulti factum ab Euāgelista fuisse, eō, quod, cum proposuisset oēs generationes, ter, per quatuordecim diuidere, ita, vt à Dauide, vsque ad transmigratiōē Babylonis, quatuordecim assignaret, & occurrere sibi vidisset decem, & septē generationes, ideo factū est, vt tres istos, velut indignos, & quasi superfluos reticeret, & ad Ozā deueniret, qui primū, quod rectū erat in oculis Domini fecit, nec Iezabelis impietatibus se addixit; at vero postquā sumata sibi in regno omnia vidit, superbia instatus, Dominū contempsit, & ingressus templū thus adolere voluit super altare Thimiamatis, ob quā praesumptiōē lepra percussus est à Domino, vt legimus 2. Par. 26. nec enim Azariē dehortāri aequieuit, quin potius minas adiecit, nisi se in muneris exequi pateretur. Dionysius Areopag. in epist. ad Demophilū Monachū, hoc exemplū vsurpat in eos, qui temerē sese sacris altaris ministerijs ingerunt; nec enim id licet omnibus, neq; Regibus, cum distincta sint Regis, & sacerdotis officia, vt dicit Chrysof. ceter. Chrysof. lib. 3. de sacerdot.

*4. Reg. 5.* Verum antequam vltius progrediar, perpende, quāso, quomodo, quis Ioram miscuit sanguinem Dauid, religiosissimi Regis, cū sanguine impiissimi Achab, idolorum cultoris ideo filij eius non recensentur cū alijs Regibus, qui id nō fecerūt: ipse autē numeratur, quoniam filius fuit opt. Regis Iosaphat: ex quo infer, quantū noceat, impijs misceri; ex ipsorū quippe societate non nisi quidpiā mali tibi contingeret, Salomone dicente, Eccles. 13. *Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea, & qui communicauerit superbo, induet superbiam.* Ob hanc rationem lex vetus leprolos arcebat à societate ceterorū; ne alij sanē inficerentur ab eis. Prouerb. antiquū fuit: *Aliquid mali ex vicino malo.* quare, cum praxco hereditatē quā sibi publicaret, quā domus fundi vendebat; multaue bona de ea dixisset, utilitatesque eius proclamasset, audiens Alcibiades, dixit: *Dic inter ceteros commoditates, bonum etiam habere vicinum;* atque huc facit illud: *Recedit de tabernaculis impiorum, ne inuoluamini in peccatis eorum;* cui cōsonat aliud Sapientis: *Quid communiticabit cacabis ad ollam?* quos dicat: nihil certē, nisi quidquam nocuenti, si se colliserint; vnde in Leuit. dicitur c. 13. *Ne tangas morticinum, ne polluaris, vsque ad vesperum;* id est, vsque ad tempus mortis, per vesperum significatum; ac tandem Paulus dicebat 2. Cor. 6. *Denunciamus vobis, fratres, in nomine Domini nostri Iesu Christi, vt abstinatis vos ab omni fratre inordinatē ambulante, & non secundum traditiones, quas accepistis à nobis.* Oziā autem genuit Iotham, qui rexit palatiū, patre eius propter lepram seorsum habitante. Hunc Iotham, scribit Hieron. in Ilaiam, fuisse iustissimum; correptione enim patris cautioreuasit Iotham autem genuit Achab, hominem imparissimum, qui declinauit ad impietates Regum Israel, crexit statuas Baali, iis incensum obtulit, lustrauit igni filios suos; & praeter antiquas Iezabelis fornicationes, à Damasco effigiem altaris idoli sibi affertit voluit, & ad instar illius aliud effigi. Hic confregit, & diripuit vasa domus Domini, Templū clausit, & in omibus angulis Hierosolymae alienis, & prophanis Dijs Aras extruxit: ideo Deus magnis illum bellis premi-



missi: sed tamen adhuc ei misertus est, propter foedus suum cum Davide; propterea enim ad eum Isaias missus est, qui auxilium à Domino polliceretur, eo præcipue nomine, quod sibi domum conseruare uellet, & ex illa Ierusalem mittere, qui omnem Sathanae uirtutem cõprimeret. Vnde factum est, ut Achaz ridente Deum, & Prophetam ille tamen subintulerit, in populi Iudæi consolationem: *Audite ergo domus David: Numquid parum uobis est; molestos esse hominibus, quia molesti estis & Deo meo? propter hoc dabit Dominus ipse uobis signum: ecce uirgo concipiet, & pariet filium: præterea, ut Achaz domus non resissa sit, sed adhuc ei filios nasci uoluerit; ne scilicet spes futuri Messiae sublata esse uideretur.*

*Achaz autem genuit Ezechiam: qui tantam apud Deum gratiam nactus est, ut de ipso in lib. Reg. legatur, quod nec ante eum, nec post eum aliquis ei æquari possit. Hic est, qui magna bona conscientia fiducia sic ad Deum orare ausus est: Memento, Domine, quomodo ambulauerim coram te in ueritate, & corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis, & feci: in eo contempleri possumus mirabile pij Regis exemplum, ut in tribulatione, & angustiis opprimentium se constitutus, in Dominum sua uota, & omnem suam spem contulerit, & graui morbo in lecto decumbens, supplicem ad Deum orationem fuderit; ex quo factum est, ut, & eius ætati alij quindecim anni adderentur, & ipse, & uniuersa Hierosolyma diuina manu ab Assyriis eriperetur. Voluit autem Deus ita eius uitæ dies longiores reddere, ut filium haberet, & ita spem illius confirmaret de Messia ex suo semine nascituro, ut legimus 2 Paral. 29. Eapropter etiam ei in horologio signum datum est, sole decem lineis, per quas descenderat, retrocedente; Typus enim erat Christi, veri iustitiæ solis, qui decem lineis retrogredi uisus est, cum paulo minus ab Angelis minoratus, nouem ordines ipsorum transgressus, ad hominem, qui in decima uelut linea constitutus erat, uenit.*

Ezechias autem genuit Manassin: Manasses autem genuit Ammon. *Math. 1. Ammon autem genuit Iosiam: Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres eius in transmigratione Babylonis, & post transmigrationem Babylonis Iechonias genuit Salathiel: Salathiel autem genuit Zorobabel: Zorobabel autem genuit Abiud: Abiud autem genuit Eliachim: Eliachim autem genuit Azor: Azor autem genuit Sadoch: Sadoch autem genuit Achim: Achim autem genuit Eliud: Eliud autem genuit Eleazar: Eleazar autem genuit Machan: Machan autem genuit Iacob. §. 10.*

**M**Anasses à maiorum suorum uirtute valde degenerauit, & omnium superiorum Regum, immo & gentium flagitia superauit. *2. Paral. 33. hic Isaiam lignea ferra dissecari iussit, ut scribit Epiphanius libro de uita, & exitu Prophetarum; Prophetas Domini persecutus est, & nihil non tentauit, quod facere putaret ad poenitentium subuertendum Dei uerum cultum: sed quia uexatio dat intellectum, Deo uindicante eius scelera, cum à Rege Assyriorum captiuus, & cõpedibus constrictus teneretur, tunc Dei iusta iudicia cogitans, & priora scelera perpendens, poenitentiam egit, & corde contrito, & abiecto ad Dominum clamauit, qui, ut in poenitentes benignus est, Manassem eripuit, & ad regnum reduxit. In eo uides, quantum sit tribulationis bonum, quæ hominem, alioquin diuini muneris contemptorem, & hominum oppressorem, superbum, & arrogantem humiliat, & ad mentem reducit; unde fit, ut cooperante Dei gratia ex tribulatione purior emergat. Manasses autem genuit Ammon; qui, etsi paterna malitia imbutus, & Manassis impietates sequutus sit, non tamen sicut ille poenitentiam egit. Ammon autem genuit Iosiam: in eo pietas Davidis, & Ezechiae reffloruit, ut habemus 2. Paral. 2. Paral. 34.*

Gg 2 34. hic



34. hic Legem, & religionem fere collap-  
 ptam restituit: huius temporibus liber di-  
 uinae legis per Moysi manum traditus,  
 & in templo absconditus, repertus est,  
 quem Rex cum Dei timore accepit, &  
 super dicitur ad Deum orationem effundi  
 iussit, ne iracundiae suae flagella in ple-  
 bem Israeliticam suorum mandatorum  
 peruatricem immitteret. Hunc etiam  
 pridem apud eroboam per prophetam  
 suam Dominus promiserat, 3 Reg 13 flā-  
 te enim Ieroboam super altare Bethel, &  
 thus iaciente, exclamauit propheta in ser-  
 mone Domini: *Altare, altare, haec dicit Do-  
 minus ecce filius natus erit domui David, Iosias  
 no mine, & immolabit super te sacerdotes ex-  
 celforum, qui nunc in te thura succendant, &  
 ossa hominum super te incendet.* De huius  
 laude scriptum est Ecclesiast. 49. *Memoria  
 Iosiae in compositionem odoris, facta opus pig-  
 mentarium. In omni ore; quasi mel indolcabitur  
 eius memoria, & ut musica in conuiuio vini.*  
 O. cibus est autem a sagittariis Phamoni  
 Nechii Regis Aegypti, quem Ieremias  
 maximè deplorauit. In eo uideant Prin-  
 cipes, quo zelo religionem tuam, pseudo-  
 prophetas persequi, Dei legem admitti-  
 re, & templum Dei curare debeant. *Iosias  
 autem genuit Iechoniam; & fratres eius in  
 transmigratione Babylonis: Id non ita in-  
 telligendum est, quasi Iosias in ipso exilio  
 filios genuerit, cum, nec in Babylonem  
 abductus fuerit, nec transmigratione illa  
 temporibus eius contigerit; sed, quod il-  
 la iam imminente filios habuerit, aut  
 quod in Babylonem posteritas eius ab-  
 ducta sit. Ceterum uidetur Iechonias nō  
 fuisse filius Iosiae, sed nepos ex patre, Ioa-  
 chim, ut constat ex 3. Regum 13. filio Ios-  
 aiae, qui hic omittitur, satis alioquin no-  
 tus ex historicis, & propheticis libris. Nā.  
 & 1. Paralip. 3. haec leguntur: *Filij autem  
 Iosiae fuerunt primo Iosian, secundus  
 Ioachim, tertius Sedechias, quartus Sellum.* de  
 Epiph. lib. 1. *Ioachim natus est Iechonias, & Sedechias: e-  
 rat igitur Iechonias non Iosiae, sed Ioa-  
 kim filius.* Epiphanius lib. 1. contra haer-  
 es. Bionimum fuisse Ioachim putat, di-*

ctam scilicet Iechoniam esse, à quo & fi-  
 lius tale nomen sortitus est. porro 3. Esdr.  
 1. Ioachim uocatur, Iechonias, qui tribus  
 tantum mensibus regnauit in Ierusalem,  
 & ut ibi dicitur 2. Paralip. 36. *Amouit au-  
 tem eum Rex Aegypti, cum uenisset in Ieru-  
 salem, & condemnauit terram censum talen-  
 tis argenti, & talento auri. Constituitque pro  
 eo Regem, Eliachim, fratrem eius, super Iu-  
 dam, & Ierusalem, & uertit nomen eius, ioa-  
 kim: ipsum uero Ioachim iulit secum, & ab-  
 duxit in Aegyptum. Viginti quinque annorum  
 erat Ioachim, cum regnare coepisset, & undeci-  
 m annis regnauit in Ierusalem, factique ma-  
 lum coram Domino Deo suo: Contra huic  
 ascendit Nabuchodonosor Rex Caldeor-  
 um, & uinctum catenis duxit in Baby-  
 lonem. Liber etiam Hebraeorum (Seder  
 olam Zatta) Ioachim, & Iechoniam ead-  
 dem sonare ostendit, cum filium Ioachim,  
 uocet etiam Ioachim, seu Iechoniam. huc  
 enim habet Iosias patri Iosiae successit;  
 tribus mensibus; Ioachim superioris Re-  
 gis frater regnauit annis undecim, & re-  
 gni tertio anno captiuus factus est à Na-  
 buchodonosor in uinculis, ut impleteretur  
 illud Ieremias: *Sepultura a fini sepelietur:*  
 post patrem Ioachim, regnauit Ioachim, si-  
 ue Iechonias tribus mensibus, & diebus  
 decem: traxit autem illum in exilium Na-  
 buchodonosor cum octodecim millibus,  
 Sedechiamque patrum eius, filium Ios-  
 aiae in locum eius iussit: } Ex his colligimus,  
 fratres Ioachim, seu Iechoniae omnes  
 in exilium abductos, aut à Rege Aegy-  
 pti, aut à Nabuchodonosor, Rege Baby-  
 lonis; & illo quidem occiso, filius tan-  
 dem eiusdem nominis, Ioachim, seu Ie-  
 chonias, cum uideret se denuo, & Urbem  
 Ierosolymam obsideri à Caldaeis, consilio  
 Ieremias, tradidit se Regi Nabuchdo-  
 nosor, & hic quidè proprie dicitur trans-  
 migrasse in Babylonem, ut scribit S. Tho-  
 mas lib. Comment. in Mattheum; & ille  
 est, de quo dicitur: *Et post transmigrationem  
 Babylonis, Iechonias genuit Salathiel: Magna  
 tum populo Dei clades, magnae princi-  
 pibus à Deo persecutiones immincebant,*  
 cum*

3. Esdr. 1.

2. Paral. 36.

2. Reg. 13.

Eccles. 49.

2. Paral. 36.

3. Reg. 13.

1. Paral. 3.

Epiph. lib. 1.  
contra haer.

Ierem. 22.

S. Tho. 1.  
Matth.

Matth. 1.

cum



tunt extraneorum libidini subiicerentur. Nec interim tamen Deus passus est, semen Iuda, & domum David rescindi, etiam ipsi Regibus in Babylonem abductis: *Nisi enim Dominus reliquisset nobis semen, quasi Sodoma fuissetis & quasi Gomorrah*: Quae rerum vices, & Republicae Iudaicae, simul & regni status eversio non aliunde eueit, quam à Dei, & religionis contemptu, à principum tyrannide, à seditione populi, à ciuilibus bellis, & à contracto cum prophantis hominibus foedere: ideo exclamat Ieremias: *Numquid v. 44* *fitile, atque contritum vir iste Iechonias?* Legimus i. Paral. 3. Iechoniae filios fuisse Afit, Salathiel, Melchiram, Phadaiam, Sennezer, Iecemiam, Samam, & Nadabiam: etsi autè in ipso exilio geniti sunt, posteritas tamen superfuit, eo tempore, quo liber in Palaesthinam populus egressus est. Aut sic intelligendum, quod genuerit Salathiel, vt legitur in contextu graeco, id est, post deportationem in Babylonem, seu postquam ipse, & populus in Babylonem transmigravit, non autem postquam à Babylone reductus est. Chronicon Hebraeorum (Seder olam Zurta) narrat Sedechiam abducto, ne vllum quidem relictum esse de familia Dauidis, praeter illum Iechoniam, filium Ioakim, quem antea Nabuchodonosor in exilium duxerat, ita illum à postrema clade gentis hebraicae, quae diebus Sedechiae contigit, exilium, securum reddidit. Frequenter enim accidit, vt, si quo malo primum premamur, ab imminente immunes, & cautiore efficiamur; vt enim ait Prouerbi-um: *In quibusdam mala profuerunt* obleruat hoc Chronicon, tres transmigrations in Babylonem, primam sub Ioakim, filio Ioas; secundam sub Iechonia eius filio, tertiam sub Sedechia, qua Nabuchodonosor abduxit Iuda è patriis sedibus; iam videbatur spes nascituri Messiae decidisse, occisa omni familia Dauid, cum tamen existerent triginta octo cognationes, nisi Dominus Iechoniam olim captiuum, & in quem inimicorum furor

deseruerat, referasset. Ac, vt prosequar ex Seder olam, imperitum quidem obtinuit Nabuchodonosor, vsque ad annum trigésimum septimum exilij Regis Iechoniae: post eum mortuum, Euil merodach, filius eius imperauit annis viginti tribus: is anno primo regni sui eduxit Iechoniam de carcere, qui postea discessit de vita, Sedechia iam mortuo: hunc Iechoniam virum fuisse sanctissimum, tradunt nonnulli, quique continuis apud Deum precibus pro populi sui liberatione egerit. Porro Salathiel filius Iechoniae (vt quidam narrant sapientes) in captiuitate erat, imperante tribus annis Balthasfare.

Hinc oportet deducamus illud magni momenti documentum, nimirum, infalibiles esse diuinas promissiones, nec aliquo vnquam casu impediri posse: captiua fuerat Tribus Iuda, ex qua Christus secundum carnem procedere debuit, atque translata in Babyloniam, sterilis remanserat domus Dauid, ac veluti extirpata, & emortua, quibusdam captiuis, aliis extinctis; cum ergo videretur radix Iesse velut euulsa, ac emortua, quia tamen radices suas fixas habebat, in firmis promissionibus, etiam post transmigracionem Babylonis, denuo germinare, ac florere incepit, vt eleganter Isaias *Isai. 11.* *Propheta nobis insinuauit. nam, cum per aliquot capita praecedentia, hanc domus Dauid euerisionem praedixisset, cum iam extincta, ac poenitus euulsa putanda esset, ecce subito, ac improviso, rursus, quasi euigilans propheta dixit: Et egredietur vir-* *Ibid.* *ga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet: ac si patenter dicat: ne puteris, profus extinctam radicem Iesse, etiam si, & Tribum tuam in alienigenas transmissam, Reges suos interfectos ac captiuos, absque* *2. Cor. 1.* *Regis cultu, ac nomine remansisse videatis, quoniam fidelis est Deus, seipsum negare non potest, & ideo, nec iots quidem* *Matth. 5.* *aut vnus apex ex omnibus, quae promiserat, praeterite poterit, vnde ex his mancipiis, ex his captiuis, ex his quasi obliuioni*



dati regum filiis, rursus viret radix  
Iesse, erumpetque flos de trunco eius: si-  
cut enim non semel vidimus, laticem  
longe aliquando ab aquis, ac fontibus  
esse plantatum, tamen subterraneas, & a-  
ridas radices emittit, quæ cum ad ripas  
fontis appulerint, ibi viretere, & germi-  
nare incipiunt, sic arbor ista de domo Da-  
uid, cuius radices, quæ pœne emortuæ vi-  
debantur, ac paucis, quasi sub arenis  
captiuitatis, seruitutis, & aduersæ fortu-  
næ, tandem ad fontem perueniunt, &  
præter humanam spem rursus gratissi-  
mo vitore pullularunt. ibant enim om-  
nes illi pisei Patres, velut sub terra, ac sic-  
cis arenis, per legem veterem, per desertam,  
per exilia, atque varia discrimina rerum  
properantes, tamen in dies magis radices  
ad fontem, hoc est, beatam Virginem,  
fontem signatum, ac puteum aquarum  
viventium appropinquarunt: vnde factum  
est, vt cum domus Dauid oblita, ac  
sepulta videretur, alienigena Herode re-  
gnante, cum pauperula esset Virgo de  
domo Dauid, fabro cuidam pauperi de-  
spontata: *Iacob autem genuit Ioseph virum  
Mariæ: in ea rursus cepit pullulare, & vi-  
rescere radix hæc emortua Iesse, vt Isaias  
prædixerat: Ascendet sicut virgulum coram  
eo, & sicut radix de terra siccus: hoc est ra-  
dix, quæ de captiuitate venerat, rursus  
pullulabit, ac crescet, quousque ad fon-  
tem perueniat, ex quo nascatur Chri-  
stus, qui ex illa radice promissus erat. Id  
mihi lob insinuasse videtur, cum dixit: Li-  
gnum habet spem: si praeijsum fuerit, rursus  
virescit, & rami eius pullulant: si senuerit in  
terra radix eius, & in puluere emortuus fue-  
rit in unguis illius: ad odorem aquæ germinabit.  
& faciet comam, quasi cum primum plantatum  
est: certe ardor hæc generationis Christi,  
licet habuerit quasi emortuas in captiui-  
tate Babylonis eius radices, tamen quia  
ille diuinæ promissioni firmabatur, tan-  
dem copiose adeo germinauit, vt faciat  
comam, quasi cum primum plantatum fuit, hoc  
est, vt non minorem claritatis splendo-  
rem, sed multo maiorem per Mariam*

Christum germinantem obtinuerit. *sa. Math. 2.  
Labiell autem genuit Zorobabel, cuius præ-  
conia in libris Esdræ narratur: ad eius  
quippe petitionem, Darius Rex persarum  
liberum Iudæis in terram suam reditum  
fecit: de quo etiam in Ecclesiast. dicitur:  
Quomodo amplificemus Zorobabel? ipse enim, Eccl. 46.  
quasi signum in manu dextera Israel: & apud  
Aggæum In die illo, dicit Dominus a Saman Aggæi.  
te, Zorobabel, fili Salathiel, serue meus, & po-  
nam te, quasi signaculum, quoniam te elegi:  
hoc dace populus lætus ab exilio remi-  
grauit. Zorobabel autem genuit Abiud: hoc  
recedere videtur à 1. Paral. 3. vbi legitur  
Zorobabel tres filios habuisse, Mōsoliā,  
Ananiā, & Salomith, Salathielis autem  
nulla fit mentio sed solum J. yranus, quod  
Abiud vno nomine intelligi potest, vt  
qui ad aliorum multorum iustar, bind-  
nimus fuerit, vel quod non omnes hic in  
Paralipomenon, Zorobabelis filij expref-  
si sunt, aut quod Abiud relictus fuerit ab  
Herode, vt regia successio rescinderetur,  
aut quod Mathæus diuina ratione, aut  
arcana traditione intellexerit, hic etiam  
fuisse Salathielis filium, e quo Ioseph ori-  
ginem traxit. Sunt, qui Ananiā illum  
esse ceant, qui post Messolam obti-  
nuit principatum. Abiud autem genuit E-  
liachim: illum forte, quem Nehemias pri-  
mo loco inter sacerdotes enumerat; aut  
eum, quem liber Seder Olam Zutta, Ba-  
rachiam nuncupat. Eliachim autem genuit  
Azor, Azor autem genuit Sador, Sador autem  
genuit Achim, Achim autem genuit Eliud,  
Eliud autem genuit Eleazer, Eleazar autem  
genuit Mathan, Mathan autem genuit Iacob:  
De his in Canonicis scripturis nulla  
fit mentio, quod illæ, id est historiae,  
fuerint antiquiores, & quod, si quæ  
tandem editæ sunt, quæ illas seu regali-  
s, seu Leuiticæ Tribus successiones ex-  
primerent, temporum iniuria perierunt.  
Narrant enim Africanus in epist. ad A-  
ristidem, quam supra citauimus, Euse-  
bius Cæsariensis, & post eum Nicepho-  
rus locis supradictis; Herodem id curasse,  
vt catalogi successione regalis crenu-  
ratur.*

Cant. 4.

Ibid.

Matth. 2.

Isai. 53.

Iob. 14.

Ibid.



rentur. verum nec tam praevaluit eius inquisitio, ut non interim aliquid apud quosdam scriptum, aut traditione mandatum superesset, ex quo Mattheus haec, sed maxime ex diuina reuelatione, collegit.

Jacob autem genuit Ioseph, virum Mariae, de qua natus est Iesus, qui vocatus Christus. §. II.

**A** Necquam verba haec elucidare aggrediar, oportet prius reddere rationem, quare Christus Dominus voluerit non solum ex sceleratis progenitoribus, tam viris, quam foeminis ortum ducere, sed & has in eius genealogia expresse nominari. Rationes Patrum primum proferam, deinde quas nos excogitauimus. D. August. lib. 22. contra Faustum cap. 64. impugnans Manichaeorum haeresim, asserentium, Christum non habuisse verum corpus humanum, originem ducens ex foeminis peccatricibus; hanc singularem rationem reddidit, in haec verba: *Isti Haereticus ignorant veracissimum, & verissimum Saluatorem nostrum, non solum loquendo, sed nascendo magistri, um extitisse; etenim fideles congregandi erant ex omnibus gentibus, & ita ex generatione Christi. discere debuerant, parentum iniquitatem sibi non obesse, iuxta illud Ezechielis: Non occiduntur patres pro filiis: & illud Deut. V. nusquam onus suum portabit. D. Hieron. & Christianus Bruthmarus in Comment. huius loci asserunt; propterea de peccatoribus Christum Dominum nasci voluisse, ut pro redimendis peccatoribus se venisse profiteretur; verba D. Hieron. haec sunt: Notandum est in genealogia Saluatoris nullam sanctarum assumi mulierum, sed eas, quas scriptura reprehendit, ut qui propter peccatores venerat, de peccatoribus nascens, omnium peccata deleat: haec ille. Quibus non dissimilia sunt, quae tradit Christianus Bruthmarus, dum ait: Quare peccatrices mulieres commemorantur in ge-*

nealogia Domini, & non iuste. ut Sarra, Rebecca, & aliae, quae ibi multi a facere, ut mater David, & Iosaphat; sed propterea ille peccatrices mulieres ponuntur, ut ostendatur, illum cuius genealogia est, propter peccatores venisse; sicut ipse dixit: Non veni vocare iustos, sed peccatores; & ut nullus peccator desperaret, conuerteret ad Dominum. Atque hinc est, quod, ut obseruat Diuus Augustinus lib. 22. contra Faust. cap. 64. in illo sacrificio agni paschalis, quod praecipitur Exod. 12. haedos simul, & agnos immolabantur, ut colligitur ex Matth. 23. per agnos significantur boni, & per haedos, peccatores, ut intelligeremus Christum, qui significabatur per hoc sacrificium, ex bonis, & malis originem duxisse, & pro vtriusque immolandum fuisse; nec enim peccatores horret rex, ac legifer noster Christus, sed inrelligant gentes, & peccatores se ius ad Christum habere: Horrebant Isaac, & Jacob, filios suos peccatricibus iungere, ne eorum hereditas ad alienos transiret, noster autem verus Isaac, ac Jacob etiam peccatores peccitentes amplectitur, coheredesque cum sui populi heredibus facit, quippe qui eius hereditas etiam in plures distributa, nequaquam minor sit. Sed dicamus aliter, Christum Dominum mirabilem se voluisse ostendere, dum non solum a Regibus, & Patriarchis, sed & a peccatoribus, quod mirabilis est, nasci decreuerit, ut non obscure insinuassee videtur isaias, dum de illo praedixit: *Vocabitur nomen eius admirabilis, Deus fortis, Princeps pacis, pater futuri seculi: admirabilis quidem, quia a Regibus, qui iniuriarum acerissimi vltiores esse solent, oriens, pacificus Rex nobis factus est: ecce Rex cum venit tibi mansuetus. admirabilis, quia a Patriarchis originem ducens, eorum omnium Patriarcha nascitur. Deinde illud sane dicitur admirabile, quod non secundum naturam cursum fit, aut, quod raro contingit, vnde sicut Christus Dominus admirabilis dicitur, non solum, quia totam facultatem naturae tran-*

D. August.

Exod. 12.

Matth. 23.

Gen. 24.

Gen. 28.

Isa. 9.

Matth. 21.

sed.



scendens, portentosa miracula fecit, sed multo magis, quod in mortem obierit, cum insolitum sit, & raro contingens, Principem pro subditis mortem oppetere. sic etiam, & ob hanc rationem ipse admirabilis merito nuncupari debet, non solum, quod homo factus, sed quod tales habens progenitores sceleratos, & facinorosos, nihilominus tamen, nec ipse, nec mater eius aliquam inde peccati labem contraxerint. Vnde D. Hieron. in Dialogo de originae animarum, respondens quibusdam, qui Deum increpabant eo, quod animat adulterinis foetibus infundebat: eleganter dixit: *Non est vitium sementis in tritico, quod furto dicitur esse sublatum, sed in eo, qui frumenta furatus est, nec quid sit, quod terra non debuit in gremio suo semina confouere, quia sator immunda ea protulerit manu: quem admodum ergo frumentum furto habitum nullam maculam contrahit a fure seminante illud, ita, Christus Dominus, & Maria, licet a progenitoribus peccato infectis processerint, nullam tamen ab eis peccati maculam contraxere. quem admodum autem cum quis aquam ex longinquo loco ad proprium ducere satagit, licet fistulae, per quas illa ducitur, luteae, impolite, atque deformes sint, fons tamen, in qua aqua recipitur, ex pulchris lapidibus, ut iaspide, marmore, porphyrete, & alabastro confici solet, & aqua, quae inde desinat, nihil fistularum deformitatis, per quas transit, ab illis mutuat: sic certe, quamuis progenitores Christi, luteae fistulae, & peccati macula deformati fuerint, ex beata vero Maria, quae fons erat variis virtutum lapidibus perpolitus, & exornatus, Christus Dominus nascens, nullam progenitorum, per quos pertransiit, maculam contrahens, emanauit; itaque caelestis illa aqua, de qua ipse dicebat: *Qui sitit, veniat ad me, & bibat, ea quidem puritate, qua erat apud Patrem: Verbum erat apud Deum, eadem in verum Mariae descendit: De qua natus est Iesus.**

D. Hieron.

Ioan. 7.

Ioan. 1.  
Matth. 1.

Tandem arbitror, Euangelistam con-

sulto quatuor peccatrices foeminas in Christi genealogiam induxisse, quia omnes illae nouis, ac singularibus quibusdam modis fuerunt viris coniunctae, in quibus mira arcana delitescunt coniunctionis Verbi cum humanitate Christi, & eiusdem spirituali cum Ecclesia desponsatione. Thamar enim simulans se meretricem, cum focero proprio se commiscuit, ut sine filiorum sobole non maneret. Ra-  
hab, exploratores occultans, in populum Dei translata est, atque digna habita fuit coniugio principis Tribus Iudae. Ruth Moabitibus, quoniam propter famem ortam in terra Israel, ad Moabitas profugit, Abimelech cum uxore sua Noemi, filius Ius coniuges Moabitides ibi accepit, quae orbatæ viris, vnâ remansit cum Ius. Ruth adhæsit socru suæ, atque colligens spicas post meliores in agro Booz, viri potentis, ipsi in coniugem copulata est. Bethsabee, ex quo Dauidi visâ est, cum se lauaret, eius amore captus, eam a viro rapuit, quo interfecto, in coniugem eandem sumpsit, hæc omnia, varia mysteria Christi complectuntur, quæ non est huius loci enucleare: maxime cum in Homiliis nostris Catholicis lib. 2. de Incarnatione, latissime de eis sermonem instituerimus. His iam prælibatis ad verba illa accedamus: *Virum Mariae, de qua natus est Iesus; ecce, quam sapienter Euangelista mutauit stylum narrationis suæ; nam cum antecessorem semper dixisset genuisse successorem, ut Mathan genuit Iacob, Iacob autem genuit Ioseph: minime tamen subiunxit: Ioseph autem genuit Iesum, ut significaret, Christum Dominum non à Ioseph, tamquam à patre, qui solum habet patrem in cœlis, ortum habuisse, sed à sola Maria, & ideo stylum mutans, dixit: Iacob autem genuit Ioseph, virum Mariae, de qua, non, de quibus, natus est Iesus: quibus verbis duo magni momenti sacramenta nobis detexit, primum Christum Dominum non fuisse conceptum ex virili semine: secundum, Mariam, virginis integritate conseruata, filium suum*

Gen. 38.

Iosue 2.

Ruth 1. 4.

Ruth 1. 4.

Ruth 1. 4.

Ruth 1. 4.

2 Reg. 11.

Hom. Cath.

lib. 2. de Incarn.

caru.

Matth. 1.

Iosue 2.



suum concepisse, cum non ex viro, sed ex diuino spiramine conceperit. Deinde id non potest vacare mysterio, quod cum Deus olim reliquis sanctis in signe aliquod beneficium conferens, nomen eorum mutabat: Abraham enim dixit: *Non vocaberis Abram, sed Abraham: quia patet eris multarum gentium; Iacob post nocturnam luctam ait: Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israel: quasi diceret, iam non amplius nomen tuum erit: luctator; sed, videns Deum: Sauli etiam nomen in Pauli nomenclaturam commutauit; ac tandem Simoni inquit, iam deinceps non sic appellandum, sed Petrum: Et imposuit Simoni nomen Petrus: quia super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.* Hæc, cum ita se habeant, non potest non aliquid in eo latere arcanum; vt, alioquin Deus ad sublimissimam Dei Genitricis dignitatem Virginem euehens, Mariæ nomen, quod ab infantia sibi collatum fuerat, minime, vt moris erat, mutauerit. Credendum sanè, id consultò Deum fecisse, vt significaret, alios, cum ad nouum statum mutabantur, mutare etiam debuissent licentiosam vitam, in regularem; Virgo autem tanta semper sanctitate præcelluit, vt nihil in ea vnquam de malo in in bonum, mutandum desideraretur; & ideo ad id significandum, etiam nouam, ac cellissimam Dei Genitricis dignitatem accipiens, Mariæ nomen non mutauit, sed semper illud retinuit, quod, & eius significatio non obscure portendebat, cum *Illuminata* interpretetur: quæ autem illuminata erat, non indigebat, instar cæterorum, de tenebris ad lucem transferri, iuxta illud Pauli: *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux.*

Illud tamen silentio prætereundum non est, non absque diuino consilio factum esse, diuersam omninò genealogiam Christi narradi rationem sortitum fuisse Matthæum à Luca; hic enim in ista mystica scala generationis Christi, ascendit vsque ad supremum gradum,

nempè Deum, desinens in illa verba: *Qui fuit Dei; primus enim genitor Christi Deus fuit, iuxta illud Symboli Nicæni: Deum de Deo, lumen de lumine: genitum non factum; ille verò descendit ab Abraham vsque ad Mariam, à qua vltimus gradus huius scale C H R I S T V S Dominus secundum humanam naturam prodijt, eodem Euangelista dicente: De qua natus est, I E S V S: sic enim sacri Euangelistæ nos monuerunt illum secundum diuinitatē cunctis creaturis celsiorem, secundum humanitatem vero, nouissimum omnium virorum habitum esse, vt dixit Isaias. vnde, & iusti per Angelos significati, qui ascendebant, & descēdebant per scalam quam in somnis vidit Iacob, inuitantur, vt ascendant per hanc mysticam scalam, vsque ad cælorum cacumen, diuinitatem eius in sinu Patris adorantes, atque inde descendant vsque ad terratum infima, abiectum scilicet, & humile stabulum; humanitatem eius in gremio Mariæ: *De qua natus est Iesus, religiosè venerantes.* Sacra narrat Genesis historia, quod, cum Abraham misit famulum suum Eliezer, vt quæret sponsam filio suo Isaac, dixit ei: *Pone manum tuam subter scæmur meum, vt adirem te per Dominum cæli, & terræ, vt non accipias uxorem filio meo de filiabus Chanaanorum.* Inaudita sanè iuramenti cetermonia hæc fuit: antiquitus super altare fiebant iuramenta, sicut nunc super Euangelia, aut super crucem, quid ergo est, quod subter scæmur Abraham illud iuramentum factum est? Sciebat quidem ille spiritu prophético, scæmureius, quia ex ipso oriundus erat Christus, aquæ ductum esse, per quæ aqua illa pluuiialis Verbi diuini carnē assumpturi, quam antiqui Patres deprecabantur: *Rorate cæli desuper, & nubes pluant iustum:* transitura erat, & ideo dixit famulo suo, vt iuraret, ponens manum subter scæmur suum, tanquam super rem quodammodo sacram, vt enim nunc in Ecclesia Dei, quando ad petitionem iudicis sacerdos compellitur*

H h iurare,



iurare, iurat, ponens manum super pedus suum, tanquam super rem, eo nomine sacram, quod illac frequenter transeat corpus Christi, in Eucharistia sacramento sumptum: ad eundem modum Abraham fecit, famulum suum Eliæzer, iurare super foemur suum, tanquam super rem ea ratione facta, quod per illud, tanquam per aqueductum pertransibat cœlestis illa aqua Verbi diuini, vsque ad Isaac & reliquos eius successores, Christi futuros progenitores. Sed dicit quispiam, & merito: qui fieri potest, vt, si Isaac, Isaac, & reliqui Patriarchae aqueductus erant, per quos cœlestis illa ducebatur aqua, sicuti adeo essent, vt contrarius precibus illam de celo decidere obnixè efflagitarent, immò, & Dauid illam ardentissime sitiret, quando dixit: *O si quis mihi daret potum aque de cisterna, que est in Bethlehem: respondet, Patriarchas illos, et si, prophético spiritu afflatus, probe agnoscerent, se aqueductus esse, per quos cœlestis illa aqua ducebatur, necnon, & rumorem fluxus illius perciperent, & audirent, sitientes tamen erant, quia nondum peruenerant ad Marianum fontem, ex quo illa in terram deffuere debebat: In cuius figuram, ne à prædicto Genesis loco recedamus, legimus Eliæzer, Abraham famulum, quando iuit ad querendam sponsam Isaac, non bibisse, quousque pulchra Rebecca aquam, ex fonte haurit, & eandem ei potterit; sic cerè, nunquam sancta Dei ecclesia hanc celestem aquam, ex profundissima illa diuini pectus abyssi manantem ebibit, quousque ad purissimum immaculatæ Virginis fontem peruenit, ex quo illam haurit, quia ipsa est, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus: unde D Bernardus scilicet, de Assumptione ait: Propterea tanto tempore humano generi fluente gratia defuerunt, quod necdum intercederet is, de quo loquimur, tam desiderabilis aqueductus: nec mirabile diuini expectatum, si recordaris, quod annus Noë vir iustus in arca fabrica laborauerit, in qua gausa, id est, osto anima salua facta sunt; id-*

que satis ad modicum tempus. sed quomodo nos hic aqueductus fontem illum attingit tam sublimem? quomodo potius, nisi reuerentia desiderij, nisi feruore deuotionis, nisi puritate orationis? sicut scriptum est: Oratio iusti penetrat celos; & quis iustus, si non Maria iusta: de qua sol iussit ortus est nobis? quomodo ergo illa inaccessam attingit maiestatem, nisi pulsando, petendo, querendo? denique, & quod querebat, inuenit; cui dictum est: Inuenisti gratiam apud Deum. hæc Diuus Luceus Bernardus,

Ad hæc, de Rege Dauid quædam legimus, quibus propofita verba non nihil illustrari possunt: *Misit manum suam in peram, tulitque vnum lapidem, & funda iecit, & circumducens, percussit Philistinam in fronte: Ad eundem modum æternus Pater, per Dauidem significatus, misit manum, hoc est, filium suum, iuxta illud: Emitte manum tuam de alto: & intromisit Petram angularem, vt loquitur Paulus, humanitatis Christi in peram vteri virginis; deinde autem Christo nascente, inde illam extrahens, vt in Crucifundamento tempore crucienti illius belli in Monte Caluario incundi, eandem collocans, Diaboli esput conterat, ac de vniuersis hostibus, instar Dauidis patris sui, de gigante gloriosam victoriam reportet.*

Tandem dicamus, (vt ad informandos mores nostra conuertatur oratio) quod si mirans ingentem Virginis dignitatem, dum Genitrix Dei facta est: *De qua natus est Iesus: sancte, tu amice lector, non prohiberis, quin immò inuitaris, vt mater Christi efficiaris, ipso dicente: Qui eum que fecerit voluntatem Patris mei, qui in celis est, ipse meus frater, & soror, & mater est: non enim Christi propinquitas secundum sanguinem, sed secundum spiritum nos sanctificat, quia, vt ait D. Ioannes, illi sunt sancti, & iusti, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo nati sunt. Ego cerè, voluntatem, velut veterum animæ contemplor, in quo omnia desideria cōcipiuntur, iuxta illud: *Miserere.**

2. Reg. 23.

Genes. 24.

D. Bern. ser. s. de assumptione.



fol. 26.

Isaie: *A facie tua Domine concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus spiritum.* Quando enim ex diuinæ inspirationis semine sancta proposita pullulant, tunc bona desideria concipimus; quando vero per bona opera, illa exterius in lucem prodeunt, iam partus edimus, & quasi Christum parturimus, quem antea mente solum conceptum ferebamus. Iob hunc partum considerans dicebat: *Vel parturientes ceruas observasti: incurvantur ad ferum, & parunt, & rugitus emittunt.* Cerae istæ animas sanctas adumbrant, quæ facile, ac proinde instar ceruarum sublimia loca salientium, cœlestia petunt, sancta suæ conuersionis desideria concipiunt, incurvantur per humilitatem, vehementes suspiriorum rugitus

præ magna contitione emittunt, ac tandem varia pœnitentiæ opera instar parturientium, summo animi dolore pariunt. Verum tamen est, quod sicut mulier, cum parit, tristitiam habet, cum autem peperit puerum, iam non meminit præstare propter gaudium, quia natus est homo in mundum, ita veteri pœnitentes post editos salutaris pœnitentiæ fructus, eo gaudio gaudent, de quo **CARIS IV.** Dominus ibidem dixit: *Gaudebis cor vestrum, & Ibid.* gaudium vestrum nemo tollet à vobis: Quod nobis dignetur præstare, qui cum Patre, & Spiritu sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum.  
Amen.

fol. 19.

Fini Libri Secundi.



Hh 2

DE SA.